

TNÚHU NÍ CHÍDÓ TNÙNÍ TÉ LÛCÁ

Nàcuáa ní ngódó tnùní tnúhu Yá Ndiöxí

¹ Te vâi ñáyiú chido tnuní-yu nchaa nàcuáa ndùu tnúhu ñihí-yu nàcuáa ní cuu, te nchoo tnàhá-ó sà naha-o nacuáa ní cuu. ² Te ñi-u-ni nchaa tnúhu chido tnuní-yu-áⁿ cúú-xí tnúhu ní cáháⁿ nchaa cue téé ní xiní ndáá nàcuáa ní cuu ndéé díhna, cue téé ní cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí. ³ Te yúhú sa ní cuu nduu quide cuendá-í nchaa nàcuáa ní cuu, núu xíáⁿ ní sani iní-í tee váha-í nchaa tnúhu-a núú tütú sá cúú-xí yòhó té Těofilú chí ío váha cùu iní-í sá cúú-xí-n, ⁴ te tē-í cuendá cutnùní iní-n sã sã ndáá cúú-xí nchaa sã ñí dánèhé ñàhá-güedé xii-n.

Ïⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yã Ndiöxí càhí-xi sá cá cúú ñⁿ téé cunani Juáá

⁵ Te cútnàhá ní xíndaha té Hèrodés ñáyiú dis-tritú Jùdeá dàvá-áⁿ ñí xíndecu ñⁿ dútú ñí xínani-dě Zacàriá, te ní cundihi-dé cue dútú Àbiás. Te ñadìhí-dé ní xínani-aⁿ Èlisabét, te ñaha-áⁿ ñí cuu-aⁿ ñani tnàhá ndi Àrón. ⁶ Te ndi ndúu-yu ío ní quide ndáá-yu núú Dütú Ndiöxí, chí ní tñí-yu nchaa tnúhu ní cáháⁿ-gá. ⁷ Te ñá túú ñí ñⁿ dēhe-yu, chí ducaⁿ tãhú tã Elisabét sá vã cóó dēhe-aⁿ, te ducaⁿ ndi ndúu-yu ío ní sahnú-yu.

⁸ Te ñⁿ nduu xínu cuechi tucu té Zacàriá ndihi nchaa cue téé cundihi-dé núú Yã Ndiöxí xiti veñúhu. ⁹ Te dàvá-áⁿ ñí xito ndeé-güedé cuendá

cutnùní iní-güedé nùu ndëdacàa-güedé quíhu núú nàá xítí veñúhu-áⁿ cahmi-güedé sá sàháⁿ tnámí, te ní cutnùní sá tē Zacàriá quíhu-dé. Te ducaⁿ nǐ quide-güedé, chi ducaⁿ tnàhí ní xóo cada nchaá cue dútú ðavá-áⁿ. ¹⁰ Te nǐni sàhmi té Zacàriá sá sàháⁿ tnámí núú nàá, te vài vihi ñáyiú xíndecu quehé veñúhu-áⁿ càháⁿ ndihí-yu Yá Ndiöxí. ¹¹ Te ní xiní té Zacàriá ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí núnǐ-xi xio cùha núú nàá núú càyú sá sàháⁿ tnámí-áⁿ. ¹² Te òré ní xiní té Zacàriá espíritú-áⁿ te ñá ní cùnùnǐ iní-dé nása cada-dé chi ío ní yùhú-dé. ¹³ Te espíritú-áⁿ nǐ xáhaⁿ-xi:

—Zacàriá, vá yùhú-n chi Yá Ndiöxí ní tedóho-gá tnúhu ní cáháⁿ-n, te vitna coo ìⁿ déhe ñadìhí-n tǎ Elisàbét te danàni-n-dé Juàá. ¹⁴ Te ío cudíí iní-n, te ducaⁿ ío vài ñáyiú cudíí iní-yu na càcu-dé. ¹⁵ Te ío cudíu-dé núú Yá Ndiöxí, te ni vǎ cóhó-dě ndidí te ni vǎ cóhó-dě ndudí sá nǐ natíu, te sa cundecu ndihí-dé Espíritú Yá Ndiöxí òré cacu-dé. ¹⁶ Te ðiu-dé cada te ío vài ñáyiú isràél natuhá-yu ichi Dútú Ndiöxí Yaá cúú Ndiöxí-ó. ¹⁷ Te té Juàá-áⁿ codonùu-dé núú-gǎ, te cundecu ndihí-dé Espíritú-gá, te taxi tnùnǐ-dé ðàtná ní quide té Èliás. Te nacanu ichi-dé cue tée cùu sacuéhé cuendá cada-güedé sá váha sá cúú-xí cuè tée cuechi, te cuèi cue tée ío sàá iní-xi, te ðiu-dé cada te tnǐ-güedé tnúhu váha, tnúhu càháⁿ ñáyiú quide ndáá. Te ducaⁿ càda-dé cada túha-dé ñáyiú cuendá cunu cuèchí-yu núú Dútú Ndiöxí —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-dé.

¹⁸ Te té Zacàriá ní ndúcú tnùhu-dé núú espíritú-áⁿ, te xáhaⁿ-dē:

—¿Te nása cutnùní ndáá iní-í tnúhu càháⁿ-n-í?

Chi yúhú ío ní sahnu-í ndihí ñadìhí-í —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-xi.

¹⁹ Te espíritú-áⁿ ñí xáhaⁿ-xi:

—Yúhú cúù-í espíritú nání Gábriél, te xìnu cuechi-í núú Yǎ Ndiǒxí, te mee-gǎ ní táúchíúⁿ-gǎ náhà-í tnúhu-gǎ véxi cuèndá cutnùní iní-n nàcuáa cada ñaha-gǎ xii-ndo. ²⁰ Te vitna cuu ñihí-n te vá càháⁿ-gá-n ndèé ná sàá nduu càcu déhe ñadìhí-n, chi ñǎ túú ní sàndáá-ni iní-n tnúhu ní cáháⁿ-í. Te dacuití sǎá nduu càda-xi nacuáa ní cáháⁿ-í-a —càchí espíritú-áⁿ xǎhaⁿ-xi xii-dé.

²¹ Te nchaa ñáyiú xǐndecu quehé ndétǔ-yu té Zacàriá, te xǐcuñúhu-yu sá ío cùyaa-dé xití veñúhu.

²² Te òré ní ndee té Zacàriá, te ñá ní cùu-gǎ cáháⁿ ndihí ñaha-dě xii-yu, te òré-áⁿ ñí cutnùní iní-yu sá ñí xiní-dé ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiǒxí xití veñúhu. Te mee-nǎ ndaha-dé ní quide-dé núu-yu chi ñá ní cùu-gǎ cáháⁿ-dé.

²³ Te ní xìnu nduu ñí xìnu cuechi tè Zacàriá núú Yǎ Ndiǒxí xití veñúhu, te cuánuhú-dé vehe-dé. ²⁴ Te sátá dúcáⁿ ñí cuu te ñadìhí-dé tá Elisàbét ní ngúhuⁿ déhe-aⁿ, te úhúⁿ yóó ñà túú tnàhí-gǎ ní quèe-aⁿ caca cuu-aⁿ, te ní cachí-aⁿ: ²⁵ “Mee Dütú Ndiǒxí duha ní cundàhú iní ñáhá-gǎ sá cóó ìⁿ déhe-í cuèndá sá vǎ cúú yíchí iní ñáhá ñáyiú xii-í”, duha ní cachí-aⁿ.

Ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiǒxí càchí-xi sá cácu Jèsús

²⁶⁻²⁷ Te núú ìhú yóó sǎ ñí ngúhuⁿ déhe tá Elisàbét, te ní tendaha tùcu Yá Ndiǒxí espíritú nání Gábriél cuáháⁿ-xi ìⁿ ñuú nání Nàzarét cuáháⁿ ngoto-xi ìⁿ xíchí cuéchí nàni Mariá. Te ñuú-áⁿ yíndèhu-xi dis-tritú Galileá. Te xíchí-ǎⁿ sa ní cundáá tnúhu sá

tnăndaha-xi ndihî ïⁿ tée nàni Cheé ñanî tnáhá ndïi Dàvií. ²⁸ Te espíritú-áⁿ ñi quíhu-xi ndéé xití vehe núú ndécú tă Màriá, te ní xáhaⁿ-xi:

—¡Cóvãha-n-aⁿ! Dútú Ndiöxí ío cùu iní ñáhá-gă xii-n te ndècu ndihî ñaha-gá, te ío-gá xitó ñàha-gá xii-n dácúxí dáva-gá ñáyiu dîhî —càchí espíritú-áⁿ xáhaⁿ-xi.

²⁹ Dico òré ní xiní tá Màriá espíritú-áⁿ, te ní quiyùhú iní-xi sá dúcáⁿ ñi cáháⁿ espíritú-áⁿ. Te ní sani iní-xi: “¿Ná cuendá duha cáháⁿ-tu espíritú-a-i?”, duha ní sani iní-xi. ³⁰ Te espíritú-áⁿ ñi xáhaⁿ-xi:

—Màriá, vá yùhú-n chi ducaⁿ ñi nduu táhú-n nõu Yá Ndiöxí. ³¹ Te vitna ngúhuⁿ déhe-n, te na càcu-dé te danàni-n-dé Jèsús. ³² Te ío cunuu-dě, chi Dútú Ndiöxí Yaá ío cunuu cachí-gá sá Dêhe-gá cúú-dě, te dïu-gá cada te cuu-dé ïⁿ tée cunuu núú ñáyiu isràél dàtná ní quide-gá ndïi Dàvií. ³³ Te taxi tnùnî-dé ñáyiu isràél, te ducaⁿ-ni cunuu-dé ñi caa ñi quíhîⁿ —càchî-xi xáhaⁿ-xi.

³⁴ Te tá Màriá ní xáhaⁿ-xi xîi espíritú-áⁿ:

—¿Te nása cuu tnúhu cáháⁿ-n te ñá túú yîi-í-i? —càchî-xi xáhaⁿ-xi.

³⁵ Te ní xáhaⁿ espíritú-áⁿ:

—Espíritú Yă Ndiöxí quixi cundecu ndihî-n, te ducaⁿ Yă Ndiöxí cada-gá ïⁿ sá vãha sá cúú-xí-n ná càcu déhe-n. Te Yá Ndiöxí cächî-gá sá ïo cundecu yîñùhu-dé núú-gă, chi Dêhe-gá cúú-dě. ³⁶ Te tnáhá didî-n tă Elisàbét ñúhú dēhe-aⁿ cuèi ío ní sahnu-aⁿ, te dïu-aⁿ cächî-yu sá vă cóó dēhe-aⁿ ñi cùu, te vitna sa ní cuu ínú yóó ñúhú dēhe-aⁿ. ³⁷ Chi Yá Ndiöxí ndácú-gă quidé-gă nchaa sá vă yôo tnàhî ndàcu cada —cachî-xi xáhaⁿ-xi.

38 Te tá Màriá ní xáhaⁿ-xi:

—Yúhú ná cúnú cuèchi-í núú Dütú Ndiöxí, te mee-gă ná cádá ñàha-gá xii-í nàcuáa ní cachí-n — cächí-xi xăhaⁿ-xi xii espíritú-áⁿ.

Te sátá dúcáⁿ te espíritú-áⁿ ñi xica-xi cuáháⁿ-xi.

Tá Màriá cuáháⁿ ngoto-xi tá Elisàbét

39 Te tá Màriá ío ndíhi cuáháⁿ-xi ñⁿ ñuú cáá xiti yucu distrítú Júdeá. 40 Te ní sáá-xi vehe té Zacàriá, te cuánguihu-xi ní dándácõ váha-xi tá Elisàbét.

41 Te òré ní tecú dóho tá Elisàbét ní cáháⁿ tá Màriá, te ní candá déhe-aⁿ xiti-aⁿ, te òré-áⁿ ñi ngúndecu ndíhi-aⁿ Espíritú Yă Ndiöxí. 42 Te níhi ní cáháⁿ-aⁿ, te xăhaⁿ-aⁿ xii tá Màriá:

—Yá Ndiöxí ío xito ñaha-gá xii-n dácúúxí dáva-gá tnàha díhí-ó, te ducaⁿ-ni xito-gá cuèi déhe-n. 43 ¿Te ná cúú yúhú ñú véxi coto ñaha yòhó ñáná Yaá cúú Xitohó-í-í? 44 Chi òré-ñi ní tecú dóho-í ní cáháⁿ-n te ní candá-ni déhe-í xiti-í sá cùdíí ìní-dé. 45 Te váha táhú yòhó sá ni sándáá ìní-n, chi dacuitíí sá cádá Dütú Ndiöxí nàcuáa ní cáháⁿ espíritú ní tendaha-gă ní quixi ní cachí tnúhu xii-n nàcuáa cada-gá — cächí-aⁿ xăhaⁿ-aⁿ xii tá Màriá.

46 Te ní xáhaⁿ tă Màriá:

Ío càhnu cuu Dütú Ndiöxí,

47 ío cùdíí ìní-í chi diu-gá taunihnu ñaha-gă xii-í núú ùhú núú ndàhú.

48 Chi ní ndacu ìní ñáhá-gă xii yúhú, te dícó ñⁿ xíchí xínú cuèchi núú-gă cúú-í, te vitna te nchaandi túhú ñáyiú cachí-yu sá ío váha táhù-í.

49 Te Yá Ndiöxí cándòo caa nine ìní-gá, te ío càhnu ñⁿ sá vâha ní quide-gá sá cúú-xi-í.

50 Te cùndahú iní-gá nchaa ñáyiú nèhe sá yíñùhu nùú-gă.

Te ducaⁿ-ní cuëi ñáyiú sa ndècu ñuyíú-a ndihi ñáyiú vitna véxi.

51 Chi ta quide-gá nchaa sá vă yõo tnàhí ndàcu cada véxi,

te ta dândóo canúú-gă cue ñáyiú quide cahnu mee-xi.

52 Te cue ñáyiú tàxi tnuní ñá túú-gă dáñá-gă taxi tnùnì-yu,

te cue ñáyiú ndàhú ní quide nínu ñaha-gă xií-yu.

53 Te cue ñáyiú ndècu ndihi tnúndòho tnúhu ndàhú ní quide váha ñaha-gă xií-yu,

te cue ñáyiú cuica ñà túú nă ní ñhí-gă-yu cundecu ndihí-yu.

54 Te chindee-gá ñáyiú isràél, ñáyiú xìnu cuechi nùú-gă, te ñá túú dàña nihnu ñaha-gá xií-yu, chi cùndahú iní ñáhá-gă.

55 Chi ducaⁿ ñí xáhaⁿ-gă xii ndíi Àbrahám, ndihi cue ñaní tnáhá ndíi.

Duha ní xáhaⁿ tă Màriá xii tá Elisàbét.

56 Te ní xíndecu tá Màriá dàtná únì yóó ndihi tá Elisàbét te dàtnùnì cuánuhú-xi vehe-xi.

Ní cacu té Juàá tée dacuàndute ñaha xii ñáyiú

57 Te ní sáá nduu ñí cacu ñíⁿ déhe tée tá Elisàbét.

58 Te nchaa ñáyiú ndècu yatni ndihi-aⁿ, ndihi nchaa ñaní tnáhá-áⁿ ñí níhí-yu tnúhu nàcuáa ní chindee ñaha Yá Ndiõxí xii-aⁿ. Te ío ní cudíi iní-yu cuendá-aⁿ. 59 Te núú ùná nduu sá ñí cacu déhe-aⁿ, te ní sáháⁿ ñáyiú núú ndécú-áⁿ cuendá cuáhă-yu sèñá ñíⁱ déhe-aⁿ. Te cuìní-yu cunani dèhe-áⁿ Zacàriá dàtná nánì tătă ní cùu. 60 Te ní xáhaⁿ năná dèhe-áⁿ:

—Ñáhá, chi Juáá cunani-dě —càchí-aⁿ xǎhaⁿ-aⁿ xíi-yu.

⁶¹ Te ní xáhǎⁿ-yu:

—¿Te ná cuendá te ñá túú nì ìⁿ ñaní tnáhá-ndó dùcaⁿ nani-i? —cachí-yu xǎhǎⁿ-yu.

⁶² Te ní quidé-yu ndàhá-yu núú tǎtá dēhe-áⁿ cuendá cuíní-yu núu nása cuíní méé-dě cunani dēhe-dé. ⁶³ Te ní xícáⁿ-dé ìⁿ tutú ní chídó tnùní-dé nàcuáa cunani dēhe-dé, te duha ní chídó tnùní-dé: “Juáá cunani-dě”, càchí-xi núú tütú ní tee-dé-áⁿ. Te nchaa ñáyiú xǐndecu-áⁿ nǐ cuñúhu-yu nàcuáa ní cuu.

⁶⁴ Te òré-áⁿ nǐ nacáháⁿ té Zacàriá sá nǐ cuu ñìhí-dé ní cùu, te ní ngúíta-dé ní cachí-dé sá ìo càhnu cuu Yá Ndiöxí. ⁶⁵ Te nchaa ñáyiú xǐndecu yatni ndìhi-dé ní cuñúhu-yu, te nchaa ñáyiú xǐndecu ñìhí xítí yucu distrítú Jùdeá ní níhǐ-yu tnúhu nàcuáa ní cuu. ⁶⁶ Te nchaa ñáyiú-áⁿ ìo vài ní sani iní-yu, te ní xítñàhá-yu:

—¿Ná cúú sǎ cádá tēe-ǎⁿ ndéé idá-gá ná cuèhnu-dé? —càchí-yu xítñàhá-yu.

Te ducaⁿ nǐ xítñàhá-yu chi Dútú Ndiöxí ndécú ndìhi ñaha-gá xii-dé.

Té Zacàriá càchí-dé sá ìo càhnu cuu Yá Ndiöxí

⁶⁷ Te té Zacàriá tǎtá tē lihli-áⁿ nǐ ngúndecu ndìhi-dé Espiritú Yǎ Ndiöxí te ní cáháⁿ-dé nchaa tnúhu sá nǐ dánèhé ñáhá-gǎ, te ní cachí-dé:

⁶⁸ Ío càhnu cuu Dútú Ndiöxí nchoo ñáyiú isràél, chi ní quixi coto ñaha-gǎ xii-o, te cùu-o ñáyiú cùu cuendá-gá, chi dàcácu nihnu ñaha-gǎ xii-o vìtna.

⁶⁹ Chi ní tendaha-gǎ ìⁿ tēe véxi-dé dàcácu nihnu ñaha-dě xii-o núú ùhú núú ndàhú.

Te cùu-dé ñàní tnáhá ndïi Dàvíí téé ní xinu cuechi nùú-gã ndéé sanaha.

70 Te ñi-ni tnúhu ní cáháⁿ Yã Ndiöxí ní cáháⁿ cue téé ní quide ndáá ní xindecu nùú-gã ñuyíú-a ndéé sanaha.

71 Te ní cachí-güedé sá táúnihnu ñaha-gá xii-o nùú nchàa ñáyiú cùu úhú iní ñáhá, ndihí nùú nchàa ñáyiú ñá túú cùu quiní ndee ñáhá.

72 Te ní xáhaⁿ-gã sá cündàhú iní ñáhá-gã xii-o, te ducaⁿ càda-gá chi vá nácuànaa-gá tnúhu ní cáháⁿ-gã ndihí-güedé.

73 Te ñi ducaⁿ ndùu tnúhu ní xáhaⁿ-gã xii ndíi Àbrahám sá

74 táúnihnu ñaha-gá xii-o nùú nchàa ñáyiú cùu úhú iní ñáhá, cuendá sá vã yùhú-ó cùnu cuechi-o nùú-gã.

75 Te cada ndáá-ó, te cundecu yíñùhu-o nùú-gã ndi nchàa nduu cundecu-o ñuyíú-a.

Duha ní cachí té Zacàriá.

76 Te xáhaⁿ-dë xii té líhli-áⁿ:

Te yòhó té líhli, cáháⁿ ñáyiú cuendá-n sã cúú-n ñⁿ téé càháⁿ tnúhu Dútú Ndiöxí Yáá ío cùnuu, chi quíhíⁿ-n còdonuu-n nùú Yáá cúú Xítohó-ó dátúha-n ñáyiú cuendá cundecu túha-yu òré quexìo-gá.

77 Te cúñaha-n xii ñáyiú isràél sá cuíní-gá cada càhnu iní-gá nchaa cuéchi-yu, te naníhí tàhú-yu.

78 Te ducaⁿ càda-gá chi ío cùu iní ñáhá-gã xii-o, chi ndéé andiú ñí tendaha-gã ñⁿ téé véxi cuuⁿ-dé dandixi túu-dé iní-ó cuendá cutnùní iní-ó nácuáa ndùu cuendá Yã Ndiöxí.

79 Te ducaⁿ dàndixi túu-dé iní nchaa ñáyi ndècu ichi cuehé ichi duha ta xíta nihnu cuáháⁿ cuèndá nucúnu ichí-yu ìⁿ ichi váha.

Duha ní xáhaⁿ tẽ Zacàriá xii déhe-dé.

80 Te té lĩhli-áⁿ tá sàhnu-dé, te ta chĩndee chitúu ñaha Yã Ndiõxí xii-dé cuáháⁿ, te ní xĩndecu-dé xití yucu ndéé ní sáá nduu ñĩ ngũita-dé ní cáháⁿ-dé núu cuè ñáyi isràél tnúhu Yá Ndiõxí.

2

Ní cacu Jèsús (Mt. 1:18-25)

1 Te dàvá-áⁿ ñĩ táúchíúⁿ tẽ Àugustú Cèsár nucódó tnùnĩ nchaa ñáyi nacióⁿ yĩndàha-dé. 2 Te xéhé sã dĩhnanuu ñĩ nucódó tnùnĩ ñáyi, te dũ-ni dàvá-áⁿ ñĩ cunuu té Cìreniú distritú Siríá. 3 Te nchaa ñáyi ní nataká-yu ñúú núú ñĩ cacú-yu cuèndá nucódó tnùnĩ-yu. 4 Núu xĩáⁿ ní quee té Chèè ñúú Nazàrèt ìⁿ ñúú yĩndèhu distritú Galileá, te cuáháⁿ-dé ñúú Bèlén ìⁿ ñúú yĩndèhu distritú Jùdeá, chi xíáⁿ ñĩ cuu ñúú ndíi Dàvíí, te dũ-ni ñanĩ tnáhá tẽ Chèè-áⁿ ñĩ cuu ndíi. 5 Núu xĩáⁿ cuáháⁿ-dé ndéé ñúú Bèlén nucódó tnùnĩ-dé, te tnáhá tá Màriá xíchí ñĩ cundáá tnúhu sá tnãndaha ndih-dé cuáháⁿ ndih ñaha-dẽ, te sa ñùhu déhe-xi. 6 Te ñini cùyaá-yu ñúú Bèlén-áⁿ ñĩ sáá òré cacu déhe-xi. 7 Te ní cacu déhe díhna-xi, te ní chidúcúⁿnuu-xi dóó, te ní sacáⁿ ñáhá-xí ìⁿ vehe núu cúú vèhe qui^ti, chi ñá túú ní ñĩhí-yu vehe coó-yu.

Cue espíritú xínú cuèchi núú Yã Ndiõxí ndih cue toli.

8 Te yatni ñuú-áⁿ xĩndecu ñⁿ ũú toli ndéé-güedé mbéé-güedé ndécú-güedé majadá niú-áⁿ. 9 Te uuⁿni ní quexìo ñⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiõxí, te Yá Ndiõxí ní quide-gá ní dáyèhé-xi ní càndéé núú xĩndecu-güedé, te ní yùhú víhí-güedé. 10 Te ní xáhaⁿ espíritú-áⁿ:

—Vá yùhú-ndó, chi nàha-í ñⁿ tnúhu váha véxi sá cúú-xí-ndó, te ío cudíí ìní-ndó ndìhi nchaa ñáyiu. 11 Chi vitna ní cacu ñⁿ téé dàcácu nihnu ñaha xìi-ndo núú ùhú núú ndàhú ñuú ndíi Dàvíí, te téé-áⁿ cúú-dé Xítóhó Jesucrístú. 12 Te dàtná ñⁿ señá te naníhí-ndó tē lĩhli-áⁿ yídúcúⁿ nuu-dé dóó cáá-dé ñⁿ vehe quiti —càchí-xi xáhaⁿ-xi xìi-güedé.

13 Te òré-áⁿ ñí quexìo cuéhé víhí espíritú véxi cuuⁿ andi^u ñí naníhí tnáhá-xí ndìhi espíritú-áⁿ, te ní ngüíta-xi ní chiñuhu-xi Yá Ndiõxí, te càchí-xi:

14 ¡Ío càhnu cuu Yá Ndiõxí Yaá ndécú àndi^u, te na cùndecu váha-ni nchaa ñáyiu cùu ìní méé-gá! Duha càchí cue espíritú-áⁿ.

15 Te òré cuánda^a cue espíritú-áⁿ andi^u, te ní ngüíta cue toli-áⁿ xĩtnàha-güedé:

—Na quihíⁿ-ó ñùú Bèlén quini-ó nàcuáa ní cuu, chi Dútú Ndiõxí sa ní cachí tnúhu-gá —càchí-güedé xĩtnàha-güedé.

16 Te ní tñi-güedé ichi súní ndìhi cuáháⁿ-güedé, te ní naníhí-güedé tá Màriá ndìhi té Chéé, ndìhi té lĩhli-áⁿ cáá-dé xití ñⁿ vehe quiti. 17 Te òré ní xiní ñáhá-güedé te ní xáhaⁿ-güedé xií-yu nàcuáa ní xáhaⁿ espíritú-áⁿ xii-güedé cuèndá té lĩhli-áⁿ. 18 Te nchaa ñáyiu ní tecú dóho-xi ní cuñúhu-yu nàcuáa ní cáháⁿ-güedé. 19 Dico tá Màriá chi ñùhu nahi-ni ìní-xi, te dícó-ni sàni ìní-xi cuèndá nchaa

tnúhu-án. ²⁰ Te cue toli-ǎⁿ nǐ natnⁱⁱ-güedé ichi, te ta xǐtnàha-güedé cuánuhú sá ïo càhnu cuu Yá Ndiöxí cuëndá nchaa tnúhu ní xíndedóho-güedé, ndihí cuëndá nchaa sá nǐ xiní-güedé, chi cuëndá sá ndàá ní cuu nchaa nàcuáa ní tecú tnúhu-güedé.

Ndècá-yu Jèsús cuáháⁿ veñúhu

²¹ Te núú ùná nduu sá nǐ cacu té lǐhli-án, te ní sáha-güedé señá ñii-dé, te ní dánání ñàha-güedé Jèsús xii-dé, ñu-ni nàcuáa ní xáhaⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí xii tá Màriá ndéé cútnàhá vátá ngǔhuⁿ-gá-dé xití-xi.

²² Te sátá nǐ tnahá nduu, ndùu ïi-yu nàcuáa càháⁿ nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, te ndècá-yu té lǐhli-án cuáháⁿ ñuú Jerusàlén cuëndá quee túu-dé núú Dütú Ndiöxí. ²³ Te ducaⁿ nǐ quidé-yu, chi ducaⁿ càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiöxí sá ncháá làndú té na càcu díhna quetúu-güexi núú-gǎ cuëndá cundecu-ná-güexi cuëndá-gá. ²⁴ Te ní quidé-yu nàcuáa càháⁿ Yá Ndiöxí núú tütú-gá núú càchí-xi: “Canehe-ndo úú lõmá àdi úú cǔcu quíhíⁿ nduu táhú ñáhá Yá Ndiöxí”, duha càháⁿ-gá núú tütú-gá.

²⁵ Te dàvá-áⁿ ndécú ñⁿ té nàni Mió ñuú Jerusàlén. Te ío váha iní-dé, te chiñuhu-dé Yá Ndiöxí, te ndètu-dé sáá nduu chindee ñaha Yá Ndiöxí xii ñáyiu isràél. Te ndècu ndihí té Mió-áⁿ Espíritú Yá Ndiöxí. ²⁶ Te sa ní xáhaⁿ-xi xii-dé sá vǎ cùu-ni-dé, chi dacuítí quíní-dé Crístú Yaá tendaha Yá Ndiöxí quixi ñuyíu-a. ²⁷ Te té-áⁿ ndécá ñàha Espíritú Yá Ndiöxí xii-dé cuáháⁿ veñúhu càhnu sá ïo cùnuu. Te cuáháⁿ-yu ndihí Jèsús veñúhu-áⁿ cuëndá cadá-yu ndihí-gá nàcuáa càháⁿ tnúhu ní chídó tnùní ndíi

Moisés. ²⁸ Te òré ní sáá-yu, te té Mió-áⁿ nǐ nguídèhé-dé Jèsús, te ní cáháⁿ-dé sá ïo càhnu cuu Yá Ndiöxí, te ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

²⁹ Yòhó Dútú Ndiöxí sa ní cuu dañà-n cùú-í vitna, chi sa ní quide-n nàcuáa ní cachí-n xii yúhú téé xìnu cuechi núú-n.

³⁰ Chi sa ní xiní núù-í Yaá dàcácu nihnu ñaha xii ñáyiu núú ùhú núú ndàhú vitna.

³¹ Te Yaá ní tendaha-n vëxi núú ndécú nchàa ñáyiu ñuyíú-a.

³² Te cùu-gá dàtná ìⁿ ñuhú, chi dandìxi túu-gá iní ñáyiu cuendá cutnùní iní-yu cuendá Yá Ndiöxí cuèi ñá díú ñáyiu isràél cúũ-yu.

Te ñu-gá cada, te canehe ñáyiu dava-gá ñuú sá yíñuhu núú ñáyiu isràél chi ñu ñáyiu isràél cúũ-yu ñáyiu cùu cuendá-n.

Duha ní xáhaⁿ tē Mió xii Yá Ndiöxí.

³³ Te té Chèé ndìhi nǎná Jèsús ní cuñúhu-yu tnúhu ní cáháⁿ té Mió cuendá-gá. ³⁴ Te dǎtnùní té Mió ní xicáⁿ táhú-dě núú Yá Ndiöxí cuendá-yu, te xáhaⁿ-dě xii tá Màriá nǎná Jèsús:

—Cundedóho tnúhu na càháⁿ-í-a, té lǐhli-a ní nduu táhú-dě nacanu ichi-dé dava ñáyiu isràél ichi Yá Ndiöxí, te davá-yu vá tnǐⁿ-yu tnúhu cáháⁿ-dé, te ñáyiu-áⁿ cuíta nihnú-yu, te cada-dé nàcuáa cutnùní iní ñáyiu sá Yá Ndiöxí ní tendaha ñaha-gá xii-dé, dico vá quindáá iní-yu, chi daquèe tíhú ñáhã-yu xii-dé. ³⁵ Te ducaⁿ te cutnùní nàcuáa sàni iní ìⁿ ìⁿ ñáyiu. Dico sá cúú-xí yòhó chi ío cada ndàhú-xi iní-n, chi sùúni dàtná sá nǐ nícuèhé iní-n càda-xi — cachí-dé xáhaⁿ-dě xii tá Màriá.

³⁶ Te xiáⁿ ndécú tnàhá ìⁿ ñaha càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí nání-áⁿ Àná, te tǎtá-aⁿ ní xínani-dě Fànuél

ñaní tnáhá ndïi Àsér. Te ñaha-áⁿ sa ní sahnu vïhi-aⁿ, te cuechi-ni-aⁿ ñí tnándaha-aⁿ te úsá-ni cuíá ñí xíndecu-aⁿ ndïhi yïi-aⁿ, ³⁷ te ní quendóo queé-aⁿ, te sa ñùhu-aⁿ cúmídícó cùmí cuíá-aⁿ. Te ñá túú ní xóo quee-aⁿ veñúhu càhnu sá ïo cùnuu, chi nduu niú ní xóo chiñuhu-aⁿ Dútú Ndiöxí, te áma ñá túú tnàhí ná ní xóo caxi-aⁿ ní xóo cáháⁿ ndïhi-aⁿ Yá Ndiöxí. ³⁸ Te ðiu-ni òré ndécü-yu ndïhi Jèsús ní quexìo-aⁿ núü-yu, te ní ndacáⁿ táhú-áⁿ núü Yá Ndiöxí cuendá sá ñí xiní-aⁿ Jèsús, te dàtnùnì ní ngüíta-aⁿ cáháⁿ váha-aⁿ cuendá-gá núú nchàa ñáyiü, ñáyiü ndètu quiní sáá nduu dàcácu Yá Ndiöxí ñáyiü Jerusalén núú tnündòho tnúhu ndàhú.

Cuánuhú-yu ñuú Nazàrét

³⁹ Te sáta ñí quidé-yu nchaa nàcuáa cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí, te cuánuhú-yu ñuú Nazàrét núú ndécú tnàhí-yu, te ñuú-áⁿ yíndèhu-xi distritú Galileá. ⁴⁰ Te té líhli nàni Jesús-áⁿ tá sàhnu-dé, te ta nihí ndéé-dé cuáháⁿ, te ducaⁿ ïo váha ta sáá sá xiní tnùnì-dé cuáháⁿ, chi Yá Ndiöxí ndécú ndïhi ñaha-gá xii-dé.

Jèsús ndécú-gã veñúhu

⁴¹ Te ndi tnahá cuíá ñí xóo quíhíⁿ té Chèé ndïhi năná Jèsús vico pàscuá ñuú Jerusalén. ⁴² Te cútnàhá ní chítú Jèsús úxúú cuíá-gã, te cuáháⁿ-yu ndïhi-gá ñuú Jerusalén vico pàscuá, chi ducaⁿ tnàhí quidé-yu. ⁴³ Te òré ní yáha vico, te ní natnïí-yu ichi cuánuhú-yu, te ní quendóo-gá ñuú Jerusalén, te ni năná-gã, te ni té Chèé ñá túú ní xiní ní quendóo-gá. ⁴⁴ Chi ní sani iní-yu sá ñútnàhá-gá tnuú nchaa ñáyiü ní sáháⁿ vico cuánuhú. Te ní xúhuⁿ-yu ïⁿ nduu ichi ta ndücu tnúhu-yu-gá núú nchàa ñaní tnáhã-yu, ndïhi núú nchàa ñáyiü xiní

tnáhá ndìhí-yu, ⁴⁵ te ñá túú ní nàníhí ñáhă-yu xii-gá. Núu ní nacuìcò-yu cuánuhú tucú-yu ñúú Jerusàlén cuèndá yàcáⁿ nanducu ñàhá-yu xii-gá.

⁴⁶ Te núú ùní nduu sá ñí dana núú ñáhă-yu xii-gá, te ní naníhí ñáhă-yu nùcòo-gá xití veñúhu càhnu sá ïo cùnuu tnuú cue téé dàcuaha ñaha xii-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, te ndèdóho ñaha-gă xii-güedé, te nándi sá ndúcú tnúhu-gá núú-güedé. ⁴⁷ Te nchaa cue téé xîndedóho ñaha xii-gá xîcunúhu-güedé sá ïo váha sàá sá xîní tnùní-gá, te ïo váha ñihí-gá tnúhu nàdanchocáva-gá. ⁴⁸ Te òré ní xîní ñáhá tĕ Chèé ndihî năná-gă xii-gá, te ïo ní cuñúhu-yu, te ní xáhaⁿ năná-gă xii-gá:

—Yòhó déhe-í, ¿ná cuèndá ducaⁿ ñí quide ñaha-n xii-ndí? Te tătá-n ndihî yúhú ndihú iní-ndí xícá nànducu ñaha-ndí xii-n —càchí-xi xăhaⁿ-xi xii-gá.

⁴⁹ Te ní xáhaⁿ Jèsús xií-yu:

—¿Ná cuèndá nánducu ñaha-ndo? ¿Náa ñá túú xîní-ndó să núú chíúⁿ Tătà-í tàú-í caca cuu-í-ăⁿ? —càchí-gá xăhaⁿ-gă xií-yu.

⁵⁰ Dico mèe-yu ñá túú ní tècú tnùní-yu nàcuáa ní xáhaⁿ-gă.

⁵¹ Te sátá dúcáⁿ te cuánuhú ndihî ñàhá-yu xii-gá ñúú Nazàrét, te ïo ní sándáá iní ñáhă-gă xií-yu. Te nchaa sá ñí quide-gá-áⁿ ñí xúhuⁿ nahi-ni iní năná-gă. ⁵² Te Jèsús ducaⁿ-ni ta sàhnu-gá cuáháⁿ, te ta sàá-gá sá xîní tnùní-gá cuáháⁿ, te ducaⁿ cùdiu-gá núú Yă Ndiõxí, ndihî núú nchàa ñáyiú.

3

Té Juàá téé dàcuandute ñaha xii ñáyiú càháⁿ-dé

tnúhu Yá Ndiõxí xití yucu

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

¹ Te ní cuu sáhúⁿ cuiá sã yíndàha té Tìberiu cuéhé nacióⁿ, te dàvá-áⁿ ní cunuu té Pilatú distritú Jùdeá, te té Hèrodés ní cunuu-dě distritú Galileá, te ñaní-dé té Lìpé ní cunuu-dě distritú Itùreá ndihì ingá distritú nání Tràconité, te té Lisàniás ní cunuu-dě distritú Abiliniá. ² Te té Ànás ndihì té Caifás ní cuu-güedé dútú cùnùu. Te dàvá-áⁿ ní cáháⁿ ndihì ñaha Yã Ndiõxí xii té Juàá déhe té Zacàriá xití yucu sá quihíⁿ-dé cáháⁿ-dé tnúhu-gá núú ñáyiu. ³ Te té Juàá ní yáha-dé nchaa ñuú cáá yàtni yúte Jòrdán, te xáhaⁿ-dě xii nchaa ñáyiu:

—Chí dándìxi túu iní sá ñà túú quide váha-ndo, te dañà-ndo nchaa ichi cuehé ichi duha ndècu-ndo, te cuandute-ndo, te ducaⁿ te cada càhnu iní Yã Ndiõxí nchaa yíca cuèchi-ndo —duha ní xáhaⁿ-dě xií-yu.

⁴ Te ducaⁿ ní quide-dé chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní chídó tnùnì ndí Chàjá téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí ndéé sanaha núú tütú ndí núú càchí-xi:

Tècú càháⁿ níhi ìⁿ téé yìhi xití yucu, te xáhaⁿ-dě xii ñáyiu:

“Chí dáñá nchaa ichi cuehé ichi duha ndècu-ndo, te tnìⁿ-ndo ìchi váha,

te ducaⁿ càda-ndo cuendá cundecu túha-ndo, chi véxi Yaá ío cùnùu.

⁵ Te nchaa núú cùnú nachítú,

te nchaa tìndúú ndihì nchaa yucu ngoyo nihnu cuendá nduu ndáá,

te nchaa ichi ñá túú cuáháⁿ ndáá nduu ndáá,

te nchaa ichi ñá túú càváha nduu váha.

6 Te nchaa ñáyiú ñuyíú-a níhĩ-yu tnúhu sá Yă Ndiõxí véxi-gá dàcácu nihnu ñaha-gă xií-yu núú ùhú núú ndàhú.”

Duha ní chídó tnùní ndíi Chàiaá núú tùtú ndíi.

7 Te òré ní xica ñáyiú cuáháⁿ-yu cuèndá dacuàndute ñaha té Juàá xií-yu, te ní xáhaⁿ-dě:

—¡Nchaa nchòhó cúú-ndó dàtná ìⁿ cóo děéⁿ chi ío cuihna ìní-ndó! ¿Te nása ní cuu núú tnàhá nchòhó ndúcú-ndó nàcuáa cācu nihnu-ndo núú tnùndòho cahnu vihi sá tá cūyatni ñaha xii-ndo véxi-i? **8** Te chí cādá vǎha vitna cuèndá ducaⁿ cùtnuní sá ñí dáñá-ndó nchàa ichi cuehé ichi duha ndècu-ndo. Te vá cāchí-ndó sǎ ìo cāhnu cuu-ndo cuendá sá cúú-ndó ñàní tnáhá ndíi Àbrahám, chi cuèi ndéé yúú te ndacu Yá Ndiõxí ndada-gá ñáyiú te cuú-yu ñaní tnáhá ndíi Àbrahám. **9** Te caá chi ndècu túha-xi sá quèhndé-xi nchaa yutnu sá ñà túú cāváha sávídí-xi, chi nchaa yutnu-áⁿ tèhndé-xi te cuánguee-xi núú ñùhú càyú-xi. Te duha sǎtnahá-xi ndoho nchaa ñáyiú ñá túú quide váha, chi nchaa ñáyiú ducaⁿ ñà túú quide váha cūú-yu dàtná nchaa yutnu sá ñà túú cāváha sávídí-xi. —cāchí-dé xǎhaⁿ-dě xií-yu.

10 Te ní xícáⁿ tnúhu-yu núú-dě, te xǎhǎⁿ-yu:

—¿Te nása cada-ndí váiⁿ? —cāchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-dé.

11 Te xǎhaⁿ-dě:

—Te núú ndědacàa-ndo ndecu ndihí-ndo úú dóó te cuáñaha-ndo ìⁿ xii ñáyiú ñá túú ndècu ndihí, àdi núú ndècu ndihí-ndo sá nchító-ó te cuáha-ndǒ-yu na cāxí-yu —cāchí-dé xǎhaⁿ-dě xií-yu.

12 Te ní quexìo ìⁿ úú cue tée cuihna ìní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiú cuèndá impuèstú cuèndá

cuàndute-güedé, te ní xícáⁿ tnúhu-güedé núú tē Juáá, te xáhaⁿ-güedě:

—Mèstrú, ¿te nása cada-ndí cuendá cuu váha iní Yă Ndiöxí-i? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-dé.

¹³ Te té Juáá ní xáhaⁿ-dě:

—Vá cuídó-ndó càda cobrá-ndó ñăyiu —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-güedé.

¹⁴ Te tnàhá ñⁿ úú cue tée cùu sandadú xĩndecu-áⁿ ñí xícáⁿ tnúhú-güedé núú tē Juáá, te xáhaⁿ-güedě:

—Te nchúhú ¿nása cada-ndí cuendá cuu váha iní Yă Ndiöxí-i? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-dé.

Te ní xáhaⁿ tē Juáá:

—Vá quéndé-ndó sã néhé tnàha ñăyiu-ndo, te ni vă dácàa díquí-ndö-yu ñⁿ sá ñà túú ñă quídé-yu, te nduu vétú iní-ndó nàcuáa ñùhu yáhu-ndo —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-güedé.

¹⁵ Te nchaa ñăyiu xĩndetu sá quíxí Crìstú sàni ñⁿ sani úú iní-yu núu sá díú Crìstú Yaá tendaha Yă Ndiöxí quixí ñuyíú-a cùu te Juáá àdi ñáhá. ¹⁶ Dico té Juáá ní cáháⁿ ndodo-dé núú-yu ncháá-yu, te xáhaⁿ-dě:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã yùhú véxi-í sá cuendá-ñi dacuàndute ñaha-í xii-ndo dàtná ní cachí Yă Ndiöxí, dico nchìcúⁿ ingá tée véxi, te tée-áⁿ taxi-dé Espiritú Yă Ndiöxí cundecu ndihi-ndo, te cùu-xi datná ñⁿ ñuhú, chi ndada ndoo ndada nine-xi iní-ndó. Te tée-áⁿ ño-gá cúnùu-dé dàcúúxí yùhú, chi yùhú cùu-í ñⁿ tée duuⁿ duuⁿ ñá túú tàu-í nandaxi-ĩ cuèdicó ñⁿ chàu-dé dico quide-í chiuⁿ-dé.

¹⁷ Te tée-áⁿ sa véxi túha-dé sá cádá dèⁿ ñaha-dé xii-o dàtná quídé ñăyiu ndàda ndoo triú, chi ñăyiu-áⁿ sa nèhe túha-ná-yu yaxíⁿ-yu òré náñani cuendá ndada ndoo-yu, te òré ndádá ndòó-yu triú-áⁿ te

dàquee ðíⁿ-yu mihi-xi, te tàxúha-yu mee-nă triú-áⁿ, te mihi-xi-áⁿ sáhmi-yu. Te dàtná quidě-yu mihi triú-áⁿ ducaⁿ sãtnahá-xi cada ñaha tée-áⁿ xii nchaa ñáyiu ñá túú quide váha, chi daquihíⁿ ñáhá-dě xii-yu núú ñùhú núú càyú, te ñuhú-áⁿ ñà túú tnàhí ndàhvá —càchí-dé xãhaⁿ-dě xii-yu.

¹⁸ Te titní víhí-gă tnúhu váha ní xáhaⁿ tẽ Juàá xii-yu òré ní dásàhú ñáhá-dě. ¹⁹ Te ní cáháⁿ-dé dóho té Hèrodés cuendá sá ndécá-dě ìⁿ ñaha nàni Herodiás ñaha ní cãndeca ñani-dé té Lìpé, te ní xáhaⁿ-dě cuendá nchaa dava-gá sá cuèhé sá dúhá quide-dé. ²⁰ Dico té Hèrodés ñá túú ní quide cuendá-dé tnúhu ní cáháⁿ té Juàá, chi nèhé-gá tucu ní quide-dé, chi da vecaá ní chihi-dé té Juàá.

Sàndute Jesús

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹ Te òré dácúandute té Juàá nchaa ñáyiu, te tnàhá Jèsús ní dácúandute ñaha-dé xii-gá. Te nini càháⁿ ndihí-gá Dútú Ndiõxí ní nacaáⁿ andiu, ²² te ní quee Espíritú Yă Ndiõxí véxi cuuⁿ túu-xi, te càa-xi datná cáá ìⁿ lómá, te òré-áⁿ ñí tecú ní cáháⁿ Yă Ndiõxí ndéé andiu, te xãhaⁿ-gă xii Jèsús:

—Yòhó cúú-n Dèhe-í téé ío cùu iní-í, te ío cùdí iní ñáhà-í xii-n —càchí-gá xãhaⁿ-gă xii Jèsús.

Cue téé ní xíndecu dǐhna-gá ñuyíú-a dàcúúxí Xĩtohó Jesucristú

(Mt. 1:1-17)

²³ Te ndècu Jesús dàtná ócó úxí cuíá-gă cútnàhá ní chisaha-gă chiúⁿ ní táhú Tãtá-gă Dútú Ndiõxí cada-gá. Te ní cuu-gá déhe té Chèè chi ducaⁿ sàni iní ñáyiu ñuyíú-a. Te té Chèè-áⁿ ñí cuu-dé déhe té Èlí, ²⁴ te téé-áⁿ ñí cuu-dé déhe té Mátát. Te té

Màtát-án nǐ cuu-dé déhe té Lèví, te té-án nǐ cuu-dé déhe té Mèlquí. Te té Mèlquí-án nǐ cuu-dé déhe té Jàná, te té-án nǐ cuu-dé déhe té Chèé. ²⁵ Te té Chèé-án nǐ cuu-dé déhe té Matàtiás, te té-án nǐ cuu-dé déhe té Àmós. Te té Àmós-án nǐ cuu-dé déhe té Nàhúm, te té-án nǐ cuu-dé déhe té Èslí. Te té Èslí-án nǐ cuu-dé déhe té Nagàí, ²⁶ te té-án nǐ cuu-dé déhe té Màát. Te té Màát-án nǐ cuu-dé déhe té Matàtiás, te té-án nǐ cuu-dé déhe té Semèí. Te té Semèí-án nǐ cuu-dé déhe té Chèé, te té-án nǐ cuu-dé déhe té Jùdá. ²⁷ Te té Jùdá-án nǐ cuu-dé déhe té Jòaná, té té-án nǐ cuu-dé déhe té Rèsá. Te té Rèsá-án nǐ cuu-dé déhe té Zorobàbél, te té-án nǐ cuu-dé déhe té Salàtiél. Te té Salàtiél-án nǐ cuu-dé déhe té Nèrí, ²⁸ te té-án nǐ cuu-dé déhe té Mèlquí. Te té Mèlquí-án nǐ cuu-dé déhe té Àdí, te té-án nǐ cuu-dé déhe té Còsám. Te té Còsám-án nǐ cuu-dé déhe té Elmòdám, te té-án nǐ cuu-dé déhe té Ęr. ²⁹ Te té Ęr-án nǐ cuu-dé déhe té Jòsué, te té-án nǐ cuu-dé déhe té Elièzér. Te té Elièzér-án nǐ cuu-dé déhe té Jòrím, te té-án nǐ cuu-dé déhe té Màtát. ³⁰ Te té Màtát-án nǐ cuu-dé déhe té Lèví, te té-án nǐ cuu-dé déhe té Mió. Te té Mió-án nǐ cuu-dé déhe té Jùdá, te té-án nǐ cuu-dé déhe té Chèé. Te té Chèé-án nǐ cuu-dé déhe té Jònán, te té-án nǐ cuu-dé déhe té Eliàquím. ³¹ Te té Eliàquím-án nǐ cuu-dé déhe té Mèleá, te té-án nǐ cuu-dé déhe té Mainán. Te té Mainán-án nǐ cuu-dé déhe té Màtatá, te té-án nǐ cuu-dé déhe té Nàtán. ³² Te té Nàtán-án nǐ cuu-dé déhe té Dàvíí, te té-án nǐ cuu-dé déhe té Isàí. Te té Isàí-án nǐ cuu-dé déhe té Òbéd, te té-án nǐ cuu-dé déhe té Bòóz. Te té Bòóz-án nǐ cuu-dé déhe té Sàlmón, te té-án nǐ cuu-dé déhe té Naàson. ³³ Te té Naàson-án nǐ cuu-dé déhe té Aminàdáb, te té-án nǐ cuu-dé déhe té Àrám. Te

té Àrám-án nĩ cuu-dé déhe té Èsróm, te té-án nĩ cuu-dé déhe té Fàrés. Te té Fàrés-án nĩ cuu-dé déhe té Jùdá, ³⁴ te té-án nĩ cuu-dé déhe té Jàcób. Te té Jàcób-án nĩ cuu-dé déhe té Isàác, te té-án nĩ cuu-dé déhe té Àbrahám. Te té Àbrahám-án nĩ cuu-dé déhe té Tàré, te té-án nĩ cuu-dé déhe té Nàcór. ³⁵ Te té Nàcór-án nĩ cuu-dé déhe té Sèrúg, te té-án nĩ cuu-dé déhe té Ragàú. Te té Ragàú-án nĩ cuu-dé déhe té Pèlég, te té-án nĩ cuu-dé déhe té Hèbér. Te té Hèbér-án nĩ cuu-dé déhe té Sàlá, ³⁶ te té-án nĩ cuu-dé déhe té Cainán. Te té Cainán-án nĩ cuu-dé déhe té Arfàxád, te té-án nĩ cuu-dé déhe té Sëm. Te té Sëm-án nĩ cuu-dé déhe té Nöé, te té-án nĩ cuu-dé déhe té Làméc. ³⁷ Te té Làméc-án nĩ cuu-dé déhe té Matusalén, te té-án nĩ cuu-dé déhe té Ènóc. Te té Ènóc-án nĩ cuu-dé déhe té Jàréd, te té-án nĩ cuu-dé déhe té Mahalàleél. Te té Mahalàleél-án nĩ cuu-dé déhe té Cainán, ³⁸ te té-án nĩ cuu-dé déhe té Ènós. Te té Ènós-án nĩ cuu-dé déhe té Sèt, te té-án nĩ cuu-dé déhe té Àdán. Te té Àdán-án chi mee Yă Ndiöxí ní cadúha ndaha ñàha-gá xii-dé.

4

Sácuíhná quidé yica-xi cada Jesús sá ñà túú tàú-gá cada-gá ní cùu

(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

¹ Te Jèsús ní naqueheⁿ-gá ichi yuhu yúte Jòrdán cuánuhú-gá. Te sa ndècu ndihi-gá Espíritú Yă Ndiöxí, te Espíritú-án ndécá ñàha-xi xii-gá cuáhán ìⁿ xití yucu. ² Te yàcán ní xíndecu-gá údico nduu, te sácuíhná nĩ cuiní-xi coto ndeé ñáhá-xí xii-gá te núu ndisa sá vă cádá-gă ìⁿ sá ñà túú tàú-gá cada-gá. Te ñá túú tnàhí ná ní xèxi-gá ndi ùdico nduu-án, te sátá

dúcáⁿ te ní xícáⁿ iní-gá caxi-gá. ³ Te sácúíhná-ǎⁿ ñí xáhaⁿ-xi xì-gá:

—Te núu ndisa sá cúú-n Dēhe Yá Ndiǒxí, te cúñaha xì yúú-a na ndùu-xi paá —càchí-xi xǎhaⁿ-xi xì-gá.

⁴ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-xi:

—Núú tütú Yǎ Ndiǒxí càchí-xi: “Ñá díú mēe-ni paá candeca-xi iní ñáyíu, chí tnàhá nchaa tnúhu càháⁿ Yǎ Ndiǒxí candeca-xi iní-yu”, duha càchí-xi núú tütú-gá —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-xi.

⁵ Te dǎtnùní sácúíhná ndécá ñàha-xi xii-gá cuáháⁿ ïⁿ núú tìndúú dùcúⁿ, te uuⁿni ní dánèhé núú ñáhá-xí xì-gá nchaandi túhú nàcióⁿ cáá ñùyíú. ⁶ Te ní xáhaⁿ-xi xì-gá:

—Yúhú cada-í, te taxi tnùnín-n nchàa-ndi túhú nàcióⁿ-a ndihi nchaa sá vǎha íó diu-ni nchaa nàcióⁿ-a, te cachí ñáyíu sá ío cùnuu-n, chí yúhú cúú cuendá-í nchaa sá íó nchaa nàcióⁿ-a, te ndédani càa ñáyíu cùu iní-í te cúñaha-í xii-yu taxi tnùní-yu.

⁷ Te núu ni yùhu ni iní-n chiñuhu ñaha-n xii-í ñá, te nchaa taxi-í cuu cuendá-n —càchí-xi xǎhaⁿ-xi xì-gá.

⁸ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-xi:

—Xocuñí yòhó sácúíhná núú ndécù-í-a, chí vá cúú càda-í nàcuáa càchí-n chí núú tütú Yǎ Ndiǒxí càchí-xi: “Chiñuhu-ndo Dütú Ndiǒxí Yaá cúú Ndiǒxí-ndó, te ïⁿdìi díí-ni-gǎ cada-ndo nchàa nacuáa càháⁿ-gá”, duha càchí-xi núú tütú-gá —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-xi.

⁹ Te sácúíhná ndécá ñàha tucu-xi xii-gá cuáháⁿ ñúú Jerusàlén, te ní xáhaⁿ-xi xì-gá cuásaá-gá díquí veñúhu càhnu sá ío cùnuu, te ní xáhaⁿ tùcu-xi:

—Te núu ndisa cùu-n Déhe Yá Ndiöxí te cuandèe ndava ndéé núú ñúhú ¹⁰ cuendá quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiöxí núú càchí-xi: Yá Ndiöxí tendaha-gă cue espíritú xínú cuèchi núú-gă quixi-xi coto ñaha-xi xii-n.

¹¹ Te núú ndáhá-xí càundodo-n cuendá sá vă dánċuèhé yúú sähá-n, duha càchí-xi núú tütú-gá —càchí sácuíhná xăhaⁿ-xi xii-gá.

¹² Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-xi:

—Te càchí tucu-xi núú tütú Yá Ndiöxí: “Vá cání ìní-n còto ndeé-n Dütú Ndiöxí Yaá cúú Ndiöxí-n núu ndisa sá dácăcu nihnu ñaha-gă xii-n cuendá ĩⁿ sá sání ìní-n càda-n sá cúú-xí mēe-n”, duha càchí-xi núú tütú-gá —càchí-gă xăhaⁿ-gă xii-xi.

¹³ Te sátá dúcáⁿ te sácuíhná ñà túú-gă ní cùtnuní ìní-xi nása cada-xi Jèsús, núu xiáⁿ ní xica-xi cuáháⁿ-xi ní sanaa tnaa-xi.

Distritú Galileá ní chisaha Jèsús chiúⁿ ní táhú Tătá-gă Dütú Ndiöxí cada-gá

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴ Te Jèsús cuáháⁿ tucu-gá distritú Galileá, dico sa ndècu ndihí-gá Espíritú Yá Ndiöxí, te ñi càa xico xiáⁿ ñi níhĭ-yu tnúhu nchaa nàcuáa quide-gá.

¹⁵ Te ndi tnahá ñuú cuáháⁿ-gá ducaⁿ cuănguĭhu-gá veñúhu-yu dānehé ñáhá-gá xií-yu, te ncháá-yu càchí-yu sá ĩo cāhnu cuu-gá.

Jèsús ndécú-gă ñuú Nazàrét

(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

¹⁶ Te Jèsús ní sáháⁿ-gá ñuú Nazàrét ñuú núú ñi sahnu-gá. Te nduu ndètatú ñáyiú ní quĭhu-gá veñúhu, chi ducaⁿ tnàhí quide-gá, te ní ngúnutnĭí-gá dăcuàha-gá tutú ndèé tnúhu Yá Ndiöxí. ¹⁷ Te

ní sáñaha-güedě xii-gá tutú ndèé tnúhu ní cáháⁿ ndíi Chàìá téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha, te òré ní nandicá-gá núú tütú-áⁿ te ní naníhí-gă núú càchí-xi:

18 Espíritú Yă Ndiöxí ndécú ndìhi ñaha-xi xii-í, chi ní cachí-gá sá càháⁿ-í tnúhu-gá sá cúú-xí ñáyiú ndàhú, ñáyiú vátá cündedóho tnàhí-gá.

Te véxi-í cuendá vá ndìhú-gá iní ñáyiú ñá túú ndècu váha iní-xi, te cue ñáyiú sa nèhe váha ñaha-nă yucu ñăvâha dâcâcu nihnu-í-yu.

Te cue ñáyiú cuâá nacaáⁿ-í núú-yu, te ñáyiú ndòho dandoho ñaha tnaha ñáyiú-xi tauni-hnu-í-yu.

19 Te cúñaha-í xii ñáyiú sá sàá nduu càda Yá Ndiöxí ìⁿ sá vâha sá cúú-xí-yu.

Duha càchí-xi núú tütú dâcuâha-gá.

20 Te Jèsús ní nacadí-gá núú tütú-áⁿ, te ní nacuâha-gá ìⁿ téé xìnu cuechi veñúhu-áⁿ, te ní ngóo-gá. Te nchaa ñáyiú yìhi veñúhu ñá núú núú-yu ndèhe ñahá-yu xii-gá. 21 Te xâhaⁿ-gă xií-yu:

—Mei vitna ní quee ndáá-xi nâcuâa càháⁿ-xi núú tütú Yă Ndiöxí —càchí-gá xâhaⁿ-gă xií-yu.

22 Te ncháá-yu ní cáháⁿ váha-yu cuendá-gá, te ní cuñúhu-yu tnúhu váha càháⁿ-gá, te xìtnàhá-yu:

—¿Te náa ñá díú tēe-a cùu-dé déhe té Chèé-ăⁿ? —càchí-yu xìtnàhá-yu.

23 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo să ñúhú iní-ndó cūñaha-ndo xii-í ìⁿ tnúhu cùtexínu sá càháⁿ méé-ndó, te quesaha-ndo: “Ñátátná cada tátna

mee-n”, duha quesaha-ndo. Te cúñaha tùcu-ndo xii-í: “Sa ní níhí-ndí tnúhu nàcuáa ní quide-n ñúú Capèrnaúm, te cada-n tnàhá ñúú núú ní sahnú-n”, duha quesaha-ndo —càchí-gá xăhaⁿ-gă xií-yu.

²⁴ Te ní xáhaⁿ tùcu-gá:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo să nì ñⁿ tée càháⁿ tnúhu Yá Ndiǒxí ñá túú tnàhá ínì ñáhá ñăyiu ñúú-dé. ²⁵ Te ña càchí tnúhu ndáá tucu-í xii-ndo să ïo vâi ñáyiu ðíhí ñáyiu quèé ní xíndecu nàcióⁿ Isràél cútnàhá ní xíndecu té Èliás cútnàhá ñá túú ní cùuⁿ dáú ùní cuiá dava, te dàvá-áⁿ ïo ní ndoho ñáyiu docó nitùhú nàcióⁿ. ²⁶ Dico Yá Ndiǒxí ñá túú ní tëndaha-gá té Èliás quíhíⁿ-dé vehe ndédani càa ñáyiu ðíhí-áⁿ, chi vehe ñⁿ ñaha ñúú Sàreptá ní xáhaⁿ-gă ní sáháⁿ-dé, te ñúú-áⁿ cáa yàtni-xi ñúú Sìdón. ²⁷ Te ní xíndecu tucu ingá tée ní xóo càháⁿ tnúhu Yá Ndiǒxí ndéé sanaha, te tée-áⁿ ñí xínani-dě Eliseú, te ðiu-ni dàvá-áⁿ ñí xíndecu tucu vâi ñáyiu cùhú nàcióⁿ Isràél, ñáyiu ní tnàhá cuéhé să dátèhyú nihnu-xi yiqui cùñú-yu dico ñá túú ní ndũha-yu, chi ñⁿ ði-ni té Nàamán tée ðistrítú Sìriá ní ndúha-dé —càchí-gá xăhaⁿ-gă xií-yu.

²⁸ Te sá dúcáⁿ ñí càháⁿ-gá te xíăⁿ ní cudééⁿ víhí nchàa ñáyiu yìhí veñúhu-ăⁿ núú-gă. ²⁹ Te ní queñuhú-yu Jèsús yuhu dèhvá tìndúú núú cáa ñúú-yu-áⁿ cuèndá yàcáⁿ dàquée-yu-gá dèhvá ní cùu. ³⁰ Dico Jèsús vii-ni ní quee-gá tnuú-yu cuáháⁿ-gá.

Ñⁿ tée yìhí ñaha espíritú cùndìhí yucu ñávăha
(Mr. 1:21-28)

³¹ Te Jèsús cuáháⁿ-gá ñúú Capèrnaúm, te ñúú-áⁿ yíndèhu-xi ðistrítú Galileá. Te yàcáⁿ ndécú-gă ní tnàhá nduu ndètátú ñáyiu, te ní ngúíta-gá

dácuàha-gá ñáyiu. ³² Te x̣icuñúhu-yu nchaa nàcuáa dànehé ñáhá-gă xií-yu, chi càháⁿ-gá dàtná càháⁿ ìⁿ téé cùnūu, te cùnūu ndisa-gá.

³³ Te xití veñúhu yìhi ìⁿ téé yìhi ñaha ìⁿ espíritú cúndìhi yucu ñávãha, te espíritú-áⁿ nĩ quide-xi níhi ní càháⁿ téé-áⁿ, te xãhaⁿ-dě xii Jèsús:

³⁴ —¿Te ná cuìni yòhó Jèsús téé ñuú Nazàrét cada ñaha-n xii-ndí nūu véxi-n nūú ndécú-ndĩ-i? ¿Áⁿ vëxi-n dànaa ñaha-n xii-ndí? Chi yúhú xini ñáhà-í xii-n sã cúú-n ìⁿ téé ñá túú tnhí cuéchi-xi chi núú Yã Ndiõxí ní quee-n vëxi-n ñüyíú-a —càchí-dé xãhaⁿ-dě xii-gá.

³⁵ Te Jèsús ní tenàá-gá espíritú cúndìhi yucu ñávãha-áⁿ, te xãhaⁿ-gă:

—¡Cadí yuhu-n, te taquèe yiqui cuñú téé-áⁿ! —
càchí-gá xãhaⁿ-gă.

Te espíritú cúndìhi yucu ñávãha-áⁿ nĩ dándùá-xi téé-áⁿ ndèé ñuhu tnuú ñáyiu x̣indecu-áⁿ, te ñá túú-gă ná ní quide ñaha-xi, te ní quee ñaha-xi xii-dé.

³⁶ Te nchaa ñáyiu x̣indecu-áⁿ nĩ cuñúhu-yu, te ní xitnàhá-yu:

—¿Te nása ndūu-tu tñúhu càháⁿ téé-ãⁿ ñá? ¡Te càháⁿ-dé dàtná càháⁿ ìⁿ téé tàxi tñuní víhí, chi càháⁿ-ni-dé te nchaa espíritú cúndìhi yucu ñávãha quèe-ni-xi yiqui cuñú-yu! —càchí-yu x̣itnàhá-yu.

³⁷ Te nchaa xichi ní níhí-yu tñúhu nàcuáa quide Jèsús.

*Jèsús quidé tãtna-gá nãná ñadìhí té Xímú
(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)*

³⁸ Te Jèsús ní ndee-gá xití veñúhu, te cuáháⁿ-gá vehe té Xímú. Te nãná ñadìhí té Xímú-áⁿ cùhú-aⁿ

ñùhu vihi-aⁿ cahni, te ní cáháⁿ ndàhú-yu núú Jèsús cuendá-aⁿ. ³⁹ Te Jèsús ní sáháⁿ-gá núú ndécú-áⁿ, te ní ngúnundeyi-gá te ní xáhaⁿ-gá xii cahni-áⁿ sá ná xòcuíñí-xi, te ní xócuíñí-ni-xi, te òré-ni-áⁿ nǐ ndúha ñaha cùhú-áⁿ te ní ndacóo-aⁿ ní xinu cuechi-aⁿ nùú-güedě ndihi-gá.

Jèsús quidé tǎtna-gá vǎi ñáyiu cùhú

(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Te òré ní ngódó tnùú nchícanhii, te nchaa ñáyiu xǐndecu ndihi ñáyiu cùhú vehe-xi ndèca ñahá-yu cuáháⁿ núú Jèsús. Te Jèsús ní sacáⁿ ndodo-gá ndaha-gá díquí ìⁿ ìⁿ ñáyiu cùhú-áⁿ, te ducaⁿ nǐ quide-gá te ní ndúha-yu. Te ndi dííⁿ nùú cuèhé tnàhá-yu ìⁿ íⁿ-yu ni cùu. ⁴¹ Te tnàhá dava ñáyiu cùhú-áⁿ yíhí ñàha espíritú cúndìhi yucu ñávǎha xií-yu ni cùu, te òré ní quee ñaha-xi xíí-yu, te xíǎⁿ ní quide-xi níhi ní cáháⁿ-yu, te xǎhǎⁿ-yu xii Jèsús:

—Yòhó cúu-n Dèhe Dútú Ndiöxí —càchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-gá.

Dico Jèsús níhi ní cáháⁿ-gá ní tenàá-gá nchaa espíritú cúndìhi yucu ñávǎha-áⁿ, te xǎhaⁿ-gá sá vǎ dúcáⁿ-gǎ cada-xi, chi sa xíní-xi sá díú-gǎ cúu-gǎ Crístú Yáá ní tendaha Yǎ Ndiöxí véxi ñuyíú-a.

Jèsús dánèhé-gá ñáyiu distritú Galileá

(Mr. 1:35-39)

⁴² Te ìⁿ nduu ní túndaá-ni ní quee Jèsús ñúú núú ndécú-gǎ-áⁿ cuáháⁿ-gá ìⁿ xichi núú ñǎ túú ñáyiu ndècu. Te cue ñáyiu ní ngúíta-yu nànducu ñahá-yu xii-gá te ní naníhí ñáhǎ-yu, te cuíní-yu

ngani ñàhá-yu xii-gá cuèndá sá ñà túú-gă ndèé quíhíⁿ-gá ní cùu. ⁴³ Dico ní xáhaⁿ-gă xii-yu:

—Dacuitíí quíhíⁿ-í cúñaha-ĩ xii nchaa ñáyiu dava-gá ñuú tnúhu sá càháⁿ nàcuáa ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiǒxí xii-yu, chi chiùⁿ tnahí-ǎⁿ vëxi-í —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-yu.

⁴⁴ Te ní xica cuu Jèsús ní dánèhé-gá ñáyiu tnúhu-gá nchaa xití veñúhu ndăa distritú Galileá.

5

Jèsús ní quide-gá ní ñíhí-güedě chácá
(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

¹ Te ìⁿ xito ndècu Jèsús yuhu làgúná Genesàrét, te ío cuéhé ñáyiu ní sáá, te ta dàdehnde ñaha-ná-yu xii-gá cuáháⁿ sá cuìní-yu cundedóho-yu nchaa tnúhu càháⁿ-gá. ² Te Jèsús ní xiní-gá úú bàrcú cue téé tñì chácá xĩnutnìⁿ-xi yatni yuhu làgúná-áⁿ, te sa ní quene cue téé ñùhu xití-xi-áⁿ xĩnaquete-güedé ñunu-güedé. ³ Te Jèsús cuásaá-gá núú ìⁿ bàrcú-áⁿ, te bàrcú-áⁿ cúú-xí bàrcú té Xímú, te ní xáhaⁿ-gă xii té Xímú-áⁿ să dánũdehe-dé-xi luha-gá xití ndute. Te dătnùní ní ngóo-gá núú bàrcú-áⁿ, te xíaⁿ núcǒo-gá ní ngúíta-gá dánèhé-gá ñáyiu. ⁴ Te òré ní túhú ní dánèhé ñàhá-gă xii-yu, te ní xáhaⁿ-gă xii té Xímú:

—Daquìhíⁿ bàrcú-a xití làgúná mei nùú cùnú-gá, te dàquée-ndo ñunu-ndo tñì-ndo chácá —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-dé.

⁵ Te té Xímú ní xáhaⁿ-dë:

—Mèstrú, ni niú ní quide chiùⁿ-ndí te ni ìⁿ chácá ñà túú ní ñíhí-ndí, dico vitna cuèndá-ni sá yòhó

táuchìuⁿ-n te na dàquée-ndí ñunu-ndí váⁿ —càchí-dé xăhaⁿ-dě xii-gá.

6 Te òré ní dáquēe-güedé ñunu-güedé te súúní vâi chácá nǐ níhí-güedé, te ta ndátá-nă ñunu-güedé cuáháⁿ ní cùu. 7 Núu ní quide-güedé ndaha-güedé núú dâva-gá cue tée cùndihí-güedé xǐxúhuⁿ ingá bàrcú cuendá quíhíⁿ-güedé chindee ñàha-güedé. Te cue tée-áⁿ nǐ sáháⁿ-güedé ní chindee tnàha-güedé ní dáchitú-güedé ndí ndúú bàrcú mee-ni chácá, te súúní nǐ cuu vée núu cuìní-na-xi quée naa-güedé ndihí bàrcú ní cùu. 8 Te sá dúcáⁿ cuìní-xi quée naa bàrcú ní cùu, núu té Xímú, àdi Pelú chi úú diu-dé, ní ngúíñí xítí-dě núú Jèsús, te xăhaⁿ-dě:

—Xocuñí yòhó Jèsús núú ndécù-í-a, chi yúhú cúu-í ñⁿ tée ío ndècu cuéchi-xi —càchí-dé xăhaⁿ-dě xii-gá.

9 Te ducaⁿ nǐ cáháⁿ-dé chi ní yùhú-dé, te ní cuñúhu-dé ndihí nchaa cue tée ndihí-dé-áⁿ cuendá sá ío vâi chácá nǐ níhí-güedé. 10 Te tnàhá té Jàcobó ndihí té Juàá cue déhe té Zebèdeú ío ní cuñúhu-güedé, te diu-ni cue tée cùndihí té Xímú-áⁿ cúú-güedé tnàhá-güedé. Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii té Xímú:

—Vá yùhú-n, chi není vitna quíhíⁿ-n dàcaháⁿ-n ñăyiu cuendá tuha ñàhá-yu xii-í —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-dé.

11 Te ní quene-güedé ndihí bàrcú ndée ñuhu yìchí yuhu làgúná-áⁿ. Te òré-áⁿ nǐ dándõo-güedé nchaandi túhú sá ndécú ndihí-güedé, te ní tuha-güedé Jèsús.

Jèsús quidé tătna-gá ìⁿ téé tnàhá cuéhé sǎ dátèhyú nihnu-xi yiqui cùñú-ó

(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹² Te òré ní quexìo Jèsús ìⁿ ñuú, te ní quexìo ìⁿ téé cùhú tnàhá-dé cuéhé sǎ dátèhyú nihnu-xi yiqui cùñú-ó, te òré ní xiní-dé Jèsús te ní sáháⁿ-dé núú ndécú-gǎ, te ní ngüñí xítí-dě núú-gǎ te ní nuu núú-dě ndàa núú ñúhú te càháⁿ ndàhú-dé, te xǎhaⁿ-dě xii-gá:

—Mèstrú, véxi-í càháⁿ ndàhú-í núú-n nǔu vá cùndèe iní-n càda tătna ñaha-n xii-í, chì cùtnuní iní-í sǎ ndácú-n —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

¹³ Te Jèsús ní dácàá-gá ndaha-gá ní tendaha ñaha-gá xii-dé, te xǎhaⁿ-gǎ:

—Cuu cada tătna ñaha-í xii-n, te vitna te ndúha-n —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

Te òré-ni ní xócuñí cuéhé tnàhá-dé. ¹⁴ Te dǎtnùní ní xáhaⁿ tùcu Jèsús xii-dé:

—Vá yǒo ìⁿ cúñaha-n sǎ ñí quide tătna ñaha-í xii-n, núú dǔtú-ni cuàháⁿ cuèndá sǎ ná quini ñáhá-dě xii-n sǎ ñí ndúha-n te cuáha-n-dě sǎ ndúú tǎhú Yǎ Ndiǒxí dǎtná ní cachí ndíi Moisés cuèndá ná quini ñáyiu sǎ ndàá ní ndúha-n —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

¹⁵ Te ducaⁿ ta xíté nuu-gá tnúhu nchaa nàcuáa quide Jèsús, te ío cuéhé ñáyiu ní xóo tacá nchaa núú ñí xíndecu-gá cuèndá sǎ cuini-yu cundedóho-yu tnúhu càháⁿ-gá, ndihi cuèndá sǎ cuini-yu cada tătna ñaha-gǎ xií-yu. ¹⁶ Dico Jèsús ní xóo quee nihni-gá tnuú-yu ní xóo quíhíⁿ-gá núú ñà túú ñáyiu ndècu ní xóo cáháⁿ ndihi-gá Yǎ Ndiǒxí.

Jèsús quidé tătna-gá ìⁿ té cùhú ñá cúú-gă candá nihnu

(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

17 Te ìⁿ nduu dānehé-gá ñáyiū, te xīnucóo ìⁿ ũú cue té cùu fariséú, ndihī cue té dācuaha ñaha xii ñáyiū nchaa tnúhu ní chídó tnùnī ndíi Moisés. Te cue té-áⁿ ñi quee-güedé nchaa ñuú yíndèhu distritú Galileá, ndihī distritú Júdeá, ndihī ñuú Jerusalén, te nchaa ñuú-áⁿ ñi quee-güedé cuáháⁿ-güedé núú ndécú-gă. Te Yá Ndiöxí chindèe ñaha-gá quidé tătna-gá ñáyiū cùhú. 18 Te ìⁿ ũú cue té nchido-güedé ìⁿ té cùhú ñá cúú-gă candá nihnu ñuhu-dé xító ní quexìo ndihī ñaha-güedé, te cuinī-güedé quíhu ndihī ñaha-güedě ndéé xití vehe, sáá-güedé ndéé núú Jèsús ndihī té cùhú-áⁿ. 19 Dico ñá túú ní ñihí-güedě ndéé ichi quíhu-güedé, chi cuendá ío cuéhé ñáyiū ndècu, núú xíáⁿ ní sáá-güedé díquí véhé-áⁿ ñi caáⁿ-güedé te ndàa díquí véhé-áⁿ ñi dáquēe-güedé té cùhú-áⁿ, te ñuhu-ni-dé xító ní dáquēe ñaha-güedě tnuú ñáyiū ní sáá ndéé núú Jèsús. 20 Te Jèsús ní cutnùnī iní-gá sá ñi yuhu ñi iní-güedé sàndáá iní ñáhá-güedé xii-gá, núú ní xáhaⁿ-gă xii té cùhú-áⁿ:

—Yòhó té cùhú, sa ní quide càhnu iní-í nchaa cuéchi-n —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-dé.

21 Te cue té dācuaha ñaha xii-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùnī ndíi Moisés ndihī cue té cùu fariséú ní sani iní-güedé: “¿Ná cúú té-a núú càháⁿ cuéhé-dé cuendá Yá Ndiöxí-í? Te vá yōo ìⁿ ndàcu cada cahnu iní nchaa yíca cuéchi ñáyiū, chi ìⁿdii díi-ni Yá Ndiöxí quidé càhnu iní-gá”, duha ní sani iní-güedé.

22 Dico Jèsús sa ní cutnùní iní-gá nàcuáa sàni iní-güedé nũu ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—¿Te ná cuendá ducaⁿ sàni iní-ndó-í? 23 Te sá dúhá nĩ xáhaⁿ-ĩ xii tée cùhú-a sá cádá càhnu iní-í nchaa yíca cuèchi-dé, te xiáⁿ nchòhó ñá túú cùtnuní iní-ndó nũu ndáá càháⁿ-í àdi ñá ndáá. Dico núu cúu-í-dé sá ndácòo-dé, te caca-dé te cutnùní ndáá iní-ndó nũu ndáá càháⁿ-í àdi ñá ndáá, chi cundehe nũu-ndó nàcuáa cada-í. 24 Te vitna na càda-í nàcuáa cutnùní iní-ndó nchàa-ndo sá yùhú Tée cúu ñani tnàhá-ndó nchàa-ndo ndecu ndihi-í tnúhu ndee iní sá cádá càhnu iní-í nchaa cuèchi ñáyiu ñuyíú-a —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Te sátá dúcáⁿ te ní xáhaⁿ-gã xii tée cùhú-áⁿ:

—Ndacóo, te ndocani-n xíto ñùhu-n véxi-áⁿ, te núhú-n vèhe-n —cachí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

25 Te òré-ni-áⁿ nĩ ndúha tée cùhú-áⁿ te ní ndacóo-dé, te ní ndocani-dé xíto ñùhu-dé ní quexiò-áⁿ, te ní natni-dé ichi ta càháⁿ-dé cuánuhú sá ïo càhnu cuu Yá Ndiöxí. 26 Te nchaa ñáyiu xĩndecu-áⁿ nĩ cuñúhu-yu, te tnàhá-yu ní cachí-yu sá ïo càhnu cuu Yá Ndiöxí, te ducaⁿ ïo ní yùhú-yu, te ní xítnàhá-yu:

—Vitna ní xiní-ó ìⁿ sá ñà túú tnàhí xìní-ó ní cùu —cachí-yu xítnàhá-yu.

Jèsús cána-gã té Leví

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

27 Te sátá dúcáⁿ nĩ cuu te ní quee Jèsús xiáⁿ, te ní xiní-gá ìⁿ tée nàni Leví núcòo-dé ìⁿ xichi quide cobrá-dé ñáyiu cuendá impuèstú, chi cobràdór cúu-dé, te ní xáhaⁿ-gã xii-dé:

—Néhe chìtnahá ñáhá-n xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

28 Te té Lèví-áⁿ nǐ ndàcúíñí-dé te ní dándõo-dé nchaa sá ndécú ndìhi-dé núú núcõo-dé-áⁿ, te ní tuha-dé Jèsús.

29 Te sátá dúcáⁿ te té Lèví-áⁿ nǐ quide-dé ìⁿ vico càhnu vehe-dé sá cúú-xí Jèsús, te ní tacá vài cue téé quide chiuⁿ quide-dé, te nchaa-güedé cuánguihu-güedé mèsá ní ngóo-güedé ndìhi dava-gá ñáyiu ní quexìo cuendá caxi-güedé ndìhí-yu. 30 Dico cue téé cùu fariséú ndìhi cue téé dàcuaha ñaha xií-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés ní ngúita-güedé x̄cuèhé-güedé cue téé x̄ica cuu ndìhi-gá, te x̄ahaⁿ-güedé:

—¿Ná cuendá xéxí-ndó x̄ìhi-ndo ndìhi cue téé cuihna ìní-xì quide cobrá ñáhá x̄ì ñáyiu cuendá impuèstú, ndìhi nchaa dava-gá cue téé ndècu ichi cuehé ichi duha-i? —càchí-güedé x̄ahaⁿ-güedé.

31 Te Jèsús ní x̄ahaⁿ-gá xii-güedé:

—Nchaa ñáyiu ñá túú cùhú chi ñá túú x̄ìni ñuhú-yu ñátátná, dico nchaa ñáyiu cùhú chi x̄ìni ñuhu ñahá-yu. 32 Te yúhú véxi-í càháⁿ-í ñáyiu cùtnunì ìní-xì sá ndécú cuèchi-xì cuendá dàñá-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu, te ñá túú vèxi-í càháⁿ-í ñáyiu càchí sá ñà túú ndècu cuèchi-xì —càchí-gá x̄ahaⁿ-gá xii-güedé.

Cue téé ndùcu tnúhu núú Jèsús cuendá ñáyiu ñá túú tnàhí ná xéxí ãma càháⁿ ndìhí-yu Yá Ndiõxí

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

33 Te ní x̄ahaⁿ-güedé xii Jèsús:

—Te áma ñá túú tnàhí ná xéxí cuè téé x̄ica cuu ndìhi té Juáá càháⁿ ndìhi-güedé Yá Ndiõxí, te d̄iu-ni ducaⁿ quide cue téé x̄ica cuu ndìhi nchúhú cue téé cùu fariséú. ¿Te ná cuendá cue téé x̄ica cuu

ndihi-n ñá túú dùcaⁿ quide-güedé nũ nchaa-ni nduu xèxi-güedé xìhi-güedé quidé-güedě-i? — cachí-güedé xãhaⁿ-güedé xii-gá.

³⁴ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Nchòhó xìní-ndó sã vã cúú cũñaha-o xìi cue ñáyiu ñùhu vico tnándaha sá vã cúú càxí-yu ñini ndècu ndihi ñaha téé tnándaha-án xií-yu. ³⁵ Dico sáá nduu te vá cùndècu ndihi ñaha-gá téé tnándaha-án xií-yu, te dàvá-án te cahni iní-yu vá cáxí-yu sá ndìhú iní-yu —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

³⁶ Te ní cani-gá ìⁿ cuèndú núú ñáyiu nàcuáa tecú tnùní-yu tnúhu-gá, te xãhaⁿ-gã:

—Vá yõo ìⁿ dándée luha dóó sáá ìⁿ dóó sa ní cuu tùhú víhí, chi núu yoo ducaⁿ na càda, te dóó sáá-ãⁿ nàndiyi-xi te uuⁿ-gá ndata-xi dõó sã ñí cuu tùhú-án, te luha dóó sáá-ãⁿ ñà túú nàtaú-xi ndée dóó sã ñí cuu tùhú-án. ³⁷ Te ñí vá yõo ìⁿ chìhi ndidí sáá xití ìⁿ lamba sa ní cuu tùhú víhí, chi núu yoo ducaⁿ na càda, te ndava lamba sa ní cuu tùhú-án chi ío ñíhi yócó ndidí-án, te cuíta-ni ndidí-án te cuíta-ni lamba-án. ³⁸ Núu xíãⁿ xíní ñùhu-xi quée ndidí sáá-ãⁿ xití ìⁿ lamba saa cuèndá ducaⁿ ñà túú ñã cuu cováha-xi. ³⁹ Te ñí ìⁿ ñáyiu ñá túú tnàhá iní-yu cohó-yu ndidí sáá, te núu díhna-gá ná cohó-yu ndidí sá ñí quene díhna-gá, chi càchí-yu sá xíhí vãha-gá ndidí sá ñí quene díhna-gá-án dàcúúxí ndidí sáá —càchí-gá xãhaⁿ-gã xií-yu.

6

Cue téé xica cuu ndihi Jèsús sàhnú-güedé yoco triú nduu ndètatú ñáyiu

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

1 Te ñⁿ nduu cùu-xi nduu ndetatú ñáyiú ñùhu Jesús ichi ndìhi cue téé xìca cuu ndìhi-gá, te ta yáha-gá ndìhi-güedé ñⁿ xichi núú cáá triú, te ní ngüíta-güedé sàhnú-güedé yoco triú-áⁿ te ndìhi ndaha-güedé quíⁿ-güedě quéé triú tá xèxi-güedé cuáháⁿ. 2 Te ñⁿ úú cue téé cùu fariséú ní xáhaⁿ-güedě xii cue téé xìca cuu ndìhi-gá:

—¿Te ná cuendá ducaⁿ quide nchohó ñⁿ sá ñà túú tàú-ó càda-o vitna cuu-xi nduu ndetatú-ó-í? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě.

3 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—¿Te náa ñá túú dàcuaha-ndo núú tùtú Yă Ndiöxí núú càháⁿ-xi nàcuáa ní quide ndíi Dàvíí cútñahá ní xíhí ndíi docó ndìhi cue téé ní xica cuu ndìhi ndíi-ăⁿ? 4 Chi ní quíhu ndíi vehe Yá Ndiöxí, te ní queheⁿ ndíi pàá ní cuu íí ndécú-ăⁿ nǐ dácăhñu ndíi cue téé xìca cuu ndìhi ndíi ní xexi ndíi ndìhi-güedé, te ñá túú tàú ndíi sá dúcáⁿ càda ndíi nǐ cùu, chi mee-nǐ cuè dútú tàú-güedé caxi-güedé pàá-ăⁿ ní cùu —cachí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

5 Te ní xáhaⁿ tùcu-gá:

—Te yúhú Téé cùu ñanǐ tnáhá-ndó nchàa-ndo, tnáhá-í ndécú ndìhi-í tnúhu ndee ìní sá cùu-í nchaa ñáyiú nàcuáa cadá-yu nduu ndetatú-ó-á —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Ñⁿ téé ní yíchí ñⁿ xio ndaha-xi

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

6 Te ñngá nduu ñi-ni nduu ndetatú ñáyiú cuánguñhu Jèsús xití veñúhu dànehé-gá ñáyiú. Te xíaⁿ ndécú ñⁿ téé cùhú ní yíchí nihnu ñⁿ xio ndaha cùha-dé. 7 Te cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnǐ ndíi Moisés, ndìhi cue

tée cùu fariséú ndéhé-güedě nõu cada tátna ñaha Jèsús xii tée cùhú-áⁿ nduu ndètatú-güedé-áⁿ cuendá níhí-güedě nàcuáa cada-güedé cacáⁿ cuéchi-güedé cuendá-gá. ⁸ Dico Jèsús sa ní cutnùní iní-gá nàcuáa sàni iní-güedé, te ní xáhaⁿ-gã xii tée cùhú ndaha-xi-áⁿ:

—Ndàcuíñí te ngúnutnîi-n cuădava tnuú-ndí-a — cächí-gá xăhaⁿ-gã xii-dé.

Te tée-áⁿ ñí ndacuíñí-dé te ní ngúnutnîi-dé cuădava tnuú-güedé ndihí-gá. ⁹ Te dătnùní Jèsús ní xícáⁿ tnúhu-gã núú cué ñăyiu xĩndecu-áⁿ, te xăhaⁿ-gã xií-yu:

—Cuìní-í cachí tnúhu-ndo nă cúú sã văha cada-o ndùu ndetatú-ó. ¿Hⁿ chiùⁿ váha àdi hⁿ chiuⁿ cuehé, sá cádá tátna-o ñăyiu cùhú àdi sá cáhni-ó-yu? — cächí-gá xăhaⁿ-gã xií-yu.

¹⁰ Te dătnùní ní ndacoto-gá núu-yu nchaá-yu, te ní xáhaⁿ-gã xii tée cùhú ndaha-xi-áⁿ:

—Ndocani ndaha-n —cächí-gá xăhaⁿ-gã xii-dé.

Te ní ndocani-dé ndaha-dé, te òré-ni ní ndúha. ¹¹ Te cue tée xĩndecu-áⁿ sũúní ñí cudééⁿ-güedě sá dúcáⁿ ñí quide tátna Jèsús tée cùhú-áⁿ, te ní ngũíta-güedé ndátnũhu-güedé nõu nása cada ñaha-güedě xii-gá.

Jèsús căxi-gá úxúú tnàhá cue tée dacuàha ñaha xii ñăyiu tnúhu-gá

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹² Te sátá dúcáⁿ ñí cuu te ní xica Jèsús cuáháⁿ-gá xití yucu cuendá yàcáⁿ cáháⁿ ndihí-gá Tátá-gã Dútú Ndiõxí, te ñí niú ní cáháⁿ ndihí ñaha-gã. ¹³ Te sátá ñí túndaá, te ní cana-gá nchaa cue tée xica cuu ndihí-gá, te ní cáxi-gá úxúú tnàhá-güedé, te

cue téé-áⁿ ñĩ xáhaⁿ-gã sá díú-güedě cuu-güedé cue téé quiíⁿ cáháⁿ tnúhu-gá núú ñáyiú. ¹⁴ Te duha xĩnani ndi ùxúú cue téé-áⁿ. Té Xĩmú, àdi Pelú chi úú dìu-dé, ndihĩ ñaní-dé té Ndrĩxí, ndihĩ té Jàcobó, ndihĩ té Juàá, ndihĩ té Lìpé, ndihĩ té Bartolòmé, ¹⁵ ndihĩ té Màteú, ndihĩ té Măxí, ndihĩ té Jàcobó déhe té Àlfeú, ndihĩ ingá té Xĩmú téé ní cundihĩ cue téé canànistá, ¹⁶ ndihĩ té Jùdás ñaní té Jàcobó, ndihĩ té Jùdás Iscarioté téé ní sáá nduu ñĩ sáha cuendá ñáhá xii Jesús núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá xii-gá, duha xĩnani cuè téé ní cáxi Jèsús ní xica cuu ndihĩ-gá.

*Jèsús dánèhé-gá cuéhé vĩhĩ ñáyiú
(Mt. 4:23-25)*

¹⁷ Te Jèsús cuánuu-gá yucu núú ñĩ sáá-gá-áⁿ, te ní ngava-gá ìⁿ núú ndàá ndihĩ cue téé xica cuu ndihĩ-gá, te xíaⁿ ñĩ ngúnutnĩ-gá. Te xíaⁿ ndécú dàva-gá cue téé xica cuu ndihĩ-gá ndihĩ vài ñáyiú ndètu ñahá-yu xii-gá, te ñáyiú-áⁿ vëxi-yu nchaa ñuú cáá dìstrítú Jùdeá, ndihĩ ñuú Jerusalén, te ndècu ñáyiú véxi ndàa yuhu lamár yatni ñuú Tìrú, ndihĩ ñuú Sidón. Te nchaa ñáyiú-áⁿ ñĩ quexió-yu cuìní-yu cundedóho-yu nchaa tnúhu càháⁿ Jèsús, ndihĩ cuendá sá cuìní-yu ndúha-yu nchaa cuéhé tnàhá-yu. ¹⁸ Te tnàhá ñáyiú yihĩ ñaha espíritú cundihĩ yucu ñávãha. ¹⁹ Te nchaá-yu cuìní-yu dacáá-yu ndahá-yu tendàhá-yu Jèsús ní cùu cuendá sá ñĩ níhĩ-yu tnúhu sá ndècu ndihĩ-gá tnúhu ndee iní quidé tátna-gá nchaa ñáyiú cùhú.

*Cuendá ñáyiú ío váha táhú-xi
(Mt. 5:1-12)*

20 Te Jèsús ní ndacoto-gá núú cuè téé xica cuu ndihí-gá, te ní xáhaⁿ-gă:

—Váha táhú nchaa nchòhó cue ñáyiú ndàhú, chí nduu táhú-ndó cùndecu-ndo núú táxí tnùní Yá Ndiòxí.

21 'Váha táhú nchaa nchòhó ñáyiú ío cuení cund-edóho tnúhu Yá Ndiòxí chí ío vii ío váha cuu iní-ndó.

'Váha táhú nchaa nchòhó ñáyiú ndàhyú sá ndihú iní-ndó, chí sáá nduu te cudíí iní-ndó ñì caa ñi quíhíⁿ.

22 'Váha táhú nchaa nchòhó ñáyiú na cùu úhú iní ñáhá tnàha ñáyiú-xi, chí sáá nduu te vá dáñá-gă-yu quíhu-ndo vèñúhu, te cúcuèhé ñáhă-yu xii-ndo, te cachí-yu sá ñà díú ñáyiú váha cùu-ndo, te ducaⁿ càda ñahá-yu xii-ndo sã cuendá yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo. 23 Te òré ducaⁿ na càda ñahá-yu xii-ndo te cudíí víhí-ní iní-ndó cùndecu-ndo, chí sáá nduu ndùu táhú-ndó sã ío váha càa ndecu andíu cundecu ndihí-ndo nduu na nasaá-ndó yàcáⁿ cundecu-ndo, chí ñi-ndu ducaⁿ ñì xóo cada ñaha cuè ñaní tnáhă-yu xii cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ní xíndecu ndéé sanaha.

24 'Te ndàhú ní cuu nchaa ñáyiú cuica ñà túú sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiòxí, chí vitna ío váha ndècú-yu, dico sáá nduu te nduu ndàhú-yu.

25 'Te ndàhú ní cuu tucu nchaa ñáyiú ñá túú tnàhí ná cúmăní xii-xi vitna, chí sáá nduu quíní-yu tnúndòho tnúhu ndàhú.

'Te ndàhú ní cuu nchaa ñáyiú cùdíí iní-xi ndècu ichi cuehé ichi duha vitna, chí sáá nduu te ndàhyú-yu sá ndihú iní-yu.

26 'Te ndàhú ní cuu nchaa ñáyiú na càháⁿ váha dava-gá ñáyiú cuendá-xi, chí ducaⁿ ñì xóo cáháⁿ

váha-yu cuèndá nchaa cue téé ní xóo dandàhú ñáhá xii ñáyiú ndéé sanaha, chi ní cachí-güedé sá càháⁿ-güedé tnúhu Yá Ndiöxí te ñá ndàá —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Cuu iní-ó nchàa ñáyiú cùu úhú iní ñáhá xii-o
(Mt. 5:38-48; 7:12)

²⁷ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii nchaa ñáyiú xĩndecu-áⁿ: —Nchaa nchòhó ñáyiú xĩndedóho ñaha càchí tnúhu-í xii-ndo sã cúú iní-ndó ñáyiú cùu úhú iní ñáhá xii-ndo, te cada-ndo sã vâha sá cúú-xĩ-yu cuèi nándi sá ná cáda ñàhá-yu xii-ndo. ²⁸ Te cácaⁿ táhú-ndó núú Yá Ndiöxí cuèndá ñáyiú càháⁿ úhú ñáhá xii-ndo, ndihí cuèndá ñáyiú tèe ñaha cuéchi neñùú xii-ndo. ²⁹ Te núu ní canihá-yu xii-ndo ìⁿ xito te cuení tucú-yu canihá-yu, te dañá-ndo na cànihá-yu, àdi núu na quèndeé-yu dóó ndíxí ndòdo-ndo, ndihí dúhnú-ndó, te dañá-ndo na cànehé-yu quíhíⁿ. ³⁰ Te núu xicáⁿ-yu ìⁿ sá nándihí-yu núú-ndó te cuáñaha-ndo, àdi quèndeé-yu ìⁿ ndachìuⁿ-ndo, te vá nándàcáⁿ-ndó núú-yu. ³¹ Te nchaa sá vâha cuení-ndó càda tnaha ñáyiú-ndo, te cada-ndo tnàhá-ndó ndihí-yu.

³² 'Chi núu nchòhó ná cùu iní-ndó mèe-ni ñáyiú cùu iní ñáhá xii-ndo, te vá càchí-ndó sã ïo vâha quide-ndo, chi tnàhá nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha ducaⁿ xĩquidé-yu. ³³ Àdi mee-ni ñáyiú quide ñaha sá vâha xii-ndo quide váha-ndö-yu, te vá càchí-ndó sã ïo vâha quide-ndo, chi tnàhá nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha ducaⁿ xĩquidé-yu. ³⁴ Àdi mee-ni ñáyiú sàni iní-ndó nàcoto ñaha xii-ndo cuáñaha-ndo ìⁿ sá xicáⁿ-yu núú-ndó, te vá cání

iní-ndó sã ïo quide váha-ndo, chi tnàhá ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha dàsaⁿ nuú-yu ìⁿ sá néhé vãha-yu, te ndètu cahnu-ná-yu nacoto ñaha ñáyiú ní sãha nuú-yu-áⁿ. ³⁵ Dico nchòhó xíní ñùhu-xí cuu iní-ndó ñáyiú cùu úhú iní ñáhá xii-ndo, te cada-ndo sã vãha sá cúu-xí-yu, te cuãñaha nuu-ndo ìⁿ sá ná ndìhi-yu te núu xicáⁿ-yu núu-ndó, te vá cundètu-ndo nacoto ñahá-yu xii-ndo. Te ducaⁿ te ío-gá cuehé ñihí-ndó cundecu ndìhi-ndo, te cuu ndisa-ndo dèhe Dútú Ndiöxí, chi ío càhnu iní-gá sá cúu-xí nchaa ñáyiú ñá túú ndàcáⁿ táhú nùú-gã cuendá nchaa sá vãha quide-gá, ndìhi sá cúu-xí nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha. ³⁶ Te cunduú càhnu iní nchòhó tucu dàtná càhnu iní Tátá-ó Dútú Ndiöxí.

*Vá càháⁿ cuehé-ó cuendá tnàha ñáyiú-o
(Mt. 7:1-5)*

³⁷ Te vá càháⁿ cuehé-ndó cuendá sá quidé tnàha ñáyiú-ndo, te ducaⁿ te Yá Ndiöxí ñá túú nà tnúhu cúñaha-gã xii-ndo. Te vá cùñaha-ndo xii ñáyiú sá quìhíⁿ-yu ìⁿ xichi núú ùhú núú ndàhú ndohó-yu cuendá nchaa sá ñá túú vãha quidé-yu, te ducaⁿ te Yá Ndiöxí vá cùñaha-gã xii-ndo sã tnàhá-ndó quìhíⁿ-ndó ìⁿ xichi núú ùhú núú ndàhú ndohó-ndo. Te chí cádá càhnu iní nchaa sá quidé-yu, te ducaⁿ te Yá Ndiöxí cada càhnu iní ñáhá-gã xii-ndo tucu. ³⁸ Te chí cuãñaha xii ñáyiú núu ná cúu sã xíní ñùhú-yu, te dàtná chitu ìⁿ yicá súúní xidó coyo-ná, ducaⁿ tàxi Yá Ndiöxí xii-ndo. Te nánicuáa na càda-ndo cada váha-ndo sã cúu-xí tnàha ñáyiú-ndo, te ñiu-ni ducaⁿ càda ñaha Yá Ndiöxí xii-ndo —càhí Jèsús xãhaⁿ-gã xií-yu.

39 Te dǎtnùní ní cani-gá ìᵐ cuèndú núŭ-yu nàcuáa tecú tnùní-yu tnúhu-gá, te xǎhaⁿ-gǎ:

— Ìᵐ tée cuàá chi ñá ndácú-dě cuita nehe-dé ìngá tée cuáá, chi núu ducaⁿ na càda-güedé te ndi ndùú-güedé ngaunihnu-güedé déhvá. 40 Te ni ìᵐ landú yíhí scuèlá ñá túú cùnūu-gá-güexi dàcúúxí mèstrú-güexi, te ndéé núu na cùtúha váha-güexi, te dǎtnùní nútahá-güexi tée dǎnehé ñáhá xì-güexi.

41 'Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ nchàa cuéchi quide ñáyiú cùu-xi datná ìᵐ mihi líhli. ¿Te ná cuèndá ndéhé-ndó ìᵐ sá ñà túú vǎha quide tnaha ñáyiú-ndo, te mee-ndo vìhi-gá quidé-ndó-í? Te sá dúcáⁿ quide-ndo te cada iní-ndó sǎ ndéhé-ndó dàtná ìᵐ mihi líhli ñùhu núú tnàha ñáyiú-ndo, te mee-ndo ñùhu ìᵐ mihi cahnu-gá núú-ndó. 42 Te núu na nàcanu ichi-ndo tnaha ñáyiú-ndo cuèndá sá ñà túú quide váha-yu ndècú-yu te mee-ndo vìhi-gá quidé-ndó ñá, te cada iní-ndó sǎ xǎhaⁿ-ndo xì-yu sá nátàva-ndo mihi líhli ñùhu núŭ-yu, te mihi càhnu ñùhu núú méé-ndó ñà túú quide cuendá-ndó. ¿Te sá dúcáⁿ quide-ndo te ío dǎndahú-ndó mèe-ndo sá quidé ndǎá-ndó te ñá ndǎá sá quidé ndǎá-ndó! Te xìni ñùhu-xi díhna-gá dañà-ndo nchàa sá ñà túú vǎha quide-ndo, te dǎtnùní ducaⁿ te cutnùní váha iní-ndó nàcuáa nacanu ichi-ndo tnàha ñáyiú-ndo.

Ndi dǎᵐ núú yutnu xìní-ó nǎ yutnu cùu-xi cuendá sá sǎvidí-xi

(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

43 'Te ñá túú nì ìᵐ yutnu váha te quiní-ó cùuⁿ sávidí sá ñà túú vǎha, te ni ìᵐ yutnu sá ñà túú vǎha, te quiní-ó cùuⁿ sávidí váha, chi mee-ni sávidí sá ñà túú vǎha cùuⁿ. 44 Te ndi dǎᵐ núú yutnu xìní-ó nǎ

yutnu cùu-xi cuendá sá sǎvidí-xi, chi ñá túú xìní-ó cùuⁿ ngúxí ñⁿ tnu ìñu, te ni ñà túú xìní-ó cùuⁿ ndéhé yoho yàha stilé díquí ñⁿ yoho yàha cutexínu. ⁴⁵ Te nchaa ñáyu váha ìní-xi càháⁿ-yu tnúhu váha, chi ñu-ni tnúhu váha tnàhí-áⁿ ñúhú ìní-yu, te nchaa ñáyu ñá túú vǎha ìní-xi càháⁿ cuèhé-yu, chi ñu-ni tnúhu cuèhé tnàhí-áⁿ ñúhú ìní-yu, chi nchaa sá ñúhú ìní-yu te xǎⁿ càháⁿ-yu.

Íⁿ vehe ndècu cimientú-xi ndíhi ñⁿ vehe ñá túú cimientú-xi
(Mt. 7:24-27)

⁴⁶ ¿Te ná cuendá càchí-ndó sǎ yǔhú cúú-í Yaá cúú Xítohó-ndó te ñá túú quide-ndo nchaa nacuaá càháⁿ-í-í? ⁴⁷ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo cuendá ñáyu tǔha ñaha xii-í, chí ñáyu-áⁿ sácúndedóho-yu nchaa tnúhu càháⁿ-í te tnǎⁿ-yu. ⁴⁸ Te ñáyu-áⁿ cúu-yu dàtná ñⁿ téé ní dácáá ñⁿ vehe, chí téé-áⁿ dǎhna-gá ní xete-dé ndéé ní tnahá-dé yúú cáxíⁿ te dàtnú ní tava-dé cimientú-xi, te òré ní cuuⁿ dáú, te ní ndee ndute ñuhu, te ní ndacáⁿ-xi ndéé núú cáá vèhe-áⁿ, dico ñá túú ní ndàcu-xi cuido-xi, te ducaⁿ chí téé ní dácáá vèhe-áⁿ ñⁿ tava-dé cimientú-xi núú yúú cáxíⁿ. Duha sǎtnahá-xi cùu nchaa ñáyu sácúndedóho tnúhu càháⁿ-í te tnǎⁿ-yu. ⁴⁹ Te ñáyu sácúndedóho tnúhu càháⁿ-í te ñá túú tnǎⁿ-yu, ñáyu-áⁿ cúu-yu dàtná ñⁿ téé ní dácáá ñⁿ vehe, te ñá túú ní tava-dé cimientú-xi, te òré ní cuuⁿ dáú, te ní ndee ndute ñuhu, te ní ndacáⁿ-xi ndéé núú cáá vèhe-áⁿ, te í-í ní xido-xi vehe-áⁿ cuendá sá ñà túú ní quène cimientú-xi. Duha sǎtnahá-xi cùu nchaa ñáyu sácúndedóho tnúhu-í te ñá túú cuìní-yu tnǎⁿ-yu —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xíí-yu.

7

Jèsús quidé tătna-gá ìⁿ téé xìnu cuechi núú ìⁿ téé cùu capitáⁿ

(Mt. 8:5-13)

¹ Te sátá nǐ yáha ní cáháⁿ Jèsús ndìhi ñáyiu, te cuáháⁿ-gá ñúú Capèrnaúm. ² Te yàcáⁿ ndécú ìⁿ téé cùu capitáⁿ, te cùhú ìⁿ téé xìnu cuechi núú-dě téé ío-gá cúú ìní-dé, te sa ndècu-ná-dé sá cùú-dé. ³ Te òré ní níhí tée cùu capitáⁿ-áⁿ tnǔhu cuendá Jèsús, te ní tendaha-dě ìⁿ ǔú cue téé cùu sacuéhé núú ñáyiu isràél cuáháⁿ-güedé cáháⁿ ndàhú-güedé núú-gǎ nǔú vá cündèe ìní-gá quíhíⁿ-gá cada tătna-gá téé xìnu cuechi núú-dě-áⁿ. ⁴ Te ní quexìo-güedé núú ndécú Jèsús, te ní ngüita-güedé càháⁿ ndàhú víhí-güedě núú-gǎ, te xǎhaⁿ-güedě:

—Tée cùu capitáⁿ ní cachí-dé véxi-ndí nǔú vá cündèe ìní-n quíhíⁿ-n càda tătna-n ìⁿ téé xìnu cuechi núú-dě chí cùhú-dé, te tàú ndisa-n càda-n nacuaá càháⁿ capitáⁿ-áⁿ, ⁵ chí téé-ǎⁿ ío cùu ìní ñáhá-dě xii nchaa nchúhú ñáyiu isràél te ðiu-dé ní táuchíúⁿ-dě ní sáá veñúhu-ndí —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

⁶ Te sátá dúcáⁿ te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá ndìhi-güedé, te òré tá cùyatni-gá vehe núú ndécú téé cùhú-áⁿ cuáháⁿ, te téé cùu capitáⁿ-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě xii ìⁿ ǔú cue téé càháⁿ ndìhi-dé:

—Quíhíⁿ-ndó cǔñaha-ndo xii Yaá cúú Mèstrú sá càchí-í sá ñà túú nǎ cani ìní-gá, chí ñá túú tàú-í sá quíhu-gá ndéé xití vehe-í, ⁷ chí nì sá cùnú ndúcú mèe-í-gá ñá túú ní cùyí-í. Núú xǎⁿ cúñaha-ndo xii-gá sá ná càháⁿ-ni-gá sá ndǔha téé xìnu cuechi

nùù-í-a te ndúha-dé. ⁸ Chi yúhú ndécú cuè téé tàxi tnuní ñáhá xii-í, te ducaⁿ yúhú tucu ndècu cue sandadú táxi tnuní-í. Te òré xǎhaⁿ-í xii ìⁿ-dé quíhíⁿ-dé ìⁿ chùuⁿ te cuáháⁿ-dé, te òré xǎhaⁿ-í xii ìngá-dé quixi-dé te véxi-dé, te òré xǎhaⁿ-í xii téé xìnu cuechi núù-í cada-dé ìⁿ chùuⁿ te quìde-dé. Duha càchí-í cúñaha-ndo xii-gá —càchí-dé xǎhaⁿ-dè xii cue téé càháⁿ ndihí-dé-áⁿ.

⁹ Te sátá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ-güedě xii Jèsús, te ní cuñúhu-gá nchaa tnúhu ní cáháⁿ téé cùu capitáⁿ-áⁿ, te ní nchócótó-gǎ núú nchàa ñáyiú nchìcúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ, te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ vǎtá quìní-gá-í ñí ìⁿ ñáyiú isràél, ñáyiú ío váha sàndáá ìní-xi Yá Ndiǒxí dàtná sàndáá ìní ñáhá tǎe-ǎⁿ xii-gá —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-yu.

¹⁰ Te òré ní ndexìo cue téé nèhe tnúhu-áⁿ ñí sáháⁿ núú Jèsús, te sa ní ndúha téé cùhú-áⁿ.

Jèsús dándòto-gá déhe ìⁿ ñaha quèé

¹¹ Te sátá dúcáⁿ ñí cuu te ní xica Jèsús cuáháⁿ-gá ìⁿ ñuú nání Nàín, ndihí cue téé xica cuu ndihí-gá, ndihí vǎi ñáyiú. ¹² Te òré ní sáá-gá yuhu ñuú-áⁿ, te ní xiní-gá nchídó-güedě ìⁿ ndíyi cuáháⁿ chindúxi ñaha-güedě, te ndíyi-áⁿ cúú dǎhe ìⁿ ñaha quèé, te ìⁿ ddi ducaⁿ-ni déhe-aⁿ ndècu ñí cuu te ní xíhí-dé. Te ío cuéhé ñáyiú cuáháⁿ chindúxi ñaha. ¹³ Te òré ní xiní ñáhá Jèsús xii-aⁿ ndàhyú-aⁿ te ní cundàhú ìní ñáhá-gǎ, te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Vá ndàhyú-n —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-aⁿ.

¹⁴ Te ní dáyátní-gǎ càjá ñúhú ndíyi-áⁿ te ní dácàá-gá ndaha-gá te ní tendaha-gǎ càjá-áⁿ, te ní

ngüñí cue tée nchìdo ñaha-án. Te ní xáhaⁿ-gã xii ndíyi-án:

—Tée cuechi, yúhú cächí-í sá ndácõo-n — cächí-gá xãhaⁿ-gã xii ndíyi-án.

¹⁵ Te tée ní xíhí-án ñí nucúnucóo-dé te ní ngüíta-dé cãháⁿ-dé, te Jèsús ní nacuáha cuendá ñãhá-gã xii-dé ndaha ñaná-dě. ¹⁶ Te sá dúcán ñí quide Jèsús ní xiní-yu te ío ní yùhú-yu, te ní xítñàhá-yu:

—Ío cãhnu cuu Yá Ndiõxí chi ñⁿ tée cãháⁿ tnúhu-gá ní quexio núú ndécú-ó —cächí-yu xítñàhá-yu.

Te ní xítñàha tucú-yu:

—Yá Ndiõxí véxi-gá chindee ñàha-gá xii nchaa nchoo ñãyiu cùu cuendá-gá —cächí-yu xítñàhá-yu.

¹⁷ Te nchaa ñúú distritú Jùdeá, ndíhi dava-gá ñúú ní níhí-yu tnúhu nàcuáa ní quide Jèsús.

Cue tée ní tendaha té Juàá cuáháⁿ núú ndécú Jèsús (Mt. 11:2-19)

¹⁸ Te cue tée xìca cuu ndíhi té Juàá ní xáhaⁿ-güedě xii-dé nchaa sá ñí quide-gá, núu ní cana-dé úú tñàhá-güedé ¹⁹ cuendá cúñaha-dě quíhíⁿ-güedé nducu tnúhu-güedé núú Jèsús, te núu sá díú-gã cúú-gã Crístú Yaá ní tendaha Yã Ndiõxí véxi ñuyíú-a àdi sá cündetu nahi-ni-güedé mei Yàá-án. ²⁰ Te òré ní quexio cue tée ní tendaha tẽ Juàá núú ndécú Jèsús, te xãhaⁿ-güedě xii-gá:

—Té Juàá tée dàcuandute ñaha xii ñãyiu ní tendaha ñàha-dé xii-ndí véxi-ndí cãcáⁿ tnúhú-ndí núú-n, núu sá díú-n cùu Crístú Yaá quixi

ñuyíú-a, àdi sá cùndètu-ndí mei Crìstú càchí-dé —càchí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-gá.

²¹ Te mei òré ní quexìo-güedé-áⁿ nǐ quide tátna Jèsús vài ñáyiu cùhú, te davá-yu càhú víhí tnàhá-yu, te ndi dííⁿ ndi dííⁿ núú cuèhé tnàhá-yu ìíⁿ ííⁿ-yu, te cue ñáyiu yìhí ñaha espíritú cùndìhí yucu ñávăha ní queñuhu-gá espíritú-áⁿ yiqui cùñú-yu, te ío vài ñáyiu cuáá ní nacaáⁿ-gá núú-yu. ²² Te Jèsús ní xăhaⁿ-gă xii-güedé:

—Chí cuánùhú te cani-ndo cuendú núú tě Juàá nchaa sá nǐ xiní-ndó quide-í, ndihí nchaa nàcuáa ndùu tnúhu ní cáháⁿ-í ní xíndedóho-ndo. Te cúñaha-ndo xii-dé sá quidé tátna-í núú cue ñáyiu cuáá, te quide tátna-í cue ñáyiu yacua, ndihí cue ñáyiu tnàhá cuéhé să dátèhyú nihnu-xi yiqui cùñú-yu, ndihí cue ñáyiu doho, nchaa ñáyiu-áⁿ quide tátna-í te ndŭha-yu, te ndéé cue ñáyiu sa ní xíhí dándòto-í cúñaha-ndo xii-dé, te cúñaha tùcu-ndo xii-dé sá nděcuu-í dánèhé-í nchaa ñáyiu ndàhú tnúhu sá sánú ìchi ñaha xií-yu nàcuáa naníhí tàhú-yu. ²³ Te cúñaha tùcu-ndo xii-dé sá ìo váha táhú nchaa ñáyiu ñá túú quide sáá iní nchaa tnúhu càháⁿ-í, duha cúñaha-ndo xii-dé —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

²⁴ Te sátá nǐ yáha-güedé cuánuhú-güedé, te ní ngúíta Jèsús ní cáháⁿ-gá núú ñáyiu cuendá té Juàá, te xăhaⁿ-gă xií-yu:

—Nchòhó ní sándéhé-ndó ìíⁿ tée ndècu xítí yucu, te tée-áⁿ ñà túú sàni ìíⁿ sani úú iní-dé, chi ñá túú quide-dé dàtná quidé nchaa ité náhnú cuáháⁿ-xi duha cuáháⁿ-xi dàcáⁿ òré quéné tăchí. ²⁵ Te ni ñà túú ní sándéhé-ndó ìíⁿ tée nihnu dóó văha dóó

vii càa. Te nchòhó xìní-ndó sã ñãyiu sàcuíhnu dóo vãha dóo vii càa ñá túú nã cúmãní xií-yu, te nchaa ñãyiu-áⁿ ndécũ-yu vehe cue tée cùnũu yĩndaha ñaha xii ñãyiu. ²⁶ Dico nchòhó chi ní sándéhé-ndó ìⁿ tée càháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí. Te ndáá sá dıú tẽe càháⁿ tnúhu-gá cúú-dẽ dico cùnũu-gá-dé dácúúxí dáva-gá cue tée càháⁿ tnúhu-gá. ²⁷ Te dıu cuendá té Juáá-áⁿ càháⁿ-xi núú tütú Yã Ndiõxí nàcuáa ní xáhaⁿ-gã xii Crìstú, te duha ní xáhaⁿ-gã:

Tendaha-ı ìⁿ tée càháⁿ tnúhu-ı codonũu-dé núú-n cuendá dätúha-dé ñãyiu cuendá quĩndáá inı-yu tnúhu-n.

Duha ní xáhaⁿ-gã, te ducaⁿ ñĩ ngódó tnùní núú tütú-gá. ²⁸ Te na càchı tnúhu-ı xii-ndo sã ñı ìⁿ cue tée ñuyıú-a ñá túú cùnũu-güedé dätná cùnũu té Juáá tée dăcuandute ñaha xii ñãyiu. Te nchaa ñãyiu sa ta ndıhu ndaha ñaha Yá Ndiõxí vitna cuáháⁿ cùnũu-gá-ni tucú-yu dácúúxí tẽ Juáá cuẽi cùú-yu ñãyiu ñá túú cùnũu dácúúxí dáva-gá ñãyiu yĩndaha-gá —càchı Jèsús xãhaⁿ-gã xiı-yu.

²⁹ Te sá dúcáⁿ ñĩ càháⁿ Jèsús, núu nchaa ñãyiu ní dăcuándute té Juáá ní cachı-yu sá ıo vãha quıde Yá Ndiõxí, te dıu-ni ducaⁿ ñĩ càháⁿ cue tée cuihna inı-xi quıde cobrá ñáhá xii ñãyiu cuendá impuèstú, cue tée ní dăcuándute-dé. ³⁰ Dico cue tée cùu fariséu, ndıhı cue tée dăcuaha ñaha xii ñãyiu nchaa tnúhu ní chıdó tnùní ndıı Moısés, cue tée ñá túú ní dăcuandute té Juáá ñá túú ní tnãhá inı-güedé cada-güedé nchaa sá vãha cuını Yã Ndiõxí. ³¹ Te Xıtóhó Jesucrìstú ní xáhaⁿ-gã xiı-yu:

—Na càchı tnúhu-ı xii-ndo nàcuáa sãtnahá-xi cùu ñãyiu ndècu vitna. ³² Chi ñãyiu-áⁿ cúũ-yu dätná cue landú sácõo núú yãhu dădıqui-güexi te níhi

càháⁿ-güexi, te xĩtnàha-güexi: “Ní tiú-ndí yaá ndihì vĩlu te ñá túú ní cuini-ndó càta-ndo. Te ío yica ìní ní xita yuhu-ndĩ te ñá túú ní ndǎhyú-ndó”, càchí-güexi xĩtnàha-güexi. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu ñáyiú ndècu vitna. ³³ Te té Juàá téé ní xóo dacuàndute ñaha xii ñáyiú ío ndàhú ní xóo caxi-dé, te ní ñà túú ní xóo coho-dé ndudí ndéhé yoho yàha stilé sá sà ní nduu-xi ndidí, te ní cachí-ndó sǎ ñĩ xĩndecu ndihì-dé espíritú cúndihì yucu ñávǎha. ³⁴ Te sátá ñĩ quexìo yúhú Téé cùu ñaní tnahá-ndó nchàa-ndo, te xèxi-í xihì-í ndécù-í te càchí-ndó sǎ cùu-í téé xèxi vihi te xihì vihi-í. Te càchí tucu-ndo sǎ cùu-í téé xica cuu ndihì cue téé cuihna ìní-xi quide cobra ñáhá xii ñáyiú cuendá impuèstú, ndihì nchaa dava-gá cue téé ndècu ichi cuehé ichi duha, duha càchí-ndó. ³⁵ Te ñáyiú ní tnahá tnúhu ndihì Yá Ndiòxí, ñáyiú-áⁿ quidě-yu nàcuáa cutnùní sá mée-gǎ ío ndècu ndihì-gá sá xini tnùní-gá — càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xií-yu.

Jèsús ndécú-gǎ vehe ìⁿ téé cùu fariséú téé nàni Xímú

³⁶ Te ìⁿ téé cùu fariséú ní cáháⁿ-dé Jèsús vehe-dé caxi-gá, te òré ní quexìo-gá te cuànguihu-gá mèsá. ³⁷ Te xíaⁿ núcõo-gá ní sáá ìⁿ ñadìhì te ði-u-ni ñaha ñúú-áⁿ cúú-áⁿ, te ndècu-aⁿ ichi díí ìní, te sá ñĩ níhì-aⁿ tnúhu sá cuǎngaxi Jèsús vehe téé cùu fariséú-áⁿ, núu nèhe-aⁿ ìⁿ yoó chitu àcití sáháⁿ tnámí. ³⁸ Te ní ngóo-aⁿ ìⁿ xio dǎñi Jesús, te ní ngúíta-aⁿ ndǎhyú-aⁿ te ndihì ndute núú-aⁿ ní naquete-aⁿ sáhá-gǎ. Te dǎtnùní ní nadayìchì-aⁿ ndihì idi díquí-aⁿ, te ní teyuhu-aⁿ sáhá-gǎ, te ní chihi ñaha-aⁿ àcití sáháⁿ tnámí-ǎⁿ. ³⁹ Te sá dúcáⁿ ñĩ quide-aⁿ ní xini téé

cùu fariséú tée ní cáháⁿ ñáhá xì-gá-áⁿ nùu ní sani iní-dé: “Te núu dìcò ndisa tée càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí cùú tēe-a ña, te sa cutnùnì iní-dé yoo cùu ñaha tnándeé ñáhá xì-dé, àdi ná ñáyìu cùu-aⁿ, te dìcò ììⁿ ñaha ndècu ichi dǐì iní cùú-áⁿ”, duha ní sani iní-dé.
 40 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Xǐmú, ndècu ììⁿ tnúhu cachí tnúhu-í xii-n — càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

Te tée cùu fariséú-áⁿ xǎhaⁿ-dě xii-gá:

—Cachí tnúhu, Mèstrú —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

41 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ:

—Ní xíndecu ììⁿ tée ní xóo dasaⁿ nùu díhúⁿ, te ní xítaú úú tnàhá-güedé núú-dě. Te ììⁿ-dé ní sáha-dé úhúⁿ cièndú díhúⁿ denàriú, te ìngá-dé ní sáha-dé údico úxí. 42 Te ñá ní ñíhí-güedé nacháhu-güedé núú-dě, te tée ní sánùu ñaha-áⁿ ní quide càhnu iní-dé ndi ndúú-güedé. Te vitna cachí-ò tucu te núu nděda càa-güedé cùú ìní ñáhá-gǎ-güedé xii-dé —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

43 Te ní xáhaⁿ tē Xǐmú-áⁿ:

—Sànuu sá tēe tàú vài-gá díhúⁿ ìo-gá cùú ìní-dé tée ní sánùu ñaha díhúⁿ-ǎⁿ —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Sá ndàá càháⁿ-n —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

44-46 Te Jèsús ní ndacoto-gá núú ñadihí-áⁿ, te ní xáhaⁿ-gǎ xii té Xǐmú-áⁿ:

—¿Ndèhe-n nacuaa quide ñadihí-a ñă? Chi cuánguìhu-í vehe-n, dico ñá túú ní tàxi-n ndute ndoo sáhà-í, te ni ñà túú ní tèyuhu ñaha-n, te ni ñà túú ní chìhi-n acití díquè-í, dico ñadihí-a ní

naquete-aⁿ ndihi ndute núú-aⁿ sähà-í, te ní na-dayìchí-aⁿ ndihi idi díquí-aⁿ, te nuu núu teyuhu-aⁿ sähà-í, te ní chihi-aⁿ acití säháⁿ tnámí sähà-í. ⁴⁷ Te na càchí tnúhu-í xii-n sǎ ïo cùu iní ñáhá-áⁿ xii-í, te núu xǎⁿ cútnùní iní-ó sǎ cuèi ïo vǎi sá cuèhé sá dúhá ñǎ quide-aⁿ, dico Yá Ndiöxí sa ní quide càhnu iní ñáhá-gǎ xii-aⁿ. Chi Yá Ndiöxí quidé càhnu iní-gá ñáyiú cuèi vǎi àdi sacú cuéchi-yu, te núu sacú cuéchi-yu te sacú cúú ìní ñáhǎ-yu xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁴⁸ Te ní xáhaⁿ-gǎ xii ñadìhí-áⁿ:

—Sa ní quide càhnu iní-í nchaa cuéchi-n —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-aⁿ.

⁴⁹ Te cue téé xǎnucóo ndihi-gá xǐtnàha-güedé:

—¿Ná téé cùu téé-a núu nándi sá quidé-dě, te ndéé nchaa yíca cuéchi ñáyiú quide cahnu iní-dé-i? —càchí-güedé xǐtnàha-güedé.

⁵⁰ Te Jèsús ní xáhaⁿ tùcu-gá xii ñadìhí-áⁿ:

—Sa ní cácu nihnu-n núú ùhú núú ndàhú vitna chi ní sándáá iní ñáhá-n xii-í, te vitna cuanùhú te ñá túú-gǎ ná cani iní-n —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-aⁿ.

8

Ñáyiú dìhí ní chindee ñàha xii Jèsús

¹ Te sátá dúcáⁿ ñǎ cuu te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá titní víhí ñùú náhnú, ndihi ñuú líhli dànehé-gá ñáyiú nàcuáa ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xii-yu. Te cuáháⁿ ndihi-gá ndi ùxúú tnàhá cue téé xica cuu ndihi-gá, ² ndihi ìⁿ úú ñáyiú dìhí ní quide tátna-gá ní xíhi ñàha espíritú cúndihi yucu ñávàha, ndihi ñáyiú tnàhá dava-gá cuéhé ùhú ní

cùu. Te xíáⁿ tnàhá tucu ìⁿ ñaha nàni Mariá Magdalèná, te ñaha-áⁿ nǐ xíhi ñaha ùsá espíritú cúndìhi yucu ñávãha xii-aⁿ ni cùu, te ní quee ñaha-xi. ³ Te tnàhá ìⁿ ñaha nàni Juáná ñadìhí ìⁿ téè nàni Chúza téè ní cunuu nǐ xinu cuechi vèhe té Hèrodés, ndihì ingá ñaha nàni Susaná nchaa ñáyiu-áⁿ nǐ chindee ñàhá-yu xii-gá ndihì nchaa sá ndécú ndihí-yu, te ñiu-ni ducaⁿ nǐ quide vài-gá tucu ñáyiu nchìcúⁿ ñàhá xì-gá cuáháⁿ.

*Nàcuáa quìde téè cuángacáⁿ triú
(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)*

⁴ Te ío vài ñáyiu ndaa ñuú ní tacá-yu núú ndécú Jèsús, te ní ngúíta-gá ní cani-gá ìⁿ cuèndú núŷ-yu cuèndá tecu tnùnì-yu tnúhu-gá, te xáhaⁿ-gã xií-yu:

⁵ —Ìⁿ téè cuángacáⁿ-dé triú. Te òré ní ngúíta-dé dǎngoyo-dé triú-áⁿ te dava ní quene ndava ní ngava ndéé ichi, te ní xénihnu ñáyiu, te ní xiní tílaá te ní nadatàcá-güedi. ⁶ Te dava ní ngava ñuhu yadi núú yíhí vèhi yúú, te ní xínu-xi dico núú sàcú-ni nduu te ní yíchí-xi, chi ñá túú cǒhyo yìhi. ⁷ Te dava ní ngava núú yúcú ndǐquíⁿ tnu ìñu, te ìⁿnuu-ni nǐ xínu-xi ndihì tnu ìñu-áⁿ, te tnu ìñu-áⁿ nǐ dánáá-xí nchàa triú sá nǐ xínu-áⁿ. ⁸ Dico dava triú-áⁿ nǐ ngava-xi núú ndécú ñùhu cocoⁿ, te xíáⁿ ní xínu-xi te ní sahnú-xi, te ío váha ní cuu, chi núú ìⁿ-ní triú te ní nguíhi yoco-xi ìⁿ cièndú triú-xi —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

Te níhi ní cáháⁿ-gá ní xáhaⁿ tùcu-gá xií-yu:

—Nchaa nchòhó ñáyiu ní xíndedóho tnúhu ní cáháⁿ-í-a, te ío váha chí cuãha cuèndá —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

*Nàcuáa quèe-xi tnúhu ní cáháⁿ Jèsús
(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)*

⁹ Te cue téé xica cuu ndihi Jesús ní xicáⁿ tnúhú-güedé núú-gă nũu nása quèe-xi cuendú ní cani-gá núú ñăyiu. ¹⁰ Te ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Nchòhó chi sa càchí tnúhu Yá Ndiõxí xii-ndo ñⁿ sá vătă quìní-gá-ndó, chi càchí tnúhu-gá nàcuáa cada-gá ndihu ndaha-gă ñáyiu, dico dava-gă ñáyiu càni-í mee-ni cuendú núũ-yu, chi cuéi na quìní-yu nchaa nàcuáa cuu dico nì vá cùnùnì iní-yu ná cuendá ducaⁿ cùu, àdi cuéi na cùndedóho-yu dico nì vá tècú tnùnì-yu —càchí-gă xáhaⁿ-gă xii-güedé.

*Jèsús càháⁿ-gá nàcuáa quèe-xi tnúhu cuendá téé
cuángacáⁿ triú*

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹ Te xăhaⁿ tùcu-gă xii-güedé:

—Duha quèe-xi cuendú ní cani-í núú-ndó, chi triú ní sacáⁿ téé-áⁿ cúú-xí dàtná tnúhu Yá Ndiõxí. ¹² Te triú sá ñí quene ndava ní ngava ndéé ichi-áⁿ, xíáⁿ cúú-xí dàtná ñáyiu ní quée iní-xi tnúhu Yá Ndiõxí, dico sácuihná cuăháⁿ-xi xòcani-xi tnúhu-gă iní-yu cuendá sá vă quìndáá iní-yu, te vá nánihí tãhú-yu. ¹³ Te triú sá ñí ngava ñuhu yadi núú yíhí vîhi yúú, xíáⁿ cúú-xí dàtná ñáyiu ní xíndedóho tnúhu Yá Ndiõxí te díí iní ní tnií-yu tnúhu-gă, dico òré ná dàcaháⁿ ñáhá yùcu ñávãha xií-yu nándi cadá-yu, te dàña nihnú-yu tnúhu-gă chi ñá nihí ndéë-yu can-chicúⁿ nihnú-yu nàcuáa càháⁿ tnúhu-gă. ¹⁴ Te triú sá ñí ngava núú yúcu ndĩquíⁿ tnu iñu-áⁿ, xíáⁿ cúú-xí dàtná ñáyiu ní tecú dóho-xi tnúhu Yá Ndiõxí, dico cuéé cuéé ní nacuanaá-yu tnúhu-gă, chi cuendá mee-ni sã cúú-xí mèé-yu ñùhu iní-yu, ndihi cuendá

sá ïo sàni iní-yu cuu cuicá-yu, ndihì cuendá sá ïo cùdíí iní-yu nchaa sá ío ñuyíú-a núu xíáⁿ àúⁿ nã cuu ní xíndedóho-yu tnúhu-gá. ¹⁵ Dico triú sá ñí ngava núú ndécú ñùhu cocoⁿ, xíáⁿ cúú-xí dàtná ñáyiu váha iní-xi ní xíndedóho tnúhu Yá Ndiõxí chi ñá túú dàña nihnú-yu, te ni yùhu ni iní-yu quidé-yu nchaa nàcuáa càháⁿ tnúhu-gá.

Nàcuáa quidé-yu iti
(Mr. 4:21-25)

¹⁶ Te ñá túú ni ñⁿ ñáyiu tènùhu-yu ñⁿ iti te dàdáhu-yu, àdi chiváha-yu ñⁿ caha càamá, chi tàxi ndecú-yu núú ñínu cuendá cutnùnì núú nchaa ñáyiu ndècu vehe. ¹⁷ Te ni ñⁿ tnúhu sá ñã tècú tnùnì ñáyiu vitna vá càchí-ó sã vã tècú tnùnì-yu chi dacuèi sá tècú tnùnì-yu, te ni ñⁿ tnúhu sá càchí-ó cùu yuhu vitna vá cúú yùhu chi dacuítíí sã quée túu-xi núú ñáyiu.

¹⁸ Te chí cùndedóho váha tnúhu na càháⁿ-í-a. Nchaa ñáyiu sàndáá iní ñáhá xìi Yá Ndiõxí ío-gá cuita quíndáá-gá iní ñáhã-yu xii-gá quíhíⁿ, te nchaa ñáyiu ñá túú sàndáá iní ñáhá xìi-gá uuⁿ-gá cuita cuu sàá-gá iní-yu núú-gã quíhíⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Cue ñaní Jèsús ndihì nãná-gã
(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

¹⁹ Te ní quexìo náná Jèsús ndihì cue ñaní-gá vehe núú ndécú-gã, te ñá ndácü-yu cáháⁿ ndihì ñáhã-yu xii-gá chi ío cuéhé ñáyiu ndècu núú ndécú-gã. ²⁰ Te ñⁿ ñáyiu xíndecu-áⁿ ñí dáýãha-yu tnúhu núú-gã, te xáhãⁿ-yu:

—Ní quexìo náná-n ndìhi cue ñaní-n xñutnñi-yu quehé, te cuíní-yu cáháⁿ ndìhi ñàhá-yu xii-n — càchí-yu xähäⁿ-yu xii-gá.

²¹ Te ní xáhaⁿ-gã:

—Nchaa ñáyiú sàcúndedóho tnúhu Yá Ndiöxí te quidé-yu nchaa nàcuáa càháⁿ tnúhu-gá, ñáyiú-áⁿ cúü-yu dàtná nänà-í ndìhi dàtná cue ñaní-í — càchí-gá xáhaⁿ-gã xii ñáyiú ní dáyäha tnúhu núú-gã-áⁿ.

Jèsús ngání-gã táchí ndìhi ndute làgúná
(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²² Te ñⁿ nduu ní quée Jèsús bàrcú ndìhi cue téé xica cuu ndìhi-gá, te ní xáhaⁿ-gã:

—Chí ná quíhíⁿ-ó ndàa ingá xio yuhu làgúná — càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Te cuáháⁿ-güedé ndìhi-gá. ²³ Te nini ñùhu barcú ichi cuáháⁿ-xi núú ndute ní xídí Jèsús. Te ní ngüíta-xi níhi vìhi quene táchí te ta nàdachitú-xi ndute xití bàrcú-áⁿ cuáháⁿ, te sa cuíní-nã-xi quée naa bàrcú-áⁿ xití ndute ni cùu. ²⁴ Te ní sáháⁿ-güedé núú cáá Jèsús xídí-gá, te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—¡Mèstrú, ndiquíú ìní chi tà quée naa-o cuáháⁿ!
—càchí-güedé xähäⁿ-güedé xii-gá.

Te Jèsús ní ndiquíú ìní-gá te ní ndacóo-gá te ní tenáá-gá táchí-áⁿ ndìhi ndute làgúná-áⁿ, te ní ngüíñi-ni táchí-áⁿ te ní nucúndecu nahi-nã ndute làgúná-áⁿ. ²⁵ Te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—¿Náa ñá túú sàndáá ìní ñàhá ndìsa-ndo xii-í áⁿ?
—càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Te ní cuñúhu-güedé sá dúcáⁿ ñí quide-gá ní xiní-güedé, te ní yühú-güedé, te ní xitnàha-güedé:

—¿Te ná téé cùu téé-a núu ní cáháⁿ-ni-dé te ní ngüíñí táchí te ní nucúndecu nahi-ni ndùte lagúná-a-i? —càchí-güedé xitnàha-güedé.

Téé yìhi ñaha cue espíritú cùndìhi yucu ñávãha
(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶ Te ní sáá-gã ndihi-güedé yucu cue téé ñuú Gàdará, te yìhi ndáá-ni ndàa ingá xio làgúná-án cáá dìstrítú Galileá. ²⁷ Te òré ní quene Jèsús xítí bàrcú te ní dáyátní ñàha ìⁿ téé ñuú-án xii-gá, te yìhi ñaha titní espíritú cùndìhi yucu ñávãha xii-dé. Te ní cunaha ñà túú-gã sácũhnu-dé dóó-dě, te ni ñà túú-gã sácũndecu-dé vehe-dé, chi da nchaa núú yíndũxi ndíyí quide vehe-dé. ²⁸ Te òré ní xiní-dé Jèsús te ní ngüíñí xítí-dě núú-gã, te cue espíritú yíhí ñàha xii-dé-án ñí quide-xi níhi ní cáháⁿ-dé, te xãhaⁿ-dě xii-gá:

—¿Ná cuëndá véxi-õ Jèsús Déhe Dútú Ndiõxí sàdí-n ìchi-í-i? Te càháⁿ ndàhú-í núú-n sã và dándòho ñaha-n xii-í —càchí-dé xãhaⁿ-dě xii-gá.

²⁹ Te ducaⁿ ñí cáháⁿ-dé cuëndá sá Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii nchaa espíritú cùndìhi yucu ñávãha yìhi ñaha sá ná quèe ñaha-xi xii-dé. Te nchaa xíãⁿ ní xóo dacàháⁿ-xi iní-dé nándí sá ñí xóo cada-dé ñuu ní xóo dacùtu ñaha-güedé cadèná xii-dé cuëndá sá ñà túú-gã ná cada-dé, te ní xóo cundéé ñáhá-güedé, dico cuèi ducaⁿ dico ní xóo dandáva-ni-dé cadèná, te cue espíritú cùndìhi yucu ñávãha-án ñí xóo dacùnu ñaha-xi xii-dé ní xóo quíhíⁿ-dé xítí yucu.

³⁰ Te Jèsús ní xícáⁿ tnúhú-gã núú-dě, te xáhaⁿ-gã:

—¿Nása nàni-n-i? —cachí-gá xáhaⁿ-gã.

Te ní xáhaⁿ-dě:

—Vài Sandadú nánì-í —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

Te ducaⁿ nǐ xáhaⁿ-dě xii-gá cuèndá sá ïo cuéhé espíritú cúndìhì yucu ñávǎha yìhì ñaha xii-dé. ³¹ Te nchaa espíritú-áⁿ nǐ cáháⁿ ndàhú-xi núú Jèsús sá vǎ téndàha ñaha-gá xii-xi quíhíⁿ-xi núú ùhú núú ndàhú. ³² Te ðiu-ni yatni yucu núú ndécú Jèsús-áⁿ yíhí vài cuchí xǐxexi-güedi, te nchaa espíritú-áⁿ nǐ cáháⁿ ndàhú-xi núú-gǎ sá ná dàña-gá quíhu-xi yiqui cùñú nchaa cùchí-áⁿ, te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ sá cúu quíhu-xi yiqui cùñú-güedi. ³³ Te ní quee ñaha nchaa espíritú-áⁿ xii téé-áⁿ, te ní quíhu-xi nchaa cùchí-áⁿ, te cùchí-áⁿ nǐ xinu-güedi ðuha ní quee-güedi ndàa núú dèhvá yuhu làgúná-áⁿ, te ní ngaunihnu-güedi xití ndute te ní ndìhì-güedi ní cáhá.

³⁴ Te òré ní xiní cue téé xìto cuchí-áⁿ nàcuáa ní cuu te ní yùhú-güedé ní xinu-güedé, te ní sáháⁿ-güedé ní cani-güedé cuèndú núú cuè ñáyiu ndècu xití ñuú, ndìhì núú cuè ñáyiu ndècu xití yucu. ³⁵ Te nchaa ñáyiu ní níhí tnùhu ní queé-yu cuáháⁿ ndéhè-yu nàcuáa ní cuu. Te òré ní quexìó-yu núú ndécú Jèsús, te ní xiní-yu téé ní xíhì ñaha cuè espíritú cúndìhì yucu ñávǎha-áⁿ núcõo-dé núú sàhá Jèsús, te nìhnu-ná-dé dóó-dě, te nùcõo-dé dàtná ìⁿ ñáyiu váha, te ní yùhú-yu òré ní xiní ñáhǎ-yu xii-dé. ³⁶ Te nchaa ñáyiu ní xiní nàcuáa ní cuu ní ndúha téé yìhì ñaha cue espíritú cúndìhì yucu ñávǎha-áⁿ ní cùu ní caní-yu cuèndú núú nchaa ñáyiu ní quexìó-áⁿ nàcuáa ní cuu ní ndúha téé-áⁿ ndìhì nàcuáa ní cuu cuèndá nchaa cùchí-áⁿ. ³⁷ Te sá dúcáⁿ nǐ níhì-yu tnúhu nàcuáa ní cuu, núu nchaa ñáyiu ñuú Gàdará

ío ní yùhú-yu te ní ngüíta-yu càháⁿ ndàhú-yu núú Jèsús sá ná nùhú-gá nùu ndèè ichi véxi-gá. Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-yu núu cuáháⁿ-gá núú ndécú bàrcú. Te òré ndée-gá bàrcú-áⁿ nùhú-gá ³⁸ ní ngüíta téé ní xíhi ñaha cuè espíritú cùndèhi yucu ñávãha càháⁿ ndàhú-dé núú-gã nùu vá cùndèe iní-gá quíhíⁿ ndihí ñaha-gã xii-dé, dico Jèsús ní quide ndee ìní ñáhá-ni-gã xii-dé, te ní xáhaⁿ-gã:

³⁹ —Cuanùhú vehe-n, te cani-n cuèndú núú nchàa ñáyiu sá ïo càhnu cuu nchaa sá vãha ní quide ñaha Yã Ndiõxí xii-n —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Te téé-áⁿ ñí xica-dé cuánuhú-dé te ní ngüíta-dé ní cani-dé cuèndú núú nchàa ñáyiu xĩndecu ñihí ñúú sá ïo càhnu cuu nchaa sá vãha ní quide ñaha Jèsús xii-dé.

Cuèndá déhe yoco tẽ Jàirú, ndihí cuèndá ìⁿ ñadìhí ní tnándeé dóó Jèsús

(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Te òré ní ndexìo Jèsús ndàa ingá xio yuhu làgúná, te ñáyiu xĩndecu xíáⁿ sa ndètu cahnu ñaha-ná-yu, te ïo váha ní cáháⁿ ndihí ñáhá-yu xii-gá òré ní nasáá-gá. ⁴¹ Te ìⁿ téé tàxi tnuní veñúhu ní quexìo-dé núú ndécú Jèsús, te téé-áⁿ nání-dě Jàirú, te ní ngüíñí xítí-dě núú-gã càháⁿ ndàhú-dé, te xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Véxi-í càháⁿ ndàhú-í núú-n nùu vá cùndèe iní-n quíhíⁿ-ó vèhe-í cada tátna-n dèhe yoco-í —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

⁴² Te ducaⁿ ñí xáhaⁿ-dě chì ndècu ìⁿ dii-ni déhe yoco-dě, te ndècu-xi datná úxúú cuíá-xi, te càhú víhí tnàhá-xi cùhú-xi te cuìní-xi cuú-xi. Te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá ndihí téé-áⁿ, te ïo vãi ñáyiu

nchìcúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ, te dàdehnde ñaha-ná-yu xii-gá ní cùu.

43 Te tnuú nchaa ñáyi-u-áⁿ ñútnàhá ìⁿ ñaha cùhú, te ñaha-áⁿ sà ní cuu úxúú cuíá sã cùhú-aⁿ ngòyo ñaha níñí xii-aⁿ, te ío cuéhé dǐhúⁿ nǐ cuu dǎndoñuhu-aⁿ chi ní nadico-aⁿ nchàa sá ndécú ndìhi-aⁿ cuendá ní níhí-aⁿ dǐhúⁿ nǐ queheⁿ nchaa ñáyi-u ní quide tátna ñaha xii-aⁿ, dico ní ìⁿ-yu ñá túú ní ndàcú-yu ndúha-aⁿ. 44 Te ní sáháⁿ ndehe yatni-aⁿ ndàa sátá Jèsús, te ní tnándeé-aⁿ luha yuhu dǒó-gǎ te òré-ni-áⁿ nǐ ndúha-aⁿ.

45 Te Jèsús ní xicáⁿ tnúhú-gǎ núŭ-yu, te xáhaⁿ-gǎ:

—¿Ndédacàa-ndo ní tnándeé ñáhá xii-í? —
càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

Te nchaa-yu ní xáhǎⁿ-yu sá nǐ ìⁿ-yu ñá túú ní tnándeé ñáhá xii-gá. Te té Pèlú ndìhi cue té cùndìhi-dé ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Mèstrú, ndèhe-n sá vái ñáyi-u nchìcúⁿ ñáhá xii-n, te xio xio dàdehnde ñahá-yu, te xicáⁿ tnúhú-gǎ-n yòo ní tnándeé ñáhá xii-n —
cachí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

46 Dico Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xií-yu:

—Dico dǐu ìⁿ-ndo nǐ tnándeé ñáhá xii-í, chi ní cutnùní iní-í sá ìⁿ ñáyi-u cùhú ní tnándeé ñáhá xii-í te ní ndúha-yu —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

47 Te sátá nǐ xiní ñaha-áⁿ sã nǐ cutnùní iní Jèsús sá nǐ tnándeé ñáhá-áⁿ xii-gá, te yùhú yùhú-aⁿ ní sáhá-aⁿ ní ngüíñí xítí-áⁿ nùú-gǎ, te ní náhmá-aⁿ núú-gǎ, ndìhi núú nchàa ñáyi-u ná cuendá ducaⁿ nǐ quide-aⁿ ní tnándeé-aⁿ-gǎ, ndìhi cuendá sá òré-ni-áⁿ nǐ ndúha-aⁿ. 48 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-aⁿ:

—Yòhó ñaha cùhú, ní sándáá iní ñáhá-n xii-í nũu ní ndúha-n, te cuanùhú vitna te ñá túú-gă ná cani iní-n —càchí-gă xáhaⁿ-gă xii-aⁿ.

49 Te càháⁿ dúcáⁿ-ní Jèsús ní sáá ìⁿ tée xìnu cuechi vehe té Jàirú tée tàxi tnuní veñúhu, te xáhaⁿ tée xìnu cuechi-áⁿ xii-dé:

—Sa ní xíhí déhe-n, vá chíchiùⁿ-gá-n Mèstrú —càchí-dé xáhaⁿ-dě.

50 Te sá dúcáⁿ xáhaⁿ tée xìnu cuechi-áⁿ xii té Jàirú ní tecú dóho Jèsús, núu ní xáhaⁿ-gă xii-dé:

—Vá ndìhú iní-n, quindáá iní ñáhá-ní-n xii-í te ndúha déhe-n —càchí-gă xáhaⁿ-gă xii-dé.

51 Te òré ní sáá-gă vehe té Jàirú te ñá ní dàña-gă quíhu ñáyíu cùtexínu, núu té Pèlú-ni ndìhí té Jàcobó-ni, ndìhí té Juàá-ni, ndìhí tātá ndìhí náná-ni xíchí ñí xíhí-áⁿ cuãnguìhu ndìhí-gă xití vehe. 52 Te nchaa ñáyíu sa xíndecu vehe-dé-áⁿ xíndáhyú-yu sá ndìhú iní-yu cuendá sá ñí xíhí-xi. Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-yu:

—Vá ndàhyú-ndó, chi dícó-ni xidí-xi ñá túú ní xíhí-xi —càchí-gă xáhaⁿ-gă xii-yu.

53 Te ní sácú ndeé ñáhă-yu xii-gă, chi sá cúú-xí mèé-yu chi ní xíhí ndisa xíchí-áⁿ. 54 Te Jèsús ní tnì-gă ndaha xíchí ñí xíhí-áⁿ, te níhi ní cáháⁿ-gă, te xáhaⁿ-gă:

—Xíchí cuéchí, ndacóo —càchí-gă xáhaⁿ-gă.

55 Te xíchí-áⁿ ñí ndoto-xi, te òré-ni ní ndacóo-xi, te Jèsús ní xáhaⁿ-gă sá ná cuãñàhá-yu sá cáxí-xí.

56 Te tātá-xi ndìhí náná-xi súúní ñí cuñúhu-yu sá dúcáⁿ ñí dándótó ñaha Jesús xii-xi, te ní xáhaⁿ-gă xii-yu sá vǎ yõo ìⁿ cúñàhá-yu sá dúcáⁿ ñí quide-gă.

9

*Jèsús téndàha-gá ndi ùxúú cue téé xìca cuu ndihi-gá
quihíⁿ-güedé cáháⁿ-güedé tnúhu-gá
(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)*

¹ Te Jèsús ní cana-gá ndi ùxúú cue téé xìca cuu ndihi-gá, te ní sáñaha-gã xii-güedé tnúhu ndee ìní cundecu ndihi-güedé cuendá queñuhu-güedé nchaa espíritú cúndihi yucu ñávàha yìhi ñaha xii ñáyiú, ndihi cuendá sá cádá tátna-güedé nchaa ñáyiú cùhú. ² Te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé sá quihíⁿ-güedé danèhé-güedé ñáyiú nàcuáa cada Yá Ndiöxí ndíhu ndaha ñàha-gá xií-yu, te ducaⁿ càda tátna-güedé cue ñáyiú cùhú. ³ Te cùmání-gã caca-güedé quihíⁿ-güedé, te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Ñá túú tnàhí ná canehe-ndo cùu ichi-ndo, ni tátnu, ni ñùnu, ni sã cáxí-ndó, ni díhúⁿ. Te ni vã cánèhe-ndo ingá ichi dóó-ndó, chi diu-ni dóó níhnú-ndó-ãⁿ xiáⁿ tnàhí-ni. ⁴ Te ndédani càa vehe na saá-ndó, te xiáⁿ cundecu-ndo ndée ná sàá nduu ndèe-ndo. ⁵ Te núu ñá túú cuìní-yu queheⁿ cuendá ñáhã-yu xii-ndo, te ndee-ndo ñùú-áⁿ, te naquidi-ndo ticá chúhmá ñí tníi sáhá-ndó cuendá sá ná cùtnuní iní-yu sá ñà túú quide váha-yu — càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁶ Te sátá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ Jèsús xii-güedé, te ní quee-güedé cuáháⁿ-güedé nchaa ñúú dácuàha-güedé ñáyiú tnúhu Yá Ndiöxí, tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-yu, te ducaⁿ ta quide tátna-güedé nchaa ñáyiú cùhú cuáháⁿ.

Nàcuáa ní cuu ní xíhí té Juàá téé dàcuandute ñaha xii ñáyiu

(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷ Te té Hèrodés téé cùu gobiernú ní níhí-dě tnúhu nchaa nàcuáa quide Jesús, te quìyuhú iní-dé te sàni iní-dé yoo cùu-gá. Te ducaⁿ ní sani iní-dé chi dava ñáyiu càchí-yu sá tẽ Juàá téé ní xóo dacuandute ñaha xii ñáyiu ní ndoto cùu-gá. ⁸ Te davá-yu càchí-yu sá tẽ Èliás cúú-gă, te davá-yu càchí-yu sá ìⁿ téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí ndéé sanaha vìhi ní ndoto cùu-gá, càchí-yu. ⁹ Dico té Hèrodés ní cachí-dé:

—Yúhú ní táuchíùⁿ-í ní xehndé-güedé díquí tẽ Juàá. ¿Te yoo cùu téé dii cuëndú-xi nihí-a sá sùúni cuèhé nùú sã quidé-dě váiⁿ? —duha ní cachí-dé.

Te té Hèrodés ndúcú-dě nàcuáa cada-dé cuendá quiní-dé Jèsús.

Jèsús dácàxi-gá úhúⁿ mĩ cue téé te d̃h̃ⁿ ñáyiu d̃h̃ⁱ nd̃h̃ⁱ landú

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰ Te nchaa cue téé ní táuchíúⁿ Jèsús cuáháⁿ cáháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí núú ñáyiu ní ndexìo-güedé núú-gă te ní ngüíta-güedé nácàni tnúhu-güedé nchaa nàcuáa ní quide-güedé. Te dătnùnì ní xica-gá medii-ni-gá ndécá ñaha-gá xii-güedé cuáháⁿ ìⁿ xichi núú ñà túú ñáyiu ndècu, yatni núú cáá ñúú Bètsaidá. ¹¹ Dico òré ní níhí ñáyiu tnúhu sá cuáháⁿ Jèsús, te nchìcúⁿ-yu-gá cuáháⁿ, te òré ní quexìo-yu núú-gă, te ní queheⁿ cuendá ñáhá-gă xií-yu, te ní dánèhé ñáhá-gă xií-yu nàcuáa ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiõxí xií-yu, te ní quide tátna-gá nchaa ñáyiu cùhú.

12 Te òré sa ní cuaa te ní natacá ndi ùxúú cue téé xìca cuu ndihì-gá núú-gǎ, te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Sa ní cuu dandàca-n nchaa ñáyi-u-a, chi sa ní cuaa, te na quihíⁿ-yu nchaa vehe càa yatni iha, ndihì nchaa xití ñúú cáá yatni iha cuaáⁿ-yu sá cáxí-yu, te diu-ni yàcáⁿ ndetatú-yu, chi núú ndécú-ó iha ñá túú tnàhí ná ió —càchì-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

13 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Mee-ndo chǐ cuǎñaha sǎ ná càxí-yu —càchì-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Ñá túú nǎgá ndécú ndihì-ndí, chi úhúⁿ duha-ná pàá, ndihì úú-nǎ chácá ndécú ndihì-ndí, te diu-ni núú quihíⁿ-ndí cuaaⁿ-ndí sá cáxí-yu —càchì-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

14 Te xǐnu dàtná úhúⁿ mǐ mee-ni cuè téé, te dǐn ñáyi-u dǐhí ndihì landú. Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii cue téé xìca cuu ndihì-gá:

—Chí cǔñaha na ngǒo ndi údico úxí ndi údico úxí-yu ìⁿ ìⁿ xichi —càchì-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

15 Te ducaⁿ ñǐ quide-güedé, te ní ngóo-yu nchaá-yu. 16 Te dàtnùní ní queheⁿ-gá ndi ùhúⁿ pàá-án, ndihì ndi ndùú chácá-ǎⁿ. Te ní ndacoto-gá andiu, te ní ndacáⁿ táhú-gǎ núú Yǎ Ndiǒxí, te dàtnùní ní táhú cuèchi-gá pàá-án ndihì chácá-ǎⁿ, te ní sáha-gá nchaa cue téé xìca cuu ndihì-gá ní dácǎhñu ñaha-güedě xii-yu. 17 Te nchaá-yu ní xexí-yu ní ndahá xití-yu. Te sátá ñǐ túhú cóhǒ-yu te ní nadatàcá-güedé nchaa sá ñǐ quendóo, te ní chítú ùxúú tnàhá tídihi mee-ni sǎ ñǐ quendóo.

*Té Pèlú xǎhaⁿ-dě xii Jèsús sá díú-gǎ cúú-gǎ Crìstú
(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)*

18 Te ìⁿ nduu ndècu mee Jèsús ndìhì cue téé xìca cuu ndìhì-gá, te càháⁿ ndìhì-gá Yǎ Ndiǒxí, te sátá nǐ yáha ní cáháⁿ ndìhì-gá Yǎ Ndiǒxí, te ní xícáⁿ tnúhú-gǎ núú-güedě, te xáhaⁿ-gǎ xii-güedě:

—¿Yoo cùu yúhú càchí ñáyìu-va? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedě.

19 Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Davá-yu càchí-yu sá cúú-n ndìi Juàá téé ní xóo dacuàndute ñaha xii ñáyìu, te davá-yu càchí-yu sá cúú-n tǎ Èliás, te davá-yu càchí-yu sá ìⁿ téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiǒxí ndéé sanaha nǐ ndoto cùu-n, duha càchí-yu —càchí-güedě xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

20 Te ní xícáⁿ tnúhú tùcu-gá núú-güedě, te xáhaⁿ-gǎ xii-güedě:

—Te nchòhó, ¿yoo sàni iní-ndó cùu-í-i? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedě.

Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Yòhó cúú-n Crìstú Déhe Dútú Ndiǒxí —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

*Jèsús càháⁿ-gá sá cáhni ñàha-güedě xii-gá
(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-9:1)*

21 Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedě sá vǎ yǒo ìⁿ cúñaha-güedě yoo cùu-gá. 22 Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedě:

—Yúhú Téé cùu ñanì tnáhá-ndó nchàa-ndo ío cuéhé sǎ ndóhò-í, chi daquèe tìhú ñáhá cuè téé cùu sacuéhé nùú ñáyìu isràél, ndìhì cue dútú cùnùu, ndìhì cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyìu nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndìi Moisés, te sáá nduu te cahni

ñaha-güedě xii-í, dico nduu úní sá cùú-í te ndoto-í
—càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

²³ Te dătnùní ní xáhaⁿ-gă xii nchaa ñáyiú:

—Nchaa ñáyiú cuìní chitnahá ñáhá xii-í, te xìni ñuhu-xi vá cádá-gă-yu sá sání iní méě-yu, te ìⁿ nduu ìⁿ nduu cada ndee iní-yu cundecu túha-yu ndohó-yu cuendá-í, te cuěi na ndòhó-yu dătná ndoho-í. ²⁴ Te nchaa ñáyiú cuìní sá ñà túú tnàhí ná yáha cundecu ñuyíú-a cuíta nihnú-yu. Dico nchaa ñáyiú ñà túú yùhú cuěi nándi sá ná yăha-yu cundecú-yu ñuyíú-a sá cuendá-í, te ñáyiú-áⁿ naníhí tãhú-yu. ²⁵ Te cuěi nchaandi túhú sá ió ñuyíú-a na nihí ñáyiú cundecu ndihí-yu, dico núu dïu nchaa xíãⁿ ná càda cuíta nihnú-yu te ñà túú vėdana nàndíhi-xi sá dúcáⁿ ndècu ndihí-yu nchaa xíãⁿ. ²⁶ Te nchaa ñáyiú na cùcahaⁿ núú-xi cáháⁿ váha cuendá-í ndihí cuendá nchaa tnúhu-í, te tnàhá yùhú Tée cùu ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo cucahaⁿ núù-í núú-yu òré quixi tucu-í ndihí cue espíritú xínú cuèchi núú Tătà-í Dútú Ndiõxí, te mee-gă cada cutnùní iní nchaa ñáyiú sá ìo càhnu cuu-í. ²⁷ Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ió dava nchòhó ñáyiú ndècu iha vitna vá cùú-ni-ndo, chi cundecu-ni-ndo ndéé quiní-ndó sãá nduu ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiõxí xii ñáyiú —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-yu.

Ní nadáma dóó Jèsús ndihí núú-gă

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸ Te ní cuu dătná úná nduu sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ Jèsús, te cuásaá-gă ìⁿ yucu cáháⁿ ndihí-gă Yă Ndiõxí, te ndèca-gă té Pèlú, ndihí té Jàcobó, ndihí té Juáa cuásaá. ²⁹ Te nini càháⁿ ndihí-gă Yă Ndiõxí ní nadáma núú-gă ndihí dóó-gă, te dóó-gă-áⁿ sùúní ñí

nduu cuixíⁿ víhí, te súúní dātásaⁿ-xi. ³⁰ Te òré-ni-án nĩ xini-güedé úú tñhá cue tée càháⁿ ndihi-gá, te ìⁿ-dé cúú-dě té Moisés, te ingá-dé cúú-dě té Èliás, ³¹ te súúní dātásaⁿ-xi ni càndéé núú ndécú cue tée úú-áⁿ ndihi-gá, te xĩdatnúhu-güedé nàcuáa ndoho Jèsús cuú-gá ñúú Jerusàlén dàtná ní cachí méé-gă. ³² Te té Pèlú ndihi úú-gá-güedé cuìní víhí-güedě cúdú-güedé, dico ní sahní iní-güedé ñá túú ní xídí-güedé, te ní dánèhé núú ñáhá-xí xii-güedé sá súúní vâha càa núú ndécú Jèsús, ndihi úú cue tée càháⁿ ndihi-gá-án. ³³ Te òré sa ndùcu ndee cue tée úú-áⁿ caca-güedé núhú-güedé, te ní xáhaⁿ tẽ Pèlú xii-gá:

—Mèstrú, jvâha ní cuu sá ndécú-ó ìha vitna! Te na dàcaa-ndí úní tñhá vehe tnuvixiⁿ, ìⁿ cuu cuendá-n, te ìⁿ cuu cuendá té Moisés, te ìⁿ cuu cuendá té Èliás —càchí-dé xâhaⁿ-dě xii-gá.

Dico té Pèlú chi ni mèe-dé ñá túú ní cùtnuní iní-dé nása ndùu tñúhu ní cáháⁿ-dé. ³⁴ Te nini càháⁿ-dé ní quexìo ìⁿ vícò núú ndécú-güedě-án nĩ dádăhu ñaha-xi xii-güedé, te ní yùhú-güedé sá dúcáⁿ nĩ quexìo vícò-ăⁿ nĩ dádăhu ñaha-xi. ³⁵ Te xití vícò-ăⁿ nĩ tecú ní cáháⁿ Yă Ndiöxí, te xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Tée-a cùu-dé Déhe-í, téé ío cùu iní-í, te tñi-ndo nchâa tñúhu càháⁿ-dé —duha ní xáhaⁿ-gă xii-güedé.

³⁶ Te sátá dúcáⁿ nĩ cáháⁿ Yă Ndiöxí, te ní quide cuendá-güedé sá mèdii-ná Jèsús ndécú-gă xiáⁿ. Te vá yõo ìⁿ nĩ xáhaⁿ-güedě nàcuáa ndùu nchaa sá nĩ xini-güedé-án.

*Jèsús quidé tătna-gá ìⁿ tée cuechi yìhi ñaha espíritu cùndìhi yucu ñávâha
(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)*

37 Te ingá nduu-ǎⁿ cuǎnuu-gá yucu-áⁿ ndihí-güedé, te ío cuéhé ñǎyiu cuáháⁿ tnahá ñáhá xii-gá. 38 Te ñⁿ tée ñùhu tnahá tnuú-yu-áⁿ ñí cáháⁿ níhi-dé, te xǎhaⁿ-dě xii-gá:

—Mèstrú, ío càháⁿ ndàhú-í núú-n nùu vá cündèe iní-n càda tátna-n dèhe-í, chí ñⁿdì duha-dé ndécú, 39 te yìhi ñaha espíritú cündìhi yucu ñávǎha xii-dé, te òré ná nàtni ñaha-xi xii-dé, te dàcana saa ñaha-xi, te ndàda ruúⁿ ñáhá-xí xii-dé, te tàva-xi tíñú yuhu-dé. Te ío dàndoho ñaha-xi xii-dé, chí ndéé núú ñà cúú-gǎ, te dàña ñaha tnaa-xi xii-dé. 40 Te sa ní cáháⁿ ndàhú-í núú cuè tée xica cuu ndihí-n queñuhu-güedé-xi, dico ñà túú ní ndàcu-güedé —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

41 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii nchaa ñáyiu:

—¡Nchaa nchòhó ñáyiu ndècu ñuyíú-a ío sàá iní-ndó, chí ñà túú cuení-ndó quìndáá iní-ndó Yǎ Ndiǒxí! Te ní cuu vài nduu quide ndee iní-í nchaa sá quídé-ndó, ¿te ná ndéé ama vá dúcáⁿ-gǎ cada-ndo-í? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-yu.

Te ní xáhaⁿ-gǎ xii tée cùhú déhe-xi-áⁿ:

—Taxi déhe-n iha —cachí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

42 Te òré cuáháⁿ tée cuechi-ǎⁿ nùú-gǎ, te espíritú cündìhi yucu ñávǎha-áⁿ ñí dándúa ñáhá-xí xii-dé, te sàhni yìhí ñáhá tùcu-xi xii-dé ní cùu, dico Jèsús níhi ní cáháⁿ-gá ní tenàá-gá espíritú-áⁿ, te ní quee ñaha-xi xii-dé, te ní nacuáha cuendá ñáhá-gǎ xii-dé tátá-dě. 43 Te ncháá-yu ní cuñúhu-yu sá dúcáⁿ ñí cuu, te ní cachí-yu sá ío càhnu cuu Yá Ndiǒxí.

*Jèsús càháⁿ tucu-gá sá cùú-gá
(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)*

Te nini xĩcuñúhu-yu nàcuáa ní quide Jèsús, te ní xáhaⁿ-gã xii cue tée xica cuu ndihi-gá:

44 —Nchòhó cundedóho váha-ndo tnũhu na càháⁿ-í-a, te vá ná cuànaa-ndo, chi yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo sáá ìⁿ nduu te cuáha cuendá ñáhá-güedé xii-í núú cue tée cùu úhú iní ñáhá —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

45 Dico cue tée-áⁿ ñà túú ní tècú tnùní-güedé nàcuáa ndùu tnúhu ní xáhaⁿ-gã xii-güedé, te ducaⁿ nĩ yáha-güedé, chi ducaⁿ tnàhí ní cachí-gá sá vã tècú tnùní-güedé, te ní yùhú-güedé cácaⁿ tnúhú-güedé núú-gã nása ndùu tnúhu ní xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Cue tée ndùcu tnúhu núú tnáhá nũu ndédacàa-güedé ío-gá cúnùu

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

46 Te cue tée xica cuu ndihi-gá ní ngüíta-güedé ndátnũhu-güedé nũu ndédacàa-güedé ío-gá cúnùu, 47 dico Jèsús ní cutnùní iní-gá nàcuáa sàni iní-güedé nũu ní cana-gá ìⁿ té líhli, te ní sanu tníi ñaha-gã ìⁿ xio diñi-gá. 48 Te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Nchaa ñáyiu na quèheⁿ cuendá ìⁿ té líhli dàtná té líhli-a cuendá sá ñúhú ìni ñáhã-yu xii-í ñá, te cada iní-yu sá yúhú ní queheⁿ cuendá-yu, te nchaa ñáyiu na quèheⁿ cuendá ñáhá xii yúhú, te cada iní-yu sá tnáhá Tãtà-í Dútú Ndiöxí Yaá ní tendaha ñàha xii-í véxi-í ñuyíú-a ní queheⁿ cuendá-yu. Te nchaa ñáyiu ío ndàhú iní-xi mee-ni xìnu cuechí-yu, ñáyiu-áⁿ ío-gá cúnùu-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Ñáyiu ñá túú cùu úhú iní ñáhá cùndihi ñahá-yu xii-o

(Mr. 9:38-40)

49 Te té Juàá diu-ni ìⁿ téé xìca cuu ndìhi-gá ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Mèstrú, ní xiní-ndí ìⁿ téé càcunehe ñaha-dé xii-n, te ndèñuhu-dé espíritú cùndìhi yucu ñávãha yìhi ñaha xii ñáyiu, te nchúhú ñá túú ní dàña-gá-ndí ducaⁿ càda-dé, chi ñá túú xìca cuu ndìhi ñaha-dé xii-o —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

50 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-dé:

—Daña-ndo na càda nahi-dé ní cùu, chi ñáyiu ñá túú cùu úhú iní ñáhá xii-o te cùndìhi ñahá-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Jèsús càháⁿ-gá dóho té Jàcobó ndìhi té Juàá

51 Te òré sa ta cùyatni ndaa Jesús andiu, te ní xica-gá cuáháⁿ-gá ñúú Jerusalén, chi duuⁿ duuⁿ ní sani iní-gá sá quíhíⁿ-gá. 52 Te ní tendaha-gã cue téé yòdo nuu cuáháⁿ, te ní quexìo-güedé ìⁿ ñúú, te ñúú-áⁿ yíndèhu-xi distritú Sàmariá, te ndùcu-güedé ìⁿ vehe cada túha-güedé òré quexìo-gá. 53 Dico ñáyiu Sàmariá ñá túú ní cuìní-yu cuáñaha nùú-yu vehe, chi cuèndá sá ñí cutnùní iní-yu sá ìchi yáha-ni-gá quíhíⁿ-gá ñúú Jerusalén. 54 Te sá dúcáⁿ ñí quidé-yu ñá túú ní cuìní-yu cuáñaha nùú-yu vehe ndetatú-gá, núu ní xáhaⁿ tẽ Jàcobó ndìhi té Juàá cue téé xìca cuu ndìhi-gá xii-gá:

—Mèstrú, ¿cuìní-n càcáⁿ táhú-ó nùú Yã Ndiõxí cuèndá dangáva-gá ñuhú danàa-gá ñáyiu ñúú-a dàtná ní quide té Èlías téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí ndéé sanaha-ãⁿ? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

55 Te Jèsús ní nchócótó-gã núú-güedě, te níhi ní cáháⁿ-gá dóho-güedé, te xáhaⁿ-gã:

—Nchòhó, chi ñá túú vǎha iní-ndó te núu ducaⁿ càháⁿ-ndó. ⁵⁶ Chi yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo véxi-í sá dácăcu nihnu-í ñáyiú, te ñá díú vĕxi-í sá dăcuĭta nihnu-í-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te sátá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ-gǎ, te ní xica-gá cuáháⁿ-gá ndĭhi-güedé ingá ñuú.

*Ñáyiú cuíní chitnahá ñáhá xì Jesús ní cùu
(Mt. 8:19-22)*

⁵⁷ Te ñùhu Jesús ichi ndĭhi-güedé, te ĩⁿ tée ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Mèstrú, cuíní-í canchicúⁿ ñáhà-í xii-n ndĕni ní cuu na quĭhíⁿ-n —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

⁵⁸ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Nchaa ñúcuii chi ndĕcu yaú cúú vĕhe-güedi saquĭhi-güedi, te nchaa quĭti ndàva caa tacá-güedi díquí yutnu, dico yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo chi ñá túú ndĕé cáá vĕhe-í ñuyíú-a ndetátú-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁵⁹ Te dătnùní ní xáhaⁿ tùcu-gá xii ingá-dé:

—Yòhó taquĭxi chitnahá ñáhá-n xì-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

Dico tée-áⁿ ñí xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Mèstrú, daña na nùhú-í cundetú-í cuú tătà-í te chindúxi-í-dé, te dătnùní quixi-í chitnahá ñáhá dùcaⁿ-ná-í xii-n —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

⁶⁰ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Daña ñăyiú ñá túú sàndáá iní ñáhá xì-í ná chindŭxi tnàha meé-yu, chi ñăyiú-áⁿ cúŭ-yu dătná ñăyiú ní xĭhí cuĕi ndĕcu-ní-yu núú ñuyíú-a. Te yòhó taquĭxi, chi quĭhíⁿ-n dănehé-n ñăyiú năcuáa cada

Yá Ndiöxí ndíhu ndaha ñàha-gá xii-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

⁶¹ Te ní xáhaⁿ tùcu ingá-dé xii-gá:

—Mèstrú, cuìní-í chitnahá ñáhà-í xii-n, dico díhna-gá dañá na nùhú-í cada ndee ìní-í nchaa ñáyiu ndècu vehe-í, te dàtnùní quixi-í —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

⁶² Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã:

—Nchaa ñáyiu ní sándáá ìní ñáhá xii-í, te núu vá cànchícúⁿ nihnu ñáhá-yu ni yùhu ni ìní-yu, te cùú-yu dàtná ìⁿ téé ní tñ^ñ ndaha làtú cutu-dé, chi téé-áⁿ núu na ndàcoto-dé ndàa sátá-dè òré xítú-dè, te vá quíhíⁿ ndáá làtú-dé ducaⁿ sàtnahá-xi cùú-yu. Te cue ñáyiu chi vá cúú ndáá-yu nàcuáa ndíhu ndaha-gá dava-gá ñáyiu— càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

10

Jèsús téndàha-gá únídico úxí cue téé quíhíⁿ cáhánⁿ tnúhu-gá núú ñáyiu

¹ Te sátá dúcáⁿ ñí cuu, te ní cáxi tucu Xítohó Jesucristú únídico úxí cue téé codonù-güedé quíhíⁿ-güedé cáhánⁿ-güedé tnúhu-gá nchaa ñúú, ndíhi nchaa dava-gá xichi núú quíhíⁿ-gá, te ndi ndúú ndi ndúú-güedé tendaha ñàha-gá xii-güedé quíhíⁿ-güedé. ² Te cùmání-gã caca-güedé, te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Nchòhó xìní-ndó sã òré ná sàá yóó cuu nchaa sá xítú ñáyiu, te ío vài cuu. Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã dàtná vài sá xítú ñáyiu cùu, ducaⁿ ìo vài ñáyiu cùmání cundedóho tnúhu Yá Ndiöxí te ío sacú ñáyiu dàcuaha ñaha xii-yu tnúhu-gá, núu xíãⁿ xíní ñùhu-xi cácaⁿ-ndó núú Yá Ndiöxí cuendá

sá ná dàcáháⁿ-gá iní ñáyiú cáháⁿ-yu tnúhu-gá núú ñáyiú cùmání cundedóho tnúhu-gá. ³ Te nchòhó cúú-ndó dàtná cue mbéé cue quitì cuáháⁿ núú yíhí cuè quitì dééⁿ. Chi tendaha ñaha-ĩ xii-ndo quĩhíⁿ-ndó núú xĩndecu nchaa ñáyiú cuihna iní-xi. ⁴ Te vá cánèhe-ndo ñunu cuhuⁿ ndachiuⁿ-ndo, ni núú cúhúⁿ dǐhúⁿ-ndó, te ni vǎ cádá tǔha-gá-ndó chàú-ndó chi ñi-ndi chàú yíhí-ndó-ǎⁿ xǐǎⁿ-ni quĩhi-ndo, te vá ïo cuyaa-ndo cáháⁿ ndihí-ndo ñáyiú ñùhu ichi. ⁵ Te òré ná quèxio-ndo ìⁿ vehe, te duha cúñaha-ndo xì ñáyiú dìi vèhe-xi-áⁿ: “Yá Ndiòxí chindee ñàha-gá xii-ndo ïo váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo”, duha cúñaha-ndo xì-yu. ⁶ Te núú ñáyiú-áⁿ ñí nduu táhǔ-yu sá cùndecu váha iní-yu núú Yá Ndiòxí, te cuu-xi sá vǎha sá cúú-xǐ-yu tnúhu cúñaha-ndo-ǎⁿ, dico núú ñá túú ní cáháⁿ váha ndihí ñàhá-yu xii-ndo, te cúñaha-ndo sǎ vǎ cúú-xí sǎ vǎha sá cúú-xǐ-yu. Dico núú ní cáháⁿ váha ndihí ñàhá-yu xii-ndo, ⁷ te ñi-ndi vehe-áⁿ cada vehe tnaa-ndo, te ñá túú-gǎ ndéé nducu-ndo vèhe cundecu-ndo, te caxi-ndo nchaa sá ná tàxí-yu, chi nchaa cue téé quide chiuⁿ dacuítí táu-güedé sá ñihí-güedé sá cáxí-güedé cuendá nchaa chiúⁿ quide-güedé. ⁸ Te núú ní sáá-ndó ìⁿ ñuú núú ñí queheⁿ cuendá ñáhǎ-yu xii-ndo, te caxi-ndo nchaa sá ná tàxí-yu. ⁹ Te cada tátna-ndo cuè ñáyiú cùhú xĩndecu ñuú-áⁿ, te cúñaha-ndo xì-yu sá sà ní sáá nduu ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiòxí xì-yu. ¹⁰ Dico núú ní sáá-ndó ìⁿ ñuú núú ñà túú ní queheⁿ cuendá ñáhǎ-yu xii-ndo, te tñi-ndo ìchi cuita cáháⁿ-ndó cuáháⁿ, te cúñaha-ndo xì-yu: ¹¹ “Ndéé

tíca chúhmá nǐ tñi sáhá-ndǐ ñuú-ndó nàquidi-ndí, te duha quide-ndí cuendá cutnùní iní-ndó sǎ ñà túú quide váha-ndo ndècu-ndo. Dico cunaha-ndo sǎ sà ní sáá nduu ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiöxí xii-ndo ni cùu”, duha cúñaha-ndo xii-yu. ¹² Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ná sáá nduu càda ndáá Yá Ndiöxí cuéchi nchaa ñáyi, te ñáyi ñuú-áⁿ ïo-gá ndohó-yu dàv-áⁿ dàcúúxí ñáyi ñuú Sòdomá —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Cuendá ñáyi dava ñuú ñà túú sàndáá iní tnúhu Xítoho Jesucristú

(Mt. 11:20-24)

¹³ Te Jèsús xáhaⁿ-gǎ xii ñáyi dava ñuú ñà túú sàndáá iní tnúhu-gá:

—Ndàhú nchòhó cue ñáyi ñuú Coràzín! ¡Te ndàhú nchòhó cue ñáyi ñuú Bètsaidá! Chi núu dicó ñuú Tìrú, ndíhi ñuú Sìdón ní quide-í nchaa sá vǎ yõ tñàhi ndàcu cada datná ní quide-í ñuú-ndó-áⁿ nǐ xiní-ndó ñà, te sá ndéé ama-gá cuihnú-yu dóo ndàhú, te cunucóo-yu núu yàa cuendá sá ndíxí cuéchi iní-yu sá ñà túú quide váha-yu ni cùu. ¹⁴ Dico sáá nduu te ío-gá dandòho ñaha Yá Ndiöxí xii-ndo dàcúúxí ñáyi ñuú Tìrú, ndíhi ñáyi ñuú Sìdón. ¹⁵ Te nchòhó ñáyi ñuú Capèrnaúm quide iní-ndó sǎ sà cuándaa-ndo àndíu, dico ñáhá chi núu ùhú núu ndàhú cundecu-ndo —duha ní xáhaⁿ-gǎ xii nchaa ñáyi ñuú-áⁿ.

¹⁶ Te xáhaⁿ tùcu-gá xii cue téé tendaha-gǎ quíhíⁿ cáháⁿ tnúhu-gá-áⁿ:

—Nchaa ñáyi na cùndedóho nchaa tnúhu cáháⁿ-ndó, te cada iní-yu sá yǔhú càháⁿ-í ndèdóho-yu, te nchaa ñáyi na dàquee tihú ñáhá

xì-ndo, te tnàhá yúhú daquee tíhǔ-yu, te nchaa ñáyiu ducaⁿ na dàquee tíhú ñáhá xì-í, te tnàhá Tătà-í Dútú Ndiǒxí Yaá ní tendaha ñàha xii-í véxi-í ñuyíú-a dàquee tíhǔ-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ducaⁿ te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé.

Ní nasáá cue téé únídico úxí ní tendaha Jèsús ní sáháⁿ ní cáháⁿ tnúhu-gá núú ñáyiu

¹⁷ Te cue téé únídico úxí-áⁿ ñí nasáá-güedé te súúni cùdíí ìní-güedé, te xáhaⁿ-güedé xii Jèsús:

—Mèstrú, ndéé espíritú cùndìhi yucu ñávàha sàndáá ìní ñáhá-xí xì-ndí òré cǎcú nèhe ñaha-ndí xii-n —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

¹⁸ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ:

—Ndáá càháⁿ-ndó chi yúhú ní xiní-í cútnàhá ní xíta nihnu yucu ñávàha, chi dàtná ní ngava ìⁿ tasaⁿ ñí ngava-xi ñuyíú-a. ¹⁹ Te dàtná quidé-ndó òré xènihnu-ndo ìⁿ cóó, àdi ìⁿ nchacua ducaⁿ cada-ndo daquee tíhú-ndó yùcu ñávàha, te ñá túú nǎ cada ñaha-xi xì-ndo, chi ní taxi-í tnúhu ndee ìní ndécú ndìhi-ndo. ²⁰ Dico vá cùdíí ìní-ndó cuendá sá sàndáá ìní ñáhá cué espíritú cùndìhi yucu ñávàha xii-ndo, chi cudíí ìní-ndó cuendá sá sà yodo tnuní-ndó núú tütú Yǎ Ndiǒxí Yaá ndécú àndiù —cachí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Jèsús cùdíí ìní-gá

(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Te òré-áⁿ sùúni ñí quide díí ìní ñáhá Espíritú Yǎ Ndiǒxí xii Jèsús, te ní xáhaⁿ-gǎ xii Yá Ndiǒxí:

—Yòhó Tătà-í Dútú Ndiǒxí, ío chĩñuhu ñaha-í xii-n chi ñiù-n tàxi tnuní-n àndiù ndìhi ñuyíú-a, te

dànehé-n cuè ñáyiú nchaa tnúhu váha, te diu-ni ñáyiú-áⁿ cúŷ-yu ñáyiú ñá túú cùnuni iní-xi nchaa tnúhu càháⁿ cue téé túha, te nchaa tnúhu càháⁿ-n-áⁿ ñà túú ní dàtúu-n núú ñáyiú cächí sá ïo túha, te ío váha sàá díquí-xi. Te ducaⁿ quíde-n, chi ducaⁿ cuíní-n cunduú —cachí-gá xáhaⁿ-gã xii Yá Ndiöxí.

²² Te xáhaⁿ tùcu-gá xii cue téé ní nasáá-áⁿ:

—Mee Tătà-í Dútú Ndiöxí ní cachí-gá sá cùnùu-í núú nchàa-ndi túhú sá ïó. Te vá yõo ìⁿ xìní nàcuáa sàni iní yúhú Déhe Dútú Ndiöxí, chi ìⁿdii díí-ni mee-gã xìní-gá nàcuáa sàni iní-í. Te ducaⁿ ìⁿdii-ni yúhú xìní-í nàcuáa sàni iní mée-gã, te nchaa ñáyiú cächí iní-í sá quíní-yu nàcuáa sàni iní Tătà-í Dútú Ndiöxí te xĩtnúhu-í-yu, te vá yõo ìⁿ-gá xìní nàcuáa sàni iní-gá chi diu-ni ñáyiú ducaⁿ xĩtnúhu-í-áⁿ xìní-yu —cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

²³ Te ní nchócótó-gã núú xĩndecu mee-ni cuè téé xica cuu ndihi-gá, te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Váha táhú nchòhó ndihi nchaa ñáyiú ndèhe nchaa nacuáa quíde-í vitna. ²⁴ Chi ío cuéhé cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha, ndihi cue téé ní xĩndaha ñàha xii ñáyiú ní cuíní-güedé cundehe-güedé nchaa sá ndéhé-ndó quíde-í vitna, te ñá túú ní xìní-güedé, te ní cuíní-güedé cund-edóho-güedé nchaa tnúhu càháⁿ-í ndèdóho-ndo vitna, te ñá túú ní xĩndedóho-güedé —cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Nàcuáa ní quíde ìⁿ téé distritú Sàmaría

²⁵ Te ìⁿ téé dàcuaha ñàha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ní ndacuíñí-dé xító ndéé-dé Jèsús núú nása cunduú tnúhu cáháⁿ-gá, te xáhaⁿ-dẽ xii-gá:

—Mèstrú, ¿ná cúu sǎ cáda-í cuèndá nduu táhú-í cundecu-í ndihí Yá Ndiöxí ní caa ní quíhíⁿ-i? —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

²⁶ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Cuìní-í cachí tnúhu-n nǎsa càháⁿ-xi núú tütú ndíi Moisés —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

²⁷ Te xǎhaⁿ-dě xii-gá:

—Ndíi Moisés càchí ndíi núú tütú ndíi: “Cuu iní-ndó Dütú Ndiöxí Yaá cúu Ndiöxí-ndó ní yuhu ní iní-ndó, te cani iní-ndó càda-ndo datná cuìní mée-gǎ, te mee-ni tnúhu váha cani iní-ndó nàcuáa cuu vii cuu váha-ndo núú-gǎ, te coo iní-ndó cùu iní-ndó-gǎ. Te cuu iní-ndó tnàha ñáyiú-ndo dàtná cúu iní-ndó mèe-ndo”, duha càchí ndíi núú tütú ndíi —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

²⁸ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ:

—Váha-ni càháⁿ-n, te núu cada-n nàcuáa càháⁿ-n ǎⁿ, te nduu táhú-n cundecu-n ndihí Yá Ndiöxí ní caa ní quíhíⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

²⁹ Te sá dúcáⁿ ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé núu ndùcu-dé nàcuáa cada-dé cácu nihnu-dé núú tnúhu ní cáháⁿ-dé, te ní xícáⁿ tnúhú-dé núú-gǎ, te xǎhaⁿ-dě:

—¿Yoo cùu tnaha ñáyiú-í-i? —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

³⁰ Te Jèsús ní cani-gá ñⁿ cuèndú núú-dě nàcuáa tecú tnùní-dé tnúhu-gá, te xáhaⁿ-gǎ:

—Ñⁿ téé ní ndee-dé ñúú Jerusalén ñúhú-dě ichi cuánuu-dé cuáháⁿ-dé ñúú Jericó, te ní quee ñadúhú ichi-dé ní dúhú-güedě dóó níhnú-dě, ndihí nchaa sá néhé-dě, te ní caniha vìhi-güedé, te nchito ñu-ná-dé ní dáñá ñàha-güedé te cuáháⁿ-güedé.

³¹ Te mei òré cátùu-dé-áⁿ ñúhú ñⁿ dútú ichi-áⁿ, te òré ní xiní ñáhá dütú-ǎⁿ xii-dé, te ñⁿ xio-ní

ní xócõo ndee-dé ní yáha-dé. ³² Te ñùhu tucu ìⁿ téé cùu levítá ichi-áⁿ, te òré ní xiní-dé téé-áⁿ cátùu-dé, te ñi-u-ni ducaⁿ ñí quide-dé ìⁿ xio-ni ní xócõo ndee-dé ní yáha-dé. ³³ Dico ìⁿ téé distritú Sàmariá ñùhú tùcu-dé ichi-áⁿ te òré ní xiní-dé téé-áⁿ cátùu-dé, te ní cundàhú iní ñáhá-dé. ³⁴ Te ní sáháⁿ-dé núú cátùu téé-áⁿ, te ní quide tátna-dé nchaa núú ñí nícuèhé xii téé-áⁿ ñí chihi-dé yúcu, te ní dácútú-dé. Te dàtnùní ní dácáá ñàha-dé sáta quìti-dé, te ndèca ñàha-dé cuáháⁿ ìⁿ vehe núú sácõo cue ñáyiu sàcúhuⁿ ichi, te yàcáⁿ ní xito ñaha-dé. ³⁵ Te ingá nduu òré ní nucúhuⁿ téé Samaritànú-áⁿ ichi, te ní tava-dé úú díhúⁿ denàriú, te ní sáha-dé téé cùu xítóhó vehe-áⁿ, te ní xáhaⁿ-dè: “Coto saú-n tée-a, te núu ñá ní tnahá díhúⁿ sã ñí taxi-í, te cuèi na dàndoñuhu-gá-n díhúⁿ-n cuendá-dé, te òré ná quìxi tucu-í te nacháhu-í”, duha ní xáhaⁿ tée Samaritànú-áⁿ xii téé dii vèhe xíaⁿ. ³⁶ Te vitna cáháⁿ, te núu ndèdacàa cue téé úní-áⁿ cúú-güedé téé váha cùu iní-güedé tnahà ñáyiu-güedé —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii téé dàcuaha ñaha xii-í ñáyiu-áⁿ nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés.

³⁷ Te téé-áⁿ ñí xáhaⁿ-dè xii-gá:

—Tée ní cundàhú iní ñáhá xii téé ní dánícuèhé ñáhá cuè ñadúhú-áⁿ, téé-áⁿ cúú-dé téé cùu iní tnahà ñáyiu-xi —càchí-dé xàhaⁿ-dè xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã:

—Cuáháⁿ te ñi-u-ni ducaⁿ càda-n tnahá-n —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Jèsús ndécú-gã vehe tá Mārta ndihì tá Màriá

³⁸ Te Jèsús ñùhú-ni-gã ichi cuáháⁿ-gã ndihì cue téé xica cuu ndihì-gá, te ní sáá-gá ìⁿ ñuú líhli, te xíaⁿ ñí quee ìⁿ xíchí nání Mārta ní cáháⁿ ñáhá-xi xii-gá

vehe-xi. ³⁹ Te tá Mǎrta ndècu ìⁿ cùhú-xi nàni-xi Mariá, te xíchí-ǎⁿ nǐ ngóo-xi núú Jèsús ndédóho-xi nchaa tnúhu càháⁿ-gá. ⁴⁰ Te tá Mǎrta-áⁿ ndìhi vihi-ni iní-xi quide-xi chiuⁿ-xi, te ní sáháⁿ-xi núú Jèsús, te ní xáhaⁿ-xi:

—Mèstrú, ¿náa ñá túú tnàhí sàni iní-n sǎ nǐ dándõ ndaha ñàha cùhù-í nchaa chiùⁿ-án? Cúñaha sàú ná quìxi-xi chindee ñaha-xi —cachí-xi xǎhaⁿ-xi xì-gá.

⁴¹ Dico Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ:

—Yòhó Mǎrta, ñùhu tneñu vihi-n, te ndìhú iní-n sǎ ìo vǎi chiuⁿ-n ñuhu, ⁴² dico xìni ñuhu vihi-gá-xi cundedóho-n tnúhu càháⁿ-í, chi tá Mǎriá-a sa ndédóho-xi tnúhu-í, te vá yõo ìⁿ ndacu xocàni tnúhu-í sá nǐ ngúndecu ndìhi-xi —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-xi.

11

Jèsús dánèhé-gá cue téé xìca cuu ndìhi-gá nàcuáa càháⁿ ndìhi-güedé Yǎ Ndiõxí

(Mt. 6:9-15, 7:7-11)

¹ Te ìⁿ nduu càháⁿ ndìhi Jèsús Yǎ Ndiõxí ìⁿ xichi, te sátá nǐ yáha ní càháⁿ ndìhi-gá Yǎ Ndiõxí, te ní xáhaⁿ ìⁿ téé xìca cuu ndìhi-gá xii-gá:

—Mèstrú, danèhé ñáhá xì-ndí nása càháⁿ ndìhi-ndí Yǎ Ndiõxí dàtná ní quide ndí Juàá ní dánèhé ndí cue téé ní xìca cuu ndìhi ndí —càchí-dé xǎhaⁿ-dé xii-gá.

² Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ:

—Òré càháⁿ ndìhi-ndo Yǎ Ndiõxí, te cachí-ndó: Yòhó tǎtá-ndí Dútú Ndiõxí Yaá ndécú àndiù, nchaa ñáyiu na càháⁿ-yu sá cúú-n Yàá ío yíñùhu.

Te xicáⁿ táhú-ndǐ núú-n sǎ ná sàá nduu ndíhu ndàhá-n-yu.

Te cada-n dàtná cǎchí iní-n ñùyíú-a dàtná quidé-n àndiu.

³ Te xicáⁿ táhú-ndǐ núú-n sǎ táxí-n sǎ cándèca iní-ndǐ ñⁿ nduu ñⁿ nduu.

⁴ Te cada cǎhnu iní-n nchàa yícá cuěchi-ndǐ, chi tnàhá nchúhú quidé cǎhnu iní-ndǐ nchaa sá quidé ñàha tnaha ñáyíu-ndǐ.

Te vá dáñá-n dàcaháⁿ ñáhá yùcu ñávǎha xii-ndǐ cada-ndǐ sá ñà túú vǎha, chi coto ñaha-n xii-ndǐ cuèndá sá vǎ dúcáⁿ càda ñaha-xi,

duha cǎháⁿ-ndó

—cǎchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁵ Te Jèsús ní xáhaⁿ tùcu-gá:

—Te núu ndédacàa nchohó ndécú ñⁿ tée tnàha tnúhu ndíhi-ndo, te dava niú cuáháⁿ-ndó vehe-dé, te òré ní quexìo-ndo, te xáhaⁿ-ndo xii-dé: “Véxi-í nùu vá cùndèe iní-n tàxi nuu-n úní tnàhá pàá,

⁶ chi ñⁿ tée xìní tnàhá ndíhi-í ñúhú-dě ichi ní quexìo-dé vehe-í, te ñá túú tnàhí ná cuñaha-í caxi-dé”, quesaha-ndo cùñaha-ndo. ⁷ Te tée-áⁿ

cǎháⁿ-dé ndéé xití vehe-dé, te cùñaha-dě xii-ndo: “Vá dásàtú nihá-n chi ndèdí yuyèhe-í, te cǎa-í ndíhi cue landú-í, te vá cúú ndácóo-í taxi-í sá cuìní-n”, quesaha-dě cùñaha-dě xii-ndo. ⁸ Te na

cǎchí tnúhu-í xii-ndo sǎ cuěi cùu-dé tée tnàha tnúhu ndíhi-ndo, dico ducaⁿ cùñaha-dě xii-ndo, dico dacuítí sǎ ndácóo-dé taxi-dé sá cuìní-ndó cuèndá sá vǎ dásàtú-gá-ndó ìní-dé. ⁹ Te yúhú cǎchí-í xii-ndo sǎ cǎcáⁿ-ndó nùu ná cuìní-ndó nùú Yǎ Ndiòxí te taxi-gá. Te vá dáñá ndéé-ndó cǎcáⁿ-ndó nùú-gǎ nùu ná cuìní-ndó, te ducaⁿ te níhí-ndó.

Te cada iní-ndó sǎ ñǎ quexìo-ndo vehe ìⁿ tñaha ñáyiu-ndo te ní cáháⁿ-ndó, te ñáyiu-áⁿ ñǎ tedóho ñàhá-yu xii-ndo te ní nacaáⁿ-yu yuyèhe. Te ducaⁿ càda iní-ndó chi Yá Ndiöxí tedóho ñaha-gǎ xii-ndo, te taxi-gá sá ná càcáⁿ-ndó nǔú-gǎ. ¹⁰ Chi nchaa ñáyiu ducaⁿ xǐquide te Yá Ndiöxí tédóho ñaha-gǎ xii-yu ñihí-yu sá cuìní-yu. Te ðiu-ni ducaⁿ tùcu nchaa ñáyiu na càcáⁿ núú-gǎ ìⁿ sá cuìní-yu, chi sǎñaha-gǎ sá xìcáⁿ-yu núú-gǎ. Te ðiu-ni ducaⁿ tùcu ñihí nchaa ñáyiu ñá túú ðaña ndeé xìcáⁿ núú Yǎ Ndiöxí sá cuìní-yu, chi ñihí-yu.

¹¹ 'Te nchòhó cue téé cùu tátá ñá túú cùndee iní-ndó cuǎha-ndo cuè déhe-ndo ìⁿ yúu caxi-güexi òré xìcáⁿ-güexi ìⁿ pàá núú-ndó càxi-güexi, te ni ñà túú cùndee iní-ndó cuǎñaha-ndo ìⁿ cóo caxi-güexi òré xìcáⁿ-güexi ìⁿ chácá nǔú-ndó càxi-güexi. ¹² Te ni ñà túú cùndee iní-ndó cuǎñaha-ndo ìⁿ nchacua caxi-güexi oré xìcáⁿ-güexi ìⁿ ndíú nǔú-ndó càxi-güexi. ¹³ Te nchòhó cuèi ndeé dau sàá iní-ndó, dico sǎha-ndo cuè déhe-ndo sǎ vǎha xèxi-güexi oré xìcáⁿ-güexi núú-ndó. Te núu nchòhó ducaⁿ quide-ndo, ðte uuⁿ-gá ducaⁿ quide Tátá-ndó Dǔtú Ndiöxí Yaá ndécú àndiu, chi taxi-gá Espiritú-gá cundecu ndìhi-ndo te núu na càcáⁿ-ndó nǔú-gǎ! —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

*Càchí-güedé sá ndécú ndìhi Jesús yucu ñávǎha
(Mt. 12:22-30; Mr. 3:20-27)*

¹⁴ Te Jesús ndeñùhu-gá espíritú cùndìhi yucu ñávǎha yìhi ñaha xii ìⁿ téé ní quide ñihí-xi, te òré ní ndee ñaha espíritú-áⁿ xii téé-áⁿ, te ní nacáháⁿ-dé.

Te ío ní cuñúhu ñáyíu sá dúcáⁿ ñí quide-gá. ¹⁵ Te davá-yu ní xítñàhá-yu:

—Tée-a ndèñuhu-dé nchaa espíritú cúndìhi sácuíhná yíhí ñàha xii ñáyíu, chi ñíu-ni sácuíhná-ãⁿ chíndèè ñaha-xi xii-dé, te ñíu-ni-xi tàxi tnuní-xi nchaa espíritú-áⁿ —càchí-yu xítñàhá-yu.

¹⁶ Te davá-yu xito ndeé ñàhá-yu xii-gá, te xǎhǎⁿ-yu sá ná cádá-gǎ ñⁿ sá vǎ yòo tnàhí ndàcu cada ñuyíú-a cundèhé-yu nàcuáa cutnùní iní-yu núu ndáá sá Yǎ Ndiǒxí ní tendaha ñàha-gá xii-gá véxi-gá ñuyíú-a. ¹⁷ Dico mee-gǎ sa ní cutnùní iní-gá nchaa nàcuáa sàni iní-yu, núu ní xáhaⁿ-gǎ xií-yu:

—Te nchòhó xìní-ndó sǎ nǔu ñⁿ tée yíndaha ñⁿ nacióⁿ vá cúú ñⁿnuu-dé ndìhi cue tée cùndìhi-dé, te vá cúdǐ-dé cunuu-dě. Te ñíu-ni ducaⁿ sǎtnahá tucu-xi cùu cue ñáyíu xíndecu ñⁿ-ni vèhe, chi núu vá cúú ñⁿnuú-yu cundecú-yu, te vá cúdǐ-yu cundecu càhnú-yu. ¹⁸ Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu sácuíhná, chi núu vá cúú ñⁿnuu-xi ndìhi nchaa espíritú cùndìhi-xi te vá cúdǐ-xi cundecu-xi taxi tnùní-xi. Te duha càháⁿ-í chi nchòhó càchí-ndó sǎ sàcuíhná chíndèè ñaha-xi xii-í queñùhu-í nchaa espíritú cùndìhi-xi yíhi ñaha xii ñáyíu. ¹⁹ Te núu yúhú quidé cuendá-ndó sǎ sàcuíhná chíndèè ñaha-xi xii-í, te xìni ñíuhu-xi cada cuendá-ndó yòo chindee ñaha xii cue tée xìca cuu ndìhi-ndo queñùhu-güedé nchaa espíritú cùndìhi-xi yíhi ñaha xii ñáyíu. Te mee-güedé càchí-güedé sá nchòhó ñǎ túú càháⁿ ndáá-ndó sǎ dúcáⁿ càháⁿ-ndó. ²⁰ Te ndáá sá Yǎ Ndiǒxí chíndèè ñaha-gá xii-í queñùhu-í nchaa espíritú cùndìhi sácuíhná yíhí ñàha xii ñáyíu, te xǎⁿ

cutnùní iní-ndó sǎ sà ní sáá nduu ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiõxí xii-ndo.

21 'Te núu ìⁿ téé ío ndee, te súúní ñíí cáá-dě, te ndèé-dé vehe-dé cuèndá sá vǎ cuíta, te ní quide túha-dé titní sá dǎéⁿ, te ío váha nèhe váha-dé nchaa ndachìuⁿ-dé. 22 Dico núu quexìo ìngá téé ío-gá ñíí cáá te ndee-gǎ-dé, te ngüíta-dé nàá-dé ndìhi téé ndèé vehe-xi-áⁿ, te cada cànarí ñáhá tǎe-áⁿ xii téé ndèé vehe-xi-áⁿ, te quendeé-dé nchaa sá dǎéⁿ cùndèe iní-dé, te taxi tnùní-na-dé nchaa xǎáⁿ, ndìhi nchaa sá ndécú ndìhi-dé, te dàcáhñu-dé nchaa cue téé cùndìhi-dé nchaa sá ná ñìhí-dé.

23 'Te nchaa ñáyìu ñá túú cùndìhi ñàha xii-í, te cùu úhú iní ñáhǎ-yu, te nchaa ñáyìu ñá túú chìndee ñàha xii-í, te dàquee tíhǔ-yu chìuⁿ quide-í.

Espiritú cùndìhi yucu ñávǎha sá nánchòcáva xito cùu úú
(Mt. 12:43-45)

24 'Te òré ná quèe ñàha ìⁿ espíritú cùndìhi yucu ñávǎha xii ìⁿ ñáyìu, te cuáháⁿ-xi ndùcu-xi ìⁿ xi-chi núú cùndècu-xi te ñá ñìhí-xi, te ní sani iní-xi: “Váha-gá núhú tucu-í núú ñǎ xìndecu-í”, duha ní sani iní-xi. 25 Te cuánuhú-xi, te òré ní nasáá-xi, te ní xiní-xi sá cáá ìní ñáyìu-áⁿ dàtná cáá-ñǎ ìⁿ vehe ní natíhú, chi ní nduu vii-ná, vá yǎo-gá ndécú. 26 Te sátá dúcáⁿ te ní xica-xi cuáháⁿ-xi cuándúcú-xí ùsá tnàhá espíritú cùndìhi-xi sá nèhé víhí-gǎ xǐquide, te òré ní ñìhí-xi cue espíritú-áⁿ te ndèca ñàha-xi cuáháⁿ cuèndá ngúndecu ndìhi-xi ñáyìu-áⁿ, te ñáyìu-áⁿ uuⁿ-gá nándi yáha-yu dàcúúxí ndèé díhna —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xíi-yu.

Cuèndá ñáyìu cùu váha ndisa iní-xi

27 Te nini càháⁿ Jèsús tnúhu-áⁿ nűú ñáyiú ní cáháⁿ níhi ìⁿ ñadihí tnuú-yu, te xăhaⁿ-aⁿ xii Jèsús:

—¡Sá văha táhú ñadihí ní dácácú ñàha xii-n, te ní dácúéhnú ñàha-aⁿ! —cachí-aⁿ xăhaⁿ-aⁿ xii-gá.

28 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă:

—¡Văha-gá táhú nchàa ñáyiú sàcúndedóho nchaa tnúhu càháⁿ Yă Ndiöxí te sàndáá iní-yu! —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-aⁿ.

Ñáyiú ñá túú sàndáá iní ñáhá xii Jèsús cuiní-yu cada-gá ìⁿ sá vă yôo tnàhí ndàcu cada

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

29 Te ta tàcá vâi ñáyiú te dàdehnde tnaha-ná-yu, te ní ngüta Jèsús xáhaⁿ-gă xii-yu:

—Nchòhó ñáyiú ndècu ñuyíú vitna, chi ío sáá iní-ndó, te cuiní-ndó càda-í ìⁿ sá vă yôo tnàhí ndàcu cada cuendá cuiní-ndó cùtnuní iní-ndó nűú ndisa sá Yă Ndiöxí ní tendaha ñàha-gá xii-í véxi-í. Dico ñá túú năgá cada-í quiní-ndó, chi sa nihí-ndó tnűhu nàcuáa ní yáha ndíi Jònás téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yă Ndiöxí ndéé sanaha, te diu-ni ducaⁿ yăha yúhú tucu. 30 Chi nchaa ñáyiú ñuú Nñivé ní cutnùní iní-yu sá Yă Ndiöxí ní tendaha ñàha-gá xii ndíi Jònás ní sáháⁿ ndíi ñuú-yu. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, chi sáá nduu te cutnùní iní-ndó sá Yă Ndiöxí ní tendaha ñàha-gá xii-í véxi-í ñuyíú-a. 31 Te na sáá nduu càda ndáá Yă Ndiöxí cuéchi nchaa nchòhó ñáyiú ndècu ñuyíú-a, te dàvá-áⁿ quiní-ndó ìⁿ ñadihí ñaha ní xíndaha ìⁿ nacióⁿ cáá ndàa xio cuha núú quéné nchăcanchii. Te ñaha-áⁿ ío xica ñí xíndecu-aⁿ, te ní sáháⁿ-aⁿ ní xíndedóho-aⁿ nchaa tnúhu ní cáháⁿ ndíi Salòmón, chi ndíi-áⁿ ío ní sáá sá xini tnùní ndíi.

Te ñaha-áⁿ cǎháⁿ-aⁿ dàvá-áⁿ sǎ nchòhó ñáyiú ndècu vitna ñá túú ní quide ndáá-ndó. Dico vitna iha ndècu ndìhi ñaha-ndo xii yúhú, te ñiú-í ío-gá cúnùu-í dǎcúúxí ndìi Salòmón. ³² Te ñiú-ni nduu càda ndáá Yǎ Ndiǒxí cuéchi nchaa nchòhó ñáyiú ndècu ñuyíú-a vitna, dàvá-áⁿ tnàhá cue ñáyiú ní xíndecu ñúú Nínivé cundecú-yu núú Yǎ Ndiǒxí, te tnàhá-yu cachí-yu sá ñà túú ní quide ndáá-ndó. Chi ñáyiú ñúú Nínivé-áⁿ nǐ ndixi túu iní-yu sá ñà túú quide váha-yu ndècú-yu te ní natuhá-yu ichi Yá Ndiǒxí cútñàhá ní cǎháⁿ ndìhi ñaha ndíi Jònás tnúhu-gá xii-yu. Dico vitna iha ndècu ndìhi ñaha-ndo xii yúhú téè cǎháⁿ tucu tnúhu Yá Ndiǒxí, te ñiú-í ío-gá cúnùu-í dǎcúúxí ndíi Jònás.

Núú-ó cùu-xi datná ñⁿ ñuhú
(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³ Te ñá túú nì ñⁿ ñáyiú tènùhú ñⁿ lintérná, te taxi ndecú-yu ñⁿ núú yídǎhu, àdi chiváha-yu xití ñⁿ tídihi, chi tàxi ndecú-yu ñⁿ núú ñnu cuendá nchaa ñáyiú quíhu vehe cutnùní núú-yu. ³⁴ Te núú-ndó cùu-xi datná ñⁿ ñuhú, chi ñⁿ sá ná quíní-ndó te ndìxi túu iní-ndó nǎ cúú xǎⁿ, te núu cǎváha núú-ndó, te ducaⁿ cùtnuní iní-ndó nǎ cúú sǎ ndécú núú-ndó, áⁿ te núu cùhú, te vá cùtnuní iní-ndó nǎ cúú sǎ ndécú núú-ndó. Te sá dúcáⁿ cùhú núú-ndó te cada iní-ndó sǎ ndécú-ndó dàtná ñⁿ núú néé. ³⁵ Te ío cada cuendá-ndó vǎ cǎní cuèhé iní-ndó cuendá tnúhu Yá Ndiǒxí cuendá cutnùní iní-ndó nǎcuáa cundecu-ndo, chi núu na cǎní cuèhé iní-ndó cuendá tnúhu-gá, te cùu-ndo datná ñⁿ ñáyiú ñá túú cùtnuní núú-xí. ³⁶ Te núu cǎndoo canine iní-ndó, te mee-ni sǎ vǎha ñùhu iní-ndó, te cùtnuní váha iní-ndó tnúhu ndáá dàtná cùtnuní

váha núú-ndó òré càyú ñuhú, ducaⁿ cùtnuní iní-ndó
—càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-yu.

*Jèsús càháⁿ-gá cuèndá cue téé cùu fariséú ndìhi
cue téé dàcuaha ñaha xii-í ñáiyu*

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

³⁷ Te òré ní ndìhi tnúhu ní càháⁿ Jèsús, te ìⁿ téé cùu fariséú ní càháⁿ ñáhá-dě xii-gá vehe-dé caxi-gá, te cuánguihu-gá vehe-dé, te ní ngóo-gá mèsá. ³⁸ Te téé cùu fariséú-áⁿ ìo ní cuñúhu-dé, chi Jèsús ñá túú ní ndàha-gá nàcuáa sàni iní-güedé nduu vétú iní Yă Ndiöxí òré ní ngóo-gá caxi-gá dàtná quidé mèe-güedé. ³⁹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-dé:

—Nchòhó cue téé cùu fariséú xini-ndó sã ìo ñáiyu nàquete sátá-ni tàsáⁿ ndìhi sátá-ni còhó, te xití-xi càndehe caduha-ni. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchòhó, chi ndaha-ni-ndo nàquete-ndo, te iní-ndó ñà túú nduu ndoo, te nándi dándahú-ndó tnàha ñáiyu-ndo, te quèheⁿ-ndo sá ndécú ndìhí-yu, te nándi-gá nchaa sá cuèhé sá dúhá ñùhu iní-ndó quide-ndo. ⁴⁰ ;Te nchòhó cúú-ndó cuè téé ìo ñí iní-xi! ;Te náa ñá túú cùtnuní iní-ndó sã Yă Ndiöxí Yaá ní cadúha yiqui cùñú-ó ḍu-ni-gá ní chihi-gá iní-ó-ãⁿ? ⁴¹ Te nchaa sá vâha ndècu ndìhi-ndo cuáha-ndo nchàa ñáiyu xini ñuhu na cundecu ndìhí-yu, te núu ducaⁿ na càda-ndo, te cuu-ndo ñáiyu sa ní nduu ndoo ní nduu nine iní-xi.

⁴² ;Te ndàhú ní cuu nchaa nchòhó cue téé cùu fariséú! Chi sãha-ndo Yă Ndiöxí núú ùxí xichi yúcu nání mენტá, ndìhi yúcu rùdá, ndìhi nchaa dava-gá núú yúcu quèe comidá, dico ñá túú quide ndáá-ndó, te ni ñà túú ñùhu iní-ndó Yă Ndiöxí.

Dico tnúhu cãháⁿ-í-a tàú-ndó càda-ndo, te ni vã dáñã ndèe-ndó càda-ndo nchaa dava-gá sá vãha.

43 '¡Te ndàhú ní cuu nchòhó cue téé cùu fariséú! Chi cuiní-ndó cùnucóo-ndo nũú sácõo cue téé ío cùnuu xití veñúhu, te cuiní-ndó mèe-ni ndihí tnúhu yĩñùhu cáháⁿ ndihí ñaha ñãyiu xii-ndo nchaa núú xicá cùu-ndo.

44 '¡Te ndàhú ní cuu nchòhó cue téé dàcuaha ñaha xii ñãyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndihí nchòhó cue téé cùu fariséú chi ío dándahú-ndó mèe-ndo sá quidé ndãá-ndó te ñã ndàá sá quidé ndãá-ndó! Chi cùu-ndo datná ìⁿ ñãyiu ní xihí te ní nguindũxi, te ñã túú cùtnuní-gá ndèe yĩndũxi-yu, te cuèi nà yáha ñãyiu dico ñã túú cùtnuní sá yĩndũxi ndíyi. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchohó, chi nchaa ñãyiu ndèhe ñaha xii-ndo ñã túú cùtnuní iní-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá sàni iní-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

45 Te ní xáhaⁿ ìⁿ téé dàcuaha ñaha xii-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés xii-gá:

—Mèstrú, te sá dúcáⁿ cãháⁿ-n te tnàhá nchúhú xicuehé-n ãⁿ —càchí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-gá.

46 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã:

—¡Ndàhú ní cuu tnàhá nchaa nchòhó cue téé dàcuaha ñaha xii ñãyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés! Chi quide-ndo datná quidé ñãyiu dàcuído ìⁿ tnaha ñãyiu-xi ìⁿ sá ïo vée, te mèe-yu ni lùha ñã túú cuiní-yu cuidó-yu. Te ducaⁿ sãtnahá-xi quide nchohó chi dãnehé-ndó ñãyiu nàcuáa cadá-yu, dico mee-ndo chi ni lùha ñã túú cuiní-ndó càda-ndo nacuáa dãnehé-ndõ-yu.

47 'iTe ndàhú ní cuu tucu-ndo! Chi càdúha-ndo nùú nǐ nguíndǔxi cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha cuèndá sá cúnàha-ndo núú yíndǔxi cue ndíi, te ðiu-ni cue ñaní tnáhá-ndó nǐ sahani-güedé cue ndíi. 48 Te nchòhó sa nàha-ndo nacuáa ní quide cue ñaní tnáhá-ndó, te càchí-ndó sǎ nǐ quide váha-güedé sá dúcáⁿ nǐ sahani-güedé cue ndíi-áⁿ, te vitna càdúha-ndo nùú nǐ nguíndǔxi cue ndíi.

49 'Te Yá Ndiöxí ío sàá nchaa sá xìní tnùnì-gá, te ní cachí-gá sá dácàháⁿ-gá iní cue téé cuèndá cáháⁿ-güedé tnúhu-gá núú ñǎyiu, te cada-güedé nchaa nàcuáa cuìnì-gá, te dava-güedé cahni ñàhá-yu xii-güedé, te dava-güedé ío dandòho ñàhá-yu xii-güedé duha ní cachí-gá. 50 Te nchaa ñǎyiu ñuyíú vitna tnáhá-yu nacháhu-yu núú Yá Ndiöxí cuèndá sá nǐ sahani-güedé cue téé ní cáháⁿ tnúhu-gá ndéé cútnàhá ní ngáva ñuyíú. 51 Te ndéé ndíi Àbél téé ní sahani-güedé ndéé díhna nuu, ndihí ndéé ndíi Zacàriá téé ní sahani-güedé ndéé núú nǐ ndihí-ná ndácáⁿ cuèndá ñàhá Yá Ndiöxí núú ñǎyiu ndècu ñuyíú vitna, te ðiu ndíi-áⁿ nǐ sahani-güedé mei tnúú veñúhu càhnu sá ío cùnuu, ndihí xító núú sácódó sǎ ndúú tǎhú Yá Ndiöxí.

52 'iTe ndàhú ní cuu tucu nchaa nchòhó cue téé dàcuaha ñaha xii ñǎyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés! Chi quide-ndo datná quidé ìⁿ téé tàxi tnunì ìⁿ vehe, chi nacadí-dé te ñá dáñá-dě quíhu ñáyiu te ni mèe-dé ñá túú quíhu-dé. Te ðucaⁿ sǎtnahá-xi quide-ndo, chi dàcuaha-ndo tnúhu Yá Ndiöxí te ñá túú cuìnì-ndó quìndáá iní-ndó te ni ñà túú dànehé-ndó ñǎyiu cuìnì tnⁱⁱ tnúhu-gá nàcuáa

tàú-xi cunduu cuendá naníhí tàhú-yu —càhí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁵³ Te òré ní ndee Jèsús vehe téé cùu fariséú-án, te cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndii Moisés, ndihi cue téé cùu fariséú ní cudééⁿ-güedě núú-gǎ, te ní ngüíta-güedé nándi sá xìcáⁿ tnúhú-güedě núú-gǎ cuendá cuení-güedé nñu vá cuíta-gá ìⁿ tnúhu càháⁿ-gá ⁵⁴ cuendá ducaⁿ ñihí-güedě nàcuáa cada-güedé cacáⁿ cuéchi-güedé cuendá-gá.

12

Jèsús càháⁿ-gá cuendá cue téé dándahú méé-xí

¹ Te òré-án ñi tacá titní mǐ ñáyiú núú ndécú Jèsús, te súúnì dícó ngõnchihi tnàha-ná-yu. Te ndèdóho-yu ní xáhaⁿ Jèsús xii cue téé xìca cuu ndihi-gá:

—Cada cuendá-ndó vǎ cǎnchícúⁿ nihnu-ndo nàcuáa quide cue téé cùu fariséú, chi cue téé-án ò dándahú-güedé méé-güedě sá quidé ndǎá-güedé dico ñá ndǎá sá quidé ndǎá-güedé. ² Te nchaa tnúhu sá cúú yùhu ni cuu vá cúú yùhu-gá, chi nchaa dacuítí sǎ quée túu-xi núú ñáyiú. ³ Chi nchaa tnúhu càháⁿ dayuhu-ndo quèe túu-xi núú chítú nñú tàcá, te nchaa tnúhu càháⁿ méé-ndó vèhe-ndo dacuítí sǎ ñihí ñáyiú tnúhu.

Yá Ndiõxí xínì ñùhu-xi yuhú-ó-gǎ (Mt. 10:26-31)

⁴ Te nchòhó cue téé ò váha tnàhá tnúhu ndihi-í ná càhí tnúhu-í xii-ndo sǎ vǎ yùhú-ndó cuè ñáyiú cuèi na càhni ñahá-yu xii-ndo, chi ñu-ni yiqui cùñú-ndó ndacú-yu cahní-yu, te ñá túú nǎgá ndacú-yu cada ñahá-yu xii-ndo. ⁵ Te na càhí

tnúhu-í xii-ndo sã Yã Ndiõxí tàú-ndó yùhú-ndó-gã, chi mee-gã ío cùnuu-gá, te ñiu-gá quidé-gã sá vã cúndècu-gá ñáyiu ñuyíú, te daquihíⁿ ñáhá-gã xií-yu núú ùhú núú ndàhú, núú xíãⁿ càchí tnúhu-í xii-ndo sã Yàá-áⁿ tàú-ndó yùhú-ndó-gã.

⁶ Te nchòhó xìní-ndó sã ndéé úhúⁿ tnàhá tìlaá cùyáhu-ði núú ùú díhúⁿ, dico Yã Ndiõxí ñá túú cùnaa-gá ni ìⁿ-güedi, chi nèhe cuendá ñáhá-gã xii-güedi. ⁷ Te nchòhó ndéé ìⁿ ìⁿ idi díquí-ndó yìndehu, núú xíãⁿ càchí-í sá vã yùhú-ndó, chi cùnuu-gá-ndó dàcúúxí tìlaá cuèi vãi vihi-güedi.

Ñáyiu na dàtúu núú dàva-gá ñáyiu sá ndécú ndihí-yu Xítóhó Jesucristú

(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã ñúu na dàtúu-ndo ñúú dàva-gá ñáyiu sá ndécú ndihí ñaha-í xii-ndo. Te ducaⁿ te tnàhá yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo datúu-í núú nchàa cue espíritú xínú cuèchi núú Yã Ndiõxí sá nchòhó ndécú ndihí ñaha-ndo xii-í. ⁹ Dico núu na cùñaha-ndo xii ñáyiu sá ñà túú ndècu ndihí ñaha-ndo xii-í, te ñiu-ni ducaⁿ càda yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, chi cúñaha-í xii cue espíritú xínú cuèchi núú Yã Ndiõxí sá ñà túú ndècu ndihí ñaha-í xii-ndo.

¹⁰ Te ndédani càa ñáyiu na càháⁿ cuèhé cuendá yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, te cada càhnu iní ñáhá Yã Ndiõxí xií-yu. Dico ñáyiu na càháⁿ cuèhé cuendá Espíritú Yã Ndiõxí, te ñáyiu-áⁿ vã cádá càhnu iní ñáhá-gã xií-yu.

¹¹ Te òré ná càndeca ñaha-güedé xii-ndo quihíⁿ veñúhu, àdi núú cuè téé cùchiuⁿ, te ni vã cání ìní-ndó ñúu nása cunduu tnúhu cúñaha-ndo

xì-güedé, te ni vǎ cání ìní-ndó nǔu ná tnúhu nadànchocáva-ndo nǔu ná tnúhu na cǔñaha-güedé xii-ndo, ¹² chi òré-nǎ te mee Espíritú Yǎ Ndiǒxí dacàhu ìní ñáhá-xí xii-ndo tnúhu cǔñaha-ndo xii-güedé —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Cuendá ìⁿ téé cuica

¹³ Te ìⁿ téé ñùhu tnahá tnuú ñáyiu-áⁿ ñí xáhaⁿ-dě xii Jèsús:

—Mèstrú, cǔñaha xii ñaní-í sá ná chídava-dé sá ñí dándǒo tǎtá-ndǐ cuu cuendá-ndǐ —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

¹⁴ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—¿Te ná cuendá ducaⁿ càháⁿ-n? Te ñá díú chiuⁿ-áⁿ vǎxi-í cada-í, chi ñá díú tǎe cùchiuⁿ cuu-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

¹⁵ Te xáhaⁿ-gǎ xii nchaa ñáyiu xǐndecu-áⁿ:

—Nchaa nchòhó ñáyiu ndèdóho nchaa tnúhu càháⁿ-í ío váha cada cuendá-ndó, te vǎ cání ìní-ndó nǎndǐ nducuu-ndo cùndecu ndìhi-ndo, chi cuèi vǎi vihi na nihí-ndó cùndecu ndìhi-ndo, dico vǎ chǐndèe ñaha-xi cudíi-ndo cùndecu-ndo ñuyíú-a —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-yu.

¹⁶ Te dǎtnùní ní ngüíta-gǎ cání-gǎ ìⁿ cuendú núú-yu cuendá tecú tnùní-yu tnúhu-gǎ, te xáhaⁿ-gǎ:

—Ìⁿ téé cuica sǔnǐ ñí cuu nchaa tatá ní xitu-dé núú ñúhú-dě. ¹⁷ Te ní ngüíta-dé sání ìní-dé: “¿Te nása cada-í? Te ñá túú ndèe nataxúha-í nchaa sá ñí xitu-í”, duha ní sani ìní-dé. ¹⁸ Te dǎtnùní ní sáha váha tucu-dé cuendá nàcuáa cada-dé, te ní cachí-dé: “Duha na cùnduu, dangòyo-í yacá-í, te ndada càhnu-gǎ-í, te xití-xi nataxúha-í nchaandi túhú sá ñí xitu-í, ndìhi nchaa dava-gǎ sá ndécú ndìhi-í. ¹⁹ Te sátá dúcáⁿ, te cachí-í: Ío vǎi sá ndécú

ndìhi-í, te cudí-xi cuéhé cuía, te vitna ndetatú-í, te coho-í te caxi-í cada-í, te nándi-gá cada-í cuendá cudíí ìní-í cundecu-í, duha quesaha-ĩ”, cächí-dé. ²⁰ Dico Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-gã xii-dé: “Yòhó, ñá túú nàndíhi sá sání ìní-n, chi yúhú cächí-í sá niú vitna cuú-n, te nchaa sá ndécú ndìhi-n ¿yoo cuu sá vâha xii-aⁿ-i?”, cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé. ²¹ Duha yáha nchaa ñáyiú nándi sàni ìní-xi cundecu ndìhí-xi ñuyíú-a, dico ñáyiú-áⁿ ïo ndàhú-yu chi ñá túú ñá nduu táhü-yu núú Yá Ndiöxí cundecu ndìhí-yu — cächí Jèsús xáhaⁿ-gã xií-yu.

Yá Ndiöxí xító-gã nchaa ñáyiú sàndáá ìní ñáhá xì-gá

(Mt. 6:25-34)

²² Te ní xáhaⁿ Jèsús xii cue téé xìca cuu ndìhi-gá:

—Te na cächí tnúhu-í xii-ndo sã vã ïo canì ìní-ndó ñúu nása cundecu-ndo, àdi nása ñíhí-ndó sã caxí-ndó, àdi nása ñíhí-ndó dǒo cuihnu-ndo. ²³ Chi cùnuu-gá méé-ndó dàcúúxí sã nchító-ndó, te ducaⁿ yìqui cuñú-ndó cùnuu-gá-xi dàcúúxí dǒo sácuihnu-ndo. ²⁴ Te chí cuãha cuendá nàcuáa quide cue tícácá, chi ni ñá túú chìhi-güedi tatá cuu itú natahu-güedi te ni ñá túú ndèé nútnǎ yacá-güedi, te ñíhí-güedi xèxi-güedi, chi Yá Ndiöxí xító ñàha-gá xii-güedi. ¿Te nchòhó cùnùu-gá-ndó dàcúúxí nchàa cue quiⁿ ndava! ²⁵ Te cuèi nándi sá sání vîhi ìní-ndó ndècu-ndo, dico ñá ndácú-ndó càda-ndo nacuéa cuehnu-ndo cuèdicó ìⁿ yìqui-gã. ²⁶ Te núu ni sã lúhá xǎⁿ ñá ndácú-ndó càda-ndo, ¿te ná cuendá ïo sàni ìní-ndó cuendá nchaa sá cuini-ndó ñíhí-ndó cùndecu ndìhi-ndo?

27 'Te chí cádá cuèndá nàcuáa sàhnu #ⁿ tnu itá, chi ni ñà túú quède chiuⁿ-xi, te ni ñà túú quèheⁿ-xi idi. Te na càhí tnúhu-í xii-ndo sã ndïi Salòmón ío vii ní cáa nchaa sá ñí xíndecu ndihí ndíi, dico vií-gá tucu càa nchaa itá dàcúúxí nchàa sá ñí xíndecu ndihí ndíi. 28 Te cùhú sã ío vitna tnaa-ni cùdíi-xi te sàhmí-yu, te cuèi ducaⁿ dico ío vii càdúha Yá Ndiöxí nchaa cùhú-ãⁿ. ¡Te nchòhó ío cùnunu-ndo dacúúxí nchàa cùhú-ãⁿ, núu xíãⁿ ío xìto ñaha-gá xii-ndo, te dicó yica cùu iní-ndó sàndáá iní-ndó-gã! 29 Te vá ío canchicúⁿ nihnu-ndo sã cóhó sã cáxí-ndó, te ni vã dándihú-ndó iní-ndó nũu nása cada-ndo ñihí-ndó. 30 Chi nchaa ñáyiu ñã túú sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiöxí ducaⁿ mée-ni sá cóhó sã cáxí-yu xica nchicúⁿ nihnú-yu. Dico mee Tãtá-ó Dütú Ndiöxí sa naha-gá nándi cùu sá xíní ñùhu-ndo, te taxi-gá. 31 Te cada-ndo nchàa nacuáa càháⁿ Yá Ndiöxí Yaá yíndàha ñaha xii-ndo, te ducaⁿ te taxi-gá nchaa sá xíní ñùhu-ndo.

*Cuèndá sá vãha nduu táhú-ó nũu Yá Ndiöxí
(Mt. 6:19-21)*

32 'Te vá yùhú nchòhó cue tée ndècu ndihí-í cuèi ío sacú-ndó, chi Tãtá-ó Dütú Ndiöxí ní cachí-gá sá ndúú táhú-ndó cùndecu-ndo núú ndécú-gã taxi tnùní-ndó tnàhá-ndó. 33 Te chí dicó nchàa sá ndécú ndihí-ndo, te chí cuãha nchaa ñáyiu ndàhú díhúⁿ-ndó ñáyiu xini ñuhu, te cada váha-ndo cùndecu-ndo, te ducaⁿ te nduu táhú-ndó sã ío-gá váha núú Yá Ndiöxí cundecu ndihí-ndo, te xíãⁿ vá cúú tùhú tnàhí-gá-xi, te ni vã ndíhí nihnu-gá-xi, te ni ñàdúhú vã ndácú-güedë duhu-güedë, te ni tĩquidi vá quée-dí. 34 Te núu xíãⁿ cúú cuèndá-ndó ñã, te ñu-ni xíãⁿ ñúhú iní-ndó, áⁿ te núu mee-ni

să ndécú ñùyúú-a ndècu ndihì-ndo, te diu-ni nchaa xíãⁿ ñúhú ìní-ndó.

Xini ñuhu-xi quihì iní-ó cùndecu-o

³⁵⁻³⁶ 'Te ío quihì iní-ndó cùndecu-ndo, te cada-ndo dàtná quidé dàva cue téé xínu cuechi sacúndecu túha-güedé cuèi nání òré-áⁿ ndétú-güedě pàtróóⁿ-güedě ná òré nasáá-dé sá cuáháⁿ-dé vico tnãndaha. Te núu niú te sa cúu cáyú-ni ñuhú-güedé sá cùndetu ñaha-güedé, chi òré ná nàsáá-dé dacàsaⁿ-dé yuyèhe, te ndihì-ni nacaáⁿ-güedé ndíhu-dé. ³⁷ Te váha táhú nchaa cue téé xínu cuechi-áⁿ, chi ndècu túha-ni-güedé ndétú-güedě ndéé òré ní nasáá pàtróóⁿ-güedě, te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã òré ná nàsáá pàtróóⁿ-güedě-áⁿ te chihi ñaha-dě mèsá xii-güedé, te ndacáⁿ ndee-dé dóó níhnú-dě núu yíquí-dě, te ngúíta-dé cani-dé cóhó-güedě cuëndá caxi-güedé. ³⁸ Te diu-ni ducaⁿ càda-dé cuèi dava niú, àdi tacuíhndá-gá, te núu ñá túú xidí-güedé òré nasáá-dé, te cue téé xínu cuechi-áⁿ ïo váha tnahá-güedé. ³⁹ Te núu dìcò ïⁿ téé cùu xítohó ïⁿ vehe xíní-dé ná òré quíhu ñadúhú vehe-dé ñá, te quihì iní-dé te vá cùdú-dé, te vá dáñá-dě nacaáⁿ-güedé yuyèhe-dé quíhu-güedé duhu-güedě. ⁴⁰ Te nchòhó tucu nchaa-ni nduu quihì iní-ndó cùndecu túha-ndo, chi na cuáháⁿ nduu ñã túú yìhì iní-ndó, te quixi tucu yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo —cachí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Cue téé quide ndáá ndihì cue téé ñá túú quide ndáá (Mt. 24:45-51)

41 Te té Pèlú ní xicáⁿ tnúhú-dě núú Jèsús, te xǎhaⁿ-dě:

—Mèstrú, ¿te tnúhu ní cáháⁿ-n-ǎⁿ cùu-xi mee-ni cuendá nchúhú ǎⁿ cuendá nchaa ñáyiu? —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

42 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ:

—Càháⁿ-í cuendá ñáyiu quide váha dàtná quidé ìⁿ téé tàxi tnuní ñáhá xii cue ñáyiu xìnu cuechi ndecu vehe patróóⁿ-xi, chi téé-áⁿ ìo váha tècú tnùnì-dé, te quide-dé nchaa nàcuáa càháⁿ patróóⁿ-dě, te dàcaxi-dé cue ñáyiu xìnu cuechi oré tàú-xi caxí-yu.

43 Te núu ducaⁿ quide váha téé tàxi tnuní ñáhá xii cue ñáyiu xìnu cuechi-áⁿ ñá, te ìo váha tnàhá-dé òré násáá patróóⁿ-dě nùu ndéé cuáháⁿ-dé. 44 Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ tée quide ndáá táxí tnùnì ñáhá xii cue ñáyiu xìnu cuechi-áⁿ cǔñaha-ñǎ patróóⁿ-dě xii-dé sá ncháándì túhú-ñǎ sá ndécú ndìhì-dé quindaha-dě. 45 Dico núu téé tàxi tnuní ñáhá xii cue ñáyiu xìnu cuechi-áⁿ ná càni iní-dé sá cùyàa patróóⁿ-dě vá násáá ndìhì-ni-dé ñá, te ngüíta-dé cani-dé nchaa ñáyiu xìnu cuechi, cuèi téé cuèi ñadihí, te ngüíta-dé caxi-dé coho-dé, te dàxìni-dé méé-dě, 46 te nduu ñà túú yìhì iní-dé te nasáá patróóⁿ-dě, te dandòho ñaha patróóⁿ-dě-áⁿ xii-dé, te daquìhìⁿ ñáhá-dě xii-dé núú ndécú ñáyiu ñá túú ní quide ndáá.

47 'Te dava cue téé xìnu cuechi xiní-güedé nàcuáa cuiní patróóⁿ-güedě cada-güedé te ñá túú quide-güedé, te ni ñà túú cuiní-güedé cundecu túha-güedé cundetu-güedé patróóⁿ-güedě, te nchaa cue téé ducaⁿ xìquide dandòho ñaha patróóⁿ-güedě, chi ñáni vìhì-güedé. 48 Te dava cue téé xìnu cuechi

ñá túú xìní-güedé nàcuáa cuìní pàtróóⁿ-güedě cada-güedé, te ní quide-güedé sá néñùú-güedé ìⁿ sá ñà túú tàú-güedé cada-güedé ñá, te cue téé-áⁿ sacú-gá dandòho ñaha patróóⁿ-güedě, chi sacú-gá ñáni-güedé. Te ñáyiú cùtnuní iní-xi nàcuáa cuìní Yă Ndiõxí cadá-yu, te ñiu-ni ducaⁿ tàú-yu cadá-yu nàcuáa cuìní-gá. Te ñáyiú vâi-gá tècú tnùní nàcuáa càháⁿ-gá, te ñiu-ni ducaⁿ vâi nchaa sá càháⁿ-gá tàú-yu cadá-yu.

*Ñá túú cùu ìⁿnuu ñáyiú
(Mt. 10:34-36)*

49 Te yúhú véxi-í ñuyíú-a cuendá cutnùní iní ñáyiú nàcuáa cada ñaha Yă Ndiõxí xií-yu, ÿte cuìní-í sá ndìhi-ni cada-gá nàcuáa sàni iní-gá! 50 Te yúhú ío vâi tnúhu sàni iní-í, ÿchi sáá nduu te ío ndoho-í, te ñiu-ni xíáⁿ cuhuⁿ iní-í ndéé ná sáá nduu dùcaⁿ yáha-í! 51 Te nchòhó vá cání ìní-ndó sã yúhú véxi-í ñuyíú-a te cundecu ndìhi tnàha váha-ni ñáyiú, te ñáhá chi da ngúíta-yu vá cúú ìⁿnuú-yu cundecú-yu. 52 Te ndéé není vitna ngúíta ñáyiú vá cúú ìⁿnuú-yu cundecú-yu, te na càda-o cuendá te núu úhúⁿ ñáyiú xĩndecu ìⁿ-ni vèhe, te vá cúú ìⁿnuu-gá-yu, chi úní-yu ndatnúhu-yu te nàá-yu ndìhi úú-gá-yu, àdi ñáyiú úú-áⁿ ndatnúhu-yu te nàá-yu ndìhi ñáyiú úní-áⁿ. 53 Te dava cue téé cùu tátá vá cúú ìⁿnuu-gá-güedé ndìhi déhe ducuⁿ-güedé, te ni dàva cue ñáyiú cùu náná vá cúú ìⁿnuu-gá-yu ndìhi déhe yòcò-yu, te ni sãnu-yu vá cúú ìⁿnuu ndìhi-gá-yu. Te ducaⁿ càdá-yu chi davá-yu quĩndáá iní ñáhã-yu xii-í,

te davá-yu vá quìndáá iní ñáhă-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Ñáyiu cùtnuní iní-xi nàcuáa quìde-xi ñuyúú ndihí andiu

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii nchaa ñáyiu xĩndecu-áⁿ:

—Te nchòhó òré ndéhé-ndó ndànchita vícò ndàa xio quée nchíanchii, te càchí-ndó sã cúúⁿ dăú, te diu ducaⁿ ndisa quide-xi. ⁵⁵ Te òré ná quène táchí ndàa xio datni nacuáa quène nchíanchii, te càchí-ndó sã ïo cada ihni-xi, te diu ducaⁿ ndisa quide-xi. ⁵⁶ Te nchòhó ïo váha cùtnuní iní-ndó nàcuáa quide-xi andiu ndihí ñuyúú, ¿te ná cuendá quidé-ní-ndó sã ñă tècú tnùní-ndó nàcuáa quide Yá Ndiöxí vitna? Te sá dúcáⁿ quide-ndo-áⁿ ïo dândahú-ndó mée-ndo sá ïo váha cùtnuní iní-ndó, chi ñă ndàá sá cùtnuní iní-ndó.

Nducu-o nàcuáa nucúndecu ndihí váha-o ñáyiu cùu úhú iní ñáhá

(Mt. 5:25-26)

⁵⁷ Te nchòhó, ¿ná cuendá ñă túú dândixi túu-ndo iní-ndó càda-ndo mee-ni sá văhă sá tàú-ndó càda-ndo-í? ⁵⁸ Te núu ïó ïⁿ-ndo ñi sacáⁿ cuéchi ñáyiu cuendá-ndó cuendá ïⁿ sá ñi quide-ndo, te cuáháⁿ-ndó ndihí-yu núu tée cùchiuⁿ, te ñini ñùhu-ndo ndihí-yu ichi, te nducu-ndo nàcuáa cada-ndo nàcáháⁿ cáhnú iní tnáhá-ndó ndihí-yu cuendá sá vă cándèca ñaha-gá-yu quíhíⁿ núu tée cùchiuⁿ, chi núu ducaⁿ na càdá-yu te tée cùchiuⁿ-áⁿ nachihí ñaha-dě ndaha cue tée cùu poleciá, te cue tée-áⁿ chihí ñaha-güedě vecaá xii-ndo. ⁵⁹ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã nùu na ngàva-ndo vecaá,

te vá cǎcu-ndo te núu vá náchǎhu-ndo nchàa sá
táu-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-yu.

13

Xìni ñuhu-xi natuha-o ichi Yá Ndiöxí

¹ Te diu-ni òré-áⁿ ñi ngúnutñi ñiⁿ úú ñáyiú núú
Jèsús cáni-yu cuèndú núú-gǎ nàcuáa ní quide ñaha
té Pilatú xii cue téé distritú Galileá cue téé ní
sahni quiti nduu táhú Yá Ndiöxí, te mei òré ní
sahni-güedé cue quiti-áⁿ ñi táuchíúⁿ tǎ Pilatú cue
sandádú-dé ní sahani-güedé cue téé Galileá-áⁿ, te ní
xica níñi-güedé núú ñúhú ndiñi níñi cue quiti-áⁿ, te
ní nadácánuu-xi. ² Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-yu:

—Te núu nchòhó sání iní-ndó sǎ sà dúcáⁿ ñi
yáha cue téé distritú Galileá-áⁿ te cùu-güedé cue téé
ndècu vihi-gá cuèchi-xi dàcúxí cuè téé ñúú-güedé
ñá. ³ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ñǎhá. Te
núu nchòhó vá ndíxí cuèchi iní-ndó cuèndá nchaa
sá cuèhé sá dúhá quide-ndo ndecu-ndo ña, te
tnàhá nchaa nchòhó cuíta nihnu-ndo te núu vá
nátñi-ndo ichi Yá Ndiöxí. ⁴ Te núu nchòhó sání
iní-ndó sǎ ñáyiú sáhúⁿ úní ní xihí ní táú ñáhá vèhe
ducúⁿ Silòé ío-gá ndécú cuèchi-yu dàcúxí nchaa
ñáyiú xíndecu ñúú Jerusalén ñá, ⁵ te na càchí tnúhu
tucu-í xii-ndo sǎ ñǎhá. Te núu nchòhó vá ndíxí
cuèchi iní-ndó cuèndá nchaa sá cuèhé sá dúhá
quide-ndo ndecu-ndo ña, te tnàhá nchaa nchòhó
cuíta nihnu-ndo te núu vá nátñi-ndo ichi Yá Ndiöxí
—càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-yu.

Yutnu ngüxí ñá túú cùuⁿ sávidí-xi

⁶ Te Jèsús ní cani tucu-gá ñiⁿ cuèndú núú-yu
nàcuáa tecú tnùní-yu tnúhu-gá, te xáhaⁿ-gǎ:

—Ïⁿ tée nùtníi ïⁿ yutnu ngǔxí núú ñúhú-dě, te cuáháⁿ ndéhé-dě nǔu ní cuuⁿ sávidí-xi ni cùu, te ni ïⁿ ñá túú ní cùuⁿ. ⁷ Te ní xáhaⁿ tée-áⁿ xii tée ndèè ñuhu-dé: “Nàha-n sá vitna ní cuu úní cuíá quíxí còto-í yutnu ngǔxí-a te ñá túú xìní-í ni ïⁿ sávidí-xi. Te quehdé-n vitna, chi àúⁿ nǎ cuu nùtníi-xi quide tneñu-xi núú ñuhu-áⁿ”, cǎchí-dé xǎhaⁿ-dě xii tée ndèè ñuhu-dé-áⁿ. ⁸ Te tée ndèè ñuhu-áⁿ ní xáhaⁿ-dè: “Pàtróóⁿ, daña na cuihnu-xi cuíá vitna-ná, te na nàdatayá-í ñuhu núú sàhá-xi, te chihi-í saháⁿ. ⁹ Te ducaⁿ te cudana cuuⁿ sávidí-xi, àdi núu ñá túú ní cùuⁿ sávidí-xi ña te téhndé-nǎ-xi”, cǎchí-dé xǎhaⁿ-dě xii pàtróóⁿ-dè —cǎchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-yu.

Jèsús quidé tǎtna-gá ïⁿ ñadìhí ní nduu cueyi sǎtá-xi nduu ndètatú ñáyiu

¹⁰ Te ïⁿ xito cùu-xi nduu ndetatú ñáyiu, te yìhí Jesús ïⁿ veñúhu dǎnehé-gá ñáyiu. ¹¹ Te xíáⁿ ndécú ïⁿ ñadìhí ní cuu sáhúⁿ úní cuíá sǎ cùhú-aⁿ yìhí ñaha espíritú cùndìhí yucu ñávǎha xii-aⁿ, te xíáⁿ ní ndada cueyi-xi sǎtá-aⁿ, te ñá dáñá-gǎ-xi nucúnutníi ndáá-aⁿ. ¹² Te òré ní xiní ñáhá Jèsús xii-aⁿ te ní cana ñaha-gǎ, te xáhaⁿ-gǎ:

—Yòhó ñaha cùhú, ndúha-n cuèhé tnàhá-n —cǎchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-aⁿ.

¹³ Te ní dǎcàá-gá ndaha-gá ní tendaha ñàha-gá xii-aⁿ, te òré-ni-áⁿ ní ndúha-aⁿ te ní nucúnutníi ndáá-aⁿ, te ní ngúíta-aⁿ ní cachí-aⁿ sá ïo cǎhnu cuu Yá Ndiǒxí. ¹⁴ Dico tée tàxi tnuní veñúhu ní cudééⁿ-dè sá dúcáⁿ ní quide Jèsús ní quide tǎtna-gá ñaha cùhú-áⁿ nduu ndètatú-yu, te ní xáhaⁿ-dè xii-yu:

—Ío ínú nduu tàú-ó càda chiuⁿ-o, te ndědani càa nduu-áⁿ quixi-ndo cùtátna-ndo, dico ñá díú ndùu cuu-xi nduu ndetatú-ó —càchí-dé xáhaⁿ-dě xií-yu.

¹⁵ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Nchòhó chi ío dándahú-ndó mềe-ndo sá quidé ndää-ndó dico ñá ndää sá quidé ndää-ndó, ¿náa ñá túú nàndaxi-ndo ndicutu-ndo àdi búrru-ndo dàcoho-ndo-güedi ndute nduu ndetatú-ó ăⁿ? ¹⁶ Te ñadìhí-a cùu-aⁿ ñaní tnáhá ndi Abrahám, te dícó-ni sá yùcu ñávãha quide duha cuhú-aⁿ ní cuu sáhúⁿ úní cuíá, ¿te náa ñá túú xìni ñuhu-xi cutátna-aⁿ cuěi cùu-xi nduu ndetatú-ó ăⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

¹⁷ Te sá dúcáⁿ nĩ cáháⁿ Jèsús, núu nchaa cue tée cùu úhú iní ñáhá xì-gá ní cucahaⁿ núú-güedě, dico nchaa dava-gá ñáyiu chi xícudí iní-yu xĩndéhě-yu nchaa sá vã yõ tnáhí ndàcu cada quide-gá.

Cuèndá ndíquíⁿ yutnu nàni mostázá

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸ Te ní xáhaⁿ-gã xií-yu:

—Na càni-í ìⁿ cuèndú núú-ndó nàcuáa tecú tnùnì-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiõxí xii-ndo. ¹⁹ Ìⁿ tée ní queheⁿ-dé ndíquíⁿ yutnu nàni mostázá te nèhe-dé cuáháⁿ ní sacáⁿ-dé núú ñúhú-dě te ní xínu-xi, te ní sahnu-xi ní cuu dùcúⁿ-xi, te cue quiti ndàva núú tàchí cádũha-güedi tacá-güedi núú díté-xi —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

Nàcuáa quide levadurá

(Mt. 13:33)

²⁰ Te ní xáhaⁿ tucu Jèsús xií-yu:

—Te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo nàcuáa cada tucu Yá Ndiõxí òré ndíhu ndaha ñàha-gá xii-ndo.

21 Ìn ñadìhí ní queheⁿ-aⁿ levadùrá ní chihi-aⁿ úní arròbá yuchi trùú, te levadùrá-áⁿ ñí quide-xi ní ndaa ñihí yusaⁿ-áⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

Yuyèhe cuiñi
(Mt. 7:13-14, 21-23)

22 Te ichi ñùhu Jesús cuáháⁿ-gá ñuú Jerusalén, te nchaa ñuú náhnú, ndìhi nchaa ñuú lĩhli ta yãha-gá ducaⁿ ta dànehé-gá ñáyiu tnúhu-gá cuáháⁿ. 23 Te ìn ñuú-áⁿ ñí xáhaⁿ ìn téé xii-gá:

—Mèstrú, cuíní-í cǎcǎⁿ tnúhu-í ìn tnúhu núú-n, ¿ndáá sá ïo sacú ñáyiu nánihí tàhú-ǎⁿ? —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-dé ndìhi nchaa ñáyiu:

24 —Cada-ndo sǎ nánihí tàhú-ndó, te tñi-ndo ìchi Yá Ndióxi, te ichi-gá-áⁿ cúú-xí dàtná ìn yuyèhe cuiñi, te càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ïo cuéhé ñáyiu cachí iní-yu quíhu-yu yuyèhe cuiñí-áⁿ dico vá ndácũ-yu. 25 Te na càni tucu-í ingá cuèndú núú-ndó nàcuáa tecú tnùní-ndó tnũhu càháⁿ-í. Te òré ná ndàcuiñí téé cùu xítóhó vehe, te nacadí-dé yuyèhe, te nchaa nchòhó ñáyiu na quèndóo quehé dacàsaⁿ-ndo yuyèhe, te quesaha-ndo cũñaha-ndo xii-dé: “Tǎtá, nacaáⁿ yuyèhe na quíhu-ndí”, quesaha-ndo cũñaha-ndo xii-dé. Dico téé cùu xítóhó vehe-áⁿ cũñaha-dě xii-ndo: “Ñá túú xìní-í nchòhó ndéé ñáyiu cùu-ndo”, duha cúñaha-dě xii-ndo.

26 Te dàtnùní ngúita nchòhó cúñaha-ndo xii-dé: “Nchúhú ní xexi ndìhi ñaha-ndí, te ní xihi ndìhi ñaha-ndí xii-n, te nchaa ichi ní xóo dacuàha ñaha-n xii-ndí”, quesaha-ndo cũñaha-ndo xii-dé.

27 Dico cachí tucu téé cùu xítóhó vehe-áⁿ cũñaha-dě xii-ndo: “Sa ní cachí-í sá ñà túú xìní-í ndéé

ñáyiú cùu-ndo. Te chí xócuìñí nchòhó ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha núú ndècu-í”, quesaha-dě cúñaha-dě xii-ndo. ²⁸ Te na sàá nduu dùcaⁿ cada-xi te quini-ndó tē Abrahám, ndihí té Isàác, ndihí té Jàcób, ndihí nchaa cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí, te nchaa cue téé-áⁿ ndécú-güedě núú ndécú-gă táxí tnùnigá, te nchòhó quee tihú-ndó nũú-gă sá tnúhu ñá túú ní cuini cada ndáá, te dàvá-áⁿ ndăhyú-ndó te cuu rúhñú-nă núhu-ndo sã sätú iní-ndó cuendá sá ndóhó-ndó. ²⁹ Te dàvá-áⁿ quihu nchaa ñáyiú ndi cù mí xio ñuyú núú ndécú Yá Ndiöxí táxí tnùnigá caxí-yu ndihigá, te cundecú-yu ndihigá. ³⁰ Te dava ñáyiú nchicúⁿ ñá túú cunu ndecu ichi Yá Ndiöxí vitna, ñáyiú-áⁿ sãá nduu te ío cunú-yu. Te dava ñáyiú cunu ndecu ichigá vitna, ñáyiú-áⁿ sãá nduu te vá ïogá cunú-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-yu.

*Jèsús ndăhyú-gá cuendá ñáyiú ñuu Jerusàlén
(Mt. 23:37-39)*

³¹ Te diu-ni nduu-ăⁿ ñi quexìo ïⁿ úú cue téé cùu farisèú núú ndécú-gă, te xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Quee-n ìha quíhíⁿ-n nũu ndèé quíhíⁿ-n, chi téé cùu Herodés cuini-dé cahni ñaha-dě xii-n —càchí-güedě xáhaⁿ-güedě xii-gá.

³² Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă:

—Chí cuáháⁿ te cúñaha-ndo xìi téé nèhe mañá-áⁿ sã càchí-í sá ná cùndedóho váha-dé ïⁿ tnúhu càháⁿ-í, chí cùmání ïⁿ úú-gá nduu cundecu-í xocàni-í nchaa espíritú cùndihí yucu ñávãha yihí ñaha xii ñáyiú, te cada tátna-í nchaa dava-gá ñáyiú cùhú, te ducaⁿ te ndihí chiúⁿ-í, duha cúñaha-ndo xìi-dé. ³³ Dico dacuití sã cùhùⁿ-í ichi ïⁿ úú-gá nduu, te ducaⁿ te

sáa-í núú quíhíⁿ-í, chi vá cúú tnàhí cuú ìⁿ téé càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ingá ñúú, chi mei ñùú Jerusalén cuú-güedé —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

³⁴ Te ní xáhaⁿ-gã xii ñáyiú ñúú Jerusalén:

—Nchòhó chi sàhni-ndo nchaa cue téé càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí, cue téé ní tendaha-gã véxi, te mee-ni ndíhi yúú sáhní-ndó-güedé. ¡Te titní xito ní cuiní-í nadatàcá ñáhà-í xii-ndo dàtná nádàtácá ìⁿ nchuxi cuè déhe-di sàquíhi-güedi xití ndíxíⁿ-di, dico ñá ní cuiní-ndó, te ducaⁿ-ni sàni iní-í ndéé vitna! ³⁵ Te chí cündedóho tucu ingá tnúhu na càháⁿ-í-a: Yá Ndiöxí dañá ñàha-gá xii-ndo. Te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sã vã quini ñáhá-gã-ndó xii-í, dico sáá nduu te quini ñáhá tucu-ndo, te nduu-ãⁿ cachí-ndó sã ïo càhnu cuu yúhú Yáá ní tendaha Dütú Ndiöxí véxi ñuyíú-a —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-yu.

14

Jèsús quidé tãtna-gá ìⁿ téé ñùhu cuiñu

¹ Te duha ní cuu ìⁿ nduu, nduu ndètátú ñáyiú chi ìⁿ téé cùu fariséú cùnùu ní cáháⁿ-dé Jèsús vehe-dé caxi-gá, te cue téé ndècu vehe-dé ndéhé-güedé ñùu nása cada-gá. ² Te xíaⁿ ndécú tnàhá ìⁿ téé cùhú ñúhú-dé cuiñu. ³ Te Jèsús ní xicáⁿ tnúhú-gã núú cuè téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndíhi núú cuè téé cùu fariséú, te xáhaⁿ-gã:

—¿Cuu cada tátna-o ìⁿ ñáyiú cùhú nduu ndètátú-ó ãⁿ ñáhá? —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁴ Dico cue téé-án ñà túú tnàhí ni cãháⁿ-güedé. Te ní dácaá-gá ndaha-gá ní tendaha-gã téé cùhú-án

nĩ quide tátna ñaha-gă xii-dé, te ní xáhaⁿ-gă sá ná nùhú-dé vehe-dé. ⁵ Te ní xícáⁿ tnùhú-gă núú nchàa cue téé-áⁿ, te xáhaⁿ-gă:

—¿Te núu nchòhó ná ngáúnhnu ìⁿ búrru-ndo àdi ìⁿ ndicutu-ndo déhvá, te vá ná tàva ndíhi-ni-ndo-di cuèi cùu-xi nduu ndetatú-ndó-ăⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

⁶ Te ñá túú ní ñhí-güedě tnúhu na dànhocáva-güedé.

Ñáyiu càháⁿ-yu quíhíⁿ vico tnándaha

⁷ Te ndèhe Jesús nàcuáa xíquide nchaa ñáyiu ndècu vico sá sũúni nĩ nacáxi-yu xilé sácõo nchihi cue téé cùnuu-gá conchihí-yu òré cuánguìhú-yu mèsá caxí-yu, núu ní xáhaⁿ-gă xii-yu:

⁸ —Òré ná càháⁿ ñáhá ìⁿ ñáyiu xii-ndo ìⁿ vico tnándaha, te vá cóó-ndó núú xilé sácõo cue téé cùnuu-gá, chi núu ducaⁿ na càda-ndo, te cudana quexìo dava-gá ñáyiu cùnuu-gá dàcúúxí nchòhó. ⁹ Te ñáyiu ní càháⁿ ñáhá xii-ndo-áⁿ quixí-yu te cúñàhá-yu xii-ndo: “Chí cuãñaha xilé núcõo nchihi-ndo-ăⁿ ná cònchihi ñáyiu ní quexìo-a”, quesàhá-yu cúñàhá-yu xii-ndo. Te cuìní-ndó ñáhá cuèi cùcahaⁿ núú-ndó ndàcuíñí-ndó quíhíⁿ-ndó ngõo-ndo núú xilé xĩnutnì ndéé núú nĩ ndíhi-ná ndàa sátá-xi. ¹⁰ Te yúhú càchí-í sá òré ná càháⁿ ñáhã-yu xii-ndo, te ngõo-ndo núú xilé xĩnutnì ndéé núú nĩ ndíhi-ná ndàa sátá-xi chí cuendá òré ná quèxio ñáyiu ní càháⁿ ñáhá xii-ndo, te cúñàhá-yu xii-ndo: “Nchòhó cue ñáyiu càháⁿ ndíhi-í, chí yãha núú xilé sácõo cue téé cùnuu-gá coo-ndo”, duha cúñàhá-yu xii-ndo. Te

ducaⁿ te cada nínu ñaha nchàa ñáyiú yìhi ndihì-ndo mesá. ¹¹ Te nchaa ñáyiú na càda nínu mee-xi, te ñáyiú-áⁿ ñà túú cùu nínu-yu, te nchaa ñáyiú ñá túú quìde nínu mee-xi, ñáyiú-áⁿ cúú ññu-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

¹² Te dàtnùní ní xáhaⁿ-gã xii téé ní cáháⁿ ñáhá xii-gá:

—Te yòhó òré cuiní-n càda-n ìⁿ vico, te vá càháⁿ-n mèe-ni cue téé càháⁿ ndihì-n, ni cuè ñaní-n, ni cuè ñáyiú cùu ñaní tnáhá-n, ni cuè ñáyiú cuica ndècu yatni ndihì-n, chi ñáyiú-áⁿ ducaⁿ càdá-yu ìⁿ nduu cáháⁿ ñáhã-yu xii-n te ndéyãhu-ni sá ñí quidè-n-yu.

¹³ Te ñáhá chi òré ná càda-n ìⁿ vico, te cáháⁿ-n ñáyiú ndàhú, ndihì ñáyiú ñá cúú càca, ndihì ñáyiú yacua, ndihì ñáyiú cuàá. ¹⁴ Te núu ducaⁿ na càda-n, te cuu-xi ìⁿ sá vãha xii-n, chi ñáyiú-áⁿ vã ñihí-yu nacoto ñáhã-yu xii-n, dico na cùú-n te sáá nduu ndòto-n ndihì nchaa ñáyiú ní quide ndáá ní xíndecu ichi Yá Ndiõxí, te dàvá-áⁿ taxi-gá sá ndúú tàhú-n —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Nàcuáa xíquide ñáyiú òré càháⁿ ñáhá ìⁿ téé cada vico

(Mt. 22:1-10)

¹⁵ Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ Jèsús ní tecú dóho cue téé yìhi mesá-áⁿ, núu ní xáhaⁿ ìⁿ-dé xii-gá:

—Ío váha táhú nchaa ñáyiú na càxi nchaa sá cuãha ñaha Yã Ndiõxí nduu na sàá-yu cundecú-yu núu ndécú-gã táxi tnùnì-gá —càchí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-gá.

¹⁶ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-dé:

—Ìⁿ téé quide-dé vico, te ní dátècú tnúhu-dé cuéhé víhí ñáyiú quíhíⁿ-yu caxí-yu. ¹⁷ Te òré sa

ní cuu-ná sá cáxī-yu, te ní xáhaⁿ-dě xii téé xīnu cuechi núú-dě sá quíhíⁿ-dé cúñaha-dě quíhíⁿ-yu caxí-yu, chi sa ndècu túha nchaá sá cáxī-yu. ¹⁸ Dico nchaá-yu ní xáhăⁿ-yu xii-dé sá ná cádá càhnu iní téé càháⁿ ñáhá-ăⁿ, chi ñá túú cùyáchí-yu quíhíⁿ-yu vico-áⁿ. Te téé ní cáháⁿ ndihí téé xīnu cuechi-áⁿ dīhna ní xáhaⁿ-dě: “Íchí ñí saaⁿ-í ĩⁿ pedàsú ñuhu, te quíhíⁿ ndéhé-í tnavíí, núu xǎⁿ càháⁿ ndàhú-í núú-n sǎ cúñaha-n xì téé càháⁿ ñáhá-ăⁿ xii-í sá ná cádá càhnu iní-dé chi ñá túú cùyáchí-í”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě. ¹⁹ Te ingá-dé ní xáhaⁿ-dě: “Ní saaⁿ-í úhúⁿ yùndá ndicutu sa xītu, te cue quiti-áⁿ quíhíⁿ-í coto ndeé-í-güedi vitna, núu xǎⁿ càháⁿ ndàhú-í núú-n sǎ cúñaha-n xì téé càháⁿ ñáhá-ăⁿ xii-í sá ná cádá càhnu iní-dé chi ñá túú cùyáchí-í”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě. ²⁰ Te ingá tucu-dé ní xáhaⁿ-dě: “Íchí ñí tnándaha-í ñuu xǎⁿ vá cùyáchí-í quíhíⁿ-í”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě. ²¹ Te òré ní nasáá téé xīnu cuechi-áⁿ, te ní nacani tnúhu-dé núú patróóⁿ-dě nchaá nàcuáa ní xáhăⁿ-yu. Te ní cudééⁿ tēe cùu patróóⁿ-ăⁿ, te ní xáhaⁿ-dě xii téé xīnu cuechi núú-dě-áⁿ: “Yáchí cuàháⁿ nanducu-n nchàa ñáyiú ndàhú, ndihí nchaá ñáyiú ñá cúú càca, ndihí nchaá ñáyiú yacua, ndihí nchaá ñáyiú cuàá, te nděni ní cuu na nàníhí-n-yu te candècá-n-yu quixi”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě. ²² Te sátá ñí nasáá téé xīnu cuechi-áⁿ, te ní xáhaⁿ-dě xii patróóⁿ-dě: “Patróóⁿ, sa ní guide-í chīuⁿ ní táhú-n, dico ndècu-gá núú cóo-yu”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě. ²³ Te téé cùu patróóⁿ-dě-áⁿ ñí xáhaⁿ-dě: “Cuàháⁿ tucu nděni ní cuu te cada yica-n na quixí-yu quíhu-yu cuèndá ná chítú vehe-í. ²⁴ Te na càchí tnúhu-í xii-n sǎ ñí ĩⁿ ñáyiú ní cáháⁿ-í dīhna vá cúú-gǎ caxí-yu

sá sà ní quide túha-í caxí-yu ni cùu”, cachí téé-án xáhaⁿ-dě xii téé xínu cuechi núú-dě —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii téé-án.

Ndoho-o cùndecu-o ichi Xítóhó Jesucristú
(Mt. 10:37-38)

²⁵ Te ío cuéhé ñăyiu nchìcúⁿ-yu Jèsús, te ní xáhaⁿ-gă xií-yu:

²⁶ —Te núu dava nchòhó cuíní-ndó chìtnahá ñáhá-ndó xii-í, te cuu iní ñáhá ndisa-ndo. Te cuéi na dándoo-ndo tătă-ndó, ndìhi náná-ndó, ndìhi ñadihí-ndó, ndìhi déhe-ndo, ndìhi ñaní-ndó, ndìhi cúha-ndo, te cani iní-ndó sá cuéi na cùú-ndó sá cuèndá-í, te ducaⁿ te cuu ndisa-ndo cuè ñăyiu tnahá tnúhu ndìhi-í. ²⁷ Te nchaa ñăyiu vá cànchícúⁿ ni-hnu ñaha xii-í cuèndá sá yùhú-yu ndohó-yu dàtná ndoho-í, ñăyiu-án vă cúŭ-yu ñăyiu tnahá tnúhu ndìhi-í. ²⁸ Te núu ìⁿ nchòhó ná càni iní-ndó dàcaa-ndo ìⁿ vehe ducúⁿ, ¿te náa ñá díú díhna-gá cada cuèndá-ndó nŭu ndědau díhúⁿ cuu, ducaⁿ te cutnùní iní-ndó nŭu tnahá díhúⁿ-ndó càa vehe-án àdi ñáhá? ²⁹ Chi núu vá dúcáⁿ càda-ndo, te na ngüíta-ndo tàusaha-ndo te vá xínu cada-ndo, te nchaa ñăyiu na cùndehe ñaha xii-ndo, te cáháⁿ cuéhé-yu cuèndá-ndó. ³⁰ Te cachí-yu: “Tée-án ní ngüíta-dé dácàa-dé ìⁿ vehe te ñá ní ndàcu-dé xínu”, cachí-yu. ³¹ Àdi te núu ìⁿ téé yìndaha ñaha xii ñăyiu cuíní-dé nàá-dé ndìhi ingá tucu téé yìndaha ñaha xii ñăyiu, ¿te náa ñá díú díhna-gá cada cuèndá-dé te núu ndacu-dé ndìhi úxí mĭl cue sandàdú-dé nàá-güedé, ndìhi ócò mĭl cue sandàdú ingá tucu téé yìndaha ñaha xii ñăyiu cùu úhú iní tnahá ndìhi-dé-ăⁿ? ³² Àdi te núu xító-dé sá vă

ndácú-dě ñá, te òré vátá cùyàtni ñaha-gá téé cùu úhú iní tnáhá ndìhi-dé-áⁿ, te tendaha-dě ìⁿ téé quíhíⁿ-dé quíhu-dé tnúhu ndàhú núú tǎe-áⁿ cuendá sá vǎ nàá-güedé. ³³ Te duha càháⁿ-í chi núu nchòhó vá cádá ndèe iní-ndó dàña-ndo nchaa sá ndécú ndìhi-ndo cuendá chitnahá ñáhá-ndó xii-í, te vá cúú-ndó cuè ñáyiú tnáhá tnúhu ndìhi-í.

Ñí ñí nduu víxiⁿ
(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

³⁴ Te ñíⁿ chi ío váha, dico núu na ndùu víxiⁿ-xi, ¿te nása-gá cada-o nàndíhi-o te núu ducaⁿ-i? ³⁵ Chi ñá túú-gǎ nándíhi-xi nì sá dàcá ñuhu, te nì sá dàcá saháⁿ, chi cuendá-nǎ dǎngoyo-o. Te nchaa nchòhó ñáyiú ní xíndedóho tnúhu ní cáháⁿ-í-a xini ñuhu-xi ío váha cuáha-ndo cuendá —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-yu.

15

Cuendá ìⁿ mběé quiⁿ ní xíta
(Mt. 18:10-14)

¹ Te cue téé cuihna ìní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiú cuendá impuèstú ndìhi cue dava-gá ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha ní quexió-yu núu ndécú Jèsús cuendá cundedóho-yu tnúhu càháⁿ-gá.

² Te ní ngúíta cue téé cùu fariséú, ndìhi cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés xícáháⁿ cuèhé-güedé cuendá-gá, te càchí-güedé:

—Tée-a quèheⁿ cuendá-dé ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha, te xèxi ndìhi ñaha-dé xii-yu —càchí-güedé xitnàha-güedé.

³ Te Jèsús ní cani-gá ìⁿ cuendú nàcuáa tecú tnùnì-güedé tnúhu-gá, te xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

4 —Hⁿ tée ndècu ìⁿ ciendú mběé-dě, te ní xíta ìⁿ-dì, te nchòhó sa cùtnuní iní-ndó nàcuáa cada téé-áⁿ, chi dándóo-dé cúmídícó sǎhúⁿ cúmí-dì ìⁿ yucu, te cúnúndúcú-dě qui^{ti} ní xíta xǎⁿ ndéé ndéé naníhí-dě-dì. 5 Te òré ní naníhí-dě-dì te ní dácáá-dě-dì chíó-dě ní docó-dé-dì sá cúdǐ^í ìní-dé. 6 Te òré ní nasáá-dé vehe-dé, te ní dátàcá-dé nchaa cue téé càháⁿ ndìhì-dé, ndìhì nchaa ñáyiú ndècu yatni ndìhì-dé, te ní xáhaⁿ-dě: “Chí ná cúdǐ^í ìní-ó vìtna, chi ní naníhì-í mběé-í qui^{ti} ní xíta nì cùu”, cachí-dé xǎhaⁿ-dě xií-yu. 7 Te yúhú càchì-í sá ìo-gá cúdǐ^í ìní Yǎ Ndiǒxí ndìhì cue espíritú xínú cuèchi núú-gǎ nùu ìⁿ ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha na ndìxi cuéchi iní-yu cuèndá nchaa sá ñà túú vǎha quidé-yu ndècú-yu te tnií-yu ichi-gá, dàcúúxí cùmídícó sǎhúⁿ cúmí ñáyiú sa ní tuha ichi-gá, chi ñà túú-gǎ xíní ñùhu-xi ndìxi cuéchi iní-yu chi sa ndècú-yu ichi-gá —càchì-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Cuèndá díhúⁿ nǐ xíta

8 Te ní cani Jèsús ìngá cuèndú núú-güedě, te xáhaⁿ-gǎ:

—Hⁿ ñadìhì ndécú ndìhì-aⁿ úxí díhúⁿ cuèxíⁿ, te ní dácúíta-aⁿ ìⁿ te ní teñuhú-aⁿ iti, te ní ngüíta-aⁿ nàtihu-aⁿ vehe, te súúní vǎha vǎha ní nanducu-aⁿ ndéé ní naníhì-aⁿ. 9 Te òré ní naníhì-aⁿ, te ní dátàcá-aⁿ nchaa ñáyiú dǐhì càháⁿ ndìhì-aⁿ ndìhì nchaa ñáyiú ndècu yatni ndìhì-aⁿ, te ní xáhaⁿ-aⁿ: “Chí ná cúdǐ^í ìní-ó vìtna chi ní naníhì-í díhúⁿ-í sá nǐ xíta nì cùu”, cachí-aⁿ xǎhaⁿ-aⁿ xií-yu. 10 Te yúhú càchì-í sá dúcáⁿ ìo cúdǐ^í ìní nchaa espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiǒxí, núu ìⁿ ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha na ndìxi cuéchi iní-yu cuèndá

nchaa sá ñà túú vǎha quidé-yu, te tñí-yu ichi-gá —
càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Cuëndá ìⁿ téé ñá túú ní quide váha

¹¹ Te ní cani tucu Jèsús ingá cuëndú núú-güedé, te
xáhaⁿ-gǎ:

—Ìⁿ téé ndècu úú déhe ducuⁿ-dé, ¹² te téé lǐhli-gá
ní xáhaⁿ-dǎ xii tǎtá-dǎ: “Táu, taxi-n tǎhú sǎ cúú
cuëndá-í”, càchí-dé xáhaⁿ-dǎ. Te tǎtá-dǎ-áⁿ ñí
sǎñaha-dǎ ndí dǐíⁿ núú-güedé sá cúú cuëndá-güedé.
¹³ Te núú sàcú-ni nduu, te déhe-dé téé lǐhli-gá-áⁿ
ñí nadico-dǎ nchaa sá ñí sǎñaha tǎtá-dǎ, te ní
xica-dé cuáháⁿ-dé ìⁿ ñuú xicá, te yàcáⁿ ní tñi-dé
ìⁿ ichi cuèhé ichi duha, te ní ndihí dǐhúⁿ-dǎ ní
dándóñùhu-dé ndihí cue téé càháⁿ ndihí-dé, ndihí
nchaa ñáyíu dǐhí xǐndecu ichi dǐí ìní. ¹⁴ Te ní ndihí
ndoo dǐhúⁿ-dǎ ní dándóñùhu-dé, te núú sàcú-ni
nduu ní sáá tnamá ñuú núú ndécú-dǎ-áⁿ, te ñá
nihí-gá-dé sá cǎxí-dǎ, te xihí-dé docó. ¹⁵ Núú ní
xica-dé cuáháⁿ ndúcú chiuⁿ-dé núú ìⁿ téé dǐu-ni
ñuú xiáⁿ, te téé-áⁿ ñí sáha chiuⁿ ñaha-dé ìⁿ xichi núú
ñúhú-dǎ coto-dé cùchí. ¹⁶ Te súúní xihí-dé docó te
cuñí-dé caxi-dé nchaa sá sǎha-yu cùchí-áⁿ ní cùu,
dico ñá túú ní sǎñahá-yu xii-dé. ¹⁷ Te uuⁿi ní
sani váha iní-dé, te ní cachí-dé: “Ío cuéhé cue téé
xìnu cuechi vehe tǎtá-í te ío cuéhé sǎ xéxí-güedé
ndécú, te yúhú duha ndòho-í docó iha! ¹⁸ Te
ndacuñí-í te núhú-í vehe tǎtá-í, te cúñaha-í xii-dé:
Táu, ñá túú ní quide váha-í núú Yǎ Ndióxí te ñí
ñà túú ní quide váha-í núú-n, ¹⁹ te ñá túú-gǎ tàú-í
sá cúú-í déhe-n vǐtna, te cada ñaha-nǎ-n xì-í dàtná
ìⁿ téé xìnu cuechi núú-n”, duha ní sani iní-dé
cúñaha-dǎ xii tǎtá-dǎ. ²⁰ Te sǎtá dúcáⁿ ñí sani
iní-dé, te ní natñi-dé ichi cuánuhú-dé vehe tǎtá-dǎ,

te xica-gă cuánuhú-dé ní xiní ñáhá tătá-dě xii-dé te ní cundáhú iní ñáhá-dě. Te xìnu tătá-dě-án ñí sáhán núnahá ñáhá-dě, te ní numi ñaha-dě, te ío váha ní cáhán ndihí ñaha-dě. ²¹ Te ní xáhaⁿ dēhe-dé-án xii-dé: “Táu, ñá túú ní quide váha-í núú Yá Ndiõxí te ni ñà túú ní quide váha-í núú-n, te ñá túú-gă tàù-í sá cùù-í déhe-n vītna”, cachí-dé xăhaⁿ-dě.

²² 'Dico tătá-dě-án ñí xáhaⁿ-dě xii cue tée xìnu cuechi núú-dě: “Chí queñùhu ndihí-ni dóó vâha-gá cuáha-ndo dēhe-í-a na cuìhnu-dé, ndihí ìⁿ dehé ná quìhí díquí ndáhá-dě, ndihí chàù váha na quìhí-dé.

²³ Te quíhíⁿ ngueheⁿ-ndo ìⁿ ndicutu numa quiti caváha-gá, te cahni-ndo-di, te na càda-o vico, te na càxi-o-di. ²⁴ Chi déhe-í-a ní saní iní-í sá ñí xihí-dé ní cùu, te ñáhá chí ndècu vívú-dě, te ní saní tucu iní-í sá ñí xíta-dé ní cùu te ní nasáá méé-dě”, cachí-dé xăhaⁿ-dě xii cue tée xìnu cuechi núú-dě-án. Te ní ngüita-güedé ní quide-güedé vico.

²⁵ 'Te déhe-dé tée sàcuéhé-gă cuáháⁿ-dé yucu, te òré cuándixi-dé tá ndùu yatni-dé vehe, te ní tecú dóho-dé ío yaá cùú vico. ²⁶ Te ní cana-dé ìⁿ tée xìnu cuechi, te ní xicáⁿ tnúhú-dě núú-dě ná cuendá ducaⁿ ío yaá. ²⁷ Te tée xìnu cuechi-án ñí xáhaⁿ-dě: “Ñaní-n tēe cuáháⁿ ní cùu ní nasáá-dé, te tătá-n ñí táúchíúⁿ-dě ní xihí ìⁿ ndicutu nùma quiti caváha-gá cuendá sá ñí nasáá váha-dé”, cachí-dé xăhaⁿ-dě.

²⁸ 'Dico ñaní-dé tée sàcuéhé-ăⁿ ñí cudééⁿ-dě, te ní cachí-dé sá vâ ndíhu-dé vehe cundecu-dé vico-án ní cùu, dico ní quee tătá-güedé ní cáhán ndáhú-dé núú-dě cuendá ndíhu-dé. ²⁹ Te ní xáhaⁿ-dě xii tătá-dě: “Táu, cundedóho váha saú-n tnúhu na càháⁿ-í-a, yúhú ío cuéhé cuíá ñí cuu xìnu cuechi-í núú-n, te ni ìⁿ xito ñá túú quide sáá iní-í núú-n, te

ni ìnⁿ chivá lihli ñá túú tàxi-n-di caxi díí ìní-í-di ndihì cue tée càháⁿ ndihì-í. ³⁰ Te vitna ní nasáá déhe-n tée ní sáháⁿ ní dándòñuhu díhúⁿ-n ndihì nchaa ñáyiú xĩndecu ichi díí ìní. Te ní sahani-n ìnⁿ ndicutu numa quitì caváha-gá sá cuendá-dé”, càhí-dé xáhaⁿ-dě xii tătá-dě. ³¹ Te ní xáhaⁿ tătá-dě xii-dé: “Yòhó déhe-í ducaⁿ-ni ndècu ndihì ñaha-n xii-í, te nchaa sá ndécú ndihì-í cúú-xí cuendá-n. ³² Te vitna dacuití tátu-xi sá cádá-ó víco, te cudíí ìní-ó, chi ñani-n-áⁿ ñi quide-í cuendá sá ñi xihí-dé ní cùu, te ñáhá chi ndècu vívú-dě, te sa ní xíta-dé ní cùu, te ní nasáá méé-dě”, càhí-dé xáhaⁿ-dě xii déhe-dé tée sàcuéhé-gá-áⁿ — duha cuáháⁿ cuendú ní canì Jèsús núú-güedě.

16

Nàcuáa ní quide ìnⁿ tée tàxi tnuní ñáhá xii cue tée xĩnu cuechi

¹ Te Jèsús xáhaⁿ-gá xii cue tée xica cuu ndihì-gá:

—Ní xĩndecu ìnⁿ tée cuica, te ducaⁿ ñi xĩndecu ìnⁿ tée ní taxi tnuní ñáhá xii cue tée ní xĩnu cuechi núú-dě. Te tée-áⁿ ñi xini ñáhá ñáyiú dùhu-dé díhúⁿ tée cùu patróóⁿ-dě, te cuáháⁿ-dé dándòñuhu-dé, te ní xáháⁿ-yu xii tée cùu patróóⁿ-dě sá dúcáⁿ quide-dé. ² Te tée cùu patróóⁿ-dě-áⁿ ñi cana ñaha-dě xii-dé, te ní xáhaⁿ-dě: “¿Ná cuendá duha càháⁿ ñáyiú cuendá-n? Yáchí chí na tàxi cuendá-n nchaa chiúⁿ ní quide-n, chí vitna te vá táxí tnuní-gá-n cuè tée xĩnu cuechi núú-í”, càhí-dé xáhaⁿ-dě. ³ Te tée tàxi tnuní ñáhá xii cue tée xĩnu cuechi-áⁿ ñi sani ìní-dé: “¿Te nása cada-í vitna na quèhndé pàtróóⁿ-í chiúⁿ-í? Chí ñá cùndèe-gá-í cada-í chiúⁿ véé, te cùcahaⁿ núú-í cácaⁿ ndàhú-í. ⁴ Dico duha cada-í cuendá queheⁿ cuendá ñáhá ñáyiú vehé-yu òré ná quèhndé duuⁿ-ná pàtróóⁿ-í chiúⁿ-í”, duha

ní sani iní-dé. ⁵ Te sátá dúcáⁿ te ní cana-dé ìⁿ ìⁿ cue téé tàú núú pàtróóⁿ-güedě. Te téé díhna ní xícáⁿ tnúhú-dě núú-dě, te xăhaⁿ-dě: “¿Ndèé dau tàú-n núú pàtróóⁿ-i?”, cächí-dé xăhaⁿ-dě. ⁶ Te téé-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě: “Tàú-í ìⁿ ciëndú bàrríl acítí”, cächí-dé xăhaⁿ-dě. Te téé tàxi tnuní ñáhá xii cue téé xínu cuechi-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě: “Iha náú reciú-n-á, te ndadúha ingá sá ũdico úxí taxi-n”, cächí-dé xăhaⁿ-dě. ⁷ Te dătnùní ní xícáⁿ tnúhú tùcu-dé núú ingá-dé, te xăhaⁿ-dě: “Te yòhó, ¿ndèé dau tàú-n-í?”, cächí-dé xăhaⁿ-dě. Te téé tàú-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě: “Íⁿ ciëndú ngohnchí triú tàú-í”, cächí-dé xăhaⁿ-dě. Te téé tàxi tnuní ñáhá xii cue téé xínu cuechi-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě: “Iha náú reciú-n-á, te cadúha ingá sá cùmídícó-nă taxi-n”, cächí-dé xăhaⁿ-dě. ⁸ Te téé cùu patróóⁿ-áⁿ nǐ cachí-dé sá ïo váha ñùhu díquí tée dùhu-áⁿ nàcuáa cada-dé cundecu váha-dé. Te nchaa ñáyiu xĩndecu ichi cuèhé ichi duha, ío-gá váha ñùhu díquí-yu nàcuáa cadá-yu cundecu váha-yu ndihí nchaa ñáyiu cùndihí-yu dácúúxí ñáyiu ndècu ichi Yá Ndiõxí.

⁹ Te yúhú cächí-í sá cadá-ndó sǎ vǎha ndihí nchaa sá ndécú ndihí-ndo ní cuáha ñuyíú yǐcá cuèchi-a, te ducaⁿ te coo cue téé ío váha tnahá tnúhu ndihí-ndo, te òré ná ndihí nchaa sá ìò ñuyíú-a, te Yá Ndiõxí queheⁿ cuèndá ñáhá-gǎ xii-ndo, te cundecu-ndo ndihí-gá ni caa ni quíhíⁿ.

¹⁰ Te núu ìⁿ téé quide ndáá cuèi ìⁿ chùⁿ líhli na càda-dé, te ñu-ni ducaⁿ quide ndáá-dé cuèi ìⁿ chùⁿ cahnu na cada-dé. Dico téé ñǎ túú quide ndáá, chi cuèi chùⁿ líhli àdi chiuⁿ cahnu na cada-dé dico ìⁿ-ni quide-dé. ¹¹ Te núu nchòhó vá cadá-ndó sǎ vǎha ndihí nchaa sá nǐ cuáha ñuyíú yǐcá cuèchi-a

ña, te Yá Ndiöxí vá táxí-gă sá vâha ndècu ndihî-gă xii-ndo. ¹² Te núu vá cádá ndăá-ndó còto-ndo nchaa sá táxí núu tnaha ñáyîu-ndo, te vá yôo taxi sá ndúú tàhú-ndó.

¹³ Te ni ìⁿ tée xînu cuechi vá ndácú-dě cunu cuechi-dě núú úú pàtróóⁿ, chí tée-áⁿ cuu váha iní-dé núú ìⁿ pàtróóⁿ-dě te tnî-dé nchaa tnúhu càháⁿ pàtróóⁿ tée cùu váha iní-dé núú-xi-áⁿ. Te núú ìngá tucu pàtróóⁿ-dě vá cúú vâha iní-dé, te ni vâ tnî-dě tnúhu càháⁿ pàtróóⁿ-dě-áⁿ. Te ducaⁿ sâtnahá-xi cùu nchohó chí vá ndácú-ndó cunu cuechi-ndo núú Yá Ndiöxí te cuhuⁿ iní-ndó nchaa sá ío ñuyíú-a —càchí-gă xáhaⁿ-gă xii-güedé.

¹⁴ Te nchaa cue tée cùu fariséú ío ñùhu iní-güedé nchaa sá ío ñuyíú-a, te xîndedóho-güedé nchaa tnúhu càháⁿ Jèsús, te ní cáháⁿ yíchí-güedé cuendá-gă. ¹⁵ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Nchòhó cúú-ndó cuè tée ío váha càháⁿ núú ñáyîu cuendá-ni sá cuíní-ndó càháⁿ váha-yu cuendá-ndó, dico Yá Ndiöxí xîní ndăá-gă nàcuáa càa iní-ndó ìⁿ ìⁿ-ndo, te nchaa sá càchí cue ñáyîu ñuyíú-a sá ío nàndíhî, Yá Ndiöxí dáquèe tíhú-gă.

Cuendá nchaa tnúhu ní chídó tnùnî ndíi Moisés

¹⁶ Te nchaa tnúhu ní chídó tnùnî ndíi Moisés cúnù-xi ni cuu, ndihî nchaa tnúhu ní chídó tnùnî cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha. Dico cútnahá ní ngúita té Juáá tée ní xóo dacuàndute ñaha xii ñáyîu ní cáháⁿ-dé tnúhu-í, ndéé dàvá-áⁿ ñà túú-gă ní cùnùu nchaa tnúhu ní chídó tnùnî ndíi Moisés ndihî nchaa tnúhu ní chídó tnùnî cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha. Te ñîu-ni ndéé dàvá-áⁿ ni quesaha ta tècú tnùnî ñáyîu nàcuáa ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xií-yu,

te vâi ñáyiu ío sàni iní-yu vitna nàcuáa cadá-yu ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiõxí xii-yu. ¹⁷ Te nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ío ndáá càháⁿ-xi, te ndíhi-gá naa andíu ndíhi ñuyíú dàcúúxí sã ndíhi ìⁿ ìⁿ tnúhu-áⁿ cada-xi nàcuáa càháⁿ-xi.

Jèsús càháⁿ-gá cuèndá ñáyiu dàña tnaha
(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

¹⁸ 'Te núu ìⁿ téé na dàña tnaha-dé, ndíhi ñadìhí-dé, te tnándaha tucu-dé ndíhi ingá-yu, te nèhé víhí quide-dé te núu ducaⁿ na càda-dé, te téé na tnãndaha ndíhi ñaha ní dáñá yìⁿ-xi, te diu-ni ducaⁿ ñà túú cùu-xi sá vãha te núu ducaⁿ na càdá-yu —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

Cuèndá ìⁿ téé nàni Lázaru ndíhi cuèndá ìⁿ téé cuica
¹⁹ Te xãhaⁿ tucu-gã xii-güedé:

—Ní xíndecu ìⁿ téé cuica, te ní xóo cuihnu-dé mee-ni dõó vãha dóó vii càa, te nchaa nduu súúni vãha ní xóo cada-dé viço vehe-dé. ²⁰ Te ní xíndecu tucu ìⁿ téé ndàhú ní xínani-dé Lázaru, te téé-áⁿ ní cuhú-dé ní xíndeé-dé nitùhú-dé ndíhiyi, te ìⁿ nduu ìⁿ nduu ní xóo taxinucóo ñaha-güedé xii-dé yuyèhe téé cuica-ãⁿ. ²¹ Te téé ndàhú-áⁿ ñí xóo cuú-dé docó, te ní xóo cuini-dé caxi-dé nchaa sá ñà túú-gã ní xõo yãha caxi téé cuica-ãⁿ, te ñá túú ní xõo níhí-dé. Te cuèi iná ní xóo quíhíⁿ-di ní xóo nayuu-di nchaa núú ndíhiyi ndèé-dé-áⁿ. ²² Te ní sáá ìⁿ nduu te ní xíhí téé ndàhú-áⁿ, te cue espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiõxí ndéca ñàha-xi xii-dé cuándaa núú ndécú tẽ Abrahám cundecu-dé. Te ní sáá nduu ñí xíhí téé cuica-ãⁿ tnàhá-dé, te ní chindúxi ñaha-güedé xii-dé. ²³ Te ní sáá-dé núú xíndecu nchaa ñáyiu ní xíhí ñá túú ní quide ndáá núú Yá Ndiõxí te xíaⁿ ío ndòho-dé

ndécú-dě, te ní ndonehe núú-dě te xica nĩ xíní-dé té Àbrahám ndìhi té Lăzarú-áⁿ xĩndecu-güedé. ²⁴ Te níhi ní cáháⁿ-dě, te xăhaⁿ-dě: “Yòhó tătá Àbrahám, cundàhú iní ñáhá xìi-í, te cúñaha xìi té Lăzarú ná dândaxiⁿ-dé díquí ndáhá-dě, te na quixi-dé dandàxiⁿ-dé yàa-í, chí ío ndòho-í ñùhù-í núú ñùhú núú càyú-a”, cächí-dé xăhaⁿ-dě xii té Àbrahám. ²⁵ Dico té Àbrahám ní xáhaⁿ-dě: “Ndàhú yòhó ñaní tnáhà-í, dandàcu iní sá ío váha ní xĩndecu-n ñùyíú, te té Lăzarú ío ndàhú ní ndoho-dé ní xĩndecu-dé. Te vitna ní nucúndecu váha-dé iha, te yòhó ndóhó-n vitna. ²⁶ Te ñá díú-ní să xǎⁿ tucu, chí cuádava ndècu ìⁿ déhvá cùnú ñùhú nèhu-xi núú ndécú-ó, te cuèi nchaa ñáyiú xĩndecu iha na cächí iní-yu quixí-yu núú ndécú-ndó dico vá ndácũ-yu, te ni nchòhó vá ndácú-ndó quixi-ndo núú ndécú-ndí”, cächí-dé xăhaⁿ-dě. ²⁷ Te ní xáhaⁿ tõe cuica-ǎⁿ: “Te núu ducaⁿ te càháⁿ ndàhú-í núú yòhó tătá Àbrahám vitna sá téndàha-n té Lăzarú ná quíhíⁿ-dé vehe tătà-í, ²⁸ chí ndècu úhúⁿ-gá ñaní-í, te na cũñaha-dě xii-güedé sá vă cádá-güedě dàtná ní quide-í cuendá sá vă quíxí-güedě tnàhá-güedé núú ndécù-í ndóhò-í-a”, cächí-dé xăhaⁿ-dě. ²⁹ Te té Àbrahám ní xáhaⁿ-dě: “Mee-güedě ndécú ndìhi-güedé nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndìhi nchaa tnúhu ní chídó tnùní cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiǒxí ndée sanaha, te nchaa tnúhu-áⁿ ná tnì-güedé nàcuáa càháⁿ-xi”, cächí-dé xăhaⁿ-dě xii-dé. ³⁰ Te ní xáhaⁿ tùcu tée cuica-ǎⁿ: “Tătá Àbrahám, dico vá cádá cuendá-güedé nchaa tnúhu-áⁿ, dico núu ìⁿ ñáyiú ñá túú-gă ndécú ñùyíú ìⁿ ñáyiú ndècu ndìhi-n quíhíⁿ-yu cáháⁿ ndìhi ñàhá-yu xii-güedé nàcuáa

ndùu tnúhu váha, te ndixi cuéchi iní-güedé nchaa sá ñà túú quide váha-güedé ndécú-güedě, te cada váha-güedé”, cächí-dé xáhaⁿ-dě xii-dé. ³¹ Dico té Àbrahám ní xáhaⁿ-dě: “Te núu ñá túú cuení-güedé tñi-güedé tnúhu ní cáháⁿ ndíi Moisés, ndíhi tnúhu ní cáháⁿ cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha ña, te diu-ni ducaⁿ càda-güedé cuéi ñⁿ ñáyiú ní xíhí ná ndótó-yu cúñàhá-yu nàcuáa ndùu tnúhu váha, chi vá quindáá iní-güedé”, cächí té Àbrahám xáhaⁿ-dě xii téé cuica-ãⁿ —cächí Jèsús xáhaⁿ-gã xii cue téé cùu fariséú.

17

*Quihi iní-ó vǎ cündècu-o ichi cuehé ichi duha
(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)*

¹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii cue téé xica cuu ndíhi-gá:

—Dacuitíí sǎ cóo cuè téé dacàháⁿ-güedé ñáyiú cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá, j dico ndàhú ní cuu cue téé ducaⁿ na dàcaháⁿ ñáhá xii-yu cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá! ² Chi váha-gá sá núu na dàcutu ndéé ñáyiú ñⁿ yúú yǒdó dǔcúⁿ-güedě te dàquée ñàhá-yu xii-güedé xití ndute làmár, te ñá díú sǎ cündècu-güedé dacàháⁿ-güedé ñáyiú cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá, cuéi ñáyiú ndàhú iní-xi dandàhú-güedé. ³ Te ío quihi iní-ndó cündècu-ndo.

’Te núu ñⁿ ñaní tnáhá-ndó quide-dé ñⁿ sá ñà túú tàú-dé cada-dé sá cúú-xí-ndó te cáháⁿ-ndó dǒho-dé, te núu ní ndixi cuéchi iní-dé sá ñà túú ní quide váha-dé, te cada càhnu iní-ndó sǎ ñⁿ quide-dé. ⁴ Te cuéi úsá xito na càda-dé nándi sá ñà túú tàú-dé cada-dé sá cúú-xí-ndó ñⁿ nduu, te núu na quixi-dé úsá xito núú-ndó, te cachí-dé sá

vă dúcáⁿ-gă cada-dé, te xìni ñuhu-xi cada cahnu iní-ndó-dé —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Ñáyiú sàndáá ndisa iní-xi

⁵ Te ní xáhaⁿ cuè téé xìca cuu ndìhi Jesús xii-gá:

—Chindee ñàha xii-ndí cuèndá ducaⁿ te quíndáá-gá iní-ndí sá Yă Ndiõxí ndácú-gă quídé-gă nchaa sá vâha —càchí-güedé xâhaⁿ-güedé xii-gá.

⁶ Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te núu nchòhó quíndáá ndisa iní-ndó sũúni cuèdicó luha líí dàtná cuíní-ndó càa ìⁿ ndíquíⁿ yutnu nàni mostázá, te ducaⁿ te cuu cúñaha-ndo xii ìⁿ yutnu: “Quene-n ìha te quíhíⁿ-n cuìhnu-n xití làmár”, duha cúñaha-ndo. Te ducaⁿ càda-xi te núu na quíndáá ndisa iní ñáhá-ndó xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Nàcuáa tàú ìⁿ téé xìnu cuechi cada-dé

⁷ Te xâhaⁿ tùcu-gá xii-güedé:

—Te núu ìⁿ nchòhó ndécú ìⁿ téé xìnu cuechi núú-ndó, te cuáháⁿ-dé yucu cuángada chiuⁿ-dé, àdi cuáháⁿ-dé yucu coto-dé quiti, te òré ní nasáá-dé vehe sá ñí sáháⁿ-dé yucu, te vá cũñaha nchòhó cue téé cùu patróóⁿ-dè xii-dé: “Yáchí nehé caxi-n dítá”, vá dúhá cũñaha-ndo. ⁸ Chi nchòhó cue téé cùu patróóⁿ-dè cúñaha-ndo xii-dé: “Cundihí iní cada túha sá cùdini-í, te díhna-gá-í caxi-í dítá te dàtnúni caxi-n”, duha cúñaha nchòhó cue téé cùu patróóⁿ xii-dé. ⁹ Te òré ná ndíhí chiuⁿ ní táhú nchòhó cue téé cùu patróóⁿ cada téé xìnu cuechi núú-ndó, te ñá túú tàú-ndó ndàcáⁿ táhú-ndó nũú tée xìnu cuechi núú-ndó. ¹⁰ Te duha càháⁿ-í chi núu òré ná ndìhi nchaa chiuⁿ ní táhú Yă Ndiõxí cada-ndo, te

cachí-ndó: “Nchúhú cúú-ndǐ cue téé xínu cuechi núú Yá Ndiǒxí, dico ñá túú tàú-gá ndacáⁿ táhú-gǎ núú-ndǐ, chi mee-ni chùⁿ ní táhú-gǎ ní quide-ndǐ”, duha cachí-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Jèsús quidé tǎtna-gá úxí cue téé tnàhá cuéhé sǎ dátèhyú nihnu-xi yiqui cùñú ñáyiu

¹¹ Te ñuhu Jèsús ichi cuáháⁿ-gá ñuú Jerusalén, te ní yáha-gá núú ràyá distrítú Sàmariá ndihì distrítú Galileá. ¹² Te ta cùyatni-gá ìⁿ ñuú lǐhli cuáháⁿ, te ní sátnahá ñáhá úxí tnàhá cue téé cùhú xii-gá, te tnàhá-güedé cuéhé sǎ dátèhyú nihnu-xi yiqui cùñú-ó dico xica lùha ní ngúnu tnǐ-güedé, ¹³ te níhi ní cáháⁿ-güedé, te xǎhaⁿ-güedé xii Jèsús:

—ìMèstrú, cundàhú iní ñáhá xii-ndǐ! —
càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

¹⁴ Te òré ní xiní ñáhá Jèsús xii-güedé, te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Chí cuáháⁿ núú dütú ná cùndehe ñaha-dé xii-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te ichi-ni ñuhu-güedé cuáháⁿ-güedé ní ndúha-güedé cuéhé tnàhá-güedé. ¹⁵ Te nchaa-güedé ní cutnùní iní-güedé sá ñǐ ndúha-güedé, dico ìⁿ-ni-dé ní nacuico-dě, te ní ngüíta-dé níhi ní cáháⁿ-dé, te ní cachí-dé sá ìo càhnu cuu Yá Ndiǒxí. ¹⁶ Te ní ngüíñí xítí-dé núú Jèsús, te ní nuu núú-dě ndàa núú ñúhú ndàcáⁿ táhú-dě núú-gǎ. Te téé-áⁿ cúú-dě téé distrítú Sàmariá. ¹⁷ Te Jèsús ní cachí-gá:

—Úxí tnàhá-güedé ní ndúha cuéhé tnàhá-güedé. ¿Te ndèé ndécú dàva-gá-güedé-i? ¹⁸ ¿Te náa ìⁿdìi-ni téé ìngá ñuú-a ní nacuico-dě ndàcáⁿ táhú-dě núú

Yă Ndiöxí, te cächí-dé sá ïo cànnu cuu-gá ñă? — cächí-gá.

¹⁹ Te ní xáhaⁿ-gă xii téé-áⁿ:

—Ndacuíñí te núhú-n, chi sa ní ndúha-n cuěhé tnàhá-n, chi ní sándáá iní-n Yă Ndiöxí —cächí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

Nàcuáa yìndaha ñaha Yá Ndiöxí

(Mt. 24:23-28, 36-41)

²⁰ Te cue téé cùu fariséú ní xícáⁿ tnúhú-güedě núú Jèsús nũu ná ama ngüíta Yá Ndiöxí ndíhu ndaha-gă ñáyiu. Te ní xáhaⁿ-gă:

—Ñá túú nă cada-xi ñuyíú quiní-ndó cuendá cutnùní iní-ndó sã ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiöxí xii-ndo. ²¹ Te ni vă yõo cachí: “Iha ndècu-gá táxí tnùní-gá, àdi yacáⁿ ndécú-gă táxí tnùní-gă”, chi tnuú-ndó sà ndecu-gá ndihì nchaa ñáyiu yìndaha-gá —cächí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedě.

²² Te ní xáhaⁿ-gă xii cue téé xìca cuu ndihì-gá:

—Te nchòhó chi sáá nduu, te cachí iní-ndó sã sũúní cuèdicó ìⁿ nduu quiní ñáhá-ndó xii yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, dico vá quèní ñáhá-gă-ndó xii-í. ²³ Te coo ñáyiu cúñàhá-yu xii-ndo: “Iha ndècu-gá, áⁿ yacáⁿ ndécú-gă”, quesàhá-yu cúñàhá-yu xii-ndo. Dico vá quèndáá iní-ndó quìhíⁿ-ndó ndìhí-yu núú cächí-yu, te ni vă cání iní-ndó quìhíⁿ mée-ndó. ²⁴ Chi dàtná cuìní-ndó quède-xi oré sàá ndúté àndiù, chi uuⁿi dàyehé-xi nihì ñuyíú, ducaⁿ càda-xi nduu na quixi tucu yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, te dàvá-áⁿ quiní ñáhá nchàa-ndi túhú ñáyiu xii-í.

²⁵ Dico díhna-gá ndoho vèhi-í, te daquèè tíhú ñáhá

ñáyiú ñuyíú-a xii-í. ²⁶ Te cadá-yu dàtná ní quide ñáyiú ní xíndecu cútnàhá ní xíndecu té Nőé, te ñiú-ni ducaⁿ sãtnahá-xi cada nchaa ñáyiú ndècu vitna ndéé sáá nduu quìxi tucu yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo. ²⁷ Chi caxi-ní-yu, coho-ní-yu, te caca cuu-ni cue téé xica ndáhú, te tnãndaha-ní-yu, chi ducaⁿ ñi quidé-yu dàvã-áⁿ ndéé ní sáá nduu cuãnguee té Nőé xití bàrcú, te ní ngüíta-xi ní cuuⁿ dáú ñi ndaa ndute ñuyíú, te nchaa-yu ní xihí ní cáhá-yu dàvã-áⁿ. ²⁸ Te ñiú-ni ducaⁿ ñi quide tucu ñáyiú cútnàhá ní xíndecu té Lőt, chi xèxí-yu xihí-yu, te sãáⁿ-yu te nãdicó-yu, te xixitú-yu nãndi sã xixitú-yu, te nchaa cue téé xidacáá-güedě vehe. ²⁹ Te òré ní quee té Lőt ñuú Sòdomá, te ní ngoyo ñuhú andiú, te dàcá yúú sũní ñicó ní nduu ñuhú-ñã-xi, te ní xihí nchaandí túhú ñáyiú ñuú-áⁿ. ³⁰ Te ñiú-ni ducaⁿ sãtnahá-xi cada ñáyiú na sáá nduu quìxi tucu yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo ñuyíú-a.

³¹ 'Te núu ñiⁿ ñáyiú càndodó-yu díquí véhě-yu nduu-ãⁿ, te ñi vá ndiñu-gá-yu quehéⁿ-yu ñiⁿ ndachíúⁿ-yu canehé-yu quíhíⁿ, te ñáyiú cuáháⁿ yucu, te ñi vá ñuhú-gá-yu vehé-yu. ³² Te chí dándàcu iní nàcuáa ní yáha ñadìhí té Lőt. ³³ Te nchaa ñáyiú cuìní dàcácu nihnu mee-xi ñuyíú-a ña, te cuíta nihnú-yu, te nchaa ñáyiú na cùú sã cuendá-í, te naníhí tàhú-yu.

³⁴ 'Te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sã ndùu-áⁿ, te núu úú-yu càa ñiⁿ núu xito, te ñiⁿ-yu ndanchitá-yu ndaá-yu andiú, te ñiⁿ-yu quendóo. ³⁵ Te núu úú ñáyiú ñihí nchícõ-yu ñiⁿ-ni vèhe, te ñiⁿ-yu

ndanchitá-yu ndaá-yu andiu, te ìⁿ-yu quendóo.
 36 Te núu úu cue tée yìhi-güedé yucu, te ìⁿ-dé
 ndanchita-dé ndaa-dé andiu, te ìⁿ-dé quendóo —
 cächí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

37 Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gá ñúu ní xícáⁿ
 tnúhú-güedě núú-gǎ, te xǎhaⁿ-güedě xii-gá:
 —Mèstrú, ¿te ndéé ducaⁿ càda-xi-i? —
 cachí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

Te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Te nchòhó xìní-ndó sǎ ncháá ñúu yúcu yìqui
 cuñú ní xihí, te yácáⁿ tàcá cue ndixíí xéxí-güedi —
 cachí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

18

*Jèsús càháⁿ-gá cuendá ìⁿ juéxí ndìhi cuendá ìⁿ ñaha
 quée*

1 Te Jèsús ní cani-gá ìⁿ cuendú núú-güedě cuendá
 sá vǎ ná tǔhú iní-güedé cáháⁿ ndìhi-güedé Yǎ
 Ndiöxí nchaa-ni òré. 2 Te xáhaⁿ-gǎ:

—Ìⁿ ñuuú ndécú ìⁿ juéxí, te ni ñà túú sàndáá
 iní-dé Yǎ Ndiöxí, te ni ìⁿ tnúhu xáhaⁿ ñáyiu ñá
 túú cuiní-dé cada cuendá-dé. 3 Te diu-ni ñuuú-áⁿ
 ndécú tùcu ìⁿ ñadihí ñaha quée, te ní sáháⁿ-aⁿ càháⁿ
 ndàhú-aⁿ núú juéxí-áⁿ cuendá cada ndáá-dé ìⁿ
 cuéchi. 4 Te titní xito ní cuu sàháⁿ-aⁿ càháⁿ ndàhú-aⁿ
 núú-dě te ñá túú cuiní-dé cada cuendá-dé tnúhu
 càháⁿ-aⁿ ni cùu, te ndéé núú ñà cúú-gǎ te ní sani
 iní-dé: “Te cuéi ñá túú sàndáá iní-í Yǎ Ndiöxí,
 te ni ñà túú quide cuendá-í nchaa tnúhu càháⁿ
 ñáyiu cada-í, 5 dico na càda ndáá-í cuendá ñaha
 quée-a ndìhi ñáyiu cùu úhú iní tnáhá ndìhi-aⁿ, chi
 vá cùndèe-gá iní-í nuu núu quixi-aⁿ dasàtú iní ñáhá

xì-í”, duha ní sani iní tée cùu juéxí-áⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁶ Te ní xáhaⁿ tùcu-gá xii-güedé:

—Cada cuèndá-ndó nàcuáa ní sani iní juéxí tée cuihna ìní-xi-áⁿ. ⁷ Te Yá Ndiöxí ío chìndee-gá nchaa ñáyiú ní cáháⁿ-gá cundecu ndìhi-gá, chi cuèi nduu cuèi niú càháⁿ ndìhi ñàhá-yu xii-gá, te vá cùyàa-gá nachinaa-gá nchaa sá quidé ñàha nchaa ñáyiú cùu úhú iní ñàhá xii-yu. ⁸ Te ío ndìhi ducaⁿ càda-gá. Te òré ná quèxi yúhú Téee cùu ñàní tnàhá-ndó nchàa-ndo, ¿te náa naníhí-gǎ-í ñáyiú sàndáá ndisa iní Yá Ndiöxí-ǎⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Nàcuáa quide ñⁿ téee cùu fariséú ndìhi ñⁿ téee cùu cobradór

⁹ Te Jèsús ní cáháⁿ-gá núú ñáyiú nàcuáa quide ñáyiú sàni iní sá ío quide ndáá te dàquee tíhũ-yu tnàha ñáyiú-yu, te xáhaⁿ-gǎ xii-yu:

¹⁰ —Úú cue téee cuáháⁿ-güedé veñúhu càhnu sá ío cùnuu cáháⁿ ndìhi-güedé Yá Ndiöxí, te ñⁿ-dé cúú-dě téee cùu fariséú, te ñgá-dé cúú-dě téee cuihna ìní-xi quide cobra ñàhá xii ñáyiú cuèndá impuèstú.

¹¹ Te téee cùu fariséú-áⁿ nútní-dé càháⁿ ndìhi-dé Yá Ndiöxí, te xáhaⁿ-dě xii-gá: “Yòhó Dútú Ndiöxí ndàcáⁿ táhù-í núú-n, chi ñá túú quide-í dàtná quidé dàva-gá-güedé, chi dùhu-güedé, càháⁿ ndìhi-güedé ñàdìhi te ñá díú ñàdìhi-güedé cúú-yu, te nándi-gá nchaa sá cuèhé sá dúhá quide-güedé, te ni ñà túú quide-í dàtná quidé tée cuihna ìní-xi quide cobra ñàhá xii ñáyiú cuèndá impuèstú ndécú íha. ¹² Chi yúhú ñá túú tnàhí ná xéxì-í úú nduu xití samàná cuèndá sá càháⁿ ndìhi ñàhá-í xii-n, te nchaa sá ñìhí-í te càhu-í úxí xichi, te ñⁿ xichi tàxi-í xii-n”, càchí-dé

xăhaⁿ-dě xii Yá Ndiöxí. ¹³ Dico tée cuihna ìní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiu cuendá impuèstú-áⁿ chi xica lùha nutnîi-dé, te ni lùha ñá túú cùyii-dé ndonehe núú-dě andiu cuendá sá ndíxí cuèchi iní-dé nchaa sá ñà túú vâha quide-dé, te ndèdí ndaha-dé pèchú-dé sá ndìhú iní-dé, te xăhaⁿ-dě xii Yá Ndiöxí: “ïYòhó Dútú Ndiöxí cundàhú iní ñáhá xii-í, chi ío cuéhé sã ñà túú vâha quide-í núú-n!”, càchí-dé xăhaⁿ-dě xii Yá Ndiöxí. ¹⁴ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã tée cuihna ìní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiu-áⁿ nî tedóho Yá Ndiöxí nchaa tnúhu ní cáháⁿ-dé, te ní quide càhnu iní-gá nchaa sá ñà túú vâha ní quide-dé, te cuánuhú-dé vehe-dé. Te tée cùu fariséú-áⁿ ñà túú ní tètóho ñaha Yá Ndiöxí xii-dé. Chi nchaa ñáyiu na càda cahnu mee-xi ñuyíú-a te vá cúú-yu ñáyiu cùnunu, te nchaa ñáyiu ñà túú quide cahnu mee-xi, ñáyiu-áⁿ cunúú-yu —càchí Jèsús xáhaⁿ-gã xií-yu.

Jèsús quidé ï-gã landú

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵ Te ìñú ñáyiu ndècá-yu landú lîhli cuáháⁿ núú Jèsús chi cuíní-yu sá téndàha ñaha-gá xii-güexi, te òré ní xiní cue tée xica cuu ndîhi-gá sá ndécã-yu landú-áⁿ cuáháⁿ núú-gã, te ní ngüíta-güedé ténàá ñáhá-güedé xií-yu, te xăhaⁿ-güedé sá vã dúcáⁿ càdá-yu. ¹⁶ Dico Jèsús ní cana ñaha-gã xii-güedé, te ní xáhaⁿ-gã:

—Chí dáñá ná quixi nahi landú lîhli-áⁿ nùú-í-a, te vá càdí-ndó ìchi-güexi, chi dàtná cúú vâha iní cue landú lîhli-áⁿ ducaⁿ cùu vâha iní cue ñáyiu yîndaha ñaha Yá Ndiöxí. ¹⁷ Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã nùu vá quìndáá iní ñáhá-ndó dàtná

quidé dàva landú lihli sàndáá iní ñáhá xii-í, te vá ndihu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xii-ndo, te vá ndúú tǎhú-ndó cùndecu-ndo ndihi-gá ni caa ni quíhíⁿ — cǎchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

*Iⁿ tée cuica cǎháⁿ ndihi-dé Jèsús
(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)*

18 Te iⁿ tée cùnunu ní xicáⁿ tnúhú-dě núú Jèsús, te xǎhaⁿ-dě xii-gá:

—Yòhó Mèstrú, cùu-n téé ío váha iní-xi, te cuení-í nǔu vá cùndèe iní-n cǎchí tnúhu-n nǎ cúú sǎ váha cada-í cuendá nduú tǎhú-í cundecu-í ndihi Yá Ndiöxí ni caa ni quíhíⁿ — cǎchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

19 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—¿Te cùtnuní iní-n nǎcuáa ndùu tnúhu cǎháⁿ-n sǎ yúhú váha iní-ǎⁿ? Chi iⁿdii díi-ni Yá Ndiöxí váha iní-gá. 20 Te yòhó xini-n nǎcuáa ní cachí Yǎ Ndiöxí cada ñáyiu, te duha ní cachí-gá: “Nchòhó cue téé vá cǎháⁿ ndihi-ndo ñàdihí te núu ñá díú ñàdihí-ndó cùú-yu, te ducaⁿ-ni nchòhó cue ñáyiu dìhí tucu vá cǎháⁿ ndihi-ndo tǎe te núu ñá díú yì-ndo cuu-güedé, te vá cǎhni-ndó tnàha ñáyiu-ndo, te ni vǎ dúhú-ndó sǎ ndécú ndihí-yu, te ni vǎ dǎcǎcu-ndo cuéchi neñuú sá cúú-xí tnàha ñáyiu-ndo, te canehe-ndo sǎ yíñuhu núú tǎtá-ndó ndihi núu nǎná-ndó”, duha ní cachí Yǎ Ndiöxí cada ñáyiu — cǎchí Jèsús xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

21 Te téé-áⁿ ñí xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Nchaa xiǎⁿ ní ngüíta-í quidè-í ndéé cùtnàhá cúú làndú-í — cǎchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

22 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Dico cùmání ìngá núú sǎ cádá-n, vitna te quíhíⁿ-n te dico-n nchàa sá ndécú ndìhi-n, te díhúⁿ-n cuǎha táhú-n cuè ñáyiú ndàhú, te ducaⁿ te nduu táhú-n cùndecu váha-n núú ndécú Yǎ Ndiǒxí táxí tnùnì-gá, te na yǎha ducaⁿ càda-n te quixi-n chìtnahá ñáhá-n xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

²³ Te sá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ Jèsús xii-dé, te ío ní cundìyí-dé, chi ío cuica-dě. ²⁴ Te sá ñí xiní ñáhá Jèsús xii-dé cundìyí-dé, núu ní cachí-gá:

—Íó úhú quíndáá iní ñáyiú cuica Yǎ Ndiǒxí cuèndá ndíhu ndaha ñàha-gá xií-yu! ²⁵ Te yáchí-gá yáha ìⁿ càméyu yaú ìⁿ yìqui tìcú dàcúxí sǎ quíndáá iní ìⁿ ñáyiú cuica Yǎ Ndiǒxí cuèndá ndíhu ndaha ñàha-gá xií-yu —duha ní cachí-gá.

²⁶ Te nchaa ñáyiú ní tecú dóho-xi tnúhu ní cáháⁿ-gá ní xáhǎⁿ-yu xii-gá:

—¿Te yoo naníhí tǎhú te núu ducaⁿ vǎiⁿ? —càchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-gá.

²⁷ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xií-yu:

—Cue ñáyiú ñuyíú-a chi vá ndácǔ-yu ná cadá-yu nàcuáa ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiǒxí xií-yu, dico mee-gǎ chi ndacu-gá ndíhu ndaha ñàha-gá xií-yu chi nchaa sá vǎha ndàcu-gá quídé-gǎ —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

²⁸ Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Nchúhú ní dándǒo-ndí nchaa sá ndécú ndìhi-ndí, te ní tuha ñaha-ndǐ xii-n —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

²⁹ Te ní xáhaⁿ-gǎ xii ñáyiú:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ ncháá ñǎyiú na dándóo vehe-xi, àdi tátá-xi, nǎná-xi, ñaná-xi,

cúha-xi, ñadìhí-xi, déhe-xi cuèndá sá cuení-yu ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xií-yu, ³⁰ te ío-gá cuéhé sã cuãñaha-gã xií-yu cundecu ndihí-yu, te ñá díú-ní xǎⁿ, chi tnàhá nduu táhũ-yu cundecu ndihí ñàhá-yu xii-í nì caa nì quíhíⁿ ná sàá nduu — càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

*Jèsús càháⁿ tucu-gá sá cáhni ñàha-güedé xii-gá
(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)*

³¹ Te Jèsús ní taudìⁿ-gá ndi ùxúú cue téé xìca cuu ndihí-gá tnuú ñáyiu, te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Vitna te quíhíⁿ-ó ñúú Jerusàlén, chi yàcáⁿ cada-xi nchaa nàcuáa sa ní chídó tnùnì cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha nàcuáa yáha yúhú Téé cùu ñanì tnàhá-ndó nchàa-ndo.

³² Chi cuáha cuèndá ñàhá-güedé xii-í núú cuè téé ñá túú cùu cue téé isràél, te cudíquí ndeé ñàhá-güedé xii-í, te cúcuèhé ñàhá-güedé, te túú díí ñàhá-güedé xii-í. ³³ Te caniha-güedé ndihí ñì, te dàtnùnì cahni ñàha-güedé xii-í, dico nduu únì sá cùú-í te ndoto-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

³⁴ Dico ni ñìⁿ tnúhu ní cáháⁿ-gá ñá túú ní tècú tnùnì-güedé, chi ío yídáhu tnúhu ní cáháⁿ-gá ñuu xǎⁿ ni ñìⁿ ñá túú ní tècú tnùnì-güedé.

*Jèsús quidé tǎtna-gá núú ñìⁿ téé cuáá ñúú Jerìcò
(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)*

³⁵ Te òré tá cùyatni Jèsús ñúú Jerìcò cuáháⁿ, te yuhu ìchi cuáháⁿ-gá-áⁿ núcõo ñìⁿ téé cuáá xìcáⁿ ndàhú-dé. ³⁶ Te òré ní tecú dóho-dé xìcáháⁿ vài ñáyiu xiyáha-yu, te ní xìcáⁿ tnúhú-dé núú ñáyiu ndècu ndihí-dé ná cuèndá ducaⁿ vài-yu yáha. ³⁷ Te

ní xáhãⁿ-yu sá Jèsús téé ñuú Nazàrét ñúhú-dě ichi.

³⁸ Te níhi ní cáháⁿ-dé, te xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Jèsús ñaní tnáhá ndïi Dàvií, cundàhú iní ñáhá xii-í! —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

³⁹ Te ñáyiu xĩxódó núú nũú Jèsús ní tenàá ñáhã-yu xii-dé, te xáhãⁿ-yu sá ná càdí-dé yuhu-dé dico uuⁿ-gá níhi ní cáháⁿ-dé xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Yòhó téé cùu ñaní tnáhá ndïi Dàvií, cundàhú iní ñáhá xii-í! —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

⁴⁰ Te Jèsús ní ngüíñí-gá, te ní táúchíúⁿ-gã ní sángxueheⁿ ñaha cuè téé ndihí-gá. Te òré ní quexìo-dé núú-gã, te ní xícáⁿ tnúhú-gã núú-dě, te xáhaⁿ-gã:

⁴¹ —¿Ná cuìní-n càda ñaha-í xii-n-i? —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Te téé cuàá-áⁿ ñí xáhaⁿ-dě:

—Mèstrú, cuìní-í cada tátna-n nũ-í cuèndá cundehe-í —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

⁴² Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã:

—Sa ní ndúha núú-n chi ní sándáá iní-n Yá Ndiõxí —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

⁴³ Te òré-ni-áⁿ ñí ndúha núú-dě, te ní chinchícúⁿ-dé Jèsús, te ní cachí-dé sá ïo càhnu cuu Yá Ndiõxí. Te nchaa ñáyiu ní xiní nàcuáa ní cuu ní ndúha núú-dě tnáhá-yu ní cachí-yu sá ïo càhnu cuu Yá Ndiõxí.

19

Jèsús ndihí ñí téé nàni Zaquéú

¹ Te Jèsús ní sáá-gá ñuú Jericó, te ta yãha-gá xití ñuú-áⁿ cuáháⁿ. ² Te ñuú-áⁿ ndécú ñí téé cuica nàni-dé Zàquéú, te cùnuu-dé táxí tnùnì-dé cue téé cùndihí-dé, cue téé cuihna iní-xi quìde cobrá ñáhá xii ñáyiu cuèndá impuèstú. ³ Te téé-áⁿ cuìní-dé

quiní-dé Jèsús òré-áⁿ ní cùu te ñá ní ndàcu-dé, chi ío cuéhé ñǎyiu, te ñá túú dùcúⁿ-dé. ⁴ Te xìnu-dé ní ngódó núú-dě te ní sáá-dé díquí ñⁿ yutnu sìcómorú nùtní yatni yuhu ìchi núú yǎha Jèsús cuèndá cuìní-dé quiní ñáhá-dě xii-gá. ⁵ Te òré tá yǎha Jèsús xíaⁿ, te ní ndonehe núú-gǎ díquí yutnu núú cándòdo-dé-áⁿ, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Zàqueú, tanùu ndíhi díquí yutnu-áⁿ, chi tnaví quexìo-í vehe-n ndètátú-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁶ Te té Zàqueú-áⁿ ñí nuu ndíhi-dé díquí yutnu-áⁿ, te ío ní cudíí ìní-dé ní queheⁿ cuèndá-dé Jèsús vehe-dé. ⁷ Te sá ñí xíní ñáyiu ní quexìo Jesús vehe-dé, te ncháá-yu ní ngúíta-yu càháⁿ cuéhé-yu cuèndá-gá, te xítnàhá-yu:

—Tée-a cuánguìhu-dé vehe ñⁿ té ndècu ichi cuehé ichi duha —càchí-yu xítnàhá-yu.

⁸ Te té Zàqueú-áⁿ ñí ndacuíñí-dé tnuú-yu, te xáhaⁿ-dě xii Jèsús:

—Yòhó Mèstrú, na cuǎha-í ñáyiu ndàhú cuádava nchaa sá ndécú ndíhi-í. Te núu yoo ní dándàhú-í ní dúhù-í, te codo ùní-gá tnàhá sá ñí dúhù-í-yu nacuáñaha-í xii-yu —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

⁹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii té Zàqueú:

—Vitna ní naníhí tàhú-n ndíhi nchaa ñáyiu xíndecu vehe-n, chi tnàhá-n cùu-n ñaní tnàhá ndíi Àbrahám. ¹⁰ Te yúhú Tée cùu ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo véxi-í nándùcu-í ñáyiu ní xíta nihnu cuèndá dàcácu nihnu-í-yu núú ùhú núú ndàhú —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

*Nàcuáa ní quide-güedé ndihi díhúⁿ cuàáⁿ
(Mt. 25:14-30)*

¹¹ Te nchaa ñáyiⁿ-áⁿ nǐ sani iní-yu sá ndíhi-ni ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiǒxí xii-yu cuèndá sá nǐ cuyatni Jèsús ñuú Jerusàlén, te xǎⁿ nǔu ní ngüíta Jèsús ní cani-gá ìⁿ cuèndú núu-yu cuèndá tecú tnùnǐ váha-yu tnúhu-gá. ¹² Te xáhaⁿ-gǎ xií-yu:

—Ní xíndecu ìⁿ téé cùu ñanǐ tnáhá ñáyiⁿ cùnuu, te cuáháⁿ-dé ingá ñuú xícá cuèndá yácáⁿ cuáha ñaha-güedě chiuⁿ coo-dé, te dǎtnùnǐ ndixi-dé quíndaha-dě titnǐ ñuú. ¹³ Te cùmání-gǎ quee-dé quíhíⁿ-dé, te ní cana-dé úxí cue téé xínu cuechi núu-dě, te ní sáñaha-dě ndí dííⁿ nǔú-güedě ìⁿ caa ìⁿ caa díhúⁿ cuàáⁿ, te ní xáhaⁿ-dě: “Chí cádá ndáhú ndihi díhúⁿ-ǎⁿ ndéé ná sàá nduu nàsáá-í”, cǎchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-güedé. ¹⁴ Dico nchaa ñáyiⁿ ñuú quíndaha-dě-áⁿ ñà túú tnáhá iní-yu sá quíndaha ñaha-dé, núu ní tendàhá-yu cue téé nèhe tnúhu cuáháⁿ núu cuè téé cuáñaha chiuⁿ coo-dé-áⁿ, te ní xáhǎⁿ-yu sá cǔñaha-güedě sá ñà túú tnáhá iní-yu sá tǎe-áⁿ quíndaha ñaha-dé xií-yu.

¹⁵ Dico dacuítí sǎ nǐ sáha-güedé téé-áⁿ chiuⁿ coo-dé sá díú-dě quíndaha-dě ñáyiⁿ nchaa ñuú-áⁿ, te ní nacuico-dě cuánuhú-dé ñuú-dé. Te òré ní nasáá-dé vehe-dé, te ní tendaha-dě ìⁿ téé ní sánúcana ñaha xì cue téé xínu cuechi núu-dě, cue téé ní dándǒ ndaha-dě díhúⁿ cuèndá cǎcáⁿ tnúhú-dě núu-güedě ìⁿ ìⁿ-güedé nǔu ndéé dau ní chídó-xí díquí díhúⁿ sǎ nǐ dándǒ ndaha ñaha-dé-áⁿ. ¹⁶ Te téé ní ndèxio díhna xǎhaⁿ-dě: “Pàtróóⁿ, ní quide-í ndáhú ndihi díhúⁿ-n sǎ nǐ dándǒ ndaha ñaha-n xii-í, te sá ìⁿ nǐ taxi-n te ní chídó-xí ùxí-gá tnáhá te náu-a

naqueheⁿ cuendá-n”, cächí-dé xăhaⁿ-dě. 17 Te tée cùu patróóⁿ-dě-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě: “Ío váha tée xínu cuechi cuu-n chi ío váha ní quide-n, te sá nǐ quide váha-n ndihí sacú díhúⁿ sǎ nǐ dándõ ndaha ñaha-ĩ xii-n, te xiáⁿ nõu yúhú cächí-í sá táxí tnùní-n ùxí ñuú vitna”, cächí-dé xăhaⁿ-dě. 18 Te ní ndexìo ingá-dé, te ní xáhaⁿ-dě: “Pàtróóⁿ, ní quide-í ndáhú ndihí díhúⁿ-n sǎ nǐ dándõ ndaha ñaha-n xii-í, te sá ñⁿ nǐ taxi-n te ní chídó-xí ùhúⁿ-gá tnàhá te náu-a naqueheⁿ cuendá-n”, cächí-dé xăhaⁿ-dě. 19 Te ní xáhaⁿ tée cùu patróóⁿ-dě-áⁿ xii-dé: “Te yòhó taxi tnùní-n ùhúⁿ ñuú”, cächí-dé xăhaⁿ-dě xii tée xínu cuechi-áⁿ. 20 Te dătnùní ní ndexìo tucu ingá-dé, te xăhaⁿ-dě: “Pàtróóⁿ, náu díhúⁿ-n-á, te naqueheⁿ cuendá-n chi ní taxúha-í ní chidúcúⁿnuu-í ñⁿ pàñú te ñá túú ní quide-í ndáhú ndihí díhúⁿ-n, 21 chi ní yùhú ñáhà-í xii-n, chi cùu-n ñⁿ tée díí, te nàqueheⁿ-n ñⁿ sá ñà túú ní tàxi ndecu-n, te nàtahu-n ñⁿ xichi núú ñà túú ní chihi-n tatá”, cächí-dé xăhaⁿ-dě xii pàtróóⁿ-dě. 22 Te ní xáhaⁿ pàtróóⁿ-dě xii-dé: “Yòhó cúu-n ñⁿ tée cuihna ìní-xi xínu cuechi núù-í, te dıu-ni nchaa tnúhu cáháⁿ-n-ăⁿ cächí tnùní-xi nàcuáa cuu ndáá cuéchi-n. Te núu sàni ìní-n sǎ cúu-í ñⁿ tée díí, te nàqueheⁿ-í ñⁿ sá ñà túú ní tàxi ndecu-í, te nàtahu-í ñⁿ xichi núú ñà túú nǐ chihi-í tatá, 23 te núu ducaⁿ ña, ¿te ná cuendá ñá túú ní càhu ìní-n dásaⁿ nuu-n díhúⁿ nǐ taxi-í, te cúñaha-n chăhu-yu díquí-xi, te òré ná nàsáá-í vehe-í, te sa ngódó lùha-gá díquí-xi naqueheⁿ cuendá-í ní cùu-í?”, cächí-dé xăhaⁿ-dě xii tée xínu cuechi-áⁿ. 24 Te ní xáhaⁿ tée cùu patróóⁿ-áⁿ xii cue tée xındecu xiáⁿ: “Chí quèndèè díhúⁿ cuàáⁿ néhé tée-a, te cuáha-ndo tée nèhe úxí tucu díhúⁿ

cuàáⁿ-áⁿ”, càchí-dé xăhaⁿ-dě xii-güedé. ²⁵ Te ní xáhaⁿ-güedé: “Pàtróóⁿ, dico sa nêhe-dé úxí díhúⁿ cuàáⁿ”, càchí-güedé xăhaⁿ-güedé. ²⁶ Te ní xáhaⁿ tée cùu patróóⁿ-áⁿ: “Na càchí tnúhu-í xii-ndo sã cuè ñáyiú ió xii-xi te níhí-gă-yu cundecu ndihí-yu, te cue ñáyiú sacú ndécú ndihí cuita ndihí nihnu nchaa sá ndécú ndihí-yu”, càchí tée cùu patróóⁿ-áⁿ xăhaⁿ-dě xii-güedé. ²⁷ Te xăhaⁿ tùcu-dé xii-güedé: “Nchaa ñáyiú cùu úhú iní ñáhá xii-í ñã tnàhá iní-yu quindaha-í-yu, te chí cándecá-yu taquixi iha, te cahni-ndõ-yu núù-í-a”, càchí tée cùu patróóⁿ-áⁿ xăhaⁿ-dě xii-güedé —duha cuáháⁿ cuèndú ní cani Jèsús núú ñáyiú.

Jèsús cuánguïhu-gá ñuú Jerusàlén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸ Te sátá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gá, te ní nucúhuⁿ ichi-gá cuáháⁿ-gá ñuú Jerusàlén. ²⁹ Te òré sa ní cuyatni-gá ñuú Bètfaqé, ndihí ñuú Bètaniá te xíaⁿ cáá yùcu nani Olívú, te ní xáhaⁿ-gă xii úú cue tée xica cuu ndihí-gá:

³⁰ —Chí cuáháⁿ ñuú cáá yàtni yacáⁿ, te òré quexìo-ndo yacáⁿ, te naníhí-ndó ìⁿ búrru ndètníi-di, te vátá yõ ìⁿ-gá codo ñàha xii-di, te nandaxi-ndo-di te candeca-ndo-di quixi. ³¹ Te núu yoo na càcáⁿ tnúhu núú-ndó ñã cuèndá nándaxi-ndo-di, te cúñaha-ndo xii-yu sá yũhú Yaá xicá cùu ndihí-ndo xini ñuhu-í-di —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

³² Te cue tée-áⁿ ñí xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te nchaa-ni nàcuáa ní xáhaⁿ Jèsús ducaⁿ ñí cuu, ³³ chí mei òré nándaxi-güedé búrru-áⁿ ñí quexìo cue

ñáyiú cùu xítóhó-di xìcáⁿ tnúhu-yu núú-güedě, te xǎhǎⁿ-yu:

—¿Ná cuendá nándàxi-ndo búrru-ndí-i? —
càchí-yu xǎhǎⁿ-yu.

³⁴ Te ní xáhaⁿ-güedě xií-yu:

—Nà ndaxi-ndí-di chí Yaá xícá cùu ndihí-ndí xíní ñùhu ñaha-gá xii-di —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xií-yu.

³⁵ Te ndèca-güedé-di cuáháⁿ núú ndécú Jèsús, te òré ní quexìo-güedé ndihí-di núú ndécú-gǎ te ní sacáⁿ ndodo-güedé dóo-güedě sátá-di, te ní ngódó ñáhá-gǎ xii-di. ³⁶ Te ío cuéhé ñáyiú ta sàcáⁿ-yu dóo-yu ichi cuáháⁿ-gá cuendá núú dǒo-yu-áⁿ yǎha-gá ndihí quití yòdo-gá. ³⁷ Te ní nucuíta nuu-gá ichi tindúú yucu Òlívú tá cùyatni-gá ñúú Jerusàlén cuáháⁿ, te nchaa ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii-gá nchìcúⁿ ñáhǎ-yu te ní ngúíta-yu níhi càháⁿ-yu sá cúdǐí iní-yu, te càchí-yu sá ío càhnu cuu Yá Ndiǒxí cuendá sá ñí xíní-yu nchaa sá vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada ní quide-gá. ³⁸ Te càchí-yu:

—Ío càhnu cuu Yaá véxi quíndaha ñàha xii-o, te dǐu-gá cúú-gǎ Yaá ní tendaha Yǎ Ndiǒxí véxi quide núú-gǎ! ;Te ío càhnu cuu mee-gá! ;Te andíu ñǎ túú tnàhí ná cúú! —duha càchí-yu.

³⁹ Te ñⁿ úú cue téé cùu fariséú ñúhú tnàhá tnuú ñáyiú-áⁿ ñí xáhaⁿ-güedě xii Jèsús:

—Mèstrú, cúñaha nchaa ñáyiú ndihí-n na càdí-yu yuhú-yu —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

⁴⁰ Dico Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ñúu ñáyiú-a na càdí-yu yuhú-yu ña, te nchaa yúú cǎháⁿ níhi-xi dàtná ñⁿ ñáyiú —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

41 Te òré ní cuyatni-gá ñuú Jerusàlén te ní xiní-gá, te ní ndáhyú-gá cuèndá nchaa ñáyiú dii ñùú-xi-áⁿ sã ndìhú iní-gá. 42 Te ní xáhaⁿ-gã xii cue ñáyiú-áⁿ:

—Ío cuu váha iní-í te núu dícó nchòhó tecú tnùní-ndó vìtna ìⁿ tnúhu sá cádá vãha ñaha xìi-ndo, chi ñá túú-gã ná cuu cundecu-ndo, te núu na tècú tnùní-ndó. Dico ñá tècú tnùní-ndó, chi ío yìdáhu tnúhu-a. 43 Te sáá nduu tnündòho tnúhu ndàhú sá cúú-xi-ndó, te nchaa cue téé dava-gá ñuú cúú ùhú iní tnáhá ndìhi-ndo quixi-güedé chidoco ñaha-güedé xii-ndo, te ñi càndéé núú ndécú-ndó-ãⁿ dacàa-güedé ndóho cuèndá xíáⁿ quihì váha-güedé nàá ndìhi ñaha-güedě xii-ndo, te vá dáñá-güedě cunu-ndo. 44 Te cahni ñaha-güedě xii-ndo, te ndìhi nchaa vehe-ndo dàngoyo-güedé ndéé cimièntú-xi, chi ñá túú ní cuiní-ndó nàcuáha-ndo cuèndá òré ní quixi coto ñaha Yã Ndiòxí xii-ndo —duha ní xáhaⁿ-gã xii ñáyiú ñuú-áⁿ.

Jèsús ñá túú tnáhá iní-gá nàcuáa quidé-yu veñúhu (Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

45 Te Jèsús cuánguihu-gá xití veñúhu càhnu sá ío cùnunu, te xití veñúhu-áⁿ xĩndecu cue ñáyiú quide ndáhú ndìhi cue ñáyiú xĩsaaⁿ. Te ní queñuhu ñaha Jèsús xií-yu quehé. 46 Te ní xáhaⁿ-gã xií-yu:

—Núú tütú Yã Ndiòxí càháⁿ-xi nàcuáa ní càháⁿ-gá, te duha ní cachí-gá: “Vehe-í cúú-xi núú càháⁿ ndìhi ñaha ñáyiú xii-í”, duha ní càháⁿ-gá càchí-xi núú tütú-gá. Dico nchòhó quidé-ndó vèhe-gá vehe ñadúhú —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

47 Te Jèsús nchaa nduu dànehé-gá ñáyiú xití veñúhu, dico cue téé cùu dútú cùnunu, ndìhi cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó

tnùní ndíi Moisés, ndìhi cue tée cùnuu ñúú-án ndúcú-güedě nàcuáa cada-güedé cahni ñaha-güedě xii-gá. ⁴⁸ Dico ñá nìhí-güedé nàcuáa cada-güedé, chi cuèndá nchaa ñáyiú ío cùdíí ìní-yu ndèdóho-yu nchaa tnúhu càháⁿ-gá.

20

*Jèsús ndécú ndìhi-gá tnúhu ndee ìní
(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)*

¹ Te ñⁿ nduu yìhi Jèsús xití veñúhu càhnu sá ïo cùnuu danehé-gá ñáyiú tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-yu. Te ní quexìo cue tée cùu dútú cùnùu ndìhi cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndìhi cue tée cùu sacuéhé nùú ñáyiú isràél, ² te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Cuìní-ndí cachí tnúhu-n xii-ndí nása ndùu tnúhu ndee ìní ndécú ndìhi-n núu quide-n nándi sá quidé-n. ¿Te yoo ducaⁿ ñí taxi tnúhu ndee ìní-án xii-n? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

³ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá:

—Yúhú tnàhá-í cuìní-í cácaⁿ tnúhu-í ñⁿ sá càcaⁿ tnúhu-í núú-ndó, te cachí tnúhu-ndo. ⁴ Te chí càchí tnúhu xii-í yoo ní táuchíúⁿ ñí dácúándùte ndíi Juáá ñáyiú. ¿Yá Ndiöxí ãⁿ cuè tée ñuyíú-a ní táuchíúⁿ dùcaⁿ ní quide ndíi? —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

⁵ Te ní ngüíta-güedé xítnàha-güedé:

—¿Nása cúñaha-o? Chi núu nà cúñaha-o sã Yã Ndiöxí ní táuchíúⁿ dùcaⁿ ní quide ndíi Juáá ñá, te quesaha-dě: “¿Ná cuèndá ñá túú ní sàndáá ìní-ndó tnúhu ní cáháⁿ ndíi vèíⁿ?”, quesaha-dě. ⁶ Àdi te núu nà cúñaha-o sã cuè ñáyiú ñuyíú-a ní táuchíúⁿ dùcaⁿ ní quide ndíi ña, te nchaa ñáyiú cuáha ñàhá-yu yúú

xii-o, te cahni ñàhá-yu, chi càchí-yu sá ndàá sá Yá Ndiõxí ní táuchíúⁿ-gă ní cáháⁿ ndíi Juàá tnúhu-gá núú ñăyiu —càchí-güedé xitnàha-güedé.

⁷ Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá sá ñà túú xìní-güedé yoo ní táuchíúⁿ ðucaⁿ ní dácuaⁿndüte ndíi Juàá ñăyiu.

⁸ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Te núu ducaⁿ te ni yùhú vá càchí tnúhu-í xii-ndo yòo ní taxi tnúhu ndee ìní duha quide-í —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

*Cuèndá cue tée cuihna ìní-xi
(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)*

⁹ Te sátá dúcáⁿ te ní ngüíta Jèsús ní cani-gá ìⁿ cuèndú núú ñăyiu nàcuáa tecú tnùní-yu tnúhu-gá, te xáhaⁿ-gă xií-yu:

—Ìⁿ tée ní xitu-dé mee-ni yòho yaha stilé núú ñúhú-dě. Te ní sáá ìⁿ nduu quǐngaca cuu xica-dě vài nduu te ní dándõo ndaha-dě sá ñí xitu-dé-áⁿ xii ìⁿ úú cue tée cáháⁿ ndíhi-dé cuèndá cada chiúⁿ-güedé, te ní ndatnúhu-güedé sá òré ná cùu te cuu cuèndá dava-güedé te ducaⁿ te ní quee-dé cuáháⁿ-dé. ¹⁰ Te sátá ñí sáá nduu ñí cuu nchaa ndéhé yoho yàha stilé sá ñí xitu-dé-áⁿ,

te ní xáhaⁿ-dě xii ìⁿ tée xìnu cuechi núú-dě: “Cuàháⁿ cácáⁿ-n sã cúú cuèndá-í núú cuè tée ní dándõo ndàha-í nchaa yoho yàha stilé sá ñí xitu-í”, càchí-dé xăhaⁿ-dě. Te tée xìnu cuechi-áⁿ ñí xica-dé cuáháⁿ-dé, dico cue tée ndéè nchaa yoho yàha stilé-áⁿ ñí tñi-güedé tée xìnu cuechi-áⁿ te ní caniha-güedě, te ní nacuícúⁿ ñáhá-güedě xii-dé, te ñã túú tnàhí ná ní sãñaha-güedě. ¹¹ Te dătnùní tée cùu xítóhó nchaa yoho yàha stilé-áⁿ ñí tendaha tùcu-dé ingá tée xìnu cuechi núú-dě cuáháⁿ-dé, dico ðiu-ni ducaⁿ ñí quide ñaha-güedě xii-dé,

chi ní xícuèhé ñáhá-güedě, te ní caniha-güedě te ní nacuícúⁿ ñáhá-güedě, te ñá túú tnahí ná ní sãñaha-güedě. ¹² Te téé cùu xítóhó nchaa yoho yàha stilé-áⁿ ñí tendaha tùcu-dé ingá-dé cuáháⁿ-dé, te diu-ni ducaⁿ ñí quide ñaha tùcu-güedé, chi ní dánícuèhé ñáhá-güedě, te ní nacuícúⁿ ñáhá-güedě.

¹³ Te téé cùu xítóhó nchaa yoho yàha stilé-áⁿ ñí sani iní-dé: “¿Nása cada-í vitna? Váha-gá tendaha-í déhe-í téé ío cùu iní-a núhú-dé, chi cudana te òré quini ñáhá-güedě xii-dé, te canehe-güedé sá yíñùhu núú-dě”, duha ní sani iní-dé. ¹⁴ Dico òré ní xiní cue téé quide chiuⁿ-áⁿ dēhe xítóhó nchaa yoho yàha stilé-áⁿ, te ní xítñaha-güedé: “Téé-ãⁿ téé véxi nduu táhú ñuhu-a ndíhi nchaa sá cáá núú-xi, dico cahni-o-dě te mee-o ndùu tahú-ó sã ndúú táhú-dě”, càchí-güedé xítñaha-güedé. ¹⁵ Te ní queñuhu ñaha-güedé ìⁿ xio yuhu ñùhu-áⁿ, te ní sahani ñaha-güedě xii-dé —duha cuáháⁿ cuëndú ní cani Jèsús núú-yu.

Te dàtnùní ní xáhaⁿ tùcu-gá xií-yu:

—¿Te nchòhó sa cùtnuní iní-ndó nàcuáa cada ñaha xítóhó ñuhu-áⁿ xii cue téé-áⁿ ñã? ¹⁶ Chi núhú-dé te cahni-dé cue téé-áⁿ, te dándóo ndaha-dě ñuhu-dé xii cue téé cùtnuní iní-dé cada ndáá —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gá, núu ní cachí-yu:

—¡Sá vã càchí Ndiõxí sá dúcáⁿ yàha-o! —càchí-yu.

¹⁷ Te Jèsús ní ndacoto-gá núú-yu, te ní xáhaⁿ-gã:

—Chí càchí tñúhu nása quèe-xi nacuáa càháⁿ-xi núú tütú Yã Ndiõxí, núú càchí-xi:

Yúú sã ñí dáquéé tñú cue téé dàcaa vehe ní saa-xi cùu-xi yúú cúnùu vitna.

Duha càchí-xi núú tütú-gá. ¹⁸ Te nchaa ñáyiú ñá túú cuíní tñi tñúhu-í, te ndohó-yu dàtná ñi ñáyiú tñàhnú duuⁿ òré ndùá-yu núú yúú, àdi núu na tàú ñáhá-xí te dàcachi duuⁿ ñaha-xi —cachí-gá xáhaⁿ-gá xii-yu.

Cuèndá impuèstú

(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

¹⁹ Te cue téé cùu dútú cúnùu, ndihi cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tñúhu ní chídó tñuní ndíi Moisés ní cuíní-güedé tñi-güedé Jèsús òré-ni-á ní cùu, chi ní cutnùní iní-güedé sá cuèndá-güedé ní cáháⁿ-gá, dico ní yùhú-güedé cuèndá sá ío vài ñáyiú. ²⁰ Te ní ndúcú-güedé nàcuáa cada-güedé tñi ñaha-güedé xii-gá, te ní tendaha-güedé cue téé cuáháⁿ ngoto dayuhu ñàha xii-gá, te cuáháⁿ-güedé dàtná cue téé váha iní-xi, te ndùcu-güedé nàcuáa cada-güedé nùu cáháⁿ-gá ñi tñúhu sá ñà túú tàú-gá cáháⁿ-gá cuèndá ducaⁿ te candeca ñaha-güedé xii-gá quíhíⁿ cuáha cuèndá ñáhá-güedé núú tée cùnùu. ²¹ Te ní xáhaⁿ-güedé xii Jèsús:

—Mèstrú, ñihí-ndí tñúhu sá dánèhé-n ñáyiú mee-ni tñúhu váha, te cuéi ndédani càa ñáyiú ñi-ni càháⁿ-n ndíhí-yu, te càháⁿ ndáá-n nàcuáa càháⁿ Yá Ndiõxí cundecu-o ñùyíú-a. ²² Te cachí tñúhu xii-ndí nùu váha-ni cháhu-ndí té Cèsár téé ío cùnùu cuèndá impuèstú ñi ñáhá —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

²³ Dico Jèsús ní cutnùní iní-gá sá xító ndéé ñáhá-güedé xii-gá, núu ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

²⁴ —Chí dánèhé ñáhá xii-í ñi díhúⁿ cuixíⁿ te cachí tñúhu-ndo nùu yoo núú-xi ndéé, ndihi yoo diu-xi ndéé —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Núú tǎ Cèsár ndèé ndìhi dǐu-dé —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

²⁵ Te ní xáhaⁿ tùcu-gá xii-güedé:

—Te núu ducaⁿ te chí nácuǎha té Cèsár sá cúu cuendá-dé, te sá cúu cuendá méé Yǎ Ndiǒxí, te xǎⁿ nacuáha-ndo-gǎ —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁶ Te ñá ní ndàcu tnahí-güedé datìcánuu ñaha-güedě xii-gá núú tnǎhu càháⁿ-gá, chi òré ní cáháⁿ-gá, te da ní cuñúhu-güedé nchaa tnúhu ní cáháⁿ-gá, te váha-gá ní sadí-güedé yuhu-güedé.

Cuendá nchaa ñáyiú ndoto

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷ Te sátá dúcáⁿ te ní sáá ìⁿ úú cue téé cùu saducéú núú ndécú Jèsús. Te cue téé-áⁿ ñà túú sàndáá iní-güedé sá ndótó cue ñáyiú ní xíhí, te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

²⁸ —Mèstrú, ndíi Moisés càchí ndíi núú tùtú ndècu vitna sá nǔu ìⁿ téé na cùú, te quendóo ñadìhí-dé te ñá túú dǎhe-dé ní xǒo ndìhi-aⁿ, te téé cùu ñaní-dé naqueheⁿ-dé ñaha ní quendóo quèé-áⁿ cuendá coo déhe-dé ndìhi-aⁿ cuendá ñaní-dé téé ní xíhí-áⁿ. ²⁹ Te ní xíndecu úsá tnahá cue téé mee-ní ndì ñaní-güedé. Te téé díhna ní níhí ñadìhí-dé, dico ñá túú ní cùdíi-dé cundecu-dé chi ní xíhí-dé, te ni ìⁿ déhe-dé ñá túú ní xǒo ndìhi ñadìhí-dé-áⁿ.

³⁰ Te téé cùu uú ní naqueheⁿ-dé ñaha ní quendóo quèé-áⁿ dico ní xíhí tucu-dé, te ni ìⁿ tucu déhe-dé ñá túú ní xǒo ndìhi ñaha-áⁿ. ³¹ Te téé cùu uní ní naqueheⁿ tucu-dé ñaha ní quendóo quèé-áⁿ, te dǐu-ní ducaⁿ ñí xíhí-dé, te ní xínu ndì úsá-güedé ní cándeca ñaha-güedě xii ñaha-áⁿ, dico ni ìⁿ-güedé ñá túú ní xǒo déhe-güedé ndìhi-aⁿ, te ní ndìhi-güedé

ní xíhí. ³² Te ndéé núú nǐ ndihí-ná ní xíhí tnàhá ñadìhí-án. ³³ Te na sàá nduu ndòto-güedé ndihí ñaha-án ¿Te ndèdacàa-güedé ñadìhí-güedé cuu-aⁿ-i? Chi ndi ùsá-güedé ní cándeca ñaha-güedě xii-aⁿ — càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

³⁴ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Nchaa ñáyiú ñuyíú-a tnǎndahá-yu. ³⁵ Dico nchaa ñáyiú ní nduu táhú ndoto díhna nuu ñáyiú-án cundecú-yu ndihí Yá Ndiöxí nǐ caa nǐ quíhíⁿ, te yàcáⁿ ñá túú-gǎ sá cándèca tnahá-yu. ³⁶ Te nǐ ñà túú-gǎ tnúhu xíhí, chi cuu-ná-yu dàtná cue espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiöxí cuendá sá nǐ ndotó-yu, chi cùú-yu déhe-gá. ³⁷ Te ndéé ndíi Moisés ní chídó tnùní ndíi núú tütú ndíi sá ncháá ñǎyiú ní xíhí ndotó-yu, te ðiu-ni xíaⁿ càháⁿ-xi cuendá tnutàú nchìcúⁿ ñuhú, te ðiu-ni xíaⁿ càchí tucu-xi sá Yǎ Ndiöxí cúú-gǎ Ndiöxí ndíi Àbrahám, ndíi Isàác, ndihí ndíi Jàcób. ³⁸ Te cue téé-án chi cuèi ní xíhí-güedé sá cúú-xí nchòhó, dico sá cúú-xí Yǎ Ndiöxí chi ndècu vívú-ni-güedě. Chi cùtnuní iní-ó sǎ Yǎ Ndiöxí cúú-gǎ Ndiöxí mee-ni cuè ñáyiú xǐndecu vívú, te ñá túú cùu-gá Ndiöxí cue ñáyiú ñá túú ndècu vívú. Te sá cúú-xí mèe-gá chi nchaa ñáyiú ndècu ndihí-gá ndécú vívù-yu cuèi sa ní xíhí-yu núú ñùyiú-a —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

³⁹ Te ìⁿ téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ní xáhaⁿ-dě xii Jèsús:

—Mèstrú, váha-ni càháⁿ-n —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá. ⁴⁰ Te ñá túú-gǎ ní cùyì-güedé cǎcáⁿ tnúhú-güedě ni ìⁿ tnúhu núú-gǎ.

*Yoo déhe-xi cùu Cristú
(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)*

41 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—¿Te nása càchí-tu-yu sá Crìstú Yaa tendaha Yǎ Ndiǒxí quixi ñuyíú-a cùu-gá déhe ndí Dàvíí? 42 Te mee ndí Dàvíí-áⁿ ñí cachí ndí núú librú Sǎlmú: Dútú Ndiǒxí ní xáhaⁿ-gǎ xii Yaa cúú Xítohó-í:

“Ngóo xio cùha-í,

43 te yúhú cada-í te nchaa sá cúú ùhú iní ñáhá xii-n canehe-xi sá yíñùhu núú-n.”

Duha ní xáhaⁿ Dútú Ndiǒxí xii Yaa cúú Xítohó-í càchí ndí núú librú Sǎlmú. 44 ¿Te nása cùu Crìstú déhe ndí Dàvíí, te mee ndí ní cachí ndí sá cúú-gǎ Xítohó ndí-i? —càchí Jèsús xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Jèsús càháⁿ-gá cuendá cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndí Moisés

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

45 Te òré ndátnùhu Jèsús ndíhi cue tée xica cuu ndíhi-gá xǐndedóho ñaha ñáyiu, te xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

46 —Cada cuendá-ndó vǎ cáda-ndó nàcuáa quide cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndí Moisés, chi tnàhá iní-güedé cuihnu-güedé dóo nání sǎ sácuihnu cue tée cùnuu. Te nchaa núú tàcá ñáyiu cuení-güedé sá ndíhi tnúhu yíñùhu cáháⁿ ndíhi ñàhá-yu xii-güedé, te nàcáxi-güedé xilé sácõ nchihi cue tée cùnuu-gá xití veñúhu conchihi-güedé, te ducaⁿ-ni quide-güedé cuèi òré quíhu-güedé mèsá caxi-güedé òré ndécú-güedé ñⁿ vico, chi mee-ni núú sácõ cue tée cùnuu-gá cuení-güedé coo-güedé. 47 Te quèndeé-güedé vehe nchaa ñáyiu dǐhí ñáyiu quèé, te ío naha càháⁿ ndíhi-güedé Yǎ Ndiǒxí cuendá cuení-güedé cáháⁿ váha-yu cuendá-güedé.

Te sá dúcáⁿ quèide-güedé te sáá nduu te ío-gá ndoho-güedé núú ùhú núú ndàhú dàcúúxí dàva-gá ñáyiú —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

21

Díhúⁿ nduu táhú Yă Ndiöxí ní dáquěe ìⁿ ñaha ndàhú ñaha quèé

(Mr. 12:41-44)

¹ Te Jèsús ní xiní-gá xití veñúhu xídáquěe cue tée cuica díhúⁿ nduu táhú Yă Ndiöxí xití alcanciá,

² Te ní xiní-gá tnàhá ìⁿ ñaha ndàhú ñaha quèé ní dáquěe-aⁿ úú díhúⁿ còbrí, ³ te ní xáhaⁿ Jèsús xii cue ñáyiú xĩndecu-áⁿ:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ñàha ndahú ñaha quèé-a ío-gá nándìhì díhúⁿ nĩ dáquěe-aⁿ xití alcanciá nduu táhú Yă Ndiöxí dàcúúxí díhúⁿ nĩ dáquěe dava-gá-yu. ⁴ Chi nchaa ñáyiú-áⁿ nĩ dáquěe-yu mee-nă sá nĩ ndóo-ná, dico ñaha quèé-a cuéi ndàhú-aⁿ dico ní dáquěe-aⁿ nihì díhúⁿ sã cuááⁿ-áⁿ sã cáxí-áⁿ ní cùu —cachí-gá xáhaⁿ-gă xii-yu.

Jèsús càchí-gá sá ngóyó vèñúhu

(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵ Te ìⁿ úú ñáyiú xĩcáháⁿ-yu cuendá veñúhu càhnu sá ìo cùnuu sá ìo vii càa nchaa yúú yíhì, ndihì cuendá nchaa sá nĩ sáñaha táhú ñáyiú yìhì xití-xi. Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xií-yu:

⁶ —Sáá nduu te nchaa sá cúñúhu-ndo-a vă cùndùu-gá-xi dàtná cáá-xí vitna, chi ní ìⁿ-gá yúú vă códó nchìhì tnaha-gá-xi chi ndihì ngoyo —càchí-gá xáhaⁿ-gă xií-yu.

*Nàcuáa cada-xi nduu ta cùyatni naa ñuyíú
(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)*

⁷ Te cue tée xĩndecu-áⁿ ñi xícáⁿ tnúhú-güedě núú Jèsús, te xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Mèstrú, ¿te ná nduu dùcaⁿ cada-xi ngoyo veñúhu, àdi nándi cùu sá cáda-xí cuendá cutnùní iní-ndí sá sà ta cuyatni nduu ducaⁿ cada-xi-i? —cachí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

⁸ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Ío quíhi iní-ndó cùndecu-ndo, te vá dáñá-ndó mèe-ndo dandahú ñáhá ñáyiú xii-ndo. Chi ío cuéhé cue tée coo ñuyíú-a, te danàni-güedé méé-güedě dàtná nàni-í te cachí-güedé: “Yúhú cùu-í Crìstú Yaá ní tendaha Yá Ndiõxí véxi ñuyíú-a”, duha cachí-güedé. Te cachí tucu-güedé: “Vitna sa ní sáá nduu càda-xi nchaa nacúáa ní cáháⁿ-í”, duha cachí-güedé. Dico vá quíndáá iní-ndó, te ñi vá túhá-ndó-güedě. ⁹ Te òré ná ñihí-ndó tnúhu sá títñí nàcióⁿ xĩnàá-güedé te dava ñuú xĩnàá-güedé ndi mèe-güedé, te vá yùhú-ndó chi dacuití sã dúcáⁿ càda-xi, dico vátá sàá-gá nduu nàa ñuyíú òré ducaⁿ càda-xi —cachí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

¹⁰ Te xáhaⁿ tucu-gá xii-güedé:

—Nchaa cue tée ñⁿ nàcióⁿ nàá-güedé ndihi cue téé ingá nàcióⁿ, te títñí ñuú ngüíta-güedé nàá-güedé.

¹¹ Te títñí xichi ñuyíú ñihi vìhi tnáa, te títñí tucu xichi ñuyíú coo tnamá, te títñí tucu xichi ñuyíú quixi cuéhé, te títñí núú sã cáda-xí àndiú, te yùhú ñáyiú.

¹² 'Te òré cúmání-gã cada-xi nchaa nàcuáa cáháⁿ-í-a, te cue téé cùu úhú iní ñáhá xii-ndo tñi

ñaha-güedé, te candeca ñaha-güedě xii-ndo quíhíⁿ xití veñúhu-güedé cada ndáá-güedé cuéchi-ndo, te chihi ñaha-güedě vecaá xii-ndo, te candeca ñaha-güedě quíhíⁿ núú cuè téé cùnuu yindaha nacióⁿ àdi núú dàva-gá cue téé cùnuu sá cuendá-í. ¹³ Te òré ducaⁿ na càda ñaha-güedé xii-ndo, te òré-áⁿ tàú-xi cáháⁿ váha-ndo cuendá-í núú-güedě. ¹⁴ Te vá cání ìní-ndó nùu nása cunduu tnúhu cúñaha-ndo xii-güedé cuendá cácu nihnu-ndo. ¹⁵ Chi yúhú dacàhu iní ñáhà-í xii-ndo tnúhu cúñaha-ndo xii-güedé, te taxi-í sá vátá quìní tnùnì-gá-ndó, te ni ìⁿ ñáyiu cùu úhú iní ñáhá xii-ndo vá nihí-gá-yu tnúhu cúñáhá-yu xii-ndo. ¹⁶ Te ndéé tātá-ndó, ndìhì ñanì-ndó, ndìhì cue ñáyiu cùu ñanì tnáhá-ndó, ndìhì cue ñáyiu càháⁿ ndìhì váha-ndo cuàha cuendá ñáhã-yu xii-ndo nùú cuè téé cùchiuⁿ, te dava-ndo càhni ñaha-güedé xii-ndo. ¹⁷ Te ío cuéhé ñăyiu cuu úhú iní ñáhã-yu xii-ndo sã cuendá-í. ¹⁸ Dico Yá Ndiõxí ío coto ñaha-gã xii-ndo chi ndéé idi díquí-ndó còto-gá. ¹⁹ Te núu na càda ndee iní-ndó càncicúⁿ nihnu ñaha-ndo xii-í, te nduu táhú-ndó cùndecu-ndo ndìhì Yá Ndiõxí ni caa ni quíhíⁿ.

²⁰ Te nduu na quìní-ndó ñùhu doco sandadú ni càndéé yuhu ñùú Jerusalén, te sa cutnùnì iní-ndó sã sà ní cuyatni nduu dànaa-güedé ñuú-áⁿ. ²¹ Te dàvá-áⁿ nchaa ñáyiu xĩndecu distritú Jùdeá xínì ñùhu-xi cunú-yu quíhíⁿ-yu xití yucu, te nchaa ñáyiu xĩndecu ñuú Jerusalén queé-yu xití ñuú-áⁿ, te ñáyiu ñá túú xĩndecu ñuú-áⁿ vã ndìhu-gá-yu. ²² Chi dàvá-áⁿ cuu-xi nduu tnũndòho tnúhu ndàhú, te ducaⁿ càda-xi chi ducaⁿ ndéé tnunì núú tütú Yá Ndiõxí nàcuáa dandòho ñaha-gá xií-yu. ²³ Te ndàhú

ní cuu nchaa ñáyi dîhî ñúhú dēhe-xi, ndîhî nchaa ñáyi ndèca déhe vitna sàdi na sáá nduu dùcaⁿ cada-xi! Chi ío cuéhé tnündòho tnúhu ndàhú coo núú ndécũ-yu dàvá-áⁿ, te xíáⁿ cuu-xi ìⁿ tnündòho tendaha Yá Ndiõxí quixi sá cúú-xí-yu. ²⁴ Te dava cue tée cuú-güedé cahni ñaha-güedé, te dava-güedé tñî ñaha-güedé candeca ñaha-güedé quíhîⁿ nchaa ñúú xíca, te cue tée dava-gá ñúú cunuu-güedé ñúú Jerusálén, te mee Yá Ndiõxí cachí-gá te núu ná daha nduu cunuu-güedé ñúú-áⁿ.

Nàcuáa cada-xi òré quixi tucu Tée cùu ñaní tnáhá cuè ñáyi

(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

²⁵ Te cada-xi ìⁿ sá vātá quíní-gá ñáyi núú nchĩcanchii, ndîhî núú yóó, ndîhî núú nchàa chódíní, te ñuyíú-a coo tnúhu ndîhú iní-xi te vá cútnùní iní-yu nása cada-yu cuendá sá ío dusaⁿ càda ndute lamár òré candaundéé tnáhá-xí. ²⁶ Te nchaa ñáyi cuneé-yu sá yùhú-yu, ndîhî sá ndîhú iní-yu cuendá nchaa sá cádá-xí ñuyíú-a, te quídi-xi andîu. ²⁷ Te sátá dúcáⁿ te quíní-ndó yùhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo quee-í andîu quíxi-í ichi xítí vícó, te dàvá-áⁿ quíní ñáhá nchàa ñáyi sá ío cùnui-í te ndàcu-í quíde-í nchaa sá vāha. ²⁸ Te òré ná ngüita-xi ducaⁿ càda-xi, te cuita cundee-gă iní-ndó quíhîⁿ, te quíhî iní-ndó chi sa ní cuyatni víí-nă nduu căcu nihnu-ndo vă cündècu-gá-ndó núú ñuyíú yíca cuèchi-a —càhí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

²⁹ Te ní cani-gá ìⁿ cuèndú núú-güedé nàcuáa tecú tnùní váha-güedé tnúhu-gá, te xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Chí cùndèhe yutnu ngúxí ndìhì nchaa dava-gá yutnu. ³⁰ Chi nàtahú ndaha-xi, te òré ducaⁿ quìde-xi te càchí-ndó sǎ sà ní cuyatni nuu cahni. ³¹ Te ðiu-ni ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu oré ná quìní-ndó càda-xi nchaa nacuáa càháⁿ-í, te sá dúcáⁿ te cutnùní iní-ndó sǎ sà ní cuyatni nduu ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiǒxí xii-ndo.

³² Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ òré vátá cùú-gá cue ñáyiú xǐndecu ñuyíú-a vitna, te cada-xi nchaa nàcuáa ní cáháⁿ-í. ³³ Te andiú ndìhì ñuyíú-a chí ndìhì nihnu-xi, dico tnúhu-í chí vá ndíhì nihnu-xi, chí cùu-xi tnúhu ndáá.

³⁴ Te quihì iní-ndó vǎ cùndècu-ndo ichi cuehé ichi duha, te vá cùú-ndó ñáyiú quihu, te vá cúhúⁿ iní-ndó mèe-ni nchaa sá lò ñuyíú-a, chí núu ducaⁿ na càda-ndo te nacuanaa-ndo sǎ sáá nduu càda-xi nacuáa ní cáháⁿ-í. Te uuⁿni sáá nduu-ǎⁿ, ³⁵ te cada-xi dàtná cuìní-ndó quìde ìⁿ trampá chí uuⁿni ngàva-xi, te ducaⁿ càda-xi nchaa ñáyiú xǐndecu ñuyíú-a, chí uuⁿni sáá nduu-ǎⁿ. ³⁶ Te nchòhó cundecu túha-ndo te ío cáháⁿ ndìhì-ndo Yǎ Ndiǒxí cuèndá ndacu-ndo yǎha-ndo nchaa tnúndòho quixi ñuyíú-a, te ducaⁿ te nasáá-ndó cùndecu-ndo núú ndécú yǎhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo — cachí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

³⁷ Te nduu ndùu ní xóo danèhé Jèsús ñáyiú tnúhu-gá xití veñúhu càhnu sá ïo cùnuu, te niú niú ní xóo quíhìⁿ ngúdú-gá xití yucu Òlívú. ³⁸ Te nehé nehé ní xóo quíhìⁿ nchaa ñáyiú veñúhu-áⁿ ñí xóo cundedóho-yu nchaa tnúhu càháⁿ-gá.

Ndùcu-güedé nàcuáa cada-güedé cahni-güedé Jèsús

(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

¹ Te sa ní cuyatni nduu tnàhá vico pàscuá, te vico-áⁿ xéxí ñǎyiu pàá sá ñà túú yìhi levadurá. ² Te cue tée cùu dútú cúnùu, ndìhi cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés ndúcú-güedě nàcuáa cada-güedé cahni-güedé Jèsús, te dícó-ni sá xǐyùhú-güedé ñáyiu.

³ Te yucu ñávàha ní dácáhú ìní ñáhá-xí xìi té Jùdás déhe té Iscàrioté, te núú tnàhá té-áⁿ cúu ùxúú tnàhá cue tée xìca cuu ndìhi-gá ní cùu. ⁴ Te té Jùdás-áⁿ ñǎ sáháⁿ-dé ní ndatnúhu-dé ndìhi cue tée cùu dútú cúnùu, ndìhi cue tée tàxi tnunì ñáhá xii cue tée quìde cuendá veñúhu nàcuáa cada-dé cuáha cuendá-dé Jèsús núú-güedě. ⁵ Te ío ní cudíí ìní-güedé, te ní xáhaⁿ-güedě xii-dé sá cuañaha-güedě díhúⁿ, ⁶ te ní xáhaⁿ-dě sá cúu quèheⁿ-dé díhúⁿ-ǎⁿ, te ní ngüíta-dé ndúcú-dě nàcuáa cada-dé cuáha cuendá-dé Jèsús núú-güedě òré ñà túú ñáyiu.

Cùdini Jèsús ndìhi cue tée xìca cuu ndìhi-gá

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

⁷ Te ní sáá nduu ñǎ quesaha vico xexí-yu pàá sá ñà túú yìhi levadurá, te ñu-ni nduu-ǎⁿ sáhní-güedě ñǎ mbéé lìhli xèxí-yu. ⁸ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii té Pèlú ndìhi té Juáá:

—Chí cuàháⁿ chi cada túha-ndo núú cùdini-o sacuaa nduu vico pascuá —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁹ Te ní xicáⁿ tnúhú-güedě núú-gă, te xăhaⁿ-güedě xii-gá:

—¿Te ndèé cáá vèhe cuiní-n càda túha-ndí-i? —
càchí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-gá.

¹⁰ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Chí cündedóho na càchí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa cada-ndo. Òré quíhu-ndo xití ñuú núú quíhíⁿ-ndó, te naníhí-ndó ìⁿ tée tànehe ìⁿ yoó ndute, te tée-án candéndaha-ndo-dě quíhíⁿ, te núú ndédacàa vehe na ndíhu-dé te xíaⁿ quíhu-ndo. ¹¹ Te cúñaha-ndo xii xítóhó vehe-án: “Yaá cúú Mèstrú càchí-gá nùu ndédacàa xichi xití vehe-n cuññaha nùu-n xii-gá cudìni-gá ndíhi cue tée xica cuu ndíhi-gá sacuaa nduu vico pascuá”, duha cúñaha-ndo. ¹² Te dătnúni danèhé ñáhá-dě xii-ndo ìⁿ quartú cáhnú càa núú ñinu, chí vehe yòdo tñaha cuu-xi, te sa ní quide túha-dé nchaa sá ná ndíhi, te nchòhó dicó-nă sá cudìni-o cada túha-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

¹³ Te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te nchaa-ni nàcuáa ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé ní cuu, chí nchaa sa ndècu túha, te ní quide túha-güedé sá cudìni-güedé ndíhi-gá sacuaa nduu vico pascuá-án.

¹⁴ Te sátá ñi tñahá òré cudìni Jesús ndíhi cue tée ní táuchíúⁿ-gă cáháⁿ tnúhu-gă núú ñăyiu, te cuánguihu ndíhi ñaha-gă xii-güedé mèsá. ¹⁵ Te xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—¿Ducaⁿ-ni ìo sàni iní-í sá cudìni ndíhi ñaha-í xii-ndo sàcuua nduu vico pascuá òré cúmăní-gă sáa nduu ndòho-í te cúú-í! ¹⁶ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo să vă dúhá-gă caxi ndíhi ñaha-í xii-ndo ndùu vico pascuá, chí ndéé òré ná sàa nduu nàsáá-ndó nùú

táxí tnùní Yă Ndiöxí cundecu-o, te dāvá-áⁿ cada iní-ndó sã dàtná sá cáxí tucu-o chi ío váha cuu iní-ó cundecu-o —cachí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

17 Te ní queheⁿ-gá ñⁿ vàsú ñúhú ndùdí ndéhé yoho yàha stilé, te ní ndacáⁿ táhú-gã núú Yă Ndiöxí, te dàtnùní ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Chí quehéⁿ vàsú ñúhú ndùdí ndéhé yoho yàha stilé-a, te coho-ndo lùha luha nchaa-ndo. 18 Te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sã vítná-nã duha xìhi ndìhi ñaha-í xii-ndo ndùdí ndéhé yoho yàha stilé-a te vá cóhó ndìhi ñaha-gá-í, dico na sàá nduu nàníhí tnáhá-ó núú ndécú Tātà-í Dútú Ndiöxí táxí tnùní-gá, te dāvá-áⁿ cada iní-ó sã dàtná sá cóhó ndìhi ñaha tucu-í xii-ndo, chi ío cudíí iní-ó —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

19 Te sátá nǐ túhú cóhó-güedě ní cudìni-güedé, te ní queheⁿ-gá pàá te ní ndacáⁿ táhú tucu-gá núú Yă Ndiöxí, te dàtnùní ní táhú cuèchi-gá, te ní dácãhñu ñaha-gã xii-güedé, te xáhaⁿ-gã:

—Pàá-a cùu-xi datná yiqui cùnú-í, chi cahni ñaha-güedě xii-í sá cuendá-ndó, te ducaⁿ-ni càxi-ndo paá-a cuendá ndacu iní ñáhá-ndó xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

20 Te ñu-ni ducaⁿ nǐ quide-gá ndìhi vàsú ñúhú ndùdí ndéhé yoho yàha stilé, chi ní queheⁿ-gá te òré sãñaha-gã xii-güedé coho-güedé, te ní xáhaⁿ-gã:

—Ndudí ñúhú vàsú-a cada iní-ndó sã cúú-xí dàtná níñi-í sá catí òré cahni ñaha-güedě xii-í. Te sá dúcáⁿ càtì níñi-í xíãⁿ cutnùní ndáá sá Yă Ndiöxí cada-gá ingá núú sã váha sá cúú-xí-ndó.

21 'Dico vitna chi iha tnáhá téé cuáha cuendá ñáhá xii-í núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá yìhi-dé mèsá. 22 Te yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo

ñuhu ichi-í cuáháⁿ-í cuú-í dàtná ní cachí Yă Ndiõxí. ¡Dico ndàhú ní cuu tée ducaⁿ na cuăha cuendá ñáhá xì-í núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá! —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

²³ Te ní ngüíta-güedé ndúcú tnùhu núú tnáhá-güedě nùu nděda càa-güedé ducaⁿ càda cuáha cuendá ñáhá xì-gá núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá.

Xĩndatnúhu-güedé ndědacàa-güedé cunuu-gă

²⁴ Te sátá dúcáⁿ te ní ngüíta-güedé xĩndatnúhu-güedé nùu ndědacàa-güedé tàú-güedé cunuu-güedě. ²⁵ Dico Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Nchaa cue tée yĩndaha ñaha xii ñáyiu ío tàxi tnuní-güedé, te mee-güedě cuiní-güedé sá càháⁿ váha ñáyiu cuendá-güedé. ²⁶ Dico nchòhó vá dúcáⁿ càda-ndo, chi núú ìⁿ-ndo cùnuu te cada-ni-ndo sã ñà túú cùnuu-ndo, àdi cuu-ndo ìⁿ tée tàxi tnuní ñáhá xì cue tée xĩnu cuechi, te cada-ni-ndo sã cúú-ndó ìⁿ tée xĩnu cuechi-áⁿ. ²⁷ Te vá càchí-ó sã tée xĩnu cuechi cunuu-gá-dé, chi tée quíhu mèsá cúnùu-gá-dé. Dico yúhú ndécú ndìhi ñaha-í xii-ndo dàtná ìⁿ tée xĩnu cuechi.

²⁸ Te nchòhó ducaⁿ-ni ndècu ndìhi ñaha-ndo xii-í, te tàyáha ndìhi ñaha-ndo xii-í nchaa sá tàyáha-í véxi. ²⁹ Te Tătà-í Dútú Ndiõxí ní cachí-gá sá táxi tnùn-í, te yúhú càchí-í xii-ndo sã sàá nduu te tnáhá-ndó tàxi tnuní-ndó. ³⁰ Te dàvá-án caxi-o coho-o càda-o núú táxi tnùn-í, te yàcáⁿ ngüíta-ndo càda ndáá-ndó cuèchi ndì ùxúú xichi ñáyiu isràél —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Jèsús càháⁿ-gá sá tẽ Pèlú cúñaha-dě xii ñáyiu sá ñà túú xìní ñáhá-dě xii-gá

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

31 Te Xítohá Jesucrístú ní xáhaⁿ-gă xii té Xímú:

—Yòhó Xímú, cundedóho váha ìⁿ tnúhu na càháⁿ-í-a, chi dàtná cuíní-n quide táchí triù sàcáⁿ-xi duha sàcáⁿ-xi dàcáⁿ, ducaⁿ quèsaha yucu ñávâha cada ñaha-xi xii-ndo. Chi coto ndeé ñáhá-xí xii-ndo te núu ndisa sàndáá iní ñáhá-ndó xii-í. 32 Dico yúhú xicáⁿ táhù-í núú Yá Ndiõxí cuendá-n, cuendá sá vâ dáñá ndeé-n quìndáá iní ñáhá-n xii-í. Te òré ndixi túu iní-n sã ñà túú ní quide váha-n, te quíhíⁿ-n cuãha-n cuè téé cùndihí-n tnúhu ndee iní cuendá canchicúⁿ nihnu-ni-güedé ichi Yá Ndiõxí —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

33 Te ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Mèstrú, sa ndècu túha-í sá quíhíⁿ ndihí ñaha-í xii-n vècaá, àdi cuéi na cùú ndihí ñaha-í xii-n —càchí-dé xãhaⁿ-dě xii-gá.

34 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă:

—Pèlú, na càchí tnúhu-í xii-n sã cùmání-gă cana ìⁿ líhi te úní xito cáháⁿ-n núú ñãyiu sá ñà túú xini ñáhá-n xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

Sa ní cuyatni ndoho Jèsús

35 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Te cútnàhá ní tendaha ñaha-í xii-ndo ñí sáháⁿ-ndó chùu-í, chi ñá túú ní cãnehe-ndo ñí ìⁿ sá cùhúⁿ díhúⁿ-ndó, te ñí ìⁿ sá cùhúⁿ ndàchiuⁿ-ndo ñá túú ní cãnehe-ndo. Te chí càchí tnúhu núu lò ìⁿ sá ñí cumání xii-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé:

—Ñáhá, chi ñí ìⁿ sá ñà túú ní cùmání xii-ndí —càchí-güedé xãhaⁿ-güedé xii-gá.

36 Te ní xáhaⁿ-gă:

—Te vitna núu ndècu ndihí-ndo sá sácũhuⁿ díhúⁿ-ndó, àdi sá sácũhuⁿ ndachìuⁿ-ndo te

canehe-ndo. Te núu ñá túú ndècu ndìhi-ndo machití, te nadico-ndo dǒó tìcachi nìhnu-ndo te cuaaⁿ-ndo. ³⁷ Te na cǎchí tnúhu-í xii-ndo sǎ dàcuítíí sǎ yáha-í nàcuáa cǎháⁿ-xi núú tútú Yǎ Ndiǒxí núú cǎchí-xi: “Íⁿ-ni nǐ quide ñaha-güedě xii-gá, ndìhi cue téé ndècu cuéchi-xi”, duha cǎchí-xi núú tútú-gá. Te ñá díú-ní xǎⁿ yáha-í chi nchaandi túhú nàcuáa cǎháⁿ-xi núú tútú-gá yáha-í —cǎchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

³⁸ Te xǎhaⁿ-güedě:

—Mèstrú, iha ndècu úú machití —cǎchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

Te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Chí návii-ñǎ yuhu-ndo, vá cǎháⁿ-gá-ndó —cǎchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Jèsús cǎháⁿ ndìhi-gá Yǎ Ndiǒxí yucu Òlívú
(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹ Te Jèsús ní quee-gá cuáháⁿ-gá yucu Òlívú, chi ducaⁿ tnáhí quide-gá. Te cue téé xica cuu ndìhi-gá nchìcúⁿ ñáhá-güedě xii-gá cuáháⁿ. ⁴⁰ Te òré ní quexìo-gá xíaⁿ, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Chí cǎháⁿ ndìhi Yá Ndiǒxí cuèndá sǎ vǎ dǎcǎháⁿ ñáhá yùcu ñávǎha xii-ndo càda-ndo sǎ ñà túú tàú-ndó càda-ndo —cachí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁴¹ Te sátá dúcáⁿ te ní quee dǐⁿ-gá tnuú-güedé cuáháⁿ-gá ìⁿ xio, te sa ñùnchíí luha ní xica ndehe-gá núú ndécú-güedě, te xíaⁿ nǐ ngúíñí xítí-gǎ cǎháⁿ ndìhi-gá Tǎtá-gǎ Dútú Ndiǒxí. ⁴² Te xáhaⁿ-gǎ:

—Táu, te núu dìcǒ cachí-n te taunihnu ñaha-n xì-í cuèndá sǎ vǎ ndóhò-í ná sàà òré, dico vá cǎdá-n nàcuáa cǎchí iní mée-í, chi cada-n nàcuáa cǎchí iní mée-n —cǎchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii Tǎtá-gǎ Dútú Ndiǒxí.

⁴³ Te sátá dúcáⁿ te ní quexìo ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiöxí ní sãñaha-gă-xi tnúhu ndee iní xii-gá. ⁴⁴ Te òré súúní ndihú iní-gá, te uuⁿ-gá súúní nì yuhu nì iní-gá càháⁿ ndihi-gá Dútú Ndiöxí, te tnéé-gă cáá dàtná cáá ñíí te ngóyó núú ñúhú.

⁴⁵ Te sátá ñí yáha ní cáháⁿ ndihi-gá Tătá-gă Dútú Ndiöxí, te ní ndacuíñí-gá cuánuhú-gá núú ñí dándöo-gá cue téé-áⁿ, te òré ní nasáá-gá te xixídí-güedé cuèndá sá ïo cuéhé tnúhu sàni iní-güedé cuèndá-gá. ⁴⁶ Te xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—¿Ná cuèndá xidí-ndó? Chí ndácöo, te cáháⁿ ndihi-ndo Yă Ndiöxí cuèndá sá vă dácàháⁿ ñáhá yùcu ñávãha xii-ndo càda-ndo sá ñà túú tàú-ndó càda-ndo —cachí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

*Ní tnì-güedé Jèsús ndécá ñàha-güedé cuáháⁿ
(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)*

⁴⁷ Te càháⁿ dúcáⁿ-ní Jèsús ní quexìo vai cue téé, te ìⁿ téé xìca cuu ndihi-gá nání Jùdás cúnùu-dé yódó nùu-dé núú-güedé ní quexìo ndéé núú-gă, te ní teyuhu ñàha-dé xii-gá, te núú tnàhá téé-áⁿ cúú ùxúú cue téé xìca cuu ndihi-gá. ⁴⁸ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé:

—Jùdás, ¿te yòhó cuáha cuèndá ñáhá-n xì yúhú Téé cùu ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá xii-í cáháⁿ-n núú duha tèyuhu ñàha-n-áⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

⁴⁹ Te sátá ñí xiní nchaa cue téé cùndihi Jesús nàcuáa cùu cue téé ní quexìo-áⁿ, núú ní xicáⁿ tnúhú-güedé núú-gă, te xãhaⁿ-güedé xii-gá:

—Mèstrú, ¿cuu nàá-ndí ndihi-güedé ndihi machití-a ñă? —càchí-güedé xãhaⁿ-güedé xii-gá.

50 Te ìnⁿ-dé ní xehndé-ni-dé lóho xio cùha ìnⁿ cue téé ní quexìo-áⁿ, te téé-áⁿ xínú cuèchi-dé núú dútú cúnùu-gá, te ní quendeé duuⁿ lóho-dé. 51 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Chí dáñá-güedě, vá dúcáⁿ càda-ndo —cachí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Te ní dácàá-gá ndaha-gá ní tendaha-gã núú nǐ xíndeé lóho téé-áⁿ, te ní nduu váha dàtná-ni càa. 52 Te nchaa cue téé cùu dútú cúnùu, ndihì cue téé tàxi tnuní nchaa cue téé quide cuendá veñúhu sá ìo cùnùu, ndihì cue téé cùu sacuéhé nǔú ñǎyiu isràél, nchaa cue téé-áⁿ vèxi tñi ñaha-güedě xii-gá, te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Nchòhó, nèhe-ná-ndó màchití, nèhe-ná-ndó càrrutí véxi-ndo nǔú ndécù-í, dàtná quidé-ndó ìnⁿ ñadúhú quidé ñaha-ndo xii-í. 53 Te ducaⁿ-ni nǐ xini-ndó nǐ xíndecu-í xití veñúhu càhnu sá ìo cùnùu ní xóo danèhé-í ñáyiu, te ní lùha ñá túú ní cùu tnándeé ñáhá-ndó xii-í òré-áⁿ, te vitna ní sáá òré ducaⁿ càda-ndo, te cada sácúíhná nàcuáa cùu iní-xi —cachí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Té Pèlú càháⁿ-dé núú ñǎyiu sá ñà túú xini-dé Jèsús (Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

54 Te ní tñi-güedé Jèsús, te ndèca ñaha-güedé xii-gá cuáháⁿ vehe téé cùu dútú cúnùu-gá, te té Pèlú xica xica-ni nchicúⁿ ñáhá-dě xii-gá cuáháⁿ. 55 Te òré ní quexìo-güedé xíaⁿ te ní dátñáhá-güedé ñuhú quehé vehe-áⁿ, te ní càndéé yuhu nùhú-áⁿ nǐ ngóo teté-güedé, chí quide víxiⁿ-xi, te tnàhá té Pèlú ní ngóo teté ndihì ñaha-dě xii-güedé. 56 Te xíaⁿ ndécú ìnⁿ xíchí xínú cuèchi vehe-áⁿ, te òré ní xini-xi nùcòo

teté tnàhá té Pèlú, te ní ndacoto-xi núú-dě, te ní xáhaⁿ-xi xii-güedé:

—Tnàhá tée-a xica cuu ndihi-dé tée ndèca-güedé cuánguihu-ǎⁿ —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-güedé.

⁵⁷ Dico té Pèlú ñá túú ní nǎnuu-dé, te xáhaⁿ-dě xii-xi:

—Yúhú ñá túú xini-í tée-ǎⁿ —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-xi.

⁵⁸ Te tna tnaa-ni ní cuu, te ní xini ñáhá tucu ñⁿ-dé, te xáhaⁿ-dě:

—Yòhó tnàhá-n xica cuu ndihi-n tée ndèca-güedé cuánguihu-ǎⁿ —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-dé.

Dico té Pèlú ní xáhaⁿ-dě:

—Ñáhá, ñá díú yúhú xicá cùu ndihi-í-dé —càchí-dé xáhaⁿ-dě.

⁵⁹ Te sa ní cuu dàtná ñⁿ òré te càchí tucu ingá-dé:

—Ndáá sá tée-a xica cuu ndihi-dé tée ndèca-güedé cuánguihu-ǎⁿ, chi tnàhá-dé cúú-dé tée distritú Galileá —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-güedé.

⁶⁰ Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě xii tée-áⁿ:

—Yúhú ñá túú cùtnuní iní-í nása ndùu tnúhu càháⁿ-n —càchí-dé xáhaⁿ-dě.

Te ni vátá xǐnu ducaⁿ-gǎ tnúhu càháⁿ-dé ní cana-ni ñⁿ líhi. ⁶¹ Te Xítóhó Jesucristú ní

nchócótó-gǎ núú-dě, te òré-ni-áⁿ ñⁿ ndacu iní-dé tnúhu ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé sá cùmání-gǎ cana ñⁿ líhi, te úní xito cáháⁿ-dé sá ñá túú xini ñáhá-dě xii-gá.

⁶² Te té Pèlú ní quee-dé tnuú-güedé cuáháⁿ-dé ñⁿ xio, te ní ndáhyú víhí-dě ní ndixi cuéchi iní-dé.

Cùdíquí ndeé-güedé Jèsús

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³⁻⁶⁴ Te cue tée ndèé ñáhá xii Jèsús ní cudíquí ndeé ñáhá-güedě xii-gá, te ní dádáhu-güedé núú-gǎ, te ní caniha-güedě xii-gá, te xáhaⁿ-güedě:

—¿Cáháⁿ ná cótó yòo ní caniha xii-n! —
cachí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

⁶⁵ Te cuéhé víhí-gă tnúhu cuèhé ní xáhaⁿ-güedě xii-gá.

Jèsús ndécú-gă jùndá

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶ Te sátá nǐ túndaá, te ní tacá cue tée cùu sacuéhé núú ñăyiu isràèl, ndìhi cue tée cùu dútú cúnùu, ndìhi cue tée dàcuaha ñaha xií-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndí Moisés, te ndèca-güedé Jèsús cuáháⁿ núú cádá-güedě jùndá, te òré ní quexìo-güedé ndìhi-gá núú cádá-güedě jùndá-áⁿ, te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

⁶⁷ —Cuìní-ndí cachí tnúhu-n xii-ndí nǔu dǐu-n cùu-n Cristú Yaa ní tendaha Yă Ndiǒxí véxi ñuyíú-a —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

Te ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Te núu na càchí-í sá díù-í cúu Cristú ñá, te nì vá quìndaá iní-ndó, ⁶⁸ àdi te núu ìⁿ sá ná càcáⁿ tnúhu-í núú-ndó, te nì vá càchí tnúhu-ndo, te nì vǎ dáñá ñàha-ndo. ⁶⁹ Dico vitna ní cuyatni nduu ngóo yúhú Téee cùu ñanì tnáhá-ndó nchàa-ndo xio cuha Dútú Ndiǒxí Yaa ío cùnùu —cachí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

⁷⁰ Te dǎtnùnì nchaa-güedé ní xícáⁿ tnúhú-güedě núú-gă, te xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—¿Te yòhó cúu-n Dèhe Yá Ndiǒxí te núu ducaⁿ vǎni? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Ndáá sá díú Dèhe-gá cúu-í dǎtná càchí méé-ndó-ǎⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

⁷¹ Te ní xítàha-güedé:

—Ñá túú-gă xíní ñùhu-xi cue téé cáháⁿ nùu ndáá sá ndècuéchi-dé àdi ñá túú ndècuéchi-dé chi yuhu mee-dě ní cáháⁿ-dé vitna ní xíndedóho-o —càchí-güedé xǐtnàha-güedé.

23

Jèsús ndécú-gă núú tǐ Pilatú

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Te nchaa-güedé ní ndacuíñí-güedé, te ndèca-güedé Jèsús cuáháⁿ núú tǐ Pilatú, ² te núú tǐ-áⁿ ñí ngüíta-güedé sàcáⁿ cuéchi-güedé cuendá-gá, te xǎhaⁿ-güedé:

—Ní naníhí-ndǐ téé-a dándahú-dé ñáyíu ñúú-ó, chi xǎhaⁿ-dě xíi-yu sá vǎ chǎhu-gá-yu impuèstú xii té Cèsár téé ío cùnuu, te càchí-dé sá díú-dě cúú-dě Crístú Yaá ní tendaha Yǎ Ndiòxí véxi ñuyíú-a te yíndaha-dé ñáyíu càchí-dé —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-dé.

³ Te té Pilatú ní xícáⁿ tnúhu-dé núú-gă, te xǎhaⁿ-dě xii-gá:

—¿Ndáá sá díú-n cùu-n téé yíndaha ñaha xii ñáyíu isràél-ǎⁿ? —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-dé:

—Díu-í yíndàha-í-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

⁴ Te té Pilatú ní xáhaⁿ-dě xii nchaa ñáyíu, ndíhi cue téé cùu dútú cùnùu:

—Yúhú cùtnùní iní-í sá ñà túú ñí ñⁿ cuéchi téé-a —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xíi-yu.

⁵ Dico níhi-gá ní cáháⁿ-güedé, te xǎhaⁿ-güedé:

—Càchí-ndí sá ïo dusaⁿ xǐquide ñáyíu cuendá nchaa sá dánèhé ñáhá-dě xíi-yu, te ní quesaha-dě ndéé distrítú Galiléa, te ní yáha-dé ñihì

distritú Jùdeá dánèhé-dé ñáyi, te vitna ní sáá-ni-tu-dé ndéé ndíha dānehé-dé-yu — càchí-güedé xāhaⁿ-güedě xii té Pilatú.

Jèsús ndécú-gǎ núú tě Hèrodés

⁶ Te sá dúcáⁿ ñǐ tecú dóho té Pilatú ní cacu nehé-yu distritú Galileá, núu xiǎⁿ ní xícáⁿ tnúhú-dě núu-yu núu tée Galileá cúú-gǎ. ⁷ Te ní xáhǎⁿ-yu sá díú tēe yàcáⁿ cúú-gǎ, núu xiǎⁿ ní na dàyáha ñaha-dě xii-gá ndaha té Hèrodés tée cùu gobiernú distritú Galileá chi nduu-ǎⁿ ndécú-dě tnàhá-dé ñúú Jerusálén-áⁿ. ⁸ Te òré ní xiní té Hèrodés-áⁿ Jèsús te ío ní cudíí iní-dé, chi ní cunaha dùcaⁿ-ni cuiní-dé quini ñáhá-dě xii-gá te ñá túú tnàhí xiní ñáhá-dě xii-gá ní cùu, chi cuendá-ni tnúhu ñihí-dé cuendá-gá, te ndètu-dé sáá ìⁿ nduu quini ñáhá-dě xii-gá, te cada-gá ìⁿ sá vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada cundehe-dé ní sani iní-dé. ⁹ Te vǎi sá ñǐ xícáⁿ tnúhú-dě núú Jèsús, dico ni ìⁿ tnúhu ñá túú ní cǎháⁿ-gá. ¹⁰ Te xiáⁿ xǐndecu tnàhá cue tée cùu dútú cúnù, ndíhi cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyi nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndí Moisés, te cue tée-áⁿ sùúní ò iní-güedé sàcáⁿ cuéchi-güedé cuendá-gá. ¹¹ Te té Hèrodés ndíhi cue tée cùu sandadú-dé ñá túú ní cùu vǎha iní-güedé núú Jèsús, te ní cudíquí ndéé ñáhá-güedé xii-gá, te ní dácuíhnú ñaha-güedé dóó vǎha xii-gá dàtná cáá dǒó sácuíhnu cue tée sàquíndaha ñaha xii ñáyi. Te dàtnùní té Hèrodés ní dánùhú ñáhá tucu-dé xii-gá ndaha té Pilatú. ¹² Te nduu-ǎⁿ ñǐ tnàhá tnúhu té Pilatú ndíhi té Hèrodés, chi cùu úhú iní tnàhá-güedě ní cùu.

Càchí-güedé sá cáhni-güedě Jèsús

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

13 Te té Pilatú ní nadatàcá-dé nchaa cue téé cùu dútú cùnùu ndìhi dava-gá cue téé cùnùu, ndìhi nchaa ñáyiú ñuú-án, 14 te ní xáhaⁿ-dě:

—Nchòhó ndécá-ndó tǽ-a véxi ní taxi cuèndá-ndó-dě iha, te cǎchí-ndó sǎ ìo dusaⁿ quide ñáyiú cuèndá nchaa sá dánèhé ñáhá-dě xií-yu, te núú-ndó ndùcu tnúhu-í núú-dě nùu ná ní quide-dé. Dico yúhú cùtnùní iní-í sá ñà túú nì ìⁿ cuèchi-dé dàtná cǎháⁿ-ndó-ǎⁿ. 15 Te cuèi té Hèrodés òu-ni ducaⁿ cǎháⁿ-dé sá ñà túú cuèchi-dé nùu ní techiⁿ ñaha tucu-dé cuándixi-dé iha. Te vitna sa ní cutnùní iní-ó sǎ ñà túú tàú-xi cahni-o-dé chi ñà túú cuèchi ní quide-dé. 16 Te na dándoho-ni-í-dé te dàcácu-í-dé —cǎchí-dé xáhaⁿ-dě xií-yu.

17 Te ndì tnahá nduu vico pascuá te dacuítíi sǎ dàcácu té Pilatú-án ìⁿ cue téé yìhi vecaá, chi ducaⁿ tnàhí quide-dé. 18 Dico nchaá-yu ní cuáá-yu, te xáhǎⁿ-yu xii-dé:

—¡Queñuhu téé nàni Jesús-án, te cahni-n-dě! ¡Te dàcácu-n tǽ Barrábás! —cǎchí-yu xáhǎⁿ-yu xii-dé.

19 Te té Barrábás-án ñǎ sanu ichi-dé ñáyiú ñuú ingá ichi, te ní ngúíta-yu ndìhi-dé ní cuu úhú iní-yu cue téé cùchiuⁿ, te ní sahani-dé ndíyi núu xǎⁿ ní chihi ñaha-güedě vecaá xii-dé. 20 Te té Pilatú cuìní-dé dàcácu-dé Jèsús nùu xǎⁿ cǎháⁿ ndìhi ñaha tucu-dé xií-yu ni cùu, 21 dico uuⁿ-gá níhi ní cuáá-yu, te ní xáhǎⁿ-yu xii-dé úú xito:

—¡Cata caá-dé núu cùrúxí! ¡Cata caá-dé núu cùrúxí! —cǎchí-yu xáhǎⁿ-yu xii-dé.

22 Te xito cuu úní ní xáhaⁿ tǽ Pilatú:

—¿Te ná cúú cuèchi ní quide-dé te núu ducaⁿ cuìní-ndó cǎda-í-dé-i? Te yúhú cùtnùní iní-í sá ñà túú cuèchi ni quide-dé nùu xǎⁿ ñà túú tàú-xi

cahni-o-dě, te na dàndoho-ni-í-dé te dàcácu-í-dé — cächí-dé xǎhaⁿ-dě xií-yu.

²³ Dico níhi-ni cǎháⁿ-yu xǎhǎⁿ-yu sá ná cǎta caa ñaha-dé xii-gǎ núú cùrúxí, te ñáyi-áⁿ ndìhi nchaa cue tée cùu dútú cúnùu xícáháⁿ níhi-güedé ndìhí-yu ndéé ní xínu iní té Pilatú cada-dé nàcuáa cächí iní-yu. ²⁴ Te ní xáhaⁿ-dě xií-yu sá cúu cǎda-dé nàcuáa xǎhǎⁿ-yu. ²⁵ Te ducaⁿ te ní dácácu-dé té Barrábás tée ní sanu ichi ñáyi ñuú ingá ichi, te diu-ni-dé ní sahani-dé ndíyi núu xǎⁿ ní xíhi-dé vecaá, te dǎtnùní ní táuchíúⁿ-dě cada-güedé Jèsús nàcuáa xǎhǎⁿ-yu.

Sàta caa-güedé Jèsús núú cùrúxí

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

²⁶ Te ndéca-güedé Jèsús cuáháⁿ núú cǎtá cǎa ñaha-güedé xii-gǎ, te ichi cuáháⁿ-güedé ndìhi-gǎ ní tñi-güedé ñⁿ tée ñuú Cìrené nání-dě Xímú ñúhú-dě ichi duha cuándixi-dé ní sáháⁿ-dé yucu, te ní dácuídó ñàha-güedé xii-dé cùrúxí nchídó Jèsús, te ní ngüíta nchicúⁿ-dé sátá-gǎ.

²⁷ Te ío cuéhé ñáyi nchícúⁿ ñáhá xii-gǎ cuáháⁿ, te vǎi ñáyi dǎhí ío níhi ndàhí-yu sá ndìhú iní-yu cuendá Jèsús. ²⁸ Te Jèsús ní nchócótó-gǎ núú-yu, te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Nchòhó ñáyi dǎhí ñuú Jerusálén, vá ndàhyú-ndó cuendá-í chí ndàhyú cuendá méé-ndó ndìhi cuendá déhe-ndo. ²⁹ Chi sáá nduu quèsaha ñáyi: “Sá vǎha táhú nchaa ñáyi ñá túú càcu déhe-xi, ndìhi nchaa ñáyi vátá quìní-gǎ cuhuⁿ déhe-xi, chi ni ñà túú xìní-yu dacadí-yu”, duha quesàhá-yu. ³⁰ Te dàvá-áⁿ cǎñaha ñáyi xii

nchaa tɪndúú ndihɪ nchaa núú xìquí: “Chí tácuⁿ ngónchihɪ ñaha-ndo xì-ndí”, duha cúñahá-yu. ³¹ Te núú yúhú téé quide ndáá duha quide ñaha-güedé xii-í vitna, te ndèé-gá cada-güedé nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-yu.

³² Te ndèca tucu-güedé úú tnàhá cue téé ndècu ndisa cuéchi-xi cuáháⁿ cuendá cahni ñaha-güedě xii-güedé ndihɪ Jèsús. ³³ Te òré ní quexìo-güedé ndihɪ-gá #ⁿ xichi núú nání Yìquí Díquí Ndǐyi, te xíaⁿ nǐ sata caa ñaha-güedě xii-gá núú cùrúxí, ndihɪ úú cue téé ndècu ndisa cuéchi-xi-áⁿ, te #ⁿ-dé ní sata caa-güedé xio cùha-gá te ìngá-dé ní sata caa-güedé xio dàtni-gá ñu-ni núú cùrúxí tucu. ³⁴ Te ní xáhaⁿ-gǎ xii Tátá-gǎ Dútú Ndiöxí:

—Táu, cada càhnu iní sá quidé-güedě, chi ñá túú cùtnuní iní-güedé ná cúú sǎ quidé-güedě —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ.

Te cue téé cùu sandadú ní xito ndéé-güedé nǔu ndědacàa-güedé cuu cuendá-güedé dóó-gǎ. ³⁵ Te nchaa ñáyiú xǐndecu-áⁿ ndéhě-yu nàcuáa quide-güedé Jèsús, te nchaa cue téé cùnuu ní cudíquí ndeé ñáhá-güedě xii-gá, te ní xítnàha-güedé:

—Te dava ñáyiú ní ndacu-dé ní dácăcu nihnu-dé, te vitna na dácăcu nihnu-dé méé-dě, te núú ndisa sá Crístú Yaá ní tendaha Yǎ Ndiöxí véxi ñuyíú-a cùu-dé —càchí-güedé xítnàha-güedé.

³⁶ Te tnàhá cue téé cùu sandadú ní cudíquí ndeé ñáhá-güedě xii-gá, chi ní sándehe yatni-güedé núú tácàa-gá sǎñaha-güedě ndudí íá còho-gá ní cùu, ³⁷ te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Te núu yòhó cúú-n tée yìndaha ñaha xii ñáyiú isràél, te dàcácu nihnu mee-n —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

³⁸ Te ní taxi ndecu-güedé ìⁿ sá ndèé lètrá ndàa díquí-gǎ te ndèé úní núú tnùhu, tnúhu griégú, ndihi tnúhu làtín, ndihi tnúhu hèbreú, te duha quèe-xi ndi nuní núú tnùhu-áⁿ “Tée-a cùu-dé tée yìndaha ñaha xii ñáyiú isràél”, duha quèe-xi.

³⁹ Te ìⁿ tée ndècu ndisa cuèchi-xi, tée ní sata caa-güedé dǎñi-gá xǐcuèhé ñáhá-dě xii-gá, te xǎhaⁿ-dě:

—Te núu yòhó cúú-n Crístú Yaá ní tendaha Yǎ Ndiǒxí véxi ñuyíú-a, te dàcácu nihnu mee-n, te dàcácu nihnu ñaha xii nchúhú tnàhá-ndí tucu —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

⁴⁰ Dico ingá tée cùndihi-dé tée tàcaa ingá xio dǎñi-gá ní tenáa ñáhá-dě xii-dé, te xǎhaⁿ-dě:

—¿Te náa ñá túú ndàcu iní-n Yǎ Ndiǒxí vitna duha càa-o ndoho-o ndihi tée nàni Jesús-a ñǎ? ⁴¹ Chi nchoo tàú ndisa-o sǎ dúhá ndòho-o nacháhu-o cuèchi-o, dico Jèsús-a chi ñá túú cuèchi-dé —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii tée tàcaa ndihi-dé-áⁿ.

⁴² Te dǎtnùní ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Jèsús, ndacu iní ñáhá-n xii-í òré ná quèxi-n taxi tnuní-n ñuyíú-a —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

⁴³ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-n sǎ méi ndùu vitna cundecu ndihi ñaha-í xii-ñ núú nǐ nduu táhù-í cundecu-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

Ní xíhí Jèsús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

⁴⁴ Te òré ní cuu cuádava nduu. Te ní cunee nihí ñuyíú, te ducaⁿ-ni càa ní cuu ndéé caá úní sacuaa.

45 Chi ñá túú-gă ní dàyehe nchíanchii te ní ndátá dđó cúú còrtiná veñúhu càhnu sá ïo cùnuu ní quée dava ndáá. 46 Te níhi ní cáháⁿ Jèsús, te xáhaⁿ-gă xii Tătá-gă Dútú Ndiöxí:

—Táu, naqueheⁿ cuèndá-n espíritú-í —càchí-gă xáhaⁿ-gă xii Tătá-gă.

Te tnúhu-ná-áⁿ ñ cáháⁿ-gă te ní xíhí-ni-gă.

47 Te òré ní xiní téé cùu capitáⁿ sá dúcáⁿ ñ cuu, te ní ndacu iní-dé Yă Ndiöxí, te ní cachí-dé:

—Sá ndáá ndisa sá tée-a cùu-dé ìⁿ téé ío quide ndáá ndécú ñùyíú-a ni cùu —duha ní cachí-dé.

48 Te chitu ñăyiu ní tacá xíaⁿ chi cuení-yu cundèhé-yu nása cada-güedé Jèsús. Te sátá ñ yáha ní xiní-yu nàcuáa ní quide ñaha-güedë xii-gă, te ní ndihí-yu ní ndaca ta cání-yu pèchú-yu cuánuhú sá ndihú iní-yu. 49 Dico ndècu tnahá cue ñáyiu xini tnahá ndihi Jesús, ndihi ñáyiu dñí ní chinchícúⁿ ñháa xii-gă ndéé distritú Galileá, te ñáyiu-áⁿ xica-ni xixínutñi-yu xíndéhě-yu nchaa nàcuáa ní quide ñaha-güedë xii-gă.

Chindúxi-güedé Jèsús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

50 Te ndècu ìⁿ téé ñuú Arimàteá nání-dě Chèé, te ñuú-áⁿ yíndèhu-xi distritú Jùdeá, te ío váha iní-dé te quide ndáá-dé núú Yă Ndiöxí, te tnahá-dé cúú-dě chiuⁿ te ní xíndecu-dé jùndá cue téé israél. 51 Te ñá ní tnahá tnahí iní-dé nàcuáa ní cáháⁿ-güedé núú jùndá nàcuáa cada-güedé Jèsús. Te téé-áⁿ ndétú-dě sáá nduu ndíhu ndaha ñaha Yă Ndiöxí xii-dé ndihi ñáyiu. 52 Te téé-áⁿ ñ sáháⁿ-dé núú tē Pilatú te ní xáhaⁿ-dě sá ñuu vá cùndèe iní-dé dañá-dě chindúxi-dé yiqui cùnú Jèsús. Te té Pilatú-áⁿ ñ

sáha-dé tnúhu. ⁵³ Te ní nunehe-dé yiqui cùñú-gá núú cùrúxí, te ní chidúcúⁿnuu-dé ñⁿ dóó cuixíⁿ, te ní chihi-dé ñⁿ yaú nchìi yiqui naha càva, te vátá yõo ñⁿ-gá nguíndǔxi yaú-áⁿ. ⁵⁴ Te cùu-xi nduu vispré nduu ndètatú ñáyiú, núu xǐquide túha-ná-yu sá cúú ìngá nduu.

⁵⁵ Te nchaa ñáyiú dìhí ní chinchícúⁿ ñáhá xìi Jesús ndéé distrítú Galileá nděndàhá-yu té Chéé ní sáháⁿ núú nchìi yaú-áⁿ, núu ní xiní-yu nàcuáa ní sacáⁿ-dé yiqui cùñú-gá xití yaú-áⁿ. ⁵⁶ Te ducaⁿ te cuánuhú-yu vehé-yu, te ní quide túha-yu acití sàháⁿ tnámí, ndihì pomàdá, te ní ndetatú-yu ìngá nduu-ǎⁿ ñǐ quidé-yu nàcuáa càháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí.

24

Ní ndoto Jèsús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

¹ Te ndumìngú nehé víhí-ní cuǎháⁿ tucu ñáyiú dìhí núú nchìi yaú ní chihi-güedé yiqui cùñú Jèsús, te nèhé-yu nchaa sá sàháⁿ tnámí ñǐ quide túha-yu-áⁿ cuǎháⁿ, te tnàhá tucu ñⁿ ùú-gá tnàha dìhí-yu nchìcúⁿ ñáhá xìi-yu cuáháⁿ. ² Te òré ní quexió-yu yuhu yàú-áⁿ te ní xiní-yu sá yǔú ndèdí ñⁿ xio-ná ndécú, ³ te ní quíhu-yu xití yaú-áⁿ, dico ñá túú-gǎ yiqui cùñú Jèsús yíhí. ⁴ Te ñá ní cùtnuní tnàhí iní-yu ndéé ichi cuáháⁿ yiqui cùñú-gá, te ní xiní-yu úú espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiõxí xǐnutñⁿ-xi dìñí-yu te xǐxíhnu-xi dóó chàhnchí. ⁵ Te ní yùhú-yu te ñá túú ní cùyíⁿ-yu cundèhé-yu cue espíritú-áⁿ, te cue espíritú-áⁿ ñǐ xáhaⁿ-xi xìi-yu:

—¿Ná cuendá nándùcu-ndo Jesús Yaa ndécú vǐvú núú yǐndǔxi ñáyiú ní xǐhí-i? ⁶ Te ñá túú-gǎ yǐqui cùñú-gǎ ndécú ìha chi sa ní ndoto-gǎ, te chí dándàcu iní nàcuáa ní cáháⁿ-gǎ cútñàhá ní xǐndecu-ndo ndìhi-gǎ distritú Galileá, ⁷ chi ní cachí-gǎ sá méé-gǎ cúú-gǎ ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, te dacuití cuǎha cuendá ñáhá-güedě xii-gǎ núú cuè téé ndècu ichi cuehé ichi duha, te cata caa ñaha-güedě xii-gǎ núú cùrúxí, te núú cùrúxí-áⁿ cuú-gǎ dico nduu úní sá cùú-gǎ te ndoto-gǎ, duha ní cachí-gǎ xii-ndo.

⁸ Te òré-áⁿ ñí ndacu iní-yu tnúhu ní cáháⁿ Jèsús. ⁹ Te sátá dúcáⁿ te ní naquehéⁿ-yu ichi cuánuhú-yu, te ní caní-yu cuendú núú ndì úxí ìⁿ cue téé ní táúchíúⁿ Jèsús cáháⁿ tnúhu-gǎ, ndìhi núú dàva-gǎ ñáyiú. ¹⁰ Te ñáyiú ducaⁿ nàha tnúhu cuánuhú núú-güedě-áⁿ cúú tǎ Màriá Magdalená, ndìhi tá Juáná, ndìhi tá Màriá nǎná tǎ Jàcobó, ndìhi dava-gǎ ñáyiú dǐhí. ¹¹ Dico cue téé-áⁿ ñí sani iní-güedé sá dícó cáhú ìní-yu tnúhu xǎhǎⁿ-yu xii-güedé ñuu ñá túú ní sàndáá iní-güedé nàcuáa ní xǎhǎⁿ-yu.

¹² Dico té Pèlú ní quee-dé xínú-dě cuáháⁿ cuándéhé-dě yaú núú ñí chihi-güedé yǐqui cùñú Jèsús, te ní sáá-dé te ní ngáundeyi-dé xító ñihni-dé xítí yaú-áⁿ te ní xiní-dé sá méé-nǎ dóó ñí xǐducúⁿ nuu-gǎ yúcu ìⁿ xio, te ío ní cuñúhu-dé sá dúcáⁿ ñí cuu, te ní natnìⁿ-dé ichi cuánuhú-dé vehe núú xǐndecu-güedé.

Ichí ñúú Emàús
(Mr. 16:12-13)

13 Te ñuú-ni nduu-ǎⁿ ñúhú úú cue téé ní xica cuu ndíhi Jèsús ichi cuáháⁿ-güedé ñⁿ ñuú nání Emàús, te sàcúhuⁿ-güedé dàtná úú òré ichi ndéé ñuú Jerusàlén, te ndéé ñuú Emàús. 14 Te ta ndàtnúhu-güedé cuáháⁿ nchaa nàcuáa ní cuu, 15 te ñini dùcaⁿ xícáháⁿ-güedé, te Jèsús ní natnahá ñáhá-gǎ xii-güedé te ndèca tnahá-gá ndíhi-güedé cuáháⁿ. 16 Te cuéi ndèhe ñaha-güedé xii-gá dico dàtná ñⁿ sá ndèdí núú-güedě, chi ñá ná quíni ñáhá-güedě xii-gá ní cùu. 17 Te Jèsús ní xícáⁿ tnúhú-gǎ núú-güedě, te xáhaⁿ-gǎ:

—¿Ná tnúhu xícáháⁿ-ndó ñùhu-ndo ichi núu ducaⁿ ño cùu ndiyí-ndó-í? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

18 Te ñⁿ téé nàni Cleofás ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—¿Te ná cuèndá nchaa ñáyiú íchí ñí sáá ñuú Jerusàlén xíní-yu nchaa nàcuáa ní cuu, te ñⁿ ñi-ná yòhó ñá túú xíní-n-í? —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

19 Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—¿Te ná ní cuu-i? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Cuèndá Jèsús téé ñuú Nazàrét càháⁿ-ndí, chi téé-áⁿ cúú-dě ñⁿ téé càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí, te ío váha ndùu tnúhu càháⁿ-dé ní cùu, te quide-dé sá vǎ yòo tnàhí ndàcu cada nacuaa cudíí ñí Yá Ndiöxí ndíhi ñáyiú ní cùu. 20 Te cue téé cùu dútú cúnùu, ndíhi cue téé cùnuy taxi tnuní ñáhá xii-ndí ní sáha cuèndá ñáhá-güedě xii-dé núú tē Pilatú te ní sata caa ñaha-güedě te núú cùrúxí-áⁿ ñí xíhí-dé. 21 Dico vitna sa ní cuu úní nduu sá ñí xíhí-dé, te nchúhú ní sani iní-ndí sá tē-áⁿ dàcácu nihnu ñaha-dě xii nchúhú ñáyiú isràel núú nchàa tnúndòho tnúhu

ndàhú ndécú-ndí. ²² Dico ío cùñúhu-ndí cúú, chi ìⁿ ùú ñáyiú dìhí ní tuha ñaha xii-dé ndécú ndìhi-ndí ní sáháⁿ ngotó-yu ndéxuehe tàcuíhndá-gá yaú núú nǐ chihi-güedé yìqui cùñú-dé, ²³ te ní nasáá-yu càchí-yu xii-ndí sá ñà túú-gǎ yìqui cùñú-dé yíhí xítí yaú-áⁿ. Te ní xiní-yu espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí, te ní xáhaⁿ-xi xii-yu sá ndécú vǐvú-dě. ²⁴ Te sátá dúcáⁿ te ìⁿ ùú cue téé cùndìhi-ndí ní sáháⁿ ndéhe-güedé yaú-áⁿ, te ní xiní-güedé sá ndáá cúú-xí nchàa tnúhu ní cáháⁿ ñáyiú dìhí-áⁿ, dico ñá túú ní xini-güedé téé-áⁿ —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

²⁵ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Ío cùmání sǎ xini tnùnín-dó, chi ío cuèé sàndáá iní-nó tnúhu ní cáháⁿ cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha! ²⁶ ¿Te náa ñá túú tàú-xi sá ndóhó Crìstú òré cùmání-gǎ sáá nduu ndàa-gá andiú núú ndécú Dütú Ndiöxí cundecu-gá-ǎⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁷ Te ní ngüíta-gá xáhaⁿ-gǎ nàcuáa quèe-xi nchaa tnúhu càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiöxí cuendá-gá, te díhna-gá ní cáháⁿ-gá nàcuáa ndùu nchaa tnúhu yòdo tnuní núú tütú ndíi Moisés, te dǎtnùnín ní cáháⁿ-gá nàcuáa ndùu nchaa tnúhu yòdo tnuní núú tütú nchaa cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha.

²⁸ Te òré ní quexìo-güedé yuhu ñùú núú cuaháⁿ-güedé-áⁿ, te Jèsús ní quide-ni-gá sá yǎha-gá quíhíⁿ-gá ingá xichi ni cùu. ²⁹ Dico ní cáháⁿ ndàhú-güedé núú-gǎ sá quéndöo-gá xíaⁿ ndetatú-gá ndìhi-güedé, te xǎhaⁿ-güedě xii-gá:

—Quendóo ndihi ñaha xii-ndí iha ndetatú-n chi sa ní cuaa, te tnavíí cundiquiⁿ —càchí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-gá.

Te xíaⁿ cáá ìⁿ vehe cuánguihu-güedé ndetatú-güedé ndihi-gá. ³⁰ Te òré sa yìhi-güedé mèsá ndihi-gá cùdini ndihi ñaha-güedé, te ní queheⁿ-gá pàá te ní ndacáⁿ táhú-gă núú Yă Ndiöxí, te ní táhú cuèchi-gá te dătnùní ní dácăhñu ñaha-gă xii-güedé. ³¹ Te òré-áⁿ nǐ naquiní ñáhá-güedě xii-gá ní cùu, dico uuⁿni ní ndónúhú-gă. ³² Te ní xítnàha-güedé:

—Te ndáá sá sǔúní cùdíí ìní-ó òré tá ndàtnúhu-o ndihi Jesús véxi ichi, te ta dānehé ñáhá-gă xii-o nchàa nacuáa quèe-xi tnúhu càháⁿ-xi núú tütú Yă Ndiöxí —càchí-güedé xítnàha-güedé.

³³ Te ñá túú-gă ní xǐndetu-güedé chi ndihi-ni ní natnii-güedé ichi cuánuhú-güedé ñúú Jerusálén, te ní nasáá-güedé núú xǐndecu ndi ùxí ìⁿ cue téé ní táuchíúⁿ Jèsús cáháⁿ tnúhu-gá, ndihi dava-gá ñáyiu. ³⁴ Te cue téé xǐndecu-áⁿ xăhaⁿ-güedě:

—Ndáá sá nǐ ndoto Yaá cúú Mèstrú, chi ní xini ñáhá tě Xímú —càchí-güedé xăhaⁿ-güedé.

³⁵ Te cue téé ní nasáá-áⁿ nǐ cani-güedé cuendú nàcuáa ní cuu ichi, ndihi nàcuáa ní cuu ní naquiní-güedé Jèsús òré ní táhú-gă pàá ní dácăhñu ñaha-gă xii-güedé.

Jèsús ní quexìo-gá núú xǐndecu cue téé ní xica cuu ndihi-gá

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

³⁶ Te càháⁿ dúcáⁿ-ní-güedě nàcuáa ní cuu ní quexìo Jesús ní ngúnutnì-gá ndéé tnuú-güedé, te xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Yá Ndiöxí chíndèe ñaha-gá xii-ndo ïo váha cùu iní-ndó ndècu-ndo —cachí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

³⁷ Te da ní yùhú-güedé, te ní sani iní-güedé sá dicó ìⁿ espíritú cúú sã ndéhé-güedé ní cùu. ³⁸ Dico Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—¿Ná cuendá yùhú-ndó, te sàni ìⁿ sani úú iní-ndó-í? ³⁹ Chí cùndèhe ndaha-í ndìhì sáhà-í te quini-ndó nã òu-ni-í. Te chí téndàha ñaha xii-í te cundehe-ndo, te núu ìⁿ espíritú ndécú yìquì cuñú-xi dàtná ndécú ndìhì yùhú —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁴⁰ Te sátá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ-gã te ní dánèhé ñáhá-gã xii-güedé ndaha-gá ndìhì sáhá-gã. ⁴¹ Te ïo ní cuñúhu-güedé, te ní cudíí ìní-güedé sá ndécú-gã tnuú-güedé dico sàni ìⁿ sani úú iní-güedé, te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—¿Ndècu ndìhì-ndo luha sá caxí-ó ìha ñá? —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁴² Te ní sáñaha-güedě xii-gá luha chácá ñí chíhó, ndìhì dítá ñũñú ñùhú ndùdí, ⁴³ te ní queheⁿ-gá te ndèhe-güedé ní xexi-gá. ⁴⁴ Te dàtnùnì ní xáhaⁿ-gã:

—Nchaa sá ñí yáha-í-a cùu-xi sá ñí cachí tnúhu-í xii-ndo cùtnáhá ndécú ndìhì ñaha-gá-í xii-ndo, chí ní cachí-í sá dàcuítí cãda-xi nchaa nacuaá càháⁿ-xi núú tütú ndíi Moisés, ndìhì núú tütú ndéé tnúhu ní cáháⁿ cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha, ndìhì núú lìbrú Sãlmú —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁴⁵ Te òrè-áⁿ ñí sáñaha-gă sá xìní tnùnì-güedé, te ní tecú tnùnì-güedé nchaa tnúhu càháⁿ-xi núú tütú Yă Ndiöxí. ⁴⁶ Te ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Ducaⁿ ndèé tnuní núú tütú Yă Ndiöxí sá dàcutíí să yǎhú Crìstú cuú-í, te nduu úní ndoto-í. ⁴⁷ Te ñihí ñuyíú cùténuu tnúhu ní cáháⁿ-í, dico díhna nuu-gă ñuú Jerusàlén ngüíta-yu cacunehe ñàhá-yu xii-í, te cáháⁿ-yu nàcuáa ní dánhé-í-yu, te cúñàhá-yu xii cue ñáyiú sá ná dândixi túu-yu iní-yu sá ñà túú quide váha-yu, te dàñá-yu nchaa ichi cuèhé ichi duha ndècú-yu, te natñí-yu ichi Yá Ndiöxí, te ducaⁿ te cada càhnu iní-gá nchaa yíca cuèchi-yu. ⁴⁸ Te vitna nchòhó cuu-ndo cuè téé cáháⁿ ndáá nchaa nàcuáa ní cuu chi ní xìní núú-ndó. ⁴⁹ Te yúhú tendaha-í Espiritú Yă Ndiöxí quixi cundecu ndihí-ndo, chi ducaⁿ ñí cachí-gá. Dico chí cündècu-ni ñuú Jerusàlén-áⁿ ndèé ná quèxio Espiritú Yă Ndiöxí ngündecu ndihí-ndo cuendá chindee ñàha-xi xii-ndo cada-ndo nchaa nacuáa ní cáháⁿ-í —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Jèsús cuándaa-gá andïu
(Mr. 16:19-20)

⁵⁰ Te Jèsús ní queñuhu ñaha-gă xii-güedé ñuú Jerusàlén ndéca ñàha-gá cuáháⁿ ñuú Bètaniá, te xíaⁿ ñí ndonehe-gá ndaha-gá núú ññu, te ní xícaⁿ táhú ñàha-gá xii-güedé núú Yă Ndiöxí. ⁵¹ Te sátá ñí xícaⁿ táhú ñàha-gá xii-güedé núú Yă Ndiöxí, te ní quee-gá tnuú-güedé cuándaa-gá andïu. ⁵² Te ní ngüíta-güedé ní cachí-güedé sá ïo càhnu cuu Jesús, te ní natñí-güedé ichi cuánuhú-güedé ñuú Jerusàlén, te súúní cùdíí ìní-güedé ñúhú-güedé ichi. ⁵³ Te nchaa nduu ní xíndecu-güedé veñúhu càhnu

sá ǎ cùnuu ní ndacáⁿ táhú-güedě núú Yă Ndiǎxí,
te ní cachí-güedé sá ǎ cǎhnu cuu-gá. Duha ní cuu
dává-áⁿ.

Tnúhu ní cáháⁿ yǎ ndiǒxí xito cùu uú
New Testament in Mixtec, Peñoles (MX:mil:Mixtec,
Peñoles)

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Peñoles

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixteco, Peñoles [mil], Mexico

Copyright Information

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Peñoles

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

clxx

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

872f7754-0986-5ecd-a059-925a708a6939